

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β', τεύχος 306, Παρασκευή 20 Δεκεμβρίου 1985

Δρχ. 70

ΤΥΠΟΣ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ
ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ
Η διήμερη συνάντηση

- ΠΑΣΟΚ «υπό υπηρεσιακήν»
- Εσωτερικά της ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ
- Η Αλλαγή πήγε στην ΚΥΠΡΟ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΟΥΝΤΑΣ	
ΕΣΥ - ΕΣΥ - στη Β' Εθνική	10
ΔΑΝΑΗ ΜΥΛΩΝΑΚΗ	
Σταθεροποιητικός ή υφεσιακός ο προϋπολογισμός	12
ΘΡΑΣΟΣ ΑΝΤΙΓΩΝΙΟΣ	
Ένα σωρό κομμάτια από υαλί	15
ΣΤ. ΚΟΥΛΟΓΛΟΥ	
Υπηρεσιακή κυβέρνηση χωρίς γραμμή	16
ΧΡ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ	
Αριστερά: ο φόβος της «ανατροπής» — ΡΕΠΟΡΤΕΡ	18
«Αναβάθμιση», «Μετεξέλιξη», ή νέος φορέας	20
ΑΚΗΣ ΚΟΣΩΝΑΣ	
Άγνωστες προθέσεις και ελαστικές συνειδήσεις	22
ΧΡΥΣΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΗΣ	
Καμπή στην πολιτική ζωή της Κύπρου	24
ΣΤ. ΛΥΓΕΡΟΣ	
Από πού έρχεται η απειλή	28
ΑΜΑΛΙΑ ΒΑΝ ΧΕΝΤ	
Χίλιες και μια νύκτες τρόμου	29
ΘΑΝ. ΧΑΤΖΗΣ	
Ο κίτρινος πελαργός	32
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	
Τύπος - Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	
Η συνάντηση του ΑΝΤΙ	35
ΛΕΩΝ. ΛΟΥΛΟΥΔΗΣ	
Εναλλακτικός Τύπος	38
ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΣΤΑΓΚΟΣ	
Η συμβολή της ΕΟΚ στη θεσμική ανανέωση του κράτους δικαίου	40
Χ. Α. Γ.	
Ράμπο II: το αίνιγμα	51
ΓΚΑΙΗ ΑΓΓΕΛΗ	
Το ραντεβού στη Βαρκελώνη	52
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΔΡΟΣΟΥ	
Η Μπιενάλε νέων	52
ΑΝΤΡΕΑΣ ΦΡΑΓΚΙΑΣ	
Προς την Έξοδο	54
ΧΡ. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ	
Η Mania	57
Ν. ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ	
ΕΜΣΕ - ΕΔΕΤ	61

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΑΝΤΗΝΩΡ

Οι διαξιφισμοί δεν αναιρούν την «σύμπλευση»

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΕΣ

ΒΑΓ. ΣΑΚΚΑΤΟΣ

Η κάρτα του Αγίου Ανδρέου

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Εξώφυλλο: ΜΙΑΤΟΣ ΣΚΟΥΡΑΣ

Το επόμενο τεύχος θα κυκλοφορεί από την Τρίτη 31 Δεκεμβρίου

ΝΑ ΤΑ ΠΟΥΜΕ;

ΚΑΛΑΝΤΑ, 13ος μισθός, Άη-Βασίλης, τζόγος, μελομακάρονα, εκκλησιασμός των πιστών και λογίων - λογίων ανασκοπήσεις κι απολογισμοί θα σημαδέψουν και το τέλος τούτου του έτους. Μακρόχρονες τάσεις και συγκυριακά φαινόμενα θα σφραγίσουν την εκδήλωση των εορταστικών τελετηρίων και συνάμα διαβατήριων παραδόσεων: λιγότερα παιδιά με τρίγωνα να χτυπούν την πόρτα, περισσότεροι επαγγελματίες, όμιλοι και σωματεία με όργανα ή μαγνητόφωνα στο δρόμο· ο 13ος μισθός θα καταναλωθεί αυθωρεί για να μην τον προλάβει η επίφοβη υποτίμηση — με την ευχή να μην είναι ο τελευταίος· ο Άη-Βασίλης υποχρεωτικά θα κουβαλήσει στις πλάτες του από τη μακρινή Καισαρεία τα παιχνίδια που λαχταρούν τα παιδιά — δηλαδή αυτά που οι ΕΡΤ διαφημίζουν· τα μελομακάρονα θα σχηματίσουν ψηλότερα βουνά στα ζαχαροπλαστεία, λιγότερα θα βρίσκονται στα ταψιά των σπιτικών φούρνων· οι πιστοί αραιότεροι στις εκκλησίες και οι απολογισμοί μελαγχολικότεροι από πέρσι.

ΑΦΗΣΑΜΕ επίτηδες τον τζόγο απ' έξω γιατί, ό,τι κι αν γίνει τούτες τις μέρες, δεν θα είναι παρά ωχρή μικρογραφία των όσων παίχτηκαν στη διάρκεια του έτους. Ο τζίρος των πράσινων τραπεζιών, η ανακατανομή εισοδημάτων με κριτήρια όχι ταξικά αλλά τύχης κι επιτηδειότητας δεν αντιπροσωπεύουν τίποτα μπρος στα φαινόμενα ανακατανομής πολιτικής εξουσίας που σφράγισαν το 1985. Οι πολιτικοί έχουν τους δικούς τους κανόνες, τις δικές τους παραδόσεις και δεν περιμένουν το τέλος του ημερολογιακού χρόνου για να «παίξουν».

ΑΥΤΑ που παίχτηκαν ήταν βέβαια η Προεδρία της Δημοκρατίας, η πλειοψηφία στη Βουλή, οι συσχετισμοί μέσα στο κυβερνών κόμμα. Ο Α. Παπανδρέου και το περιβάλλον του (μπορεί κανείς πια να μιλά για «ΠΑΣΟΚ»;) κέρδισαν όλα τα παιχνίδια. Συμμάχησαν, ανάλογα με την περίπτωση, με διάφορους για να πετύχουν τον κάθε στόχο. Με το σύνολο της αριστεράς στο πλάι τους νίκησαν οριστικά τον «καραμανλισμό» ως στοιχείο της πολιτικής εξουσίας. Με το σύνολο του ΠΑΣΟΚ, κατίσχυσαν δεξιών και αριστερών στις εκλογές. Μόνοι τους, ο Α. Παπανδρέου και οι πιστοί του άλλαξαν τέλος τους εσωτερικούς συσχετισμούς στο ΠΑΣΟΚ και την κυβέρνηση. Με μια σειρά ιδιοφυών τακτικών κινήσεων υποχρέωναν τους αντιπάλους να κάνουν αναγκαστικές κινήσεις που κάθε φορά άφηναν ισχυρότερο τον πρωθυπουργό, του έλυναν τα χέρια για την επόμενη κίνηση, το επόμενο χτύπημα. Το «Καστρί» διακινδύνευσε πολλά σ' αυτόν τον τζόγο αλλά ανταμειφθηκε πλούσια για τα ρίσκα που πήρε. Έχει αποδυναμώσει τους πάντες, κυβερνά χωρίς ενδοκομματική ή εξωκομματική αντιπολίτευση — ουδέποτε η πολιτική εξουσία σ' αυτόν τον τόπο ήταν συγκεντρωμένη σε τόσο λίγα χέρια.

ΦΥΣΙΚΑ τα κέρδη αυτά δεν έγιναν χωρίς απώλειες — η κυριότερη είναι βέβαια η κρίση εμπιστοσύνης προς τον πολιτικό σχηματισμό που κυβερνά. Ποιος πιστεύει πια ότι το ΠΑΣΟΚ προωθεί (όχι βέβαια το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό) έστω κι αυτό το υποτυπώδες κράτος - πρόνοιας; Ποιος πιστεύει στην «ανεξάρτητη και περήφανη» εξωτερική πολιτική που επαγγελλόταν; Ποιος πιστεύει στις «συμμετοχικές διαδικασίες», στις «κοινωνικοποιήσεις», στην «αναβάθμιση της τοπικής αυτοδιοίκησης», στην «πλουραλιστική τηλεόραση», στα «προγράμματα καταπολέμησης της ανεργίας»; Όλο και περισσότεροι καταλαβαίνουν, όλο και περισσότεροι διαισθάνονται πως το μόνο που μετρά για τους κυβερνώντες είναι η διατήρηση της εξουσίας. Ως προς αυτό ο Α. Παπανδρέου και το περιβάλλον του αναδείχθηκαν έξοχοι πολιτικοί παίκτες. Έχουν καιρό μπροστά τους για να οργανώσουν τις νέες νίκες τους κι αδιαφορούν παγερά για τις αντιδράσεις που προκαλούν οι τωρινές κινήσεις τους, η εγκατάλειψη στόχων και συνθημάτων. Ελέγχουν πλήρως το πολιτικό σκηνικό και γνωρίζουν πως οι αντίπαλοί τους, αριστεροί και δεξιοί, δεν μπορούν να πάρουν επιθετικές πρωτοβουλίες. Γνωρίζουν πολύ καλά πως τα οράματα χρειάζονται μέχρι να φθάσει κανείς στην εξουσία — μετά, αρκούν οι εξουσιαστικές τεχνικές.

ΑΝ ΑΥΤΟΣ είναι ο πολιτικός απολογισμός του 1985 ποιες είν' οι προοπτικές για το 1986; Από τη σκοπιά της αριστεράς, που μας ενδιαφέρει, το κλειδί βρίσκεται, νομίζουμε, στα «οράματα» και τις «τεχνικές». Είν' ικανή η αριστερά να δημιουργήσει ελπίδες πως και οράματα έχει και δεν θα τα εγκαταλείψει χάριν των εξουσιαστικών τεχνικών; Είναι σε θέση να πείσει πως δεν «είναι όλοι ίδιοι»; Αυτό είναι το στοίχημα, το παιχνίδι του μέλλοντος γι' αυτήν.

αντί

Οι διαξιφισμοί δεν αναιρούν την «σύμπλευση»...

ΠΡΟΣ ΣΤΙΓΜΗ —το βράδυ της περασμένης Τρίτης, στη Βουλή, κατά τη συζήτηση του προϋπολογισμού— απειλήθηκαν τα πάντα: οι συγκλίσεις, οι συναινέσεις, οι συμπλεύσεις... Όμως, οι γνωρίζοντες σε βάθος τα πράγματα, δεν ανησύχησαν: Άλλο οι φραστικοί διαξιφισμοί —είπαν— και άλλο η συναίνεση ΠΑΣΟΚ και Νέας Δημοκρατίας. Άλλο αφορισμοί όπως: «Δυναμιτίζετε την εθνική οικονομία, κύριε Έμπερτ, ή κύριε Μητσοτάκη» και άλλο η σταθερή διαβεβαίωση του αρχηγού της Νέας Δημοκρατίας προς τον πρωθυπουργό: Παρά τις όποιες επιμέρους διαφορές μας, «σ υ μ π λ ε ο μ ε ν »!

Η «ΣΥΜΠΛΕΥΣΗ» αναφερόταν, φυσικά, στα οικονομικά μέτρα του ΠΑΣΟΚ και στη γενικότερη «συντηρητική στροφή» της κυβερνητικής πολιτικής. Αλλά αυτό δεν εμπόδισε τον Μ. Έμπερτ (γενικό εισηγητή της Νέας Δημοκρατίας στη συζήτηση του προϋπολογισμού), να ξιφουλκήσει κατά της οικονομικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ —που πότε είναι «διασταλτική», πότε «συσταλτική», πότε «έντονα συσταλτική»...— και να ζητήσει, από την κυβέρνηση, να προχωρήσει σε βάθος, δηλαδή, να ολοκληρώσει τη «στροφή»! Στην προκειμένη περίπτωση, ο συντηρητισμός αποκλήθηκε, και πάλι, «συναίνεση». Στο σημείο αυτό, ο Μ. Έμπερτ υπήρξε απόλυτα σαφής: «Κανένα οικονομικό μέτρο —είπε— δεν πρόκειται ν' αποδώσει, όταν δεν εξασφαλίσει σε κάποιο βαθμό τη συναίνεση» —όχι, βέβαια, τη συναίνεση των εργαζομένων, που αγωνίζονται για να προασπίσουν το βιοτικό τους επίπεδο, αλλά τη συναίνεση της Νέας Δημοκρατίας. Η «συνταγή», άλλωστε, για να επιτύχουν τα μέτρα, είναι απλή: Το ΠΑΣΟΚ θα πρέπει, πλέον, να εγκαταλείψει τα «εξωπραγματικά σοσιαλιστικά του πειράματα» και να σοβαρευθεί: Κοντολογίς, να γίνει ένα με μας, ένα με την υγιή συντηρητική παράταξη!

ΜΕΣΑ ΣΤΟ «συναίνετικό» αυτό κλίμα, προβλέψεις όπως αυτή λ.χ. του Μ. Έμπερτ («Στους προσεχείς μήνες θα υποχρεωθείτε να προχωρήσετε και στην τρίτη υποτίμηση της δραχμής»...) ή δηλώσεις όπως αυτή του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου («Δεν έχω παρά να συγχαρώ εσάς και τον αρχηγό σας για την εθνική αυτή μειοδοσία —δηλώνω υπεύθυνα ότι δεν πρόκειται να έχουμε τρίτη υποτίμηση»...), μπορεί να ηχούν παράξενα ή να τροφοδοτούν κάποια οξύτητα, αλλά δεν αλλοιώνουν την ουσία της συναίνεσης: Το ΠΑΣΟΚ αναζητεί σύμαχος προς τα δεξιά... Και η δεξιά είναι έτοιμη να βοηθήσει: «Σκοπός μας είναι —τόνισε ο Μ. Έμπερτ, στη Βουλή— να συμβάλουμε όλοι μαζί, για να βγει η οικονομία από την κρίση».

ΦΥΣΙΚΑ, τίποτε, απ' όλα τα παραπάνω αυτά, δεν αναγνωρίζει το ΠΑΣΟΚ. «Ο λαός στηρίζει τα οικονομικά μέτρα, αλλά αντιδρούν οι συντεχνίες» —είπε χαρακτηριστικά, στη συζήτηση για τον προϋπολογισμό, ο βασικός εισηγητής του ΠΑΣΟΚ, Γ.

Πέτσος, ενώ οι επιτελείς του Καστρί δεν έπαυσαν να μελετούν «ποια πρέπει να είναι η επόμενη κίνηση» και σε «ποιες υπαρκτές πολιτικές δυνάμεις της Βουλής θα πρέπει να στηριχθεί ένα άλλο κυβερνητικό σχήμα»...

ΩΣΤΟΣΟ, ο τρόπος με τον οποίο αντιδρά η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ τόσο στους διαφωνούντες του δικού της χώρου, όσο και στην πολιτική των δύο ΚΚ, κάθε άλλο παρά πείθει ότι ο λαός στηρίζει τα μέτρα... Οι αντιδράσεις, μάλιστα, έγιναν ακόμα πιο σπασμωδικές, μετά τη μαζική συμμετοχή συνδικαλιστών του ΠΑΣΟΚ στη μεγάλη σύσκεψη που οργανώθηκε, την περασμένη Κυριακή, στο ξενοδοχείο «Πρέζιντεντ», και την απόφαση για ίδρυση αυτόνομης συνδικαλιστικής παράταξης, με πανελλαδική δικτύωση. Ήδη, η καθοδήγηση του συνδικαλιστικού τμήματος της ΚΕ του ΠΑΣΟΚ, συγκαλεί απανωτές κομματικές συσκέψεις, όπου τα μέλη και στελέχη του κινήματος θα πρέπει ν' απαντήσουν με ένα «ΝΑΙ» ή μ' ένα «ΟΧΙ» αν συμφωνούν ή όχι με την οικονομική πολιτική ή με τον κυβερνητικό συνδικαλισμό (όπως εκφράζεται με την παρέμβαση της «δικαιοσύνης»...) ή με τις «αντικυβερνητικές κινητοποιήσεις» (όπως αποκαλούνται οι απεργιακές κινητοποιήσεις), συνοπτικά αν συμφωνούν ή διαφωνούν με τον κυβερνητικό αυταρχισμό. Και από την απάντησή τους, φυσικά, θα εξαρτηθεί η παραπέρα παραμονή ή διαγραφή τους από το ΠΑΣΟΚ.

Γιατί η καταφορά κατά Α. Κύρκου;

ΕΞΙΣΟΥ σπασμωδική, όμως, παραμένει η αντίδραση της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ και απέναντι στην κομμουνιστική Αριστερά. Η σπασμωδικότητα αυτή, μάλιστα, εκδηλώθηκε έντονα, με την προσωπική και υβριστική επίθεση του πρωθυπουργού κατά του προέδρου του ΚΚΕ Εσωτερικού, Λεωνίδα Κύρκου— επίθεση η οποία άφησε άναυδους όχι μόνο οπαδούς, αλλά και βουλευτές, και πολιτικά ή οργανωτικά στελέχη του ΠΑΣΟΚ.

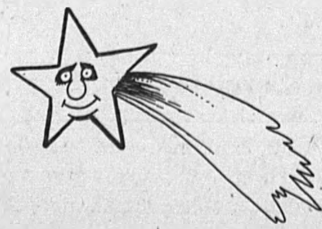
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΘΕΣΗ αυτή, δόθηκαν —και δίνονται— διάφορες ερμηνείες: Η μία, θέλει τον Α. Παπανδρέου «βαθύτατα ενοχλημένο» από την «καταλυτική» κριτική που άσκησε ο Α. Κύρκος, κατά την «προ ημερησίας διατάξεως» —εδώ και δεκαπέντε μέρες— συζήτηση στη Βουλή, «επί θεμάτων εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής». Μια δεύτερη ερμηνεία, θέλει τον πρωθυπουργό «ιδιαιτέρα ανήσυχος» για τις διεργασίες που συντελούνται, σήμερα, στον εσωτερικό χώρο του ΠΑΣΟΚ και για τον «κίνδυνο» να περάσουν στο ΚΚΕ εσωτερικού οι «λογής δυσχερησθέντες» —ή απογοητευμένοι— από το ΠΑΣΟΚ. Όπως και αν έχει το πράγμα, βέβαιο είναι ότι τα όσα «καταμαρτύρησε» κατά του Α. Κύρκου ο πρωθυπουργός (ότι είναι «ελίτ», ότι «συχνάζει στα σαλόνια», ότι «ζει μακριά από τον λαό» κτλ.)

Να σας τα πούμε;

Για τις γιορτές —και μετά τις γιορτές:

Ένα καλό, φιλικό δώρο είναι

ΜΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΤΟ ΑΝΤΙ

λειτούργησαν σαν «μπούμεραγκ» κατά του ΠΑΣΟΚ και της α-ξιοπιστίας του προέδρου του. Άλλωστε, με εξαίρεση τον καθηγητή Κ. Μπέη (πρώην πρόεδρο της ΕΡΤ, πρώην γενικό γραμματέα της Προεδρίας της Δημοκρατίας, πρώην...) δεν βρέθηκε ούτε ένας φιλοκυβερνητικός αρθρογράφος, για να επευφημήσει τον πρωθυπουργό, για την καταφορά του αυτή.

Μια «διακομματική επιτροπή» παραλείφθηκε

ΩΣΤΟΣΟ, η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, έμελλε, την εβδομάδα αυτή, να στραφεί και κατά του φιλοκυβερνητικού Τύπου. Πρώτον, διότι δεν «επιλέγει» τις ειδήσεις του, αλλά δημοσιεύει τα πάντα —από τις απεργιακές κινητοποιήσεις, μέχρι τα πρόσφατα γεγονότα του Πολυτεχνείου, μέχρι τις κυβερνητικές παρεμβάσεις στη ΓΣΕΕ. Έφθασε, μάλιστα —κατά την «Εξόρμηση»— σε τέτοιο σημείο κατάπτωσης, ώστε όλοι οι διαγραμμένοι συνδικαλιστές του ΠΑΣΟΚ, μαζί με τους συνδικαλιστές των δύο ΚΚ, να έχουν «προνομιακή μεταχείριση»...

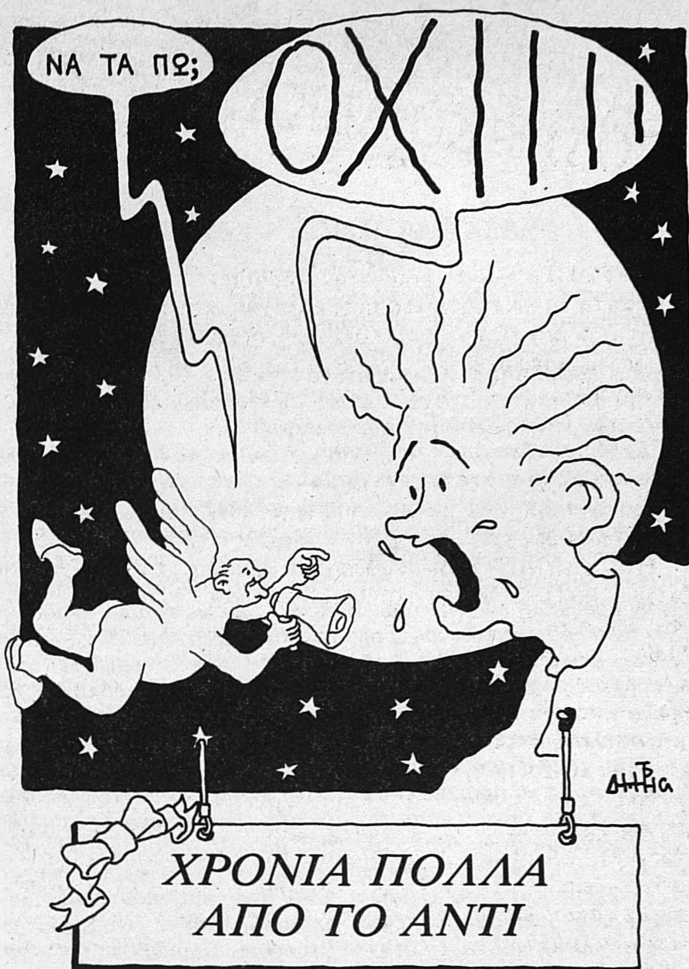
ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ τις επισημάνσεις αυτές, η «Δεκαπενθήμερη Ενημέρωση», έκδοση της Επιτροπής Διαφώτισης του Γραφείου Τύπου του ΠΑΣΟΚ, ανέλαβε να «προειδοποιήσει» τον φιλοκυβερνητικό Τύπο, για τις συνέπειες που θα υποστεί, αν συνεχίσει την τακτική του αυτή: Έχετε, κύριοι —τους διαμήνυσε— παρατραβήξει το σχοινί... Συνεπώς, είτε ανακρούετε πρύμναν, είτε δίνουμε γραμμή σε όλους τους Πασοκίτες αναγνώστες σας να παύσουν να σας αγοράζουν. Και τότε, φυσικά, θα χάσετε το 70% της κυκλοφορίας σας. Διαλέγετε και παίρνετε! Στο ίδιο θέμα, επανήλθε, 48 ώρες αργότερα, και η «Αυριανή». Αυτοί οι «μεγαλοϊδιοκτήτες», οι «μεγαλοαπατεώνες» που παίζουν με την υπόθεση της Αλλαγής θα χάσουν το «σαραντάρι», γιατί ο λαουτζίκος, κτλ.

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, το δεκαπενθήμερο κύλησε με την επιστολή που έστειλε ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου στον πρόεδρο της Βουλής, Ι. Αλευρά, με την οποία τον παρακαλεί να προχωρήσει, χωρίς χρονοτριβή, στη σύσταση διακομματικών επιτροπών για τον Τύπο, για την «τρομοκρατία» και για την ενημέρωση των υπερπόντιων ομογενών, πάνω στα εθνικά θέματα. Από τη σύσταση των διακομματικών αυτών επιτροπών, παραλείφθηκε η διακομματική επιτροπή για την τηλεόραση... Το πράγμα, ωστόσο, αν θα πιστέψουμε τον κυβερνητικό εκπρόσωπο, δεν έχει μεγάλη σημασία, διότι και η επιτροπή αυτή θα γίνει. Όπως θα γίνουν —και θα προωθηθούν— όλα όσα είχε εξαγγείλει ο πρώην κυβερνητικός εκπρόσωπος και υφυπουργός Τύπου Κ. Λαλιώτης, δηλαδή, η βαθιά τομή στα μέσα ενημέρωσης, η ανταπόκριση στην πρόκληση του μέλλοντος και, φυσικά, η καθιέρωση ενιαίου φορέα των μέσων μαζικής επικοινωνίας, υπό την αιρεση, φυσικά, ότι θ' αφοριστεί η αρχή των «ίσων αποστάσεων»!

ΩΣΤΟΣΟ, αν πρέπει να δώσουμε βάση στα όσα διαλαμβάνει το Δελτίο του Γραφείου Τύπου του ΠΑΣΟΚ, όλη αυτή η φιλολογία περί αυτονομίας της τηλεόρασης ή περί αυτονομίας του Τύπου ή περί αυτονομίας του συνδικαλιστικού κινήματος, θα πρέπει να ξεχασθούν. Όλα αυτά υποστηρίζονται από το ΚΚΕ, το ΚΚΕ Εσωτερικού, τους λογής «συντεχνίτες», τους λογής Κοντογώργηδες (!), τους λογής Βότσηδες και από όλους όσους ασχολούνται με την «αναρχοθολούρα». Όλα αυτά, είναι ξένα με την πράσινη —και διαυγή— φιλοσοφία του ΠΑΣΟΚ. Συνεπώς...

Συναίνεση και εξωτερική πολιτική

ΑΛΛΑ ΣΕ ΤΙ βαθμό —για να έλθουμε και στα θέματα εξωτερικής πολιτικής— η «συναίνεση» ή η «συντηρητική στροφή» θα επηρεάσει, ας πούμε, τις ελληνοαμερικανικές σχέσεις; Λέγε-

ται ότι το Καστρί έχει εξοργισθεί από την «αμετροέπεια» του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών Τζωρτζ Σουλτς, ο οποίος σε ερωτήσεις δημοσιογράφων, κατά την πρόσφατη σύνοδο του ΝΑΤΟ, στις Βρυξέλλες, αισθάνθηκε την ανάγκη να πει ότι πρώτη η ελληνική κυβέρνηση —μέσω του Κάρολου Παπούλια— ζήτησε βελτίωση των σχέσεων με τις ΗΠΑ και «μεις (οι Αμερικανοί) είπαμε Ο.Κ.». Ποιος ο λόγος να πει ο Τζωρτζ Σουλτς την κουβέντα αυτή; Και αφού την είπε —επιτέλους δεν είναι «εγκλημα καθοσιώσεως» το ότι μια μικρή χώρα ζήτησε να βελτιώσει τις σχέσεις της με μια υπερδύναμη...— γιατί πρόσθεσε ότι «βελτίωση και βάσεις» συγκροτούν μια ενότητα; Πώς συμβιβάζεται η καταληκτική ημερομηνία της συμφωνίας για τις βάσεις («Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΡΑ ΔΙ-ΚΑΙΩΝΕΤΑΙ») με την απαίτηση του Αμερικανού υπουργού να του πούμε από τώρα —και όχι έξι μήνες πριν από το τέλος του 1988— αν θα μείνουν ή θα φύγουν οι βάσεις;

Σ' ΟΛΑ ΤΑ ερωτήματα αυτά, κάποιος, βέβαια, πρέπει να δώσει απάντηση. Και όσο και αν έχει ανακοινωθεί ότι ο Σουλτς θα έλθει στην Αθήνα τον ερχόμενο Μάιο, άλλες πληροφορίες επιμένουν ότι ο Αμερικανός υπουργός δεν θα έλθει, παρά μόνον αν πρόκειται να «κυρώσει» τη νέα συμφωνία για τις βάσεις. Άλλως, λένε οι Αμερικανοί, «μαζεύουμε τις σημαίες και τα σιδερικά μας και μεταφερόμαστε στη φίλη Τουρκία».

ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΕΙ μπροστά σε μια τέτοια προοπτική, το Καστρί; Ποια «φόρμουλα» θα βρεθεί, αν υποθεθεί ότι οι βάσεις δεν φεύγουν; Και όταν οι Αμερικανοί έφθασαν να λένε σήμερα «καλός είναι ο Ανδρέας και θα συμβιώσουμε με την πολιτική του», δεν θα ήταν «σκληρό» αν διώχναμε τις βάσεις; Μέχρι στιγμής, τα ερωτήματα παραμένουν αναπάντητα. Και θα μείνουν, ίσως μέχρι τον ερχόμενο Μάιο...

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ —ΚΑΙ ΠΑΛΙ— ΕΝ ΚΕΝΩ...

Η προσηνής και ήπια μορφή που ενδόθηκε το πρόσωπο του Πρωθυπουργού στην εκτός ημερησίας διατάξεως και πρώτη από τετραετίας συζήτηση στο Κοινοβούλιο, την Παρασκευή 6 Δεκεμβρίου, έδωσε την εντύπωση ότι θα είχε ως αναγκαίο συμπλήρωμα τη σοβαρότητα, τη συνοχή και τη «νοικοκυροσύνη επί το έργον» του υπουργικού του συμβουλίου.

Δεν πρόλαβαν όμως οι «εθναρχικές» επιδόσεις του κ. Παπανδρέου να διανύσουν τον αναγκαίο για την πειστικότητά τους πολιτικό χρόνο και αμέσως άρχισαν οι ειδήσεις και τα δημοσιεύματα περί ανασχηματισμού, περί μιας διαδικασίας δηλαδή που τα τελευταία χρόνια έχει συνδεθεί και καταστεί συνώνυμη είτε με κάποια κίνηση εντυπωσιασμού και αντιπερισπασμού απέναντι στην περιφημη κοινωνία των πολιτών, είτε με κάποια αναδιάρθρωξη συμφερόντων και ισορροπιών στην κυβερνώσα ομάδα, είτε, τέλος, με κάποιο σχέδιο διάλυσης ορισμένων ισχυρών κέντρων στην κυβέρνηση που διεκδικούσαν πρωταγωνιστικό ρόλο στη χάραξη της πολιτικής, ή απλώς αμφισβητούσαν, προοπτικά, τη μονοκρατορία του ενός και μόνου ισχυρού.

Έτσι «στολισμένος» απ' το παρελθόν, ο ανασχηματισμός δεν μπορεί παρά να προκαλεί τα εντελώς αντίθετα αποτελέσματα από αυτά που συνόδευσαν την τακτική της ηγεμονικής ομιλίας του πρωθυπουργού «προς τον λαόν μέσω των βουλευτών». Και σ' αυτή την... υπονόμηση της πρωθυπουργικής υπευθυνότητας συνέπλευσε κατά τρόπο διόλου περίεργο και ο συμπολιτευόμενος και ο αντιπολιτευόμενος Τύπος: «αλλαγές υπουργών το πρώτο βήμα», «αλλαγές στην κυβέρνηση», «προώθηση Γ. Γεννηματά», «γυρνάει ο Λάζαρης», «ξαφνική παραίτηση υπουργού», είναι μερικοί από τους τίτλους περί αλλαγών στην νομή και κατανομή εξουσίας, τίτλους στους οποίους συμφύρεται ο συμπολιτευτικός με τον αντιπολιτευτικό λόγο, συγχρονισμένα και με «σύμπτωση απόψεων» ως προς τις επικείμενες αναδομήσεις.

ΚΚΕ εσ.: μια διάψευση και κάποια ερωτήματα...

Στο προηγούμενο τεύχος του ΑΝΤΙ, είχαμε γράψει για μια «ιστορική συνάντηση των ελληνικών κομμουνιστών», δηλαδή για μια επαφή στελέχους του ΕΓ του ΚΚΕ εσ. με την ηγεσία του ΚΚΕ, με σκοπό το «συντονισμό» τους για την άσκηση πίεσης στις νεολαίες τους προκειμένου να ματαιωθεί η πορεία της ΕΦΕΕ που είχε αποφασιστεί για τις 19/11, από την ΠΣΚ, τον ΔΑ και τις αριστερές συσπειρώσεις.

Το Γραφείο Τύπου του ΚΚΕ εσ. διέψευσε το δημοσίευμα αυτό του ΑΝΤΙ —και εμείς δεχόμαστε τη διάψευση— ως μη ανταποκρινόμενο στην πραγματικότητα, ενώ αναφέρει ότι «τα σχετικά δημοσιεύματα... δημιουργούν ερωτηματικά για τη σκοπιμότητά τους».

Ως εδώ, έχουμε δύο ερωτήματα: πρώτον, γιατί η διάψευση αυτή ήρθε με καθυστέρηση 6 ημερών από την ημέρα κυκλοφορίας του τεύχους του ΑΝΤΙ, όταν το σχετικό σχόλιο είχε ήδη απασχολήσει μέλη και στελέχη του ΚΚΕ εσ., ενώ παράλληλα αποτέλεσε άμεση ή έμμεση αναφορά σε εφημερίδες μεγάλης κυκλοφορίας. Πρόκειται για μια αργοπορία που δεν μπορεί να αιτιολογηθεί με την επί-

κληση καποιων «τεχνικών προβλημάτων», όταν μάλιστα, σύμφωνα με το κείμενο της διάψευσης, που διαβεβαιώνει την ομόθυμη στάση του ΕΓ στο θέμα της πορείας, θα αρκούσε μία απλή, ολιγόλογη και άμεση απάντηση στο δημοσίευσμά μας. Το δεύτερο ερώτημα δεν αφορά τη «διαδικασία»: ως τότε η αριστερά θα βλέπει «υποποτους σκοπούς», «ξένους δάκτυλους» και «μυστήριες σκοπιμότητες» πίσω από μία είδηση - σχόλιο που δεν έχει παρά να την διαψεύσει απλά και καθαρά, ή, αν θέλει να πολιτικοποιήσει τη διάψευση, μπορεί κάλλιστα να αντιπαρεταθεί στο πνεύμα του σχολίου. Το ερώτημα αυτό για την αριστερά —και δη την ανανεωτική— το θέτουμε για εκείνη την υποβολιμαία κατηγορία περί «ερωτηματικών για τη σκοπιμότητα των σχετικών δημοσιευμάτων» (το Γρ. Τύπου του ΚΚΕ εσ. εννοεί, φυσικά, ως δημοσιεύματα, κατ' αρχήν το σχόλιο του ΑΝΤΙ...).

Υπάρχει και ένα τρίτο ερώτημα, μαζί και μια είδηση: από πότε «το ΚΚΕ εσ. και ο Ρήγας... ήταν οι μόνοι που... σήκωσαν τη σημαία της μαζικής λαϊκής παρέμβασης στις εξελίξεις», όταν είναι γνωστή η διαμάχη Ρήγα - ΚΚΕ εσ. επειδή η νεολαία του κόμματος

ίσως, βέβαια, είναι η πρώτη φορά που κάποιος πιθανός ανασχηματισμός δεν θα αιωρούνταν σε ένα κενό πολιτικού σχεδίου και βούλησης, όπως συνέβαινε μέχρι τώρα, όπου οι αντικαταστάσεις, αμοιβαίες μετατάξεις κτλ., θύμιζαν περισσότερο τον Χατζηαβάτη με το σεράϊ παρά υπουργικό συμβούλιο. Και ένας ανασχηματισμός δεν θα αιωρούνταν στο κενό διότι μετά την ομιλία Παπανδρέου στη Βουλή διαγράφεται και κάποιο πολιτικό σχέδιο λακτίσματος προς το «κέντρον» της πολιτικής ζωής και κάποια βούληση διεύρυνσης των σχέσεων με παλαιότερους «εχθρούς».

Έτσι όπως εκφυλίστηκε όμως ο ανασχηματισμός στο διαδρομικό σύνδρομο περί παρασκηναίων «καβγάδων», «ανθρωποφagιών» («ο Γιωργάκης τρώει τη Μελίνα») και τα τοιαύτα, η εντύπωση που μένει είναι ότι, και πάλι, μια σοβαρότατη —και ενδεχομένως τώρα με πολιτικό αντίκρουσμα— διαδικασία ανασυγκρότησης της πολιτικής εξουσίας υποβαθμίζεται και ευτελίζεται, με αποτέλεσμα τη μείωση της αξιοπιστίας της ίδιας της κυβέρνησης.

Γι' αυτά δεν είναι ίσως άμοιροι και αμέτοχοι κάποιοι απ' τα «στενά περιβάλλοντα» που έχουν σαν κανόνα τους το επικίνδυνο —όταν ασκείς εξουσία— ρητό: στη βράση κολλάει το σίδερο...

CHERCHEZ LA FEMME

(για όλα φταιν οι γκόμενες...)

Επιτέλους, εντοπίστηκε το τι φταίει για το χάλι της ελληνικής επιστήμης και οικονομίας: οι «αργομισθίες» της συζύγου του Προέδρου της Δημοκρατίας και της κόρης του Αρχηγού της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης. Αν ξαναρχίσουν να «χτυπούν κάρτα» κάθε πρωί και μεσημέρι, όπως κάνουν και οι 500.000 άσημοι συνάδελφοί του που τρέφει ο κρατικός μηχανισμός, η Ακαδημία Αθηνών θα μπορέσει να ξεπεράσει αυτήν του Πλάτωνος και το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας να παρουσιάσει το αναπτυξιακό του πρόγραμμα. Κι αν απομακρυνθούν από το πλευρό συζύγου και πατρός, αντίστοιχα, ίσως γλιτώσουμε από έξοδα για νέες κουρτίνες κι ίσως επανακάμψει ο κ. Μητσότακης στις υγιείς αρχές του Καραμανλικού φιλελευθερισμού. Για μια ακόμη φορά αποδεικνύεται πως ελάχιστα πράγματα έχουν αλλάξει από την εποχή του Αδάμ και της Εύας: οι γυναίκες παραμένουν υπεύθυνες για τα δεινά μας. Είναι φανερό επομένως πως η φράση του κυβερνητικού εκπροσώπου περί της τιμής που περιποιεί στην γυναίκα το εργάζεσθαι κτλ. δεν απέβλεπε να συγκαλύψει τις παραπάνω αυταπόδεικτες αλήθειες αλλά να ανεβάσει το κύρος της

πραγματοποίησε την πορεία στις 19/11, σε ριζική αντίθεση με το ΕΓ του κόμματος, και όταν μέλος του ΕΓ του ΚΚΕ εσ., η Έλλη Παπακωσταντίνου, παραιτήθηκε από το όργανο, επειδή διαφώνησε με την εκ των υστέρων κάλυψη που αυτό έδωσε στη στάση του Ρήγα Φεραίου;

Ως προς το ΚΚΕ εσ., αυτό είναι ερώτημα πολιτικής ουσίας και αξιοπιστίας, διότι το μόνο που μένει από αυτό το «σήκωσε τη σημαία της μαζικής λαϊκής παρέμβασης στις εξελίξεις» είναι η πρότασή του για παναθηναϊκή συγκέντρωση, όχι όμως στις 19 αλλά στις 20 Νοεμβρίου: ετεροχρονισμένη πρόταση ως προς το Ρήγα και ως προς την οξύτητα της συγκυρίας, που δεν απαντήθηκε θετικά από τους άλλους πολιτικούς αποδέκτες, διότι αυτοί, συνεπείς προς τη «φρονιμότητά» τους, ήξεραν ότι η συγκέντρωση ή δεν θα γινόταν ποτέ —όπερ και επέλεξαν— ή θα γινόταν στις 19 Νοεμβρίου· το 24ωρο αργοπορίας του ΚΚΕ εσ. τηρούσε απλώς κάποια προσχήματα, όταν τίποτε δεν μπορούσε να εγγυηθεί ότι το απόγευμα της 20ης Νοεμβρίου «η ατμόσφαιρα» θα ήταν παραδεισένια και ήρεμη σε αντίθεση με την «κόλαση» της 19ης Νοεμβρίου...

συζύγου του πρωθυπουργού, η οποία δεν εργάζεται κι επομένως ούτε ν' αργомισθεί μπορεί, ούτε πρόξενος κακών να γίνεται. Για μια ακόμη φορά, το Καστρί κέρδισε πόντους απέναντι στην Ηρώδου Αττικού και τη Ρηγίλλην.

Ορισμένοι όμως ισχυρίζονται πως οι ενασχολούμενοι με τα θέματα αυτά δεν αποσκοπούν στο να εξυψώσουν την επιστήμη και ν' αναπτύξουν την οικονομία αλλά έχουν ως στόχο να θίξουν τον σύζυγο και πατέρα αντιστοίχως —όχι ως τα ανέκαθεν σύμβολα της αντρικής εξουσίας αλλά ως συγκεκριμένα άτομα - φορείς επίζηλων αξιωμάτων. Ο ισχυρισμός αυτός όμως είναι αστήρικτος, διότι:

α) Η ελληνική κοινωνία έχει προ πολλού αποδεχθεί την υπευθυνότητα των γυναικών και δεν ενοχοποιεί για τις πράξεις τους τον πατέρα / σύζυγο. Το ότι οι συγκεκριμένες κυρίες βρίσκονται στο πλευρό τους και όχι στην υπηρεσία τους αποδεικνύει την τεμπελιά τους (χωρίς να μπορεί ν' αποκλειστεί κι η εξέγερση απέναντι στο εργασιακό καθεστώς που αντιμετώπιζαν) κι όχι την εξάρτησή τους από τους συγκεκριμένους άντρες.

β) Θα αποτελούσε καινοφανές —κι επικίνδυνο— στοιχείο της πολιτικής μας ζωής η ενασχόληση με τις συζύγους, τα παιδιά, τα εξώγαμα, τους ανηψιούς, τη σεξουαλικότητα και γενικότερα τον ιδιωτικό βίο των πολιτικών προσώπων, σερνικών και θηλυκών. Τέτοια πράγματα δεν γίνονται εδώ.

γ) Πολύ περισσότερο δεν συνηθίζονται στον τόπο μας οι ανοίκειες επιθέσεις σε άτομα που απολήγουν τελικά σε υπονόμηση των θεσμών που υπηρετούν τα άτομα —όσο κι αν διαφωνεί κανείς με τον τρόπο που χειρίζονται τα των θεσμών. Τόσο ο θεσμός της Προεδρίας όσο κι αυτός της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης προφυλάσσονται ως κόρη οφθαλμού από τις πολιτικές δυνάμεις και τον Τύπο που γνωρίζει πολύ καλά ποια είναι τα όρια ανάμεσα στην κριτική και στην υπονόμηση.

δ) Τόσο ο κ. Σαρτζετάκης όσο κι ο κ. Μητσotάκης δεν έχουν προβεί, τώρα ή παλιότερα, σε ενέργειες που να δικαιολογούν τέτοια αντιμετώπισή τους από τους πολιτικούς τους αντιπάλους.

ε) Σ' ό,τι αφορά ιδιαίτερα τον κ. Σαρτζετάκη (ακόμη και στην απίθανη περίπτωση που δεν ίσχυαν τα προηγούμενα σημεία α, β, γ, δ, η ενασχόληση με τη σύζυγο του για να πληγεί ο ίδιος θα σήμαινε πως κάποιος θέλει να τον «ξεφορτωθεί». Είναι πασίγνωστο όμως πως ούτε αφορμές για κάτι τέτοιο έδωσε ο ίδιος, ούτε υπάρχει και κανείς που να διεκδικεί τη θέση του. Ο μόνος που ίσως θα μπορούσε να τον αντικαταστήσει, ο κ. Παπανδρέου, εκτός του ότι δεν χρησιμοποιεί τέτοια μέσα εναντίον των αντιπάλων του, δήλωσε προσφάτως πως δεν σκοπεύει να εγκαταλείψει τον πρωθυπουργικό θώκο χάριν του προεδρικού —και δεν μας έχει συνηθίσει σε ψευδείς δηλώσεις.

Συμπεραίνοντας, αν υπάρχει πρόβλημα πρέπει ν' αναζητηθεί στη συμπεριφορά των δύο γυναικών —γιατί είμαστε σίγουροι πως χωρίς να ενημερώσουν σύζυγο / πατέρα και στα πλαίσια μιας κακώς νοούμενης ανεξαρτησίας απομακρύνθηκαν από 'κει που τις είχε τάξει η επιστήμη και η οικονομία αφού πριν απομακρύνθηκαν από 'κει που τις είχε τάξει η φύση. Η αποδυνάμωση των οικογενειακών δεσμών έχει ολέθρια αποτελέσματα κι ας μιμηθούν το παράδειγμα της συζύγου του πρωθυπουργού —που προτίμησε να τον στηρίξει στο δύσκολο έργο του παρά ν' αναζητεί εργασία που καταλήγει σ' αργомισθία και να προκαλεί έτσι την αγανάκτηση των 500.000 σκληρά εργαζομένων δημοσίων υπαλλήλων.

Η ΠΑΣΚΕ ο κ. ΑΡΚΟΥΔΕΑΣ ΚΑΙ Ο ΟΡΓΟΥΕΛ

Φαίνεται πως δεν συμβαίνει πάντα η κοινωνία να συμφωνεί με το «ο γέγονε, γέγονε» του κ. Παπανδρέου. Φαίνεται, δηλαδή, πως κάποια «τάγματα ξυπόλητα» δεν θεωρούν μονόδρομο την κρατική βούληση και την κυβερνητική φιλοσοφία περί του ορθού, δικαίου, αναγκαίου και άλλα τινά. Και ευτυχώς που υπάρχει διαφωνία, αντιπαλότητα και σύγκρουση, διότι διαφορετικά «τάξεις νεκροταφείου θα βασιλεύε στην πολιτεία».

Ο λόγος για τις τελευταίες εξελίξεις στην ηγεσία του εργατικού κινήματος, ή καλύτερα στις σχέσεις της κυβέρνησης με αυτήν. Μετά το δικαστικό διορισμό διοίκησης στη ΓΣΕΕ, την

ουσιαστική καθαίρεση της εκλεγμένης ηγεσίας που προήλθε από το 23ο Συνέδριο και την ετερόνομη «εξομάλυνση» της κατάστασης που επικρατούσε, η όλη επιχείρηση έμελλε να συμπληρωθεί από την εμπλοκή της αστυνομίας στη διατήρηση της τάξης και την προάσπιση της νομιμότητας της διορισμένης ηγεσίας, τη διαφύλαξη του κύρους αυτής της ηγεσίας —καθώς και της δικαστικής απόφασης...— έναντι κάποιων κινητοποιήσεων που πραγματοποιήθηκαν όχι γιατί «νόμος είναι το δικαιο του εργάτη», αλλά επειδή οι δυνάμεις που επηρεάζει η πλειοψηφία της εκλεγμένης διοίκησης ζητάνε ακριβώς την ανεξαρτησία και... της δικαιοσύνης και του εργατικού κινήματος.

Έτσι την ημέρα της ενθρόνισης της διορισμένης διοίκησης παρατηρήθηκε το φαινόμενο ο κ. Αρκουδέας, αστυνομικός διευθυντής Αττικής, να φυλάει φρουρός έξω από το γραφείο που συνεδρίαζε αυτή η διοίκηση με επικεφαλής τον κ. Ραυτόπουλο, για να εκλέξει προεδρείο. Έξω από το κτίριο, τον κ. Αρκουδέα συνεπικουρούσαν διμοιρίες ΜΑΤ και άνδρες των ΜΕΑ.

Το προεδρείο δεν εκλέχτηκε, όμως η «ομαλότητα» ντύθηκε και θεσμικά, ενώ ο κ. Ραυτόπουλος φυγαδεύτηκε ανώμαλα, μέσα από διαδρόμους και στοές μυστηριε, μακριά από τον «εξοργισμένο όχλο», πέρα από τα βλέμματα και τις φωνές των αντιπάλων, προστατευμένος από τις σκοτεινές και αδιαφανείς φιγούρες μιας νεόκοπης «εργατικής φρουράς». (Θυμηθήκαμε τους «Φίλους της Πάλης» που προστάτευαν τον κ. Παπανδρέου...).

Γι' αυτήν την εικόνα η ΠΑΣΚΕ έβαλε μια ανακοίνωση, όπου κουτοπόνηρα και ρωμέικα καταπίνει τον ελέφαντα και διυλίζει τον κώνωπα, αφού επιτίθεται μόνο στην ΕΣΑΚ και το ΚΚΕ και την ενοχοποιεί για «τα εκτεταμένα έκτροπα στη ΓΣΕΕ», όταν είναι γνωστό ότι η ΕΣΑΚ δεν θα υπήρχε στη συγκυρία αν δεν είχε δημιουργηθεί το μέτωπο με τα διαγραφμένα συνδικαλιστικά στελέχη της ΠΑΣΚΕ (πρώην μέλη ορισμένα της ΚΕ του ΠΑΣΟΚ) και το ΑΕΜ.

Όμως εκεί που η ΠΑΣΚΕ συμπληρώνει τον κ. Αρκουδέα, τον κρατισμό και καποραλισμό του ΠΑΣΟΚ και γίνεται ομοιότυπο ηρώων του Όργουελ είναι όταν μιλάει για «απροσχημάτιστη συνεργασία» (της ΕΣΑΚ) με «συνδικαλιστικούς θύλακες της δεξιάς» (ξέχασε, βέβαια, η ηγεσία της ΠΑΣΚΕ τη συνεργασία της με τον Δικαιρδόπουλο πριν ένα περίπου μήνα, και το ξέχασε γιατί η μνήμη είναι κακό πράγμα...), όταν «διαβεβαιώνει» ότι «οι εργαζόμενοι θα υπερασπιστούν τις κατακτήσεις τους και την ενότητα του συνδικαλιστικού κινήματος και όταν... βάζει τους εργαζόμενους να πουν... ότι «θα βάλουν φραγμό στα διασπαστικά σχέδια».

Είναι έως αποκρουστική η κοινωνία του Όργουελ. Και είναι περισσότερο αποκρουστική και φρικαλέα όταν τη βλέπουμε να φαίνεται πλέον όχι ως «φαντασία» αλλά ως αδρός, υπαρκτός ορίζοντας πάνω από την πολιτεία.

Αυτό πέτυχε η ΠΑΣΚΕ, με την ξύλινη γλώσσα και τη λογική του κρατικού αγήματος, που την αξιώνει πλέον μόνον ως πραιτωριανό μηχανισμό στην κοινωνία, που τιμωρεί, δικάζει και καταστέλλει τη συνδικαλιστική πραγματικότητα.

Αν τα «τάγματα» είναι πράγματι «ξυπόλητα», ο κόσμος του Όργουελ δεν είναι μονόδρομος...

Ανύπαρκτες αρχές, δεν υλοποιούνται

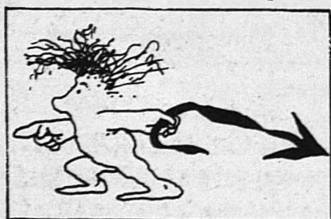
Η σύσκεψη των «450 εκλεγμένων συνδικαλιστικών στελεχών της ΠΑΣΚΕ που διαφωνούν με την οικονομική πολιτική της κυβέρνησης και την τακτική του ΠΑΣΟΚ στο Συνδικαλιστικό κίνημα», όπως οι ίδιοι προσδιορίζονται στην ανακοίνωσή τους, δημιουργεί την πρωτόγνωρη για τον ελλαδικό χώρο προοπτική της συγκρότησης μαζικού συνδικαλιστικού φορέα που να μην αποτελεί κομματικό εξάρτημα. Πρόκειται οπωσδήποτε για δύσκολο εγχείρημα αλλά συνάμα ελπιδοφόρο: αν η νέα παράταξη υπάρξει πράγματι, η παρουσία της θ' αποτελέσει την πρώτη ρήξη με την πρακτική της κηδεμόνευσης όλων των κοινωνικών κινήματων από τα κόμματα. Μέχρι τώρα ούτε το συνδικαλιστικό κίνημα, ούτε το γυναικείο, ούτε το ειρηνιστικό, ούτε η νεολαία ή οι οικολόγοι κατάφεραν ν' αναπτύξουν λόγο και πράξη που να μην πνίγονται από τις κομματικές προεκτάσεις στους αντίστοιχους χώρους.

Επειδή όμως τα παρθενογενετικά φαινόμενα έχουν εκλείψει τις δύο τελευταίες χιλιετίδες και οι άωμες συλλήψεις, ακόμα και ιδεών, δεν είναι δυνατές —ήταν μοιραίο να επικαλούν-

ται οι διαγραφέντες ή αποχωρήσαντες από το ΠΑΣΟΚ και την ΠΑΣΚΕ την «ανάγκη συγκρότησης συνδικαλιστικής παράταξης που να υλοποιεί τις αρχές της 3ης Σεπτεμβρίου για το μαζικό κίνημα», όπως αναφέρεται στην ανακοίνωσή τους. Η αλήθεια βέβαια είναι πως η γενεσιουργός διακήρυξη του ΠΑΣΟΚ δεν ασχολείται με τα μαζικά κινήματα: υπάρχει μόνο μια φράση για την απελευθέρωση του συνδικαλισμού από τα δεσμά της ολιγαρχίας και την κηδεμονία του κράτους —η ακριβώς επόμενη φράση μιλά για την ανεξαρτησία της εκκλησίας από το κράτος. Οι «450» θα πρέπει μάλλον να προσπαθήσουν να διεισδύσουν στους συνειρμούς του συντάκτη της διακήρυξης παρά ν' αναζητήσουν σ' αυτόν αρχές και πηγές έμπνευσης για τους συνδικαλιστικούς τους αγώνες. Η συνειδητοποίηση του ότι η ρήξη τους με την κυβερνητική πολιτική δεν προήλθε από την απομάκρυνση από τις αρχές αλλά από την έλλειψη αρχών (και άρα την ανάγκη προσδιορισμού τους) ίσως βοηθήσει την κίνηση των «450» στο μέλλον.

Η ύπαρξη μιας αυτόνομης συνδικαλιστικής κίνησης θα είναι καταλυτική και για ν' απαντηθεί, επιτέλους, το κρίσιμο ερώτημα: είναι η ίδια η ελληνική κοινωνία που γεννά, οι ίδιοι οι εργαζόμενοι που θέτουν, συντεχνιακά αιτήματα ή φταίει η διαμεσολάβηση των κομμάτων; Γιατί αποτελεί πασίγνωστο εμπειρικό γεγονός πως τα αριστερά κόμματα αντιδικούσαν με την εκάστοτε κυβέρνηση για το δεύτερο δεκαδικό ψηφίο της ΑΤΑ, πλειοδοτούσαν σε κάθε αίτημα για αύξηση μισθών και αδιαφορούσαν πλήρως για τα θεσμικά προβλήματα —την αλλαγή των παραγωγικών σχέσεων δηλαδή. Το εγχείρημα ήταν πως υποστήριζαν τα αιτήματα των εργαζομένων— αιτήματα όμως που τα ίδια είχαν προωθήσει καναλιζάροντας ή και διοχετεύοντας μέσω των συνδικαλιστικών οργανώσεων που ήλεγχαν. Μ' άλλα λόγια, αντί τα κόμματα να λειτουργούν ως χώροι πολιτικής, δηλαδή σύνθεσης επιμέρους συμφερόντων, λειτουργούσαν ως μηχανισμοί προώθησης αλληλοσυγκρουόμενων διεκδικήσεων που τα ίδια πολλές φορές τις είχαν δημιουργήσει. Μένει να δούμε λοιπόν αν η αναγγελλόμενη συνδικαλιστική παράταξη θα εμμένει απλώς στην παρωχημένη διεκδίκηση «ν' ανακληθεί η πράξη νομοθετικού περιεχομένου» ή θα αντιμετωπίσει τα πράγματα κρίσιμα για τους εργαζόμενους (αλλά και τους άνεργους) προβλήματα της ανάπτυξης και της διαμόρφωσης των παραγωγικών σχέσεων που θέτει η σημερινή κρίση του καπιταλιστικού συστήματος. Κι αν, επομένως, έχουν δικίο όσοι ισχυ-

Αντι-κίνηση

Αλλαγές

Τις τελευταίες μέρες έπεσε μεγάλη δόση προεδρολογίας. Προσωπικά έχω μια πληροφορία που νομίζω ότι είμαι υποχρεωμένος να σας την ανακοινώσω. Όταν μετακινηθεί στην Προεδρία της Δημοκρατίας ο κύριος Παπανδρέου θα γίνει πρωθυπουργός ο κύριος... Σαρτζετάκης.

Φαγωμάρες

«Δεν τρώω την Μελίνα» διαβεβαίωσε τους αρμόδιους

συντάκτες ο Υφυπουργός Πολιτισμού. «Δεν τρώει τον Βαλνράκη» και η Βάσω Παπανδρέου.

Θα παρακαλούσα τόσο τον Γιώργο όσο και τη Βάσω Παπανδρέου εφόσον κάποιον πρέπει να φάνε, να ενώσουν τα στομάχια τους και να φάνε, όσο αχώνευτος κι αν είναι, τον... Γιαννόπουλο.

Ολυμπιακά (1)

Αρμόδιος διευθυντής της «Ολυμπιακής» αποφάσισε αύξηση των εισιτηρίων μόλις άκουσε την είδηση στο... ραδιόφωνο. Έτσι, όποιος πήγαινε στη Θεσσαλονίκη την προηγούμενη εβδομάδα πλήρωνε ακριβότερο το εισιτήριο που ξαναφθίνανε την εβδομάδα που πέρασε για να... ξαναακριβύνει μετά.

Ολυμπιακά (2)

Το ΙΚΑ κατέσχεσε δέκα

λεωφορεία της... «Ολυμπιακής» και σύμφωνα με πληροφορίες δεν θα διστάσει να προχωρήσει σε κατάσχεση και... αεροπλάνων.

Ο Θόδωρος Κατανέβας γίνεται... ΙΚΑρος!

Ολυμπιακά (3)

Τώρα που το ΙΚΑ θ' αποκτήσει και αεροπλάνα, χώρια τα λεωφορεία που έχει, μπορεί να προχωρήσει στη δημιουργία των προγραμμάτων οικολογικού τουρισμού που είχε προωθήσει παλιά το Υφυπουργείο Νέας Γενιάς.

Η αλλαγή του τίτλου είναι εύκολη. Από οικο-τουρισμό θα τον κάνει ΙΚΑ-τουρισμό!

Ολυμπιακά (4)

Διαβάζω σε ανταπόκριση του Στ. Ευσταθιάδη από την Ουάσιγκτον ότι αρχίζει «συνεργασία Ελλάδας - Γαλλίας για την αεροναυτική

στρατηγική».

Όλα τα είχαμε αλλά ποτέ δεν είχα φανταστεί συνεργασία της εταιρείας που κάνει τα Μιράζ με το... ΙΚΑ.

Στου κασιδή του κεφάλι

Διαμαρτύρονται οι τσομπάνηδες γιατί με τα νέα μέτρα ακριβυναν σημαντικά οι μηχανές με τις οποίες κουρεύουν τα πρόβατα. Στην κυβέρνηση, παρόλο που υπάρχουν πολλά γένια, θα μείνουν χωρίς... χτένια.

Αλλαγές

Έμαθα ότι δημιουργούνται σοβαρότατα προβλήματα με τα διόροφα αυτοκίνητα της Αθήνας. Οι επιβάτες βαρύνονται ν' ανέβουν στον πάνω όροφο κι έτσι στριμώχνονται στον κάτω ενώ ο πάνω είναι άδειος. Νομίζω ότι η λύση είναι απλούστατη. Να μπει μια σκάλα και η είσοδος να γίνεται από... πάνω.

Ο Στάσιμος

ρίζονται (για να αιτιολογήσουν την πρακτική τους) ότι, αν κυβέρνηση και κόμματα είναι τέτοια που είναι, φταίει η «κοινωνία των πολιτών»...

Οι «φοροφυγάδες» και ο «λαός»

Το πανόραμα που παρουσίαζαν το μεσημέρι του Σαββάτου 14-11-85 οι συμπολιτευόμενες εφημερίδες, έτσι όπως προσφέρονταν σε μια διαβατική ματιά κρεμασμένες στις προθήκες και στις τέντες των περιπτέρων, ήταν αρκούντως πληκτικό, μονοφωνικό και «συντεταγμένο»: απ' το πανόραμα δεν έμενε παρά μια μίζερη «θέα» που οδηγούσε τη σκέψη του θεατή σε μια αρένα με «καλό» τον τίμιο εργατικό λαό - θύμα και «κακό» τον επιχειρηματία που παρανομεί και στρεψοδικεί εις βάρος της αρχήθεν δεδομένης ως ουδέτερης, ακριβοδίκαιας και, εν πολλοίς, έντιμης πολιτείας, διαφεύγοντας της λαβίδας του δημόσιου κορβανά, δηλαδή των φόρων.

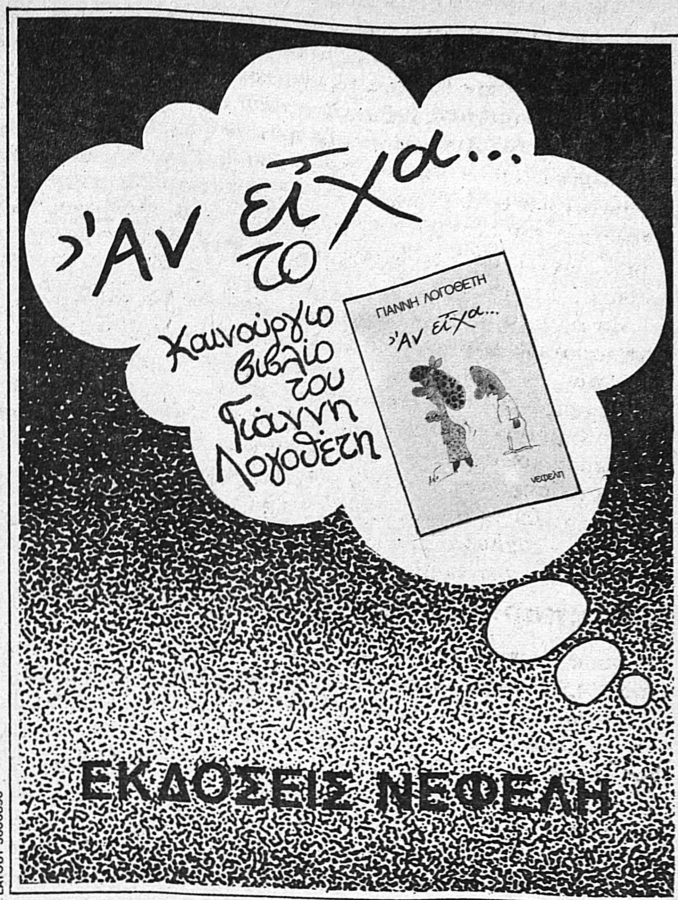
Οι τίτλοι των εφημερίδων εκείνης της ημέρας συναινούσαν, όλοι λίγο πολύ, στην αυριανική εικόνα, περί «μεγαλοκαρχαριών» που εκμεταλλεύονται όχι τον ιδρώτα του λαού —όπως ήθελε η παλαιοκομμουνιστική εκδοχή του λαϊκισμού— αλλά τα «λεφτά του κράτους που είναι για όλους». Το αποτέλεσμα αυτής της ομόθυμης έκθεσης και καταδίκης των «μεγαλοκαρχαριών» δεν μπορεί παρά να λειτουργήσει στον απλό «λαϊκό άνθρωπο» θετικά, δηλαδή να του ενισχύσει την ιδέα του ότι υπάρχει δικαιοσύνη σ' αυτή τη γη, υπάρχει κράτος που δεν χαρίζεται στους μεγάλους, υπάρχουν πολλές φωνές (περιέργως, όλες οι εφημερίδες δεν δίνουν την αίσθηση των πολλών αλλά της μιας φωνής...) που νοιάζονται για τα δίκια του και άλλα παρεμφερή «εκλαϊκευτικά» της ιδεολογίας του κράτους - προνοίας.

Ο κ. Τσοβόλας, λοιπόν, έδωσε στη Βουλή περί τις δύο δεκάδες ονόματα μεγαλοκαρχαριών που «φοροδιέφυγαν» το 1984, αναφέροντας τις κυρώσεις που τους επιβλήθηκαν. Μ' αυτή την εντυπωσιακή χειρονομία, ο υπουργός Οικονομικών πέτυχε συγχρόνως δύο στόχους: πρώτον, να ενισχύσει το φιλολαϊκό πρόσωπο της κυβέρνησης, που προσφάτως έχει σοβαρότατα αμφισβητηθεί και βαρύτατα πληγεί, και, δεύτερον, να διαβεβαιώσει με τεκμήρια ότι έχουν γνώσιν οι φύλακες των κοινωνικών «ισορροπιών».

Δεν θα αμφισβητήσουμε, φυσικά, την αποτελεσματικότητα της έννομης τάξης σε ζητήματα που αφορούν τις παραβιάσεις των κανόνων παιχνιδιού στο κράτος - πρόνοιας: δεν θα αμφισβητήσουμε, βέβαια, στις περιπτώσεις που αναφέρθηκαν από τον υπουργό. Εκείνο όμως που δεν είπαν ο κ. υπουργός και οι εφημερίδες της συμπολίτευσης είναι κάτι που ξεπερνά την ποσοτική, μυθοπλαστική και λαϊκίστικη αντίληψη περί δημόσιας οικονομίας και συναρτάται με τη λειτουργία αυτής της οικονομίας ως προνομιακού μηχανισμού αναδιανομής του εισοδήματος και της κοινωνικής υπεραξίας, υπέρ των ισχυρότερων κοινωνικών ομάδων— μηχανισμού που ένα από τα σημαντικότερα όπλα του είναι ακριβώς οι φόροι. Δεν είπαν επίσης τίποτα για την αδιατάρακτη αναπαραγωγή, και επί σοσιαλιστικού ΠΑΣΟΚ, της υπεροχής των έμμεσων προς τους άμεσους φόρους, δεν αναφέρθηκαν διόλου στην αδιατάρακτη αποτελεσματικότητα του ελέγχου του επιχειρηματικού κέρδους και της διαφυγής / επένδυσης κεφαλαίων στο εξωτερικό.

Έμειναν στη συλληφθείσα φοροδιαφυγή κάποιων εκατομμυρίων, έμειναν στη θέα των κοινωνικών σχέσεων της δημόσιας οικονομίας και δεν εισήλθαν στο εσωτερικό πανόραμα της ταξικής λογικής της.

Ίσως διότι έτσι νομίζουν ότι υπηρετούν το «λαϊκό αίσθημα περί δικαίου». Αυτή η αντίληψη τους ανήκει ακέραια, διότι ο «λαός», για κάποιους άλλους, δεν είναι μόνον «δι' άρτον και θεάματα», δεν αντιπαράτιθεται, ως μάζα, με κάποιους «ανέντιμους επιχειρηματίες».

LAYOUT 3606896

Ο «ΧΑΡΤΗΣ»

μετά τα μεγάλα αφιερώματα:

Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ, ΙΤΑΛΟ ΚΑΛΙΝΟ, ΧΟΡΧΕ ΛΟΥΙΣ ΜΠΟΡΧΕΣ, ΙΣΠΑΝΙΑ και ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΟΪΔΗΣ

κυκλοφορεί τώρα το

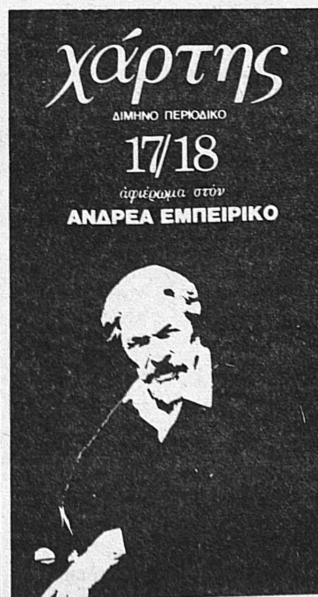
ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ

ΑΝΔΡΕΑ ΕΜΠΕΡΙΚΟ

Με ανέκδοτα κείμενα και φωτογραφίες του ποιητή

Συνεργάζονται:

ΑΛΕΞ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ
ΝΑΝΟΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ
ΙΑΚΩΒΟΣ Μ. ΒΟΥΡΤΣΗΣ
Γ. ΓΙΑΤΡΟΜΑΝΩΛΑΚΗΣ
ΜΑΡΚΟΣ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ
ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ
ΡΕΝΑ ΖΑΜΑΡΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΛΟΚΥΡΗΣ
Μ. Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
ΔΙΟΝΥΣΗΣ Α. ΛΙΑΡΟΣ
ΑΡΙΣΤ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ
ΘΑΝΑΣΗΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ
L. FANFARONIUS
GUY SAUNIER

Εθνικό Σύστημα Υγείας, χωρίς χρήματα και κυρίως χωρίς σταθερή και αποφασιστική πολιτική δεν γίνεται. Το σημερινό ΠΑΣΟΚ ούτε το ένα διαθέτει ούτε το άλλο. Γι' αυτό και ό,τι κτίζει στις μέρες μας στο οικόπεδο της υγείας κάθε άλλο παρά θυμίζει το υπερπολυτελές ξενοδοχείο που υποσχέθηκε στον ελληνικό λαό, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται, τα κομπιούτερς και τα ελικόπτερα που επιστρατεύονται, μήπως πειστούμε για το αντίθετο. Γιατί όχι άλλωστε. Εδώ οι φυλακές και τα ξερονήσια μετονομάστηκαν σε σαλόνια, και, οι σουίτες και τα κότερα σε γιάφκες, στο ΕΣΥ θα κολλήσουμε.

Όσο για την ουσία του προβλήματος, η γνωστή συνταγή· βλέποντας και κάνοντας, κόβοντας και ράβοντας, μπαλώνοντας και αν χρειαστεί αποκεφαλίζοντας. Έτσι άλλωστε βρέθηκαν στα σπίτια τους οι αιθεροβάμονες εμπνευστές του ΕΣΥ, που παρά τα σοβαρά λάθη που κάνανε στο σχεδιασμό και στις προτεραιότητες, είχαν αν μη τι άλλο κάποιες ριζοσπαστικές προθέσεις. Και αυτά τουλάχιστον που προτείνανε στηρίζονταν σε κάποιες αριστερές παραδοχές. Ότι θα ενοποιηθούν τα ταμεία υγείας, ότι θα τεθεί υπό ουσιαστικό έλεγχο το ιατρικό κατεστημένο, ότι θα δοθούν τα απαραίτητα κονδύλια, ότι θα αποδυναμωθεί ο ιδιωτικός τομέας, ότι θα ενισχυθεί η πρόληψη. Από όλα αυτά βέβαια, το τριτοδρομικό ΠΑΣΟΚ, σε λίγα τόλμησε, σε αρκετά δίστασε και σε πολλά έκανε πίσω.

Πώς είναι όμως δυνατόν να εφαρμοσθεί το Εθνικό Σύστημα Υγείας, με πάνω από 100 διαφορετικά ταμεία υγείας, με ποικίλα καθεστώτα στα μεγάλα νοσοκομεία, με αύξηση στον προϋπολογισμό για την υγεία που δεν ξεπερνά τον τρέχοντα πληθωρισμό, χωρίς πρωτοβάθμια φροντίδα χωρίς ειδικευμένο προσωπικό, κτλ., κτλ. Και πώς μπορεί να πετύχει ο θεσμός του νοσοκομειακού γιατρού πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, όταν ετοιμάζονται παραθυράκια για τους στρατιωτι-

ΕΣΥ μεν, αλλά...

του Γιάννη Τούντα

κούς και πανεπιστημιακούς γιατρούς, όταν δημιουργούνται διαφορετικές κατηγορίες εργασιακών σχέσεων στους απασχολούμενους γιατρούς και όταν οι μισθοί που δίνονται είναι αναμφισβήτητοι μικροί τη στιγμή που οι γιατροί καλούνται να κάνουν πάνω από 100 ώρες το μήνα κοπιώδη υπερωριακή απασχόληση (εφημερίες).

Μάταια λοιπόν, προσπαθεί η νυν ηγεσία του υπουργείου Υγείας να συμβιβάσει τα ασυμβίβαστα, ελπίζοντας ότι σιγά - σιγά και με διάφορους διορθωτικούς νόμους, όπως αυτός που ψηφίστηκε πριν από λίγες μέρες στη Βουλή, θα μπορέσει να εφαρμόσει κάποιο ΕΣΥ σε κάποια του μορφή. Το μόνο που πετυχαίνει μια τέτοια πολιτική, είναι να διαιωνίζει τα κρίσιμα προβλήματα, να αυξάνει την αμφισβήτηση και τη δυσπιστία και να μειώνει τις πιθανότητες παραμονής των υποστηρικτών της. Για να επιβεβαιωθούν σύντομα οι φήμες περί αλλαγής προσώπων και να επικρατήσει τελικά και στην υγεία, όπως ήδη επικράτησε σε πολλούς άλλους τομείς, ό,τι πιο συντηρητικό έχουν να επιδείξουν οι κυβερνήτες.

Από την άλλη, σίγουρα συνεπάγεται πολιτικό κόστος για το ΠΑΣΟΚ να ομολογηθούν εδώ και τώρα τα ορατά πλέον αδιέξοδα. Τι θα συμβεί όμως όταν μέσα στα επόμενα 1-2 χρόνια, η πλειοψηφία του λαού συνειδητοποιήσει τη χρεωκοπία του πασοκικού ΕΣΥ, και αντί για τις υπέροχες μακέτες που τους παρουσιάζονται σήμερα τους επιδοθεί μια υποβαθμισμένη εκδοχή της σημερινής πραγματικότητας;

Επειδή όμως στην πολιτική μετράνε τα αποτελέσματα και όχι οι προθέσεις, μόνο μία ξεκάθαρη στάση μπορεί να διασώσει ό,τι μπορεί να διασωθεί από πλευράς αξιοπιστίας, και κυρίως θα μπορέσει να επιτρέψει τη διαμόρφωση και εφαρμογή της

μόνης πολιτικής που να οδηγεί σε μια θετική διέξοδο. Μιας πολιτικής που ακριβώς λόγω των σοβαρών υπαρκτών προβλημάτων θα υιοθετεί την αναγκαιότητα ενός μεταβατικού σταδίου κατά τη διάρκεια του οποίου θα προβλέπονται τα απαραίτητα βήματα για τη δημιουργία των προϋποθέσεων εφαρμογής του Εθνικού Συστήματος Υγείας. Όποτε να μελετηθεί η σταδιακή ενοποίηση των ταμείων υγείας, να βελτιωθεί η υποδομή, οργάνωση και λειτουργία των νοσοκομείων, να αναβαθμισθεί η νοσοκομειακή περίθαλψη στην επαρχία, να αναθεωρηθούν τα λάθη στα Κέντρα Υγείας, να εξοικονομηθούν οι απαραίτητοι πόροι και κυρίως να οικοδομηθεί μία στέρεη κοινωνική και πολιτική συμμαχία των δυνάμεων που θέλουν το ΕΣΥ.

Και σ' όλα αυτά πέρα από το ΠΑΣΟΚ, πρέπει να συμβάλλει και η Αριστερά, η οποία φέρει και αυτή ευθύνες, με την πίεση που εξάσκησε για την άμεση έναρξη του ΕΣΥ και την κατά προτεραιότητα εφαρμογή του θεσμού του νοσοκομειακού γιατρού. Και προς την κατεύθυνση αυτή είναι ενθαρρυντικό στοιχείο, ότι ορισμένοι βασικοί της εκπρόσωποι στο χώρο της υγείας, όπως ο Τ. Παναγιωτόπουλος στην «Αριστερά Σήμερα», και ο Γ. Προκοπιάς στον «Δεκαπενθήμερο Πολίτη» τόλμησαν πρόσφατα μια αυτοκριτική αποτίμηση.

Κλείνοντας θα πρέπει να σημειωθεί ότι λίγο πολύ, τα παραπάνω είχαν προταθεί εδώ και τρία χρόνια, από τις στήλες του ίδιου αυτού περιοδικού. Τότε δεν έπεισαν. Τώρα όμως δεν μιλάνε πια τα επιχειρήματα. Τιμωρεί η ίδια η πραγματικότητα. Και παρ' όλο που χάθηκε πολύτιμος χρόνος και έχουν πολλαπλασιαστεί οι δυσκολίες, υπάρχουν ακόμα περιθώρια. Και ως μην ξεχνάει ο καθ' ύλην αρμόδιος υπουργός ότι μεγαλύτερο σφάλμα από μια λαθεμένη πολιτική, δεν είναι η αναίρεσή της, αλλά η προσπάθεια εξωραϊσμού της, τουλάχιστον όταν δεν διακυβεύονται πρόσκαιρα ωφέλη αλλά μεσοπρόθεσμες υποθήκες.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΡΟΣ

Γιάννης Κιουρτσάκης

ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ
ΚΑΙ
ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

Ένα βιβλίο για το γέλιο,
τη γιορτή και το θέατρο.
Μια καινούργια ματιά
στην κουλτούρα
και στη νεότερη Ελλάδα.

ΚΥΡΙΕ ΠΡΟΕΔΡΕ,
ΟΙ ΕΧΘΡΟΙ ΕΧΟΥΝ ΗΔΗ
ΠΑΡΑΔΟΘΕΙ ΑΝΕΥ
ΟΡΩΝ

ΩΡΑΙΑ
ΑΠΟΤΕΛΕΙΩΣΤΕ
ΤΟΥΣ

16.12.85
ΙΩΑΝΝΟΥ

του Γιάννη Ιωάννου

Σταθεροποιητικός ή υφεσιακός ο προϋπολογισμός του 1986;

της Δανάης Μυλωνάκη

Ο προϋπολογισμός του 1986 υλοποιεί σε σημαντικό βαθμό την περιοριστική πολιτική που εγκαινίασαν τα οικονομικά μέτρα.

Αν όμως κάθε προϋπολογισμός του Κράτους είναι ταυτόχρονα πεδίο ταξικών και οικονομικών επιλογών, τότε ο προτεινόμενος: α) Εμπεριέχει την εκδήλωση του ταξικού προσανατολισμού της κυβέρνησης, που είναι άλλωστε προφανής. Από τις ρυθμίσεις του προϋπολογισμού σε συνδυασμό με την παραχάραξη της ΑΤΑ στον ιδιωτικό τομέα, οι μισθωτοί θα χάσουν 180-200 δις το χρόνο. Οι απώλειες για τους αγρότες σκιαγραφούνται από τη μείωση των δαπανών στήριξης του αγροτικού εισοδήματος — συμπεριλαμβανομένων και των εισροών από την Κοινότητα — της τάξης του -9,5% σε πραγματικούς όρους. Έναντι αυτών, οι επιχειρήσεις, όπως έχει προσδιοριστεί στα οικονομικά μέτρα, θα συμμετάσχουν «συμβολικά» στις θυσίες με την εφάπαξ εισφορά των 30 δις.

Το «υπέρ ποίου» όμως θα λειτουργήσει το νέο οικονομικό πλαίσιο απαιτεί λεπτότερες εξειδικεύσεις που θα δείξουν ότι οι προσδοκίες για αξιοποίηση των «θυσιών» των εργαζομένων από την ιδιωτική πρωτοβουλία, κατά τα μονεταριστικά πρότυπα, είναι μάλλον φρούδες.

β) Ενέχει τη μονεταριστική αναπτυξιακή επιλογή που εμπιστεύεται τη διαδικασία της ανάπτυξης στους εγγενείς μηχανισμούς της αγοράς, τείνοντας να περιορίσει την παρέμβαση του κράτους στη διασφάλιση των όρων αναπαραγωγής και επέκτασης του καπιταλισμού.

Ήδη με τα οικονομικά μέτρα είχε γίνει σαφές ότι το κίνητρο για την επαναδραστηριοποίηση της διαδικασίας της συσσώρευσης αναμένεται να είναι η συρρίκνωση του εργατικού μισθού και η αντίστοιχη διεύρυνση των περιθωρίων του κέρδους, όπως προωθητικός φορέας της ανάπτυξης να αναδειχθεί η ιδιωτική πρωτοβουλία.

Αν υπήρχε η παραμικρή αμφιβολία ότι αυτοί είναι οι καινούργιοι προσανατολισμοί της δεύτερης τετραετίας του ΠΑΣΟΚ, έχει ήδη εκλείψει μετά την κατάθεση του προϋπολογισμού. Και τούτο γιατί, στα γνωστά μέτρα για περικοπή της ΑΤΑ, άνοδο του κόστους ζωής, πληθωριστικές πιέσεις, αύξηση του κόστους παραγωγής απαγορευτική για τους μικρομεσαίους και τους αγρότες κτλ., προστίθενται τώρα η δραστική συρρίκνωση της επενδυτικής δράσης του Δημοσίου και των ΔΕΚΟ που μειώνει ασφυκτικά τις δυνατότητες για μια ενεργητική ανάμειξη του κράτους στις διαδικασίες της ανάπτυξης.

Τα δημοσιονομικά ελλείμματα: αιχμή του περιοριστικού προϋπολογισμού

Κύριος στόχος της περιοριστικής πολιτικής και του προϋπολογισμού που την «ποσοτικοποιεί» είναι η μείωση των ελλειμμάτων του δημοσίου και η δυνατότητα αντιμετώπισης των υποχρεώσεων του εξωτερικού χρέους, που από το 1987 θα αυξηθεί σημαντικά. Τα δύο μεγέθη είναι αλληλένδετα. Όταν ο εσωτερικός δανεισμός δεν αρκούσε για την κάλυψη του ελλείμματος του δημοσίου, γινόταν αναγκαία η όλο και σημαντικότερη προσφυγή στον εξωτερικό δανεισμό και η όλο και μεγαλύτερη επιβάρυνση του δημοσίου για την κάλυψη της εξυπηρέτησης του εξωτερικού χρέους. Οι δαπάνες για εξυπηρέτηση του εξωτερικού χρέους από 55.947 εκατ. το 1981 αυξήθηκαν σε 135.890 εκατ. το 1985, δηλαδή κατά 2,5 φορές ενώ του εσωτερικού από 43.833 εκατ. σε 156 δις δηλαδή κατά τρισήμισι φορές. Έτσι, η εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους αναδεικνύεται στο δυναμικότερο παράγοντα αύξησης των μεταβιβαστικών πληρωμών του προϋπολογισμού.

Σημειώνεται ότι οι μεταβιβαστικές πληρωμές (επιδοτήσεις, επιχορηγήσεις, τόποι δημοσίου χρέους) μαζί με τους μισθούς και τις συντάξεις αυξήθηκαν ταχύτατα στην περίοδο 80/85, με αποτέλεσμα οι τρέχουσες δαπάνες του δημοσίου να διογκώνονται συνεχώς αλλά και το σύνολο της δαπάνης του δημοσίου να γίνεται όλο και σημαντικότερο. Σήμερα ο δημόσιος τομέας διαχειρίζεται περίπου, άμεσα ή έμμεσα, το 50% του ΑΕΠ, ενώ το 1955 ήταν 20%. Χαρακτηριστική είναι η συμμετοχή των διαφόρων κατηγοριών δαπάνης του δημοσίου στο ΑΕΠ. Η κατανάλωση του δημοσίου από 11,5% το 1955 φθάνει το 20% το 1985, οι μεταβιβαστικές πληρωμές από 4,6% στο 19,6% και οι επενδύσεις παγίου κεφαλαίου από 3,6% στο 9,5%.

Από τα στοιχεία αυτά συνάγεται ότι το κράτος ασκεί όλο και μεγαλύτερη επιρροή στον τρόπο διάθεσης του ΑΕΠ.

Το συνολικό έλλειμμα του δημοσίου τομέα μαζί με εκείνο των δημοσίων επιχειρήσεων (ΔΕΚΟ) είναι σήμερα της τάξης του 19%.

Είναι αλήθεια ότι η διόγκωση του δημοσίου ελλείμματος σε ποσοστά ανώτερα του 10% του ΑΕΠ που θεωρείται διεθνώς όριο ασφαλείας και η επιδείνωση του εξωτερικού χρέους δίκαια ανησυχούν την κυβέρνηση αν και πρωθύστερα, εφόσον στην πολιτική της πρώτης τετραετίας του ΠΑΣΟΚ και ιδιαίτερα στην ακυβερνησία του τελευταίου χρόνου οφείλεται η τόσο επιδείνωση της κατάστασης. Όπως δίκαια απασχολεί και όλα τα κόμματα που δεν δημαγωγούν αλλά στέκονται υπεύθυνα απέναντι στα πράγματα, το ενδεχόμενο μιας χρεωκοπίας της Ελλάδας. Όμως, από την ανησυχία και τη μέριμνα, μέχρι τον πανικό και την υιοθέτηση δεξιόστροφων πολιτικών υπάρχει μεγάλη απόσταση.

Το πρόβλημα του ελλείμματος του δημοσίου και του εξωτερικού χρέους δεν δημιουργήθηκε από μόνο του όπως και δεν μπορεί να λυθεί μεμονωμένα χωρίς να συσχετισθεί με τις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας. Ειδικά δεν μπορεί να αποσυνδεθεί από το πρόβλημα της ανάπτυξης και της συναφούς επέκτασης της επιχειρηματικής δράσης του δημοσίου. Το μέγεθος του ελλείμματος και ο χρονικός ορίζοντας της αντιμετώπισής του δεν είναι δυνατόν να συζητηθούν χωρίς αυτές τις παραμέτρους.

Ειδικά μάλιστα το χρονικό διάστημα της διετίας για να μειωθεί ο πληθωρισμός σε ποσοστά κάτω του 10% και συναφώς το έλλειμμα του δημοσίου καθώς και του ισοζυγίου πληρωμών είναι όχι μόνον εξαιρετικά μικρό αλλά και κατά πάσα πιθανότητα ατελέσφορο.

Περιοριστικοί προσανατολισμοί και επενδυτική δράση του δημοσίου

Σύμφωνα με τον προϋπολογισμό, οι στόχοι της σταθεροποίησης θα επιτευχθούν με την εξής διαμόρφωση των κονδυλίων του: οι δαπάνες του τακτικού προϋπολογισμού προβλέπεται να αυξηθούν κατά 22,1% σε ονομαστικές τιμές (από 1.459,74 σε 1782 δις). Η αύξηση όμως αυτή εμπεριέχει και τις αυξήσεις για την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους (από 256 σε 369,7 δις, δηλαδή αύξηση κατά 44,4%) για τις αποδόσεις στην ΕΟΚ (από 40,9 σε 74,6 δις, δηλαδή αύξηση κατά 82,5%) και για την εξυπηρέτηση του χρέους των ενόπλων δυνάμεων (από 43,2 σε 48 δις δηλαδή αύξηση κατά 11,2%). Αν αφαιρεθούν τα κονδύλια αυτά, η αύξηση του Τ.Π. σε ονομαστικούς όρους είναι περίπου 15,2%. Με πληθωρισμό 20% θα έχουμε πραγματική μείωση της τάξης του 4%.

Κατά κατηγορία δαπανών σε πραγματικούς όρους, οι αυξήσεις σε σημαντικούς τομείς είναι κάτω του πληθωρισμού, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι όσοι τομείς διασώζονται σχετικά, μπορούν και να

ανταπεξέβλουν στις ανάγκες τους με τα διαθέσιμα κονδύλια.

Ιδιαίτερα μικρές είναι οι (ονομαστικές) αυξήσεις: για επιδοτήσεις στη γεωργία (+ 8,6 και σε πραγματικούς όρους -9,5%), για επιχορηγήσεις (+ 14,8 και σε πραγματικούς όρους -4,3%) μεταξύ των οποίων μηδενική αύξηση προβλέπεται για επιχορήγηση στους συγκοινωνιακούς φορείς, για κεφαλαιακές δαπάνες (+ 7,4% και σε πραγματικούς όρους -10,5%) και για κοινωνικές δαπάνες (+ 8,2% και σε πραγματικούς όρους -9,8%). Αντίθετα, παρατηρείται σημαντικότερη αύξηση για την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους (+ 44,4% και σε πραγματικούς όρους + 20,5%). Σχετικά διασώζονται οι δαπάνες για εκπαίδευση (+ 22,8% και + 2,5%) και για Υγεία, Πρόνοια, Ασφάλιση (+ 23,8% και + 3,2%). Για την άμυνα τέλος παρατηρείται μικρή μείωση (+ 17% και -2,5%).

Τα βάρη που επιβάλλονται στις χαμηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες, δεν ισοφαρίζονται από καμιά αναπτυξιακή προσπάθεια, ούτε βεβαίως από καμιά διεύρυνση των δημοκρατικών ελευθεριών και προοπτική προς την αλλαγή των παραγωγικών σχέσεων. Ακριβώς το αντίθετο συμβαίνει. Η λιτότητα συνοδεύεται από έξαρση του αυταρχισμού και συρρίκνωση των δικαιωμάτων των εργαζομένων.

Ο προϋπολογισμός των δημοσίων επενδύσεων αυξάνει τη δαπάνη του σε 318 δις έναντι 275 το 1985, δηλαδή εμφανίζει ονομαστική αύξηση της τάξης του 15%. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΥΠΕΘΟ, η αύξηση αυτή είναι στην πραγματικότητα 21% και τούτο γιατί αφαιρούνται από τον προϋπολογισμό δημοσίων επενδύσεων ένα μέρος των τοκοχρεωλύσεων και ορισμένες διοικητικές δαπάνες που μεταφέρονται στον τακτικό προϋπολογισμό. Έτσι, τα σχετικά ποσά γίνονται 237,6 δις για το 1985 και 286,8 δις για το 1986.

Ούτε όμως η εκδοχή αυτή ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Και τούτο γιατί οι προβλέψεις για το 1986 εμφανίζονται διογκωμένες κατά 29.000 εκ., όσο είναι το ποσό που θα χρησιμοποιηθεί κυρίως για την πιστωτική τακτοποίηση των προβλημάτων επιχειρήσεων έναντι της ΕΤΕ, ποσό που υποκρύπτεται στο κονδύλι των 49.310 εκ. για «βιομηχανίες, ενέργεια, βιοτεχνία». Επειδή αυτά τα κονδύλια δεν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για επενδύσεις, εκσυγχρονισμό κτλ. των προβληματικών, η εμφάνισή τους ως επενδυτικών είναι πλασματική. Αφαιρώντας τα από τις επενδυτικές δαπάνες, η ονομαστική αύξηση του ΠΔΕ μειώνεται στο 8,5% δηλαδή η πραγματική τους μείωση είναι της τάξης του 9,6%.

Αν ληφθεί επιπλέον υπόψη (α) η συμπίεση της πιστωτικής επέκτασης στον ιδιωτικό τομέα της τάξης του 16%, και (β) η ονομαστική αύξηση κατά 7% —ή πραγματική μείωση κατά 11%— των επενδύσεων στις ΔΕΚΟ διαγράφεται με σαφήνεια το απαγορευτικό χρηματοδοτικό πλαίσιο της αναπτυξιακής προσπάθειας, που δηλώνει η κυβέρνηση ότι θα αναλάβει σε κάποιο αόριστο μέλλον, εφόσον δεν υπάρχει επί του παρόντος αναπτυξιακή δέσμη.

Κατά κατηγορίες επενδύσεων, αρνητική αύξηση (-6,5% σε ονομαστικούς όρους και -22,5% σε πραγματικούς, εμφανίζουν οι αυξήσεις στον ΠΕ της γεωργίας, διατηρούνται δε σχετικά η εκπαίδευση, η υγεία και η πρόνοια με ονομαστικές αυξήσεις περί το + 25% και πραγματικές + 42%. Ιδίως επισημαίνεται ότι μετά την αφαίρεση των 29 δις για την «ανασυγκρότηση» των προβληματικών, τα κονδύλια για τη βιομηχανία εμφανίζουν τη μηδαμινή αύξηση του 6,8% ή την πραγματική μείωση κατά 11%.

Ο συνδυασμός ανυπαρξίας αναπτυξιακού πλαισίου και ανεπάρκειας επενδυτικών πόρων δικαιώνει τους φόβους ότι ο προτεινόμενος προϋπολογισμός αντί να επιτύχει τη σταθεροποίηση θα οδηγήσει στην αναστολή κάθε προσπάθειας για την ανάκαμψη της οικονομίας.

Το πρόβλημα γίνεται εξαιρετικά σοβαρό επειδή η χώρα διανύει μακροχρόνια περίοδο επενδυτικής ένδειας, ύφεσης και αποβιομηχανισής.

Η σημασία και η ποιότητα του κράτους ως επενδυτή εκφυλίζεται διαχρονικά με αποτέλεσμα να στερείται η οικονομία έναν απ' τους κυριότερους φορείς ανάπτυξης. Στη μείωση της επενδυτικής δαπάνης στον ευρύ δημόσιο τομέα προστίθεται η κακοδιαχείριση, η απουσία προγραμματισμού και η (ηθελημένη) απώθηση του γεγονότος ότι ο κόσμος έχει μπει στην περίοδο της τρίτης βιομηχανικής επανάστασης.

Για να φανεί η σημασία του κράτους επενδυτή υπενθυμίζουμε ότι τόσο οι επενδύσεις στην υποδομή όσο και σε νευραλγικούς τομείς της βιομηχανίας (δουλιστήρια, λιπάσματα, διατροφή κτλ.) έγιναν με πρωτοβουλία του κράτους, ιδίως στη δεκαετία του '60. Ακόμη ότι έχει δραστικά μειωθεί ο ρόλος του ξένου επενδυτικού κεφαλαίου που στη δεκαετία του '60 υπήρξε βασικός προωθητικός φορέας της ανάπτυξης, άσχετα αν οι όροι της επένδυσης του ξένου κεφαλαίου αποτέλεσαν αντικείμενο δίκαιης κριτικής. Γι' αυτούς τους λόγους στον περίγυρο της παγκόσμιας κρίσης — κρίσης που συνδέεται με την τεχνολογική μεταβολή, την εμφάνιση νέων προωθητικών τομέων στην οικονομία και τις συναφείς ανακατατάξεις στο διεθνή καταμερισμό της εργασίας — η ελληνική κρίση του εκφυλισμού της παραγωγικής δομής δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί από την ελληνική επιχειρηματική τάξη που έχει μάθει να ακολουθεί το κράτος και το ξένο κεφάλαιο, αντί να καθοδηγεί τις αναπτυξιακές διαδικασίες.

Από τα προαναφερόμενα συνάγεται ότι ο προϋπολογισμός του 1986 όχι μόνο δεν είναι σταθεροποιητικός, όπως τον θέλει η κυβέρνηση, αλλά, αντίθετα είναι επικίνδυνα αποσταθεροποιητικός και αντιαναπτυξιακός. Η δραματικότερη επίπτωσή του, όπως και της όλης οικονομικής πολιτικής, είναι ο κίνδυνος της αύξησης της ανεργίας σε πρωτόγνωρα επίπεδα.

Τα έσοδα του προϋπολογισμού και το «μάτι του λογιστή»

Από την πλευρά των εσόδων, παρατηρούμε προβλεπόμενη αύξηση της τάξης του 32,5% έναντι του 1985, που υποτίθεται ότι θα αποτελέσει το δεύτερο παράγοντα μείωσης των ελλειμμάτων.

Η πραγματοποίηση «σταθεροποιητικών» στόχων μέσα από ταυτόχρονη μείωση των δαπανών και αύξηση των εσόδων είναι καινοφανής στη θεωρία και την πράξη. Συνήθως η πολιτική του κράτους για την καταπολέμηση του πληθωρισμού της ζήτησης πραγματοποιείται είτε με μείωση των κρατικών δαπανών χωρίς αντίστοιχη μείωση των φόρων είτε με αύξηση των φόρων χωρίς αντίστοιχη αύξηση των κρατικών δαπανών. Το δίδυμο που επιδιώκει η κυβέρνηση είναι το κατ' εξοχήν επιχείρημα ότι αυτό που θα προκύψει από την πολιτική της θα είναι η βαθιά ύφεση εξαιτίας της υπερβολικής μείωσης της ζήτησης από τις πολλαπλές πιέσεις, μείωση εισοδήματος, υποτίμηση κτλ.

Βεβαίως ο στόχος που προβάλλεται γι' αυτή τη διπλή παρέμβαση είναι η αντιμετώπιση του ελλείμματος του δημοσίου: το έλλειμμα θα μειωθεί με τη μείωση του εισοδήματος των μισθωτών και τη φορολογική επιβάρυνση άλλων κοινωνικών κατηγοριών, ιδίως των αυτοαπασχολούμενων. Ακόμη όμως και αν δεχθούμε ότι η κυβέρνηση θα παραμείνει αταλάντευτη στο σκέλος των δαπανών του προϋπολογισμού, είναι μάλλον απίθανο να επιτύχει την εξασφάλιση τόσο ψηλών εσόδων.

Και τούτο γιατί: (α) από τη μια μεριά θα μειωθεί η φοροδοτική ικανότητα εκείνων ακριβώς των κοινωνικών κατηγοριών που φέρουν το μεγαλύτερο φορολογικό βάρος, επειδή μπορεί να συλλαβεί τα εισοδήματά τους το ισχύον φορολογικό σύστημα, δηλαδή των μισθωτών, (β) οι μεγάλες επιχειρήσεις —όσες έμειναν παρουσιάζοντας κέρδη— δεν πτοούνται από τους διοικητικούς ελέγχους και έχουν τρόπους να διαφεύγουν, (γ) οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα δουν τη δραστηριότητά τους να μειώνεται δραστικά, είναι δε ενδεχόμενο κάποιος πιεστικότερος έλεγχος να αποτελέσει τελειωτικό παράγοντα κατάρρευσης της δραστηριότητάς τους.

Απομένουν οι αυτοαπασχολούμενοι, αλλά σε ποιο βαθμό μπορεί να συλληφθεί η φοροδιαφυγή των μεγάλων και ποια θα είναι η φοροδοτική ικανότητα των μικρομεσαίων που βλέπουν ήδη τη δραστηριότητά τους να μειώνεται εξαιτίας της μείωσης των εισοδημάτων των πελατών τους;

Από τις παραπάνω επισημάνσεις συνάγεται ότι η ελπίδα να μειωθεί το έλλειμμα με την αύξηση των φορολογικών εσόδων στο ύψος που προβλέπεται, θα παραμείνει απλώς ελπίδα. Τούτο καθόλου δεν σημαίνει ότι τα φορολογικά έσοδα είναι εξ ορισμού ανελαστικά. Αντίθετα υπάρχουν περιθώρια διευρύνσής τους, αλλά με μια άλλη πολιτική που θα ενέχει άλλες ταξικές επιλογές.

Αν η ταξική πτυχή στο επίπεδο των δαπανών είναι ευδιάκριτη, εκείνη στο επίπεδο των εσόδων είναι οφθαλμοφανέστατη. Η κυβέρνηση δεν άλλαξε καθόλου τα βασικά χαρακτηριστικά του φο-

ρολογικού συστήματος, αρκούμενη σε κάποιους εκσυγχρονισμούς και διαρρυθμίσεις. Το πόσο αποδοτική μπορεί να είναι αυτή η αντιμετώπιση αποδεικνύεται και από την περισινή αποτυχία να επιτευχθεί ο φορολογικός στόχος. Η αποτυχία αυτή συνέβαλε σημαντικά στην υπέρβαση του ελλείμματος του δημοσίου κατά 30,6% δηλαδή από 454.100 εκ. που είχαν προβλεφθεί σε 593.427 κατ' εκτίμηση.

Η ταξική διάσταση του προϋπολογισμού αποδίδεται από το γεγονός και μόνον ότι πλήρη φορολογικά υποκείμενα, με την έννοια ότι ολόκληρο το εισόδημά τους φορολογείται είναι οι μισθοί που αποτελούν το 47% των ενεργών. Από 'κει και πέρα παρατηρείται είτε πλήρης απαλλαγή από φόρους είτε διαφόρων βαθμών φοροδιαφυγή, η οποία συνηθέστατα είναι σκανδαλώδης εφόσον αφορά τις ισχυρότερες, στην πραγματικότητα, εισοδηματικές κατηγορίες και τους κατόχους του πλούτου. Τα περιθώρια για αύξηση των φορολογικών εσόδων και ταυτόχρονα για την υιοθέτηση ενός αποδοτικότερου φορολογικού συστήματος φαίνονται καθαρά και μόνον από την απλούστατη διαπίστωση ότι οι απαλλαγές και η φοροδιαφυγή αφορούν το 50% των ενεργών που παράγει περίπου και το αντίστοιχο μισό του εθνικού προϊόντος.

Οι επισημάνσεις αυτές αναφέρονται στην άμεση φορολογία, στο φόρο εισοδήματος ειδικότερα, που θα ανέλθει σε 481.780 εκ. κατ. το 1986 έναντι 313.970 το 1980 (αύξηση 53,4%) και που αποτελεί το 32% περίπου των συνολικών φορολογικών εσόδων του ΤΠ και το 30% των ΓΠΚ. Όσο για τους εμμέσους φόρους που αυξάνονται κατά 23,7% δηλαδή από 719.280 εκ. το 1985 σε 890.050 το 1986, και που αντιστοιχούν στο 60% του ΤΠ και το 54% του ΓΠΚ, επιβαρύνουν όπως είναι φυσικό περισσότερο τα λαϊκά στρώματα. Το σύνολο σχεδόν του εισοδήματος των στρωμάτων αυτών μεταφράζεται σε ζήτηση, δηλαδή υπόκεινται σε έμμεση φορολογία αντίθετα με τις υψηλότερες εισοδηματικές κατηγορίες, που όσο ψηλότερες είναι τόσο λιγότερο ποσοστό του εισοδήματος καταναλώνουν και τόσο λιγότερο φορολογούνται και από τους εμμέσους φόρους δηλαδή πέραν της φοροδιαφυγής από τον άμεσο φόρο.

Η αισιοδοξία του υπουργού Οικονομικών ότι θα επιτύχει την αύξηση των φόρων που προαναφέρθηκε οφείλεται ίσως στο ότι το θέμα αντιμετώπιστηκε με «το μάτι του λογιστή» χωρίς να συνυπολογιστεί η επίπτωση της υφεσιακής πολιτικής επί της φορολογητέας ύλης. Γι' αυτό και τα προτεινόμενα μέτρα είναι σα να λειτούργουν αυτόνομα στην οικονομία. Τα μέτρα αυτά βασίζονται στην υπόθεση ότι το ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 0,5% απ' όπου και θα προκύψει απόδοση 1.352 εκ., δηλαδή αύξηση κατά 20,3%. Τα υπόλοιπα 137,5 εκ. αναμένεται να προέλθουν από σύλληψη της φοροδιαφυγής και διεύρυνση της φορολογητέας ύλης με διάφορους τρόπους (ποινικοποίηση βασικών παραβάσεων, δειγματοληπτικός έλεγχος, μοναδικός συντελεστής).

Όμως ο μεν υπουργός Εθνικής Οικονομίας προβλέπει μηδενική ή και αρνητική διαμόρφωση του ΑΕΠ ενώ η αποδοτικότητα των διοικητικών ελέγχων είναι αμφιλεγόμενη. Όσο για τη γενικότερη επίπτωσή τους —στις σημερινές συνθήκες της οικονομίας— αρ-

κετά επικίνδυνες. Αρκεί κανείς να σκεφθεί ότι ίσως το κέρδος ορισμένων μικρομεσαίων επιχειρήσεων, που τις βαστά και στη ζωή, είναι ευθέως ανάλογο με τη φοροδιαφυγή.

Είναι φανερό ότι αν θέλουμε να αυξήσουμε τα φορολογικά έσοδα με κοινωνικά δίκαιο και οικονομικά αποδεκτό τρόπο, θα πρέπει να υιοθετήσουμε ένα εντελώς νέο φορολογικό σύστημα, όπου θα αποκλείεται η φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή, θα επιβάλλεται η φορολογική δικαιοσύνη και θα επιτυγχάνεται έτσι αναδιανομή του πλούτου και του εισοδήματος.

Σταθεροποίηση και αποσταθεροποίηση

Η πολιτική που ασκήθηκε από τις κυβερνήσεις της Δεξιάς μετά το 1975 ήταν ένα κράμα φιλελευθερισμού και παρεμβατισμού. Η παρέμβαση όμως στην οικονομία εξαντλεί το κυρίως (α) στην πολιτική προσλήψεων στο δημόσιο ως λύση στο πρόβλημα απασχόλησης των αποφοίτων λυκείων και πανεπιστημίων, (β) στη μεταβίβαση εισοδημάτων, σε τρόπο ώστε ο δημόσιος τομέας να αναχθεί στο μεγάλο εργοδότη, παραγωγό εισοδημάτων, των οποίων ο αριθμός δεν είναι ακριβώς γνωστός, π.χ. σε 250 υπολογίζει ο προϋπολογισμός μόνον τους τακτικούς, και στον αναποδοτικό και αντιοικονομικό παραγωγό προϊόντων και υπηρεσιών στους κλάδους όπου το δημόσιο αναλάμβανε επενδυτική ή και επιχειρηματική δραστηριότητα.

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ της πρώτης τετραετίας παρόλο που ευαγγελιζόταν τη μικτή οικονομία, όπως πολύ καλά φαίνεται όχι μόνο στις προγραμματικές θέσεις του ΠΑΣΟΚ αλλά και από το ίδιο το πενταετές πρόγραμμα, εξακολούθησε την ίδια ποιότητα δημοσιονομικής πολιτικής με τις προκατόχους κυβερνήσεις, παροξύνοντας ακόμη περισσότερο, τις παθογένειες της κατανομής των δαπανών. Ενώ, δηλαδή, από τη μια μεριά δεν υιοθέτησε ένα δίκαιο και αποδοτικό φορολογικό σύστημα, προκειμένου να αυξήσει τα φορολογικά έσοδα στη βάση της ισονομίας, δεν φρόντισε καν να μειώσει τη σπάταλη διαχείριση του δημόσιου χρήματος και να αναδιαρθρώσει τις δημόσιες δαπάνες υπέρ των περισσότερων παραγωγικών.

● Αποδεικνύεται έτσι ότι η άσκηση αριστερής πολιτικής, ιδίως στο ευαίσθητο επίπεδο της οικονομίας, δεν είναι θέμα φραστικών επιθέσεων εναντίον των μονοπωλίων και της ΕΟΚ και διακηρύξεων υπέρ των «μη προνομιούχων» αλλά συγκεκριμένης και πραγματισμένης δράσης ανατροπής των δεξιών επιλογών βασισμένης σε μια πραγματική ανάλυση της ελληνικής κοινωνίας και στη συσπείρωση εκείνων των κοινωνικών δυνάμεων που θα πραγματοποιούσαν τις αναγκαίες ρήξεις με το παρελθόν.

Αποτέλεσμα της πολιτικής που ασκήθηκε, της εμμονής στην (κούφια) ιδέα της αυτοδυναμίας για την ολοκλήρωση του προγράμματος του ΠΑΣΟΚ, των αλληλοσυγκρουόμενων προσανατολισμών στη διάρκεια της τετραετίας της στροφής ολόκληρου του κρατικού μηχανισμού επί πολλούς μήνες αποκλειστικά προς τον στόχο της εκλογικής νίκης, του κολασμού όλων εκείνων που επιχείρησαν από κυβερνητικές θέσεις να επέμβουν στις διαρθρωτικές αδυναμίες, συρρίκνωσαν τις επαγγελίες του ΠΑΣΟΚ στην άσκηση περιοριστικής πολιτικής που θα βυθίσει σε βαθιά ύφεση την οικονομία.

Η γενικευμένη μείωση της ζήτησης που θα προκύψει από τη μείωση των εισοδημάτων και τις ανατιμήσεις αγαθών και υπηρεσιών θα επηρεάσει θανατηφόρα το επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας, ενώ η ζητούμενη μείωση των ελλειμμάτων είναι δυνατό να μην επιτευχθεί τόσο από τη γενικότερη ελάττωση της φοροδοτικής ικανότητας όσο και —ειδικότερα για το εξωτερικό χρέος— από μια επιδείνωση του εμπορικού ισοζυγίου που θα συρρίκνωσε τα έσοδα από τις εξαγωγές. Είναι πράγματι περίεργο δείγμα ευπιστίας να πιστεύει κανείς ότι ο συνδυασμός της μείωσης της αγοραστικής δύναμης, της καθήλωσης της επιχειρηματικής δράσης του δημοσίου και του περιορισμού της πιστωτικής επέκτασης θα συμβάλουν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και στη διεύρυνση των εξαγωγών.

Έτσι, οι «θυσίες» στις οποίες θα υποβληθεί ο λαός, θα καταλήξουν στο αντίθετο από το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα: αντί να οδηγήσουν στη σταθεροποίηση, θα επιφέρουν πλήρη αποσταθεροποίηση στο επίπεδο της παραγωγής, της απασχόλησης και του ισοζυγίου πληρωμών.

ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ

ΜΠΟΡΙΣ ΒΙΑΝ

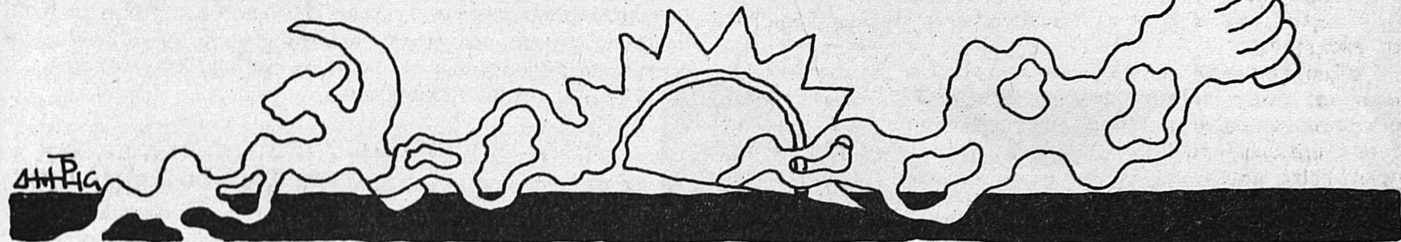
- ΘΑ ΦΤΥΣΩ ΣΤΟΥΣ ΤΑΦΟΥΣ ΣΑΣ
- ΟΛΟΙ ΟΙ ΝΕΚΡΟΙ ΕΧΟΥΝ ΤΟ ΙΔΙΟ ΔΕΡΜΑ
- Ο ΣΚΟΥΛΗΚΟΣΚΑΝΔΑΛΙΑΡΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΛΑΓΚΤΟΝ
- ΓΟΥΝΙΝΗ ΩΡΙΤΣΑ

και τίποτα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗ

Βασ. Ηρακλείου 26 Θεσσαλονίκη, Τηλ. 236555

Ένα σωρό κομμάτια από υαλί... ... κόκκινα, πράσινα, γαλάζια

του Θράσου Αντιγώνιου

Η νέα έξαρση της προεδρολογίας έχει εκθρέψει και μια παράλληλη εκστρατεία ψιθύρων, που αναφέρεται στη στάση την οποία τηρεί η ίδια η κυβέρνηση απέναντι στο περιοδικό, πια, αυτό φαινόμενο. Στους δρόμους που ορίζουν τα κεντρικά τετράγωνα και ιδιαίτερα στο δημοσιογραφικό σταυροδρόμι (Βουκουρεστίου και Βαλαωρίτου) μια υποψία έχει εγκατασταθεί, εξίσου μόνιμα με το νέφος: μήπως υπάρχουν και μέσα στην κυβέρνηση κάποιοι που θεωρούν ότι προσφέρουν υπηρεσία στον πρωθυπουργό, με τη συντήρηση της προεδρολογίας, στο σκέλος εκείνο που, όπως και να το δούμε, φθείρει το κύρος του συγκεκριμένου προσώπου;

Θα ήταν κάπως υπερβολικό να φαντασθεί κανείς ότι κάτι τέτοιο αποτελεί προκαταρκτική κίνηση για μια ενδεχόμενη ρήξη. Ασφαλώς όμως —αν πραγματικά συμβαίνει— θα πρέπει να είναι προληπτικό μέτρο, για ενδεχόμενη και έντονη προεδρική αντίδραση, σε οποιαδήποτε προσπάθεια να θεσμοθετηθεί, αυτό που η κομμουνιστική αριστερά, καταγγέλλει, ως αυξανόμενο αυταρχισμό, από την πλευρά της κυβερνήσεως. Χωρίς να υπάρχει καμιά πρόθεση, εδώ τουλάχιστον, να διερευνηθεί η βασιμότητα της καταγγελίας, δεν θα ήταν ίσως εντελώς άσκοπο να επιχειρήσει κανείς μια πολύ σύντομη αναδρομή στα όσα συνέβησαν τον τελευταίο χρόνο.

Πέρσι τέτοιοιον καιρό η κομμουνιστική αριστερά αγωνιζόταν για την απλή αναλογική. Ύστερα από το αξιοπρεπές αποτέλεσμα των ευρωεκλογών είχε όλες τις καλές ελπίδες, ότι θα μπορούσε ν' αυξήσει σημαντικά την επιρροή της. Στηριζόταν στη φθορά της εξουσίας από την οποία κάτι θα έχανε το κυβερνών κόμμα, αλλά, κυρίως, στη βεβαιότητα που επικρατούσε τότε, σχετικά με την προεδρία. Όλα έδειχναν ότι ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου θα υποστήριζε την υποψηφιότητα του κ. Κ. Καραμανλή για μια δεύτερη προεδρική θητεία.

Υπολόγιζε τότε η κομμουνιστική αριστερά ότι κάτι τέτοιο θα έδωχε αριστερούς ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ προς την δική της πλευρά και ότι, εντέλει, από το αποτέλεσμα των εκλογών του 1985 θα έβγαине κερδισμένη όποιο και αν ήταν.

(Το βέβαιο αποτέλεσμα ήταν σαφές: ότι δηλαδή το ΠΑΣΟΚ θα ήταν πρώτο κόμμα, το αμφισβητούμενο αν θα είχε απόλυτη και άνετη πλειοψηφία και το αμφισβητούμενο αυτό ήταν από τότε σαφές ότι επρόκειτο να εξαρτηθεί από την ψήφω των αριστερότερα τοποθετημένων).

Ο αιφνδιασμός και ο φόβος

Το πράγμα στράβωσε με τον αιφνδιασμό της 9ης Μαρτίου. Γιατί, βέβαια, στις εκλογές του Ιουνίου, ο «φόβος να ξαναγυρίσει η δεξιά» δεν θα είχε καταλάβει το κρίσιμο εκείνο ποσοστό των αριστερών ψηφοφόρων, ώστε να δώσουν στο ΠΑΣΟΚ τις δυο ή τρεις εκατοστιαίες μονάδες, που του έδωσαν απόλυτη και άνετη πλειοψηφία, αν δεν είχε προηγηθεί η 9η Μαρτίου.

Αν ο κ. Καραμανλής είχε επανεκλεγεί για μια δεύτερη προεδρική θητεία, η παρουσία του στο Προεδρικό Μέγαρο θα ήταν

αρκετή εγγύηση για να μην τρομοκρατηθούν προεκλογικά οι λιγότερο ψύχραιμοι αριστεροί ψηφοφόροι. Με τη διαδικασία που ξεκίνησε στις 9 Μαρτίου και ολοκλήρωσε στις 2 Ιουνίου, ο κ. Ανδρέας Παπανδρέου στερώσε την προσωπική του ηγεμονία στην ελληνική πολιτική ζωή. Το φιάσκο της κομμουνιστικής αριστεράς ήταν το φυσικό αποτέλεσμα από τους αδέξιους πολιτικούς χειρισμούς της.

Η διαφανόμενη έναρξη μιας διαδικασίας που οδηγεί μοιραία στην παρακμή, θα αποτραπεί μόνον αν η κυβέρνηση κατορθώσει τώρα να διαπράξει ακόμη μεγαλύτερες πολιτικές αδεξιότητες.

Θα ήταν τραγική αφέλεια να πιστέψουν οι ταγοί της κομμουνιστικής αριστεράς ότι, αν θαμπώσει πολύ το όραμα του σοσιαλισμού στο πράσινο υαλί του ΠΑΣΟΚ, θα πολλαπλασιασθούν εκείνοι που θα το αναζητήσουν από το κόκκινο ή το ρόδινο υαλί. Αλλά, επιτέλους, αυτό αφορά σ' αυτούς κατά κύριο λόγο.

Αυταρχισμός και αυτισμός

Η νέα έξαρση της προεδρολογίας, αλλά κυρίως οι υποψίες που γεννιώνται στα πιο καχύποπτα μυαλά, σχετικά με τα κίνητρα εκείνων, που την αφήνουν να συντηρηθεί —εκ των ένδον— είναι κακή πρόγνωση. Εδώ πια δεν γίνεται λόγος για σοσιαλισμό αλλά για κάποια δημοκρατική συναίνεση γύρω από τα πιο ουσιαστικά, όπως είναι η άμυνα απέναντι στα φαινόμενα αυταρχισμού, αυταρσκειας, αυτεξουσιότητας, αυτοσχεδιασμού και αυτισμού, που συμπορεύονται με πάσαν ηγεμονία. «Κάθε εξουσία διαφθείρει, η απόλυτη εξουσία διαφθείρει απόλυτα», είχε επισημάνει ο Άγγλος ιστορικός Λόρδος Άκτον. Αυτή είναι η «αυριανή» εικόνα του τόπου τούτου. Απόλυτη εξουσία για τον ηγεμόνα και απόλυτη διαφθορά για όποιον αμφισβητεί την ηγεμονία του. Όλοι αυτοί πρέπει ν' αποδειχθούν κλέφτες, παλιάνθρωποι, επιορκοί ή κουφιοκεφαλάκηδες. Καθώς μάλιστα, όλοι οι πολιτικοί σχηματισμοί, που αντιπολιτεύονται την κυβέρνηση, έχουν αποδείξει πως παραμένουν αιχμάλωτοι των συνθημάτων που άλλοτε ίσως να ήταν χρήσιμα, αλλά τώρα μοιάζουν εντελώς ξεπερασμένα και σχεδόν αναξιόπιστα, η οποία αντίσταση στα φαινόμενα του αυταρχισμού δεν έχει να στηριχτεί σε μια πρώτη φάση παρά μόνο στους λεγόμενους ανένταχτους και αυτόνομους. Όχι μόνον εκείνους της αριστεράς, αλλά και τους άλλους, από την άλλη πλευρά. Όλο και περισσότερο γίνεται συνείδηση στον τόπο μας, ότι τίποτε δεν μπορεί να γίνει χωρίς κάποια συναίνεση. Αν, πραγματικά, η αυτοδυναμία οδηγεί σε αδιέξοδα, τότε χρειάζονται για τη συναίνεση κάπως περισσότεροι από εκείνους που δηλώνουν ότι ανήκουν στην ευρύτερη αριστερά ανένταχτοι, αυτόνομοι και κάποτε εκκεντρικοί.

«Προλετάριοι όλων των χωρών ενωθείτε», επιμένει πάντα από τον τίτλο του, το καθημερινό όργανο της ΚΕ του ΚΚΕ.

Μήπως το αντίστοιχο για το ανά χείρας έντυπο θα μπορούσε να ήταν:

«Ανένταχτοι όλων των χώρων συνεννοηθείτε»;

Υπηρεσιακή κυβέρνηση χωρίς γραμμή, σε συνθήκες κρίσης

του Στέλιου Κούλογλου

Η εμφάνιση του πρωθυπουργού στη Βουλή, με την πλατφόρμα της «ήρεμης δύναμης», καθώς και η τοποθέτηση του κ. Γεννηματά ως αναπληρωτή κυβερνητικού εκπρόσωπου, αναπτέρωσαν τις ελπίδες στο ΠΑΣΟΚ: «ο Αντρέας ακούει το κόμμα» έλεγε κάποιος, «έστω με ακουστικά βαρηκοΐας». Η αναπτέρωση των ελπίδων, οφείλεται τόσο στην αποφυγή —στην πρωθυπουργική πρωτολογία— «των στείρων αντιδεξιών κορονών» που συνιστούν την πλατφόρμα Κουτσόγιωργα όσο και στο γεγονός ότι το στίλ και η πολιτική της εισήγησης, είχαν διαμορφωθεί από κοινού με το Εκτελεστικό Γραφείο, το οποίο όμως δεν... πρόλαβε να συνεδριάσει στο διάστημα μεταξύ της πρωτολογίας και της «αντιδεξιάς» δευτερολογίας.

Το ανώτερο όργανο του ΠΑΣΟΚ, είχε επίσης καταλήξει σ' ένα «άνοιγμα προς την αριστερά», το οποίο επέτυχε μεν ως προς το ΚΚΕ, αναγκάζοντας τον κ. Φλωράκη σε μία υποτονική ομιλία και κυρίως στην παραδοχή ότι δεν επιδιώκει να ρίξει την κυβέρνηση, αλλά απέτυχε ως προς το ΚΚΕ εσ. Οι λόγοι που οδήγησαν τον κ. Παπανδρέου στην υπέρβαση της αρχικής γραμμής, (που προέβλεπε υπαινεκτική κριτική το «πληγαίνετε στις γειτονιές να αφουγκραστείτε», χωρίς όμως τα «ελίτες» και «σαλόνια») αποδόθηκε από πολλούς στην αυθόρμητη ζήλια του μπροστά στην λειψυδρία διανοουμένων που καθημερινά διαπιστώνει για το κόμμα του. Σε κάθε περίπτωση, ο πρωθυπουργός εμφανίζεται μετανιωμένος για την «επίθεση γκάφα», που αν μη τι άλλο, λειτούργησε περισσότερο σαν μπούμεραγκ και κόστισε πολιτικά.

ΟΧΙ ΣΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ

Από την άλλη πλευρά, η τοποθέτηση του κ. Γεννηματά στη θέση του αναπληρωτή κυβερνητικού εκπρόσωπου αποτελεί χωρίς αμφιβολία μείωση του κ. Κουτσόγιωργα, όταν μάλιστα το περιβάλλον του τελευταίου είχε καταλήξει στο σύνθημα «ο Λαλιώτης ήταν η αρχή, ήρθε και η σειρά του Γεννηματά», κατά το γνωστό «το Πολυτεχνείο ήταν η αρχή, ήρθε και η σειρά του Καραμανλή». Η αισιοδοξία αυτή, στηριζόταν ιδιαίτερα στο γεγονός της τοποθέτησης, ως συμβούλου για θέματα υγείας του πρωθυπουργού, του κ. Λιαρόπουλου· ο τελευταίος διατηρεί μεγάλη ιδιωτική κλινική, πράγμα που είναι εντελώς αντίθετο με τη φιλοσοφία και τους σκοπούς του ΕΣΥ.

Ο κ. Παπανδρέου φαίνεται ότι θεωρεί πως και το ΕΣΥ «πήρε τη ζωή του λάθος» και είναι πεισμένος για την ανάγκη «ορθολογικοποίησης» του, αλλά ο υπουργός Υγείας δηλώνοντας στη Βουλή ότι θα παλεύει για το ΕΣΥ απ' όποιο μετερίζι του ΠΑΣΟΚ κι αν βρίσκεται, υπογράμμισε ότι θα μπορούσε να αφήσει το Υπουργείο, αλλά όχι και να διαταράξει τις σχέσεις του με την αριστερά, στην οποία, όπως έδειξε και το πρόσφατο γκάλοπ της ΕΥΡΩΔΗΜ στο «Ποντίκι», διαθέτει αρκετή επιρροή. Με την αναβάθμιση του κ. Γεννηματά, ο κ. Παπανδρέου απέφυγε μία ακόμη δαπανηρή «περίπτωση Λαλιώτη», και μάλιστα στον εξίσου ευαίσθητο με την ενημέρωση τομέα της Υγείας, «ανοίγονταν» δια προσώπου Γεννηματά στην αριστερά, και συγχρόνως... άνοιγε το δρόμο για μία όσο το δυνατόν πιο ανώδυνη αντικατάσταση του υπουργού Υγείας στον προσεχή

ανασχηματισμό.

Ο τελευταίος αποτελεί μία ακόμη ελπίδα των εντός του ΠΑΣΟΚ αιθεροβαμώνων. «Τέρμα στην κυβέρνηση των φίλων, να στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ» είναι το σύνθημα που κερδίζει σήμερα έδαφος στους κόλπους του κυβερνώντος κόμματος. «Φίλοι» θεωρούνται το περιβάλλον του κ. Παπανδρέου, και πιο συγκεκριμένα μία σειρά Υπουργοί, όπως οι κ. Κουτσόγιωργας, Γιαννόπουλος, Αλεξανδρής, Κατσιφάρας, Δροσογιάννης, Κακλαμάνης κ.ά. Σύμφωνα με ανώτατο στέλεχος του ΠΑΣΟΚ, οι προηγούμενοι «στερούνται οποιοδήποτε οράματος, πλην αυτού της εξουσίας, έχουν κάνει κυρίαρχες τις αντιθέσεις της δεκαετίας του '60, εν έτει 1985» «δίνουν τον τόνο στην κυβερνητική πολιτική» με «καταστρεπτικά αποτελέσματα για την πορεία του ΠΑΣΟΚ και της κυβέρνησης».

Σε αυτά τα πλαίσια, ήδη μέσα στο ΠΑΣΟΚ έχουν υποβληθεί προτάσεις τόσο για την «αναβάθμιση της κομματικής συμμετοχής στην κυβέρνηση» όσο και για τον παροπλισμό των παλαιοκομματικών, με την «τιμητική αποστρατεία» του κ. Κουτσόγιωργα για παράδειγμα, στη θέση του β' αντιπροέδρου της κυβέρνησης.

«ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ»

Από την άλλη πλευρά, πάντα στο θέμα του ανασχηματισμού, έχουν γίνει στα πλαίσια της Κοινοβουλευτικής Ομάδας βολιδοσκοπήσεις μεταξύ άλλων και των κ. Λάζαρη και Κεδίκογλου, που θα έδιναν στην κυβέρνηση ένα πιο «υπεύθυνο» ή «αριστερό» πρόσωπο, ενώ αντίθετα πολλές αντιρρήσεις υπάρχουν για τον κ. Τρίτση, ο οποίος εξαιτίας κάποιας τοπικής αντιδικίας έχει ζητήσει τη διαγραφή ολόκληρης (!) της Νομαρχιακής Επιτροπής Κεφαλονιάς, γνωστής και για τον αριστερό προσανατολισμό της, και για τις μάχες εναντίον των τοπικών παραρτημάτων του Αυριανισμού. Τέλος, και η ομάδα των «φίλων από τα παλιά», ιδιαίτερα οι κ. Κουτσόγιωργας και Δροσογιάννης, επιδιώκουν την υπουργοποίηση, στο υπουργείο Δικαιοσύνης, του κ. Σκουλαρίκη, για τον οποίο έχουν «ενοχές» επειδή τον πολέμησαν παλιότερα, με αποτέλεσμα την απομάκρυνσή του από το υπουργείο Δημόσιας Τάξης.

Ανεξάρτητα όμως από τις προτάσεις που κυκλοφορούν, και στις οποίες οι καταφατικές απαντήσεις δεν έρχονται πια τόσο εύκολα, το πρόβλημα φαίνεται να είναι πολύ σοβαρότερο ώστε να μην επιλύεται με έναν ανασχηματισμό: η κυβέρνηση δίνει όλο και περισσότερο την εικόνα μιας «υπηρεσιακής», χωρίς κανένα μακρόπνοο προγραμματισμό, αλλά ούτε και μία συγκεκριμένη τρέχουσα πολιτική. «Το χειρότερο πράγμα σήμερα», λέει ανώτατο στέλεχος του ΠΑΣΟΚ «είναι να είσαι διοικητής κάποιου Κρατικού Οργανισμού, αφού δεν έχεις καμία γραμμή». Αν στην πρώτη τετραετία το κράτος Προνοίας και οι φιλολαϊκές διακηρύξεις έδιναν ένα στίγμα, μετά την ανακοίνωση των νέων οικονομικών μέτρων η έλλειψη κατευθύνσεων έχει πάρει σε πολλούς τομείς τις διαστάσεις παραλυσίας, με αποτέλεσμα την ακύρωση εφαρμογής της όποιας οικονομικής πολιτικής. Έτσι, παρότι η απομάκρυνση ανθρώπων «της δεκαετίας του '60» (η θέση του κ. Γιαννόπουλου για παράδειγμα θεωρείται ι-

διαίτερα επισφαλής, αφού έπαιξε πια το ρόλο του «πολιορκητικού κριού» στην ΕΡΤ-1) θα άνοιγε σίγουρα κάποιο δρόμο, θα πρέπει οπωσδήποτε να συνδυαστεί με την ανακοίνωση μίας πολιτικής «που θα έδινε κάποιο όραμα και στο κόμμα, και στην κυβέρνηση».

Και οι γάλλοι σοσιαλιστές, αναγκάστηκαν να αλλάξουν πολιτική, αλλά μετά το πρώτο «σοκ», η γραμμή του εκσυγχρονισμού που υιοθέτησε ο Μιττεράν, έδωσε έναν προσανατολισμό και έβαλε σε κίνηση τον κρατικό μηχανισμό, με νέους όρους. Αντίθετα εδώ, δημιουργήθηκε ένα χάος, το οποίο μετά την κατάργηση της τρόικας που «μάζευε» τα «πράγματα» άνοιξε το δρόμο σε όσους παλαιοκομματικούς ψαρεύουν στα θολά νερά, «εξευτελίζοντας το ΠΑΣΟΚ πανελληνίως», σύμφωνα με την έκφραση ανώτατου στελέχους.

ΓΙΑΤΙ Ο ΑΝΔΡΕΑΣ ΔΕΝ ΠΑΕΙ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΔΡΙΑ

Το νέο αυτό όραμα είναι ιδιαίτερα αναγκαίο, αφού οι προτάσεις διεύρυνσης προς τα δεξιά, που θα προσέφεραν ένα στήριγμα, φαίνεται να αποκρούονται από το σύνολο του κομματικού μηχανισμού. Οι... κύκλοι του κ. Κωστόπουλου, αναγκάστηκαν σε άτακτη υποχώρηση, μετά τις αντιδράσεις που δημιούργησε η συνέντευξή του στο «Έθνος», στην οποία ο τώως γεν. γραμματέας Τύπου πρότεινε τη διεύρυνση προς τη ΔΗΑΝΑ, τους κ. Μπούτο και Λιβανό και τα δύο ΚΚ. Η ανασκευή της συνέντευξης με ένα μικρό σχόλιο της εφημερίδας, στο οποίο το όλο δημοσίευμα αποδίδονταν λίγο πολύ σε... τυπογραφικό λάθος, προσφέρεται βέβαια για πολλαπλές επισημάνσεις τόσο ουσίας, όσο και δεοντολογίας. Το σίγουρο πάντως είναι ότι οι σχετικές σκέψεις εγκαταλείφθηκαν, τουλάχιστον προς το παρόν, εκτός ίσως της περίπτωσης χρησιμοποίησης τεχνοκρατών σε κάποιες θέσεις, όταν μάλιστα υπάρχει πάντα το «εμπόδιο Παπανδρέου».

Μπορεί όλα στο ΠΑΣΟΚ να είναι ρευστά, αλλά αν κάτι είναι βέβαιο, είναι ότι ο Πρόεδρος του κινήματος και της κυβέρνησης, δεν θα αισθάνονταν ιδιαίτερα ευτυχής —ακριβώς εξαιτίας της μόνιμης ρευστότητας στην οποία αρέσκεται— στα πλαίσια κάποιων κυβερνήσεων συνεργασίας. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει συγκεκριμένες δεσμεύσεις και υποχωρήσεις από πλευράς Παπανδρέου, ακόμη και στην περίπτωση που θα βρισκόνταν «εταίροι» πρόθυμοι να διακινδυνεύσουν και να συνεργασθούν, μετά τα προηγούμενα καρατόμησης, ή και διαπόμευσης, μέχρι και στενών συνεργατών του πρωθυπουργού.

Έτσι, οι κυβερνήσεις συνεργασίας προϋποθέτουν, τουλάχιστον στις σημερινές συνθήκες, το πέρασμα του κ. Παπανδρέου στην Προεδρία της Δημοκρατίας, θέμα για το οποίο πολύ λίγη αμφιβολία υπάρχει: δεν χρειάζονται πολλές γνώσεις ψυχολογίας για να συμπεράνει κανείς, ότι το «ταμπεραμέντο» του αρχηγού του ΠΑΣΟΚ δεν ταιριάζει με μία θέση που επιβάλλει την αποχώρηση από την τρέχουσα πολιτική και τους βασικούς πυρήνες εξουσίας. Στον κ. Παπανδρέου θα ταίριαζε ένα μοντέλο Προεδρικών εξουσιών αλά Γαλλικά, αλλά όχι και μία θέση με αποψιλωμένες μάλιστα αρμοδιότητες. «Να πάω εκεί και τι να κάνω;» δήλωνε πριν από μέρες ο ίδιος σε στενούς συνεργάτες του.

Υπάρχει βέβαια σήμερα το «πρόβλημα Σαρτζετάκη», που δημιουργήθηκε από την ιδιάζουσα νοοτροπία του Προέδρου της Δημοκρατίας, τις αψυχολόγητες κινήσεις ή τις απαράδεκτες ενέργειες, όπως η τοποθέτηση της συζύγου του ως διευθύντριας του γραφείου της Προεδρίας. Αλλά αυτά είναι προβλήματα που χρεώνεται το ΠΑΣΟΚ, εξαιτίας του τρόπου επιλογής του σημερινού Προέδρου. Εδώ και αυτοκίνητο να αγοράσει κανείς το σκέφτεται καμιά βδομάδα, πόσο μάλλον η επιλογή Προέδρου της Δημοκρατίας που δεν μπορεί να γίνεται σε ένα βράδυ. Αλλά σύμφωνα και με το ΠΑΣΟΚ, το «πρόβλημα Σαρτζετάκη δεν είναι πολιτικό, αλλά προσωπικό». Με άλλα λόγια, το

ΠΑΣΟΚ έχει λόγους να ανησυχεί για τον κ. Σαρτζετάκη, αλλά το αντίθετο δεν φαίνεται να ισχύει.

ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ;

Ο πονοκέφαλος του κ. Παπανδρέου μεγάλωσε με τη σύσκεψη των συνδικαλιστικών στελεχών στο «Πρέσιντεντ». Παρότι στο ξενοδοχείο μαζεύτηκαν γύρω στα 350 άτομα (κι όχι 450 όπως γράφτηκε) εκ των οποίων οι 100 ήταν μέλη Νομαρχιακών Επιτροπών ή άνθρωποι σε «διατεταγμένη υπηρεσία» από το ίδιο το ΠΑΣΟΚ, η επιτυχία ξεπέρασε τις προσδοκίες και των οργανωτών, αν μάλιστα συνυπολογιστεί ότι οι συμμετέχοντες προέρχονταν μόνο από το λεκανοπέδιο της Αττικής και τις γύρω περιοχές.

Στη σύσκεψη μίλησαν περίπου 60 άτομα, εκ των οποίων μερικοί αμφισβήτησαν και τους 7 διαγραμμαμένους συνδικαλιστές της Κεντρικής Επιτροπής, ενώ οι μισοί περίπου ζήτησαν τη δημιουργία πολιτικής κίνησης, πρόταση που δεν έγινε δεκτή από την πλειοψηφία των παρευρισκομένων. Προς την κατεύθυνση της πολιτικής κίνησης, πιέζουν και «τα μαύρα κοράκια» δηλαδή διάφορες μικρότερες οργανώσεις ή ομάδες που επιθυμούν να καλύψουν το πολιτικό κενό μετά την Πασοκική στροφή, όπως η ΛΑΕ, το «Φυλλάδιο», το ΕΚΚΕ, το «Ξεκίνημα», κτλ. σε εκπροσώπους των οποίων απαγορεύθηκε πάντως η είσοδος στην αίθουσα της σύσκεψης. Επαφές έχουν γίνει ακόμη με την ΕΔΑ, η οποία εμφανίζεται «ταλαντούμενη» αλλά και με κύκλους του ΚΚΕ εσ., ιδιαίτερα αυτούς που αντιτίθενται στη μετατροπή του σε ένα ευρύτερο φορέα.

Η άποψη που φαίνεται να επικρατεί μεταξύ των ενδιαφερόμενων οργανώσεων, είναι αυτή μίας «κίνησης - πολιτικού μετώπου», στα πλαίσια της οποίας, η κάθε οργάνωση θα διατηρεί την αυτονομία της. «Έτσι κι ο Μπανιάς θα μπορεί να καταβαίνει με τις σημαίες του», έλεγε κάποιος από τους πρωτεργάτες της κίνησης που θεωρεί ότι «η πρόταση Κύρκου δεν έχει μέλλον». Πάντως οι συνδικαλιστές του ΠΑΣΟΚ εμφανίζονται και οι πιο διστακτικοί, για την πλήρη πολιτικοποίηση της υπόθεσης —αν δεν βρεθεί κάποιο πολιτικό πρόσωπο που «θα δώσει στην κίνηση μία πολιτική εμβέλεια και θα εμποδίσει την μετατροπή της σε ένα γκρουπούσκουλο».

Εκτός από το προηγούμενο ερωτηματικό, διαφωνίες στα πλαίσια της σύσκεψης παρουσιάστηκαν γύρω από το πρόβλημα της στάσης απέναντι στο ΠΑΣΟΚ. Οι κ. Πιπεργιάς, Κοκινόβασιλης, και Παπαμιχαήλ, τάχθηκαν υπέρ της «ρήξης», αντίθετα με τους Σπυρόπουλο, Καραμάνο, και Κελαϊδή, που δεν θέλησαν να κοπούν όλες οι γέφυρες με το κυβερνών κόμμα. Τελικώς συμφωνία υπήρξε για τη δημιουργία μίας συνδικαλιστικής κίνησης, η οποία θα φέρει την ονομασία «αυτοδιαχειριζόμενη» και θα συγκροτηθεί από μία Πανελλαδική Συνδιάσκεψη, προγραμματισμένη για τις 20 Ιανουαρίου. Χρειάζεται να υπογραμμισθεί εδώ, ότι η δημιουργία μίας παρόμοιας συνδικαλιστικής παράταξης, αποτελεί όχι μόνο πλήγμα για την παραδοσιακή αριστερά, που θα επιθυμούσε τη συνεργασία με τους διαγραμμαμένους συνδικαλιστές, στο στιλ ΕΣΑΚ - συνεργαζόμενοι, αλλά και δείγμα της αδυναμίας της να επηρεάσει τις εξελίξεις, ακόμη και σε ένα ιδιαίτερα ευνοϊκό έδαφος, όπως το εργατικό κίνημα. Τέλος, σύμφωνα με μια άλλη απόφαση της σύσκεψης, η ιδεολογικο-πολιτική πλατφόρμα και το οικονομικό πρόγραμμα της νέας κίνησης, θα ζητηθεί να εκπονηθούν από τους κ. Αρσένη και Μητρόπουλο. Η άλλη πλευρά, εκφράζει όμως, σύμφωνα με πληροφορίες, αρκετό σκεπτικισμό για τις δυνατότητες και τις προοπτικές της όλης ενέργειας, πριν μάλιστα αποσαφηνιστεί το πολιτικό σκηνικό και διαπιστωθούν στην πράξη οι αντιδράσεις στα πρόσφατα οικονομικά μέτρα, κάτι που δεν θα φανεί πριν τον Μάρτιο. Μέχρι τότε όμως, και ο κ. Παπανδρέου θα πρέπει να έχει αποφασίσει για την πολιτική της σημερινής μεταβατικής - υπηρεσιακής κυβέρνησής του. □

ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Ο φόβος της «ανατροπής» και η συναίνεση σε αλλότριους μύθους

του Χρήστου Κυριαζή

Η κομμουνιστική αριστερά έχει και ιστορία και παρόν. Φαίνεται όμως πως αυτά τα δύο στοιχεία των προσώπων της δεν συναρμολογούνται, το ένα δεν παραπέμπει στο άλλο αλλά το αποκλείει, με συνέπεια να υπάρχουν δύο γλώσσες, δύο στάσεις, δύο πολιτικές κουλτούρες, ένας διχασμός στο πρόσωπο και στη στρατηγική της: η μία πλευρά αναφέρεται στο παρόν, όπου πρόσφατα, ο αριστερός λόγος εμφανίζεται ριζοσπαστικός, απομυθοποιητικός, ορθολογικός και με αξιώσεις εκσυγχρονισμένου σχεδίου πολιτικής δράσης· σ' αυτή την πλευρά ανιχνεύονται πολλά στοιχεία από το θεωρητικό σύμπαν του μαρξισμού, που ενοφθαλμίστηκε στο κομμουνιστικό κίνημα της χώρας εβδομήντα χρόνια τώρα και αποτελεί μία καθ' όλα ιστορική διάσταση των σημερινών φορέων του· στην άλλη πλευρά, αντίθετα, δεσπάζει, η ιστορία, με τη μορφή μάλιστα του πρωτογενούς ή και πρωτόλειου ιστορικισμού· εδώ είναι εμφανή τα στοιχεία του παραδοσιακού, του μυθικού, του δημοκρατικού φορμαλισμού, ενός ιδιότυπου γιακωβινισμού αδύναμου να αναχθεί στις κοινωνικές συντεταγμένες και τις πολιτικές ορίζουσες της σημερινής συγκυρίας· είναι στη δεύτερη αυτή πλευρά, στο δεύτερο αυτό πρόσωπο της αριστεράς που παίζονται οριακά τα παιχνίδια της συναίνεσής της —ηθελημένης ή μη— με τις «λοιπές δημοκρατικές δυνάμεις»· είναι εδώ που χάνεται το παιχνίδι της ιδεολογικής της αυτοτέλειας στο παρόν και, μαζί μ' αυτή, χάνεται και κάποιος κόσμος της υποταγμένος στις παραδοσιακές αντιθέσεις και υποτελής στην εκλογική και πολιτική συμπεριφορά μιας «δημοκρατικής σκοπιμότητας»· είναι σ' αυτή την πλευρά που κρίνονται και κερδίζονται οι αλλότριες κυβερνητικές «αυτοδυναμίες»· τέλος, εδώ συντελείται ένα σημαντικό ρήγμα στη στρατηγική της αριστεράς, καθώς το «ιστορικό σύνδρομο» εισβάλλει από παντού στο λόγο και τη σκέψη της για να δώσει στον αντίπαλο το απαραίτητο περιθώριο χειρισμών να την οικειοποιηθεί ως φοβισμένη και φρόνιμη δύναμη, εν όψει του «μεγαλύτερου κακού». Είναι το ίδιο αυτό ιστορικό σύνδρομο που κάνει την αριστερά να βλέπει την ιστορία εκτός παρόντος και το παρόν ως αμετάλλακτο —σε ορισμένες όψεις του— παρελθόν, μετατρέποντάς την έτσι από δυνάμει πολιτικό κόμμα σε ομάδα επιμέρους ή και αθροιστικών πιέσεων χωρίς συνοχή στο θεωρητικά ηγεμονικό της όραμα.

Τα παραπάνω γράφονται με αφορμή την ομιλία των δύο κομμουνιστών ηγετών στη Βουλή στις 6 Δεκεμβρίου —την ημέρα εκείνη όπου η «εθναρχική» εμφάνιση και η συναινετική μεγαλοθυμία του κ. Παπανδρέου προς τη δεξιά πτέρυγα των εδράνων του κοινοβουλίου είχε ως προϋπόθεσή της— και το πέτυχε— την αναγνώριση, από την ίδια την αριστερά, της αναγκαιότητας του ΠΑΣΟΚ ως του μόνου εφικτού κυβερνητικού φορέα, εν όψει της «ανατροπής» του και της ανόδου στην εξουσία της «πιο καινής» Δεξιάς.

Ήταν μια αποδοχή του ΠΑΣΟΚ, βέβαια, που δεν έχει καμία σχέση με ορθολογικές πολιτικές εκτιμήσεις, με κάποια ανάλυση δηλαδή των πιθανοτήτων που υπάρχουν, σήμερα, να αντικατασταθεί το ΠΑΣΟΚ από μία συντηρητική κυβέρνηση· και, παράπέρα, αυτή η αναγνώριση της «αναγκαιότητας του ΠΑΣΟΚ» και της «ανατροπής» του βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με τις διακηρύξεις, προθέσεις, και στρατηγικές του συντηρητικού χώρου που κινούνται σαφώς σε πλαι-

σια αντιπολίτευσης και όχι εξουσιαστικής διεκδίκησης. Όμως αυτή η ιδιότυπη συναίνεση των κομμουνιστών προς το ΠΑΣΟΚ προκλήθηκε από μία περίτεχνη παρέμβαση του πρωθυπουργού, στη δευτερολογία του, ο οποίος ανέφερε «πικραμένως» ότι το ΚΚΕ προτιμά κυβέρνηση της Ν. Δημοκρατίας και όχι του ΠΑΣΟΚ.

Ο κ. Φλωράκης είχε τελειώσει ήδη την ομιλία του. Μια ομιλία που χαρακτηριζόταν κυρίως από τη χαλαρή και παρατακτική σύνδεση των θεμάτων της, χωρίς κεντρικό πυρήνα και στρατηγική συνοχή που θα μπορούσε να αναφέρεται π.χ., στο ζήτημα της δημοκρατίας και της πολιτικής νομιμότητας κυβερνητικών επιλογών και πράξεων, 6 μόλις μήνες μετά το 46% του Ιουνίου. Παράλληλα, όμως, προς αυτή την επίπεδη διάταξη του αντιπολιτευτικού του λόγου, ο κ. Φλωράκης, στο κρίσιμο για το κόμμα του και την αριστερά ζήτημα των σχέσεων με τη «δεξιά» και του προσδιορισμού της ακολουθήσεως την πρόσφατα υιοθετημένη από το ΚΚΕ εκσυγχρονιστική αντίληψη, ότι η παλαιά διαίρεση του πολιτικού χάρτη σε δεξιό και αντιδεξιό άξονα είναι ατελέσφορη πλέον αν θέλει κανείς να ερμηνεύσει τη σημερινή συγκυρία, διότι έχει υποστεί αλλαγές η κοινωνική και προγραμματική διάταξη των πολιτικών δυνάμεων που εκφράζονται στις δύο μείζονες παρατάξεις.

Μιλώντας, λοιπόν, επί του παρόντος, ο γ. γραμματέας του ΚΚΕ απάντησε στη διάχυτη στους κύκλους του ΠΑΣΟΚ κατηγορία περί συνεργασίας δεξιών - κομμουνιστών, θεσιζοντας ότι «δεν αποτελεί ιδιώνυμο αδίκημα το να συνεργαστούμε με τη Δεξιά» και ότι η εν λόγω συνεργασία στο βαθμό και με τη μορφή που υφίσταται, «δεν αποτελεί ζήτημα αρχής» για το κόμμα του.

Η ρήξη όμως με το σχήμα δεξιά - αντιδεξιά, που κληροδοτήθηκε από το μεταπολεμικό δημοκρατικό ριζοσπαστισμό και αποτέλεσε επίσης μία από τις πτυχές της ιστορίας της ιδεολογίας και της πρακτικής αυτής της ίδιας της αριστεράς στα χρόνια μετά το '50 (δεν έχει παρά να σκεφτεί κανείς κάποιες από τις βασικές αρχές του προγράμματος «εθνικής δημοκρατικής αλλαγής»), και ίσως τότε όχι αναίτια ή αθέμιτα, αυτή η ρήξη επεκτάθηκε από τον κ. Φλωράκη πολύ πίσω στο παρελθόν, στα 1942, τότε δηλαδή που το ΚΚΕ «πρωτοστάτησε στο να συνεργαστεί με αστικά κόμματα». Βεβαίως, η τότε συνεργασία δεν είναι απαλλαγμένη συγκρούσεων —έως και αιματηρών— ενώ, απ' την άλλη, στηριζόταν σε ένα πολύ «απλό» διχοτομικό σχήμα, αυτό του φασισμού / αντιφασισμού, όπου στο δεύτερο πόλο του συνέρεε σύμπας ο ελληνικός λαός, ηγεμονιζόμενος πολιτικά από το Κομμουνιστικό Κόμμα. Παρ' όλα αυτά, όμως, η ιστορική αναφορά του κ. Φλωράκη σίγουρα έχει την αξία της μια και, επιπρόσθετα, παραπέμπει σε μια περίοδο κλέους και δόξας της ιστορίας της κομμουνιστικής αριστεράς.

Από την ιστορία ο γ. γραμματέας του ΚΚΕ επανήλθε στο παρόν, επιχειρώντας την ίδια τομή με τη φορμαλιστική αναπαράσταση του σημερινού πολιτικού σκηνικού σε δεξιά / αντίδεξιά· αναφερόμενος στα πλαίσια που προσδιορίζει την κοινωνική αντιπαλότητα και την πολιτική σύγκρουση, ο ηγέτης του ΚΚΕ όρισε ως κριτήριο ανίχνευσης αυτού του πλαισίου όχι την αυτοποθέτηση του α' ή του β' κόμματος αλλά την πολιτική του στάση και προγραμματική εξαγγελία, εννο-

ώντας φυσικά ότι η σημερινή κυβέρνηση «ταυτίζεται» σε μια σειρά σημεία με τη ΝΔ.

Το γνωστό σύνθημα «δεν ενδιαφέρει η Δεξιά αλλά η δεξιά πολιτική», και η κριτική της αντιδεξιάς ρητορικής του ΠΑΣΟΚ ως «βασικά παρελθοντολογικής» δεν το απέκρουσε ο ηγέτης του ΚΚΕ εσ. Α. Κύρκος ο οποίος αποσαφήνισε, στρεφόμενος προς το ΠΑΣΟΚ, ότι «δεν μας ενδιαφέρει η ταμπέλα, σημασία έχει η πολιτική σας».

Όμως, αυτά τα ψήγματα ριζοσπαστικότητας, αυτές οι υπαινικτικές εκδηλώσεις μιας στροφής των κομμουνιστών προς μία πολιτική κουλτούρα του παρόντος, απέχουν πολύ από το να έχουν ξεκαθαρίσει τους λογαριασμούς τους με την ιστορία της δικής τους κουλτούρας· απέχουν πολύ από το να έχουν ενταχθεί σε ένα λόγο εξουσίας που «χωνεύει» την ιστορία ως διαρκές μέγεθος της στρατηγικής του παρόντος και δεν την αντιμετωπίζει με μορφή ανακλαστικού τραύματος, ή λαϊκού μύθου, όπου το «κακό» απ' το παρελθόν εισβάλλει συνεχώς στο παρόν και νοθεύει τη σαφήνεια και την εμβέλεια του κοινωνικού ριζοσπαστισμού, προκαλώντας σχιζοειδή σχήματα στρατηγικής.

Όταν ο κ. Φλωράκης έκανε «δήλωση στο Κοινοβούλιο» ότι «εμείς δεν θέλουμε τη ΝΔ» και «δεν βάζουμε θέμα ανατροπής της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ» όταν ο κ. Κύρκος δηλώνει στην κύρια ομιλία του ότι «στόχος μας τυφλός δεν είναι να πέσει η κυβέρνηση» και όταν ο κ. Φλωράκης πάλι διαβεβαιώνει ότι «αν υπάρχουν κάποιοι που υπέφεραν από τη Δεξιά είναι οι κομμουνιστές», τότε η ηγεσία της κομμουνιστικής αριστεράς, αντιφάσκοντας προς την αμέσως προηγούμενη ρήξη της με την μεγαλοπαράταξιακή διάκριση δεξιάς αντιδεξιάς, συναινεί προς την «αντιδεξιά πρόκληση» που της απεύθυνε ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, υποτάσσεται σε ένα μοραλιστικό φορκλόρ απέναντι στην πολιτική ιστορία και δέχεται να παίξει μαζί του στο *θυμικό* των «αντιδεξιών οπαδών» της, όπου το ΠΑΣΟΚ έχει αποκαταστήσει ήδη την κοινωνική ηγεμονία του. Με αυτή της τη στάση, η κομμουνιστική ηγεσία μετατοπίζεται από το επίπεδο της ορθολογικής και ριζοσπαστικής πολιτικής αντιπαράθεσης —που κινήθηκε σε αρκετά σημεία του λόγου της στο Κοινοβούλιο— και εκπίπτει σε μια ανακλαστική αλλά και φοβική συμπεριφορά απολογούμενου ή ενόχου, ετεροπροσδιοριζόμενη από τον κυρίαρχο της πολιτικής σκηνής, τον πρωθυπουργό: ο κ. Φλωράκης χρησιμοποίησε —για να δείξει άραγε τη φρονιμότητά του;— τον άκρως κινδυνολογικό όρο «ανατροπής της κυβέρνησης» καταθέτοντας συγχρόνως την πίστωση του προς το ΠΑΣΟΚ, και ο κ. Κύρκος, ξορκίζοντας το «κακό» του μύθου του παρελθόντος που τον διαφεντεύει το ΠΑΣΟΚ χαρακτήρισε ως «δηλητηριώδη υπαινισμό» τα περί συμπόρευσης αριστεράς και δεξιάς —μία αριστοτεχνική πρόκληση, δηλαδή, που τους απηύθυνε ο κ. Παπανδρέου προκειμένου να εκμαιεύσει τη συναίνεση και τη μεταμέλεια των «ανιστόρητων αριστερών» και να εδραιώσει τον υπερκομματικό και υπεράνω συγκρούσεων μύθο του.

Είναι σ' αυτή την ανακλαστική αριστερή συμπεριφορά όπου παίχτηκε το παιχνίδι στη Βουλή, τουλάχιστον ως προς τις δυνάμει ριζοσπαστικές παρυφές της αιτούμενης «συναίνεσης». Είναι σ' αυτό το πεδίο όπου ανιχνεύεται η έλλειψη πρότασης εξουσίας από την αριστερά, αφού αν αυτή η πρόταση υπήρχε δεν θα άφηνε χώρο για εμπειριστικούς ρεαλισμούς του είδους: «δεν μπορούμε να διεκδικήσουμε εξουσία, γι' αυτό και σας απαντάμε ότι μέχρι να μπορέσουμε σας ανήκει». Αν υπήρχε, όχι μόνον πρόταση αλλά και λόγος εξουσίας και περί εξουσίας, δεν θα ήσουν υποχρεωμένος να οδηγηθείς σε αλλότριο πεδίο μάχης, με προ-πολιτικά διλήμματα εκ μέρους του «στρατηλάτη», με μύθους οικειοποιημένους και χειριζόμενους από άλλους και με εσένα να εκφέρεις αποσπα-

σματική, διαλλειμματική κριτική επί του παρόντος και πρωτόλειο ιστορικισμό επί του παρελθόντος.

Μένει μόνο η τόλμη του διεκδικητισμού και του συνθήματος: «το μεροκάματο δεν είναι μπλε, πράσινο ή κόκκινο», η τόλμη του οικονομισμού· μένει και διαγωνίζεται το χάσμα στην αριστερά, ανάμεσα στην κοινωνική και την πολιτική ισχύ της· μένει το κενό στη μετάπλαση της οικονομίας σε πολιτική και του μύθου σε ιστορία, αυτό το κενό που στη Βουλή, στον τόπο αναπαράστασης της κοινωνίας και των συγκρούσεων, πληρούται από την Αριστερά κατά τρόπο κλασικά δραματικό (το «δηλητήριο» της Δεξιάς και τα «βάσανα» της Αριστεράς) και όχι αποστασιοποιημένο. Μένει ο επαναπροσδιορισμός απέναντι στους μύθους του παρελθόντος που αντέχουν στο παρόν, επειδή η αριστερά δεν βρήκε ακόμα το θετικό μύθο της για το παρόν. Μένει να γίνει η ρήξη με την ιστορική δουλειά της «μικράς αλλά εντίμου» ομάδας που εκμεταλλεύεται την κρίση χωρίς να την κεφαλαιοποιεί.

Μένει έξω απ' την Αριστερά η πολιτική και η εξουσία.

ΟΣΑ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΑΡΕΙ Ο ΑΝΕΜΟΣ

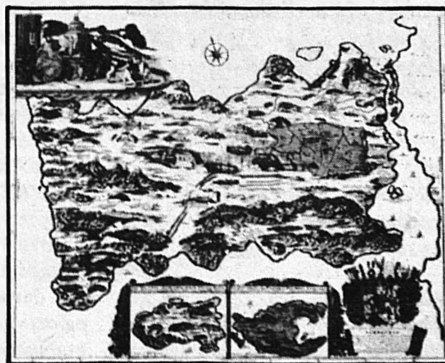
ΚΩΣΙΑ Ι. ΚΑΛΑΤΖΗ

Η ΑΣΗΜΟΠΕΤΡΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΠΡΩΤΟΓΥΡΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ

ΤΡΙΤΗ
ΕΚΔΟΣΗ

...επίτευγμα της πεζογραφίας
μας, που δίκαια βραβεύτηκε
από την Ακαδημία Αθηνών...

«Η Αυγή»

ΤΑΣΟΣ ΒΟΥΡΝΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

Τάσος Πιτσιλός Σοφοκλέους 4. Τηλ. 3211237

«Αναβάθμιση», «μετεξέλιξη» ή νέος φορέας της Αριστεράς;

του Ρεπόρτερ

Ένα από τα ζητήματα που αποτελούν κεντρικά σημεία της συζήτησης στο ΚΚΕ εσ. εν όψει του 4ου Συνεδρίου, που αναμένεται να πραγματοποιηθεί την άνοιξη του 1986, είναι και το πρόβλημα της προοπτικής του. Δεν είναι μάλιστα υπερβολή να λεχθεί ότι (μετά το θέμα της προεδροποίησης ή όχι του Λ. Κύρκου) το θέμα της «μετεξέλιξης ή αναβάθμισης» του ΚΚΕ εσ. —όπως ονοματίστηκε στη σχετική συζήτηση στις οργανώσεις του κόμματος και στο διάλογο στην «Αυγή»— αποτελεί το κεντρικό σημείο αναφοράς επί του οποίου στηρίζονται οι αντιθέσεις, η κριτική, οι διαχωρισμοί σε «αριστερούς», «δεξιούς», «κεντρώους», ο άξονας που διαμορφώνονται οι πλειοψηφίες και μειοψηφίες, οι συσχετισμοί που πιθανά θα κρίνουν και τη σύνθεση του συνεδρίου, συσπειρώσεις και ισορροπίες και οι τοποθετήσεις για την Αριστερά, το σοσιαλισμό και τον κομμουνισμό. Παρόλα αυτά, ο σχετικός διάλογος στην «Αυγή» υπήρξε εξαιρετικά φτωχός —πλην ορισμένων εξαιρέσεων— ιδιαίτερα αφοριστικός, στενός και σχηματικός. Επιπλέον, αν ξαναδιαβαστεί μετά από ένα χρονικό διάστημα, και απογοητευτικός για τα θέματα και τον προβληματισμό που αναπτύχθηκε. Είναι φυσιολογικό να υποθέσει κανείς ότι σε ένα τέτοιο επίπεδο κινήθηκε και η αντίστοιχη συζήτηση στις οργανώσεις του κόμματος. Αν όμως

αυτό συνέβη, τότε πολλοί θα πρέπει στο ΚΚΕ εσ. να ανησυχούν —γιατί ακριβώς η σχετική συζήτηση υποτίθεται ότι δεν αφορούσε ένα οργανωτικό πρόβλημα, αλλά ένα μείζον πολιτικό θέμα, που για πρώτη φορά τέθηκε στο χώρο της ανανεωτικής αριστεράς μετά την ιστορική διάσπαση του ενιαίου ΚΚΕ το 1968: του χαρακτήρα και της φυσιογνωμίας ενός αριστερού κόμματος σε μια καπιταλιστική κοινωνία, η οποία λειτουργεί με τους κανόνες της αστικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Τι κόμμα θα είναι και ποια θα είναι η λειτουργία του στο βαθμό που απευθύνεται και προσπαθεί να οργανώσει την πολιτική πάλη των αντικαπιταλιστικών τάξεων. Πώς, δηλαδή, στις σημερινές συνθήκες οι σοσιαλιστικές ιδέες, οι ιδέες της ανανεωτικής αριστεράς, θα γίνει δυνατό να αποτελέσουν πολιτική, υλική δύναμη, ικανή να μετασχηματίσει την κοινωνία.

Αυτά τα ζητήματα καθώς και τα προβλήματα της προοπτικής της ανανεωτικής αριστεράς, της πολιτικής και της στρατηγικής της είχαν τεθεί και με το «κείμενο των 18» —έχει δημοσιευθεί στο περιοδικό «Η Αριστερά σήμερα» τχ. 12-13— που απευθύνθηκε στην ΚΕ του ΚΚΕ εσ. μετά τις εκλογές. Είχε συνταχθεί με πρωτοβουλία ανεξάρτητων αριστερών, οι οποίοι είχαν υποστηρίξει εκλογικά το ΚΚΕ εσ., όταν το ίδιο ζήτησε να τεθεί ο προβληματισμός

τους στην ΚΕ του κόμματος. Στο κείμενο αυτό προτεινόταν η δημιουργία νέου κόμματος της Ανανεωτικής Αριστεράς. Η πρωτοβουλία εκείνη, στην οποία είχε πρωτοστατήσει και ο Σάκης Καραγιώργας, τόνιζε την ανάγκη ίδρυσης ενός κόμματος, που θα στηρίζεται στο μαρξισμό, θα αποδέχεται την ύπαρξη τάσεων, και θα εξασφαλίζει τη συνύπαρξη ευρωκομμουνιστών, των σοσιαλιστών και των νέων κοινωνικών κινημάτων.

Είναι γνωστές οι δύο προτάσεις που διαμορφώθηκαν στη συνέχεια στην ΚΕ του ΚΚΕ εσ. και επί των οποίων έγινε ο διάλογος στην «Αυγή» και τις κομματικές οργανώσεις. Η πρώτη υποστηρίζει τη «μετεξέλιξη» του ΚΚΕ εσ. και τη δημιουργία νέου φορέα και η δεύτερη την «αναβάθμιση» του ΚΚΕ εσ. και τη διατήρηση του χαρακτήρα του. Και οι δύο προτάσεις δεν αναφέρονται στην πρόταση για την πρωτοβουλία ίδρυσης νέου κόμματος της ελληνικής Αριστεράς, που εμπεριείχε το «κείμενο των 18». Η πρόταση για «αναβάθμιση», ουσιαστικά αποκλείει κάθε αναζήτηση και περιορίζει τη συζήτηση μόνο στα στενά ενδοκομματικά πλαίσια του ΚΚΕ εσ. Επιμένοντας στην ίδια δομή και οργανωτική πρακτική θέτει θέμα «άλλης πολιτικής» για την οποία όμως δεν έχει να προσθέσει τίποτε το νέο στην υπάρχουσα. Πώς όμως θα υπάρξει «ποιοτική ανα-

ΕΜΕΙΣ, που υπογράφουμε το κείμενο αυτό, πιστεύουμε πως έφτασε η ώρα να δημιουργηθεί, από μία ιστορική πρωτοβουλία των αριστερών ανανεωτικών δυνάμεων, ένας νέος φορέας της Αριστεράς.

Ο ΤΟΠΟΣ μας βρίσκεται σε καθολική κρίση. Η πολιτική του εκσυγχρονισμού που ακολουθήθηκε μετά τη μεταπολίτευση ήδη βρίσκεται σε αδιέξοδο. Ο επικίνδυνος πλέον κατήφορος της ελληνικής οικονομίας, τα οξυμένα κοινωνικά και εθνικά προβλήματα, απαιτούν διαφορετικές επιλογές, τη χάραξη άλλης στρατηγικής, μιας νέας αριστερής πολιτικής.

ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ εναλλακτικών λύσεων και κατευθύνσεων, ούτε το ΠΑΣΟΚ ούτε το ΚΚΕ μπορούν να πρωταγωνιστήσουν. Είναι φανερό ότι ούτε ο δρόμος του ΚΚΕ έχει διέξοδο, ούτε η πολιτική του ΠΑΣΟΚ οδηγεί στο σοσιαλισμό. Η πολιτική της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ δεν είναι σε θέση να εμπνεύσει οράματα και αγώνες, ούτε να αντιμετωπίσει τα σημερινά προβλήματα του τόπου, ενώ το ΚΚΕ παραμένει σταθερά και τραγικά δέσμιος χρεοκοπημένων προτύπων και πρακτικών.

ΟΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ της ανανεωτικής αριστεράς, παρά τους αγώνες και τις θυσίες, δεν μπόρεσαν να αναδειχθούν σε βασικούς συντελεστές της πολιτικής ζωής του τόπου. Ωστόσο ό,τι ελπίδες υπάρχουν, οι αι κυρίως αυτές που απορρέουν από το πιο ζωντανό, το πιο δημιουργικό κομμάτι της ελληνικής αριστεράς, τις δυνάμεις της ανανέωσης.

Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΕΝΑ ΝΕΟ ΦΟΡΕΑ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

ΓΓ' ΑΥΤΟ, εμείς που υπογράφουμε τούτο το κείμενο, καλούμε όλες αυτές τις δυνάμεις να πάρουν την πρωτοβουλία και την ευθύνη για να ανοιχτούν καινούργιοι δρόμοι, που να οδηγούν σε μια μαζική και δυνατή αριστερά.

Η ΕΚΚΛΗΣΗ ΜΑΣ απευθύνεται ιδιαίτερα στο ΚΚΕ εσωτερικού, το οποίο παρ' όλες τις ιστορικής σημασίας τομές που έχει επιχειρήσει στο πολιτικό και ιδεολογικό επίπεδο, δεν κατάφερε να εκφράσει αποτελεσματικά τη νέα δυναμική του κινήματος και να συσπειρώσει τις κοινωνικές δυνάμεις που φέρνει καθημερινά στο προσκήνιο η κρίση της ελληνικής κοινωνίας. Ζητήματα πολιτικής και κυρίως ο σημερινός χαρακτήρας του ΚΚΕ εσωτερικού, θα πρέπει να αντιμετωπιστούν κριτικά προκειμένου να αντιστραφεί η μακρόχρονη πορεία της αναποτελεσματικότητας και των απογοητεύσεων.

ΜΑΖΙ λοιπόν, οι δυνάμεις της ανανεωτικής αριστεράς θα πρέπει να διαμορφώσουν εκείνες τις μεταβατικές οργανωτικές μορφές που θα επιτρέψουν να αναπτυχθούν κοινοί αγώνες και κοινές αναζητήσεις, ώστε να δοθεί η δυνατότητα να συγκλίνουν οι διαφορετικές δυνάμεις μεθοδευμένα και σταθερά, με στόχο τη δημιουργία ενός καινούργιου φορέα της Αριστεράς.

• ΕΝΟΣ κόμματος, που θα εκφράζει αποτελεσματικά τους ευρωκομμουνιστές, τους α-

ριστερούς σοσιαλιστές και τα νέα κοινωνικά κινήματα.

• ΣΤΗΝ προοπτική της συμπάραταξης με την Ευρωπαϊκή Αριστερά και με τους αγώνες των λαών στην περιοχή μας, θα χαράζει μια αυτόνομη, χωρίς εξαρτήσεις πολιτική.

• ΘΑ βασίζεται στη δημοκρατική αρχή της πλειοψηφίας και στην ελεύθερη διακίνηση των ιδεών, με την κατοχυρωμένη έκφραση των διαφορετικών απόψεων, με τη θεσμοθέτηση των τάσεων στη διαμόρφωση και διαχείριση της κοινής πολιτικής.

• ΕΚΦΡΑΖΟΝΤΑΣ τον κόσμο της εργασίας και τον πολιτισμό, θα μπορεί να αναδεικνύει τα πραγματικά μέτωπα των κοινωνικών συγκρούσεων και αριστερές λύσεις στα σημερινά προβλήματα, στα πλαίσια μιας γενικότερης πολιτικής ρήξης με τον ελληνικό καπιταλισμό.

• ΘΑ αντιμετωπίζει την πρόκληση της τεχνολογικής επανάστασης των καιρών μας όχι οπισθοδρομώντας, αλλά με αγώνα για τις αναγκαίες αλλαγές στις σχέσεις παραγωγής, στις σχέσεις εξουσίας, στην καθημερινή μας ζωή και στις σημερινές παραγωγικές δομές της χώρας.

• ΕΝΟΣ κόμματος τέλος, που με την οργάνωσή του, την πρακτική του και τις ιδέες του, εμπνεόμενο από τις πολιτικές και θεωρητικές κατακτήσεις της μαρξιστικής αριστεράς, θα ξαναζωντανεύει τις ελπίδες για την πραγμάτωση ενός δημοκρατικού, πλουραλιστικού και αυτοδιαχειριστικού σοσιαλισμού στη χώρα μας.

βάθμιση» του ΚΚΕ εσ. και «άλλη πολιτική» με τις ίδιες ακριβώς δυνάμεις —αφού δεν προτείνεται μια ευρύτερη πολιτική διαδικασία που θα επιτρέψει και σε άλλες πολιτικές δυνάμεις εκτός ΚΚΕ εσ. να συμμετέχουν και σε κοινωνικές δυνάμεις να εκφραστούν;

Η «άλλη πολιτική», υποστηρίζουν οι αντίπαλοι της «αναβάθμισης», δεν είναι θέμα παραίνεσης και επίκλησης.

Η επιχειρηματολογία των υποστηρικτών αυτής της πρότασης απευθύνεται στο θυμικό των μελών, και στο όνομα του κομματικού πατριωτισμού και της ενδοκομματικής διαμάχης για την ηγεσία δεν επιτρέπει να υπάρξει μια πιο ουσιαστική πολιτική διαδικασία. Επιπλέον καλλιεργεί και μια μορφή «συντηρητισμού» ο οποίος δεν περιορίζεται μόνο στην ανάγκη διατήρησης των κεκτημένων, (υπάρχει κόμμα, πειραματισμούς θα κάνουμε; κτλ.) που οφείλεται στην αίσθηση «ασφάλειας» που παρέχει το κόμμα, αλλά και δεν επιτρέπει πολιτικά και κυρίως κοινωνικά ανοίγματα. Από την πλευρά της πολιτικής επιχειρηματολογίας θεωρεί ότι ο νέος φορέας θα είναι είτε «φιλοΚΚΕ», είτε «φιλοΠΑΣΟΚ» —ανεξάρτητα με το ότι δεν εμφανίζεται σήμερα αυτή η τάση— είτε θα μετατραπεί σε εκλογικό μηχανισμό (προφανώς του Λ. Κύρκου). Η επιχειρηματολογία αυτή, εκτός του ότι είναι αντιφατική, και δεν οδηγεί σε καμία πολιτική πρωτοβουλία, δεν εξηγεί γιατί αυτό δεν πρόκειται να γίνει στην περίπτωση που τα πράγματα μείνουν ως έχουν.

Η πρόταση για «μετεξέλιξη» και δημιουργία νέου φορέα, αν και ανοίγει το διάλογο με άλλες δυνάμεις εκτός ΚΚΕ εσ., επαναλαμβάνει και αυτή την παλιά οργανωτική αντίληψη αρνούμενη την αναγκαιότητα ενός κόμματος με τάσεις, με αποτέλεσμα η όλη συζήτηση να εκπίπτει στο αν το ΚΚΕ εσ. θα αλλάξει τίτλο ή όχι. Αποδυναμώνει, δηλαδή, όλες εκείνες τις διαδικασίες που θα οδηγούσαν στη συνάντηση των αριστερών με τις διαφορές τους, που θα τους επέτρεπε όμως να ασκούν πολιτική.

Δεν αποκλείεται πάντως να διαμορφωθεί και τρίτη πρόταση στην ΚΕ γιατί τόσο μια σειρά από στελέχη της επιφυλάχθηκαν στην προηγούμενη συνεδρίαση να τοποθετηθούν, όσο και γιατί ορισμένοι θεωρούν ότι είναι λάθος η συζήτηση που γίνεται σήμερα στο ΚΚΕ εσ. και θα πρέπει να επανοποθετηθεί, έτσι ώστε να υπάρξει ένα θετικό αποτέλεσμα στο συνέδριο, που να μην «τραυματίσει» το κόμμα. Ανάμεσα στους τελευταίους συγκαταλέγονται και στελέχη που σχηματικά θα μπορούσε να πει κανείς ότι υιοθετούν μια «ρεαλιστική» γραμμή.

Από την πλευρά τους όσοι πήραν την πρωτοβουλία για το «κείμενο των 18» προχώρησαν ήδη στη διατύπωση μιας διακήρυξης με την πρόταση για ένα νέο φορέα της Αριστεράς. Η διακήρυξη που δημοσιεύεται στις διπλανές στήλες, διατυπώθηκε πριν την εξαγγελία της ΝΕΠ του ΠΑΣΟΚ και την αναταραχή που δημιούργησε και διακινείται ήδη στην Αθήνα, τον Πει-

ραιά, τη Θεσσαλονίκη, τα Χανιά, την Πάτρα και σε άλλες επαρχιακές πόλεις, για συγκέντρωση υπογραφών.

Σύμφωνα με όσους πήραν την πρωτοβουλία, μετά το «κείμενο των 18», για τη διακήρυξη της διακήρυξης και τη συλλογή υπογραφών, οι οποίες στην Αθήνα και τον Πειραιά, έχουν ξεπεράσει τις 500, οι πρόσφατες εξελίξεις στο χώρο της Αριστεράς και στο ΠΑΣΟΚ δικαιώνουν τις εκτιμήσεις τους και απαιτούν την ανάληψη ουσιαστικών πολιτικών πρωτοβουλιών από το σύνολο των αριστερών ανανεωτικών δυνάμεων που θα αναδείξουν την Αριστερά σε βασικό συντελεστή της πολιτικής ζωής του τόπου. Είναι αναγκαίο, τονίζουν οι ίδιοι, να υπάρξουν τώρα εκείνες οι πολιτικές διαδικασίες που θα αναδείξουν την αριστερή εναλλακτική λύση στα σημερινά προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας.

Το Σαββατοκύριακο, 21 και 22 Δεκεμβρίου η ΚΕ του ΚΚΕ εσ. συνεδριάζει με θέμα ακριβώς τις προτάσεις που ήδη έχουν συζητηθεί στις οργανώσεις του κόμματος, για τη «μετεξέλιξη» ή την «αναβάθμιση» του ΚΚΕ εσ. Οι αποφάσεις της θα αποτελέσουν και μία πρώτη ένδειξη για το κατά πόσο τα όσα περιλαμβάνονται στη Διακήρυξη που δημοσιεύουμε λαμβάνονται υπόψη —και επομένως είναι ρεαλιστικά και μπορούν να αποτελέσουν την αρχή μιας νέας κατάστασης στο χώρο της ελληνικής Αριστεράς. Πάντως ακόμη και στην περίπτωση που θεωρηθούν από το ΚΚΕ εσ. ουτοπικά, τα ουσιαστικά πολιτικά προβλήματα που η πρότασή τους θέτει παραμένουν.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΠΟΛΥΤΥΠΟΣ**

Γιώργου Δημ. Κοντογιώργη

Πολιτικό σύστημα και πολιτική

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ», Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. Κοτζιά και Σία», Τσιμισκή 78

ΙΑΝΟΣ

**ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΓΚΑΛΕΡΙ**

Γ. Θ. ΒΑΦΟΠΟΥΛΟΣ

Το Τέλος

Η Τελευταία ποιητική συλλογή

Σελίδες Αυτοβιογραφίας

Ένα Χρονικό της Πνευματικής Θεσσαλονίκης

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 7 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

**Ο ΣΚΥΛΟΣ
ΠΟΥ ΚΛΑΙΕΙ
πικραμένος
παρουσιάζει:**

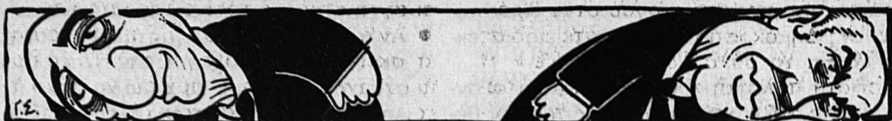
ΔΥΟ ΝΕΑ**
ΒΙΒΛΙΑ**

**«Μ Ε»
ΙΔΙΑΙΟΤΗΤΑ
ΕΚΔΟΣΗ**

ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ ΚΑΙ ΥΠΕΡΚΟΜΜΑΤΙΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ:

Άγνωστες προθέσεις

κι ελαστικές συνειδήσεις

του Άκη Κοσώνα

Η μόνη ελπίδα του Κ. Μητσοτάκη να γίνει πρωθυπουργός είναι η μεταπήδηση του Α.Γ. Παπανδρέου στην Προεδρία της Δημοκρατίας.

Σ' αυτό το συμπέρασμα καταλήγουν πολιτικοί παρατηρητές που εκτιμούν ότι η πορεία του αρχηγού της ΝΔ προς τον πρωθυπουργικό θώκο δεν έχει άλλο δρόμο πλην του προηγούμενου, στο βαθμό που η Νέα Δημοκρατία σήμερα δεν είναι σε θέση να κερδίσει εκλογές παρά την εκφρασμένη δυσарέσκεια μεγάλου μέρους του λαού στις επιλογές της κυβέρνησης ΠΑΣΟΚ.

Τη συλλογιστική αυτή μοιάζει να την υιοθετεί κι ο ίδιος ο Κ. Μητσοτάκης, προβαίνοντας σε μια σειρά ενεργειών, που σκοπό έχουν να αυτονομήσουν την εικόνα του ως αρχηγού κόμματος από το ρόλο που ο ίδιος επιθυμεί να παίξει είτε μέσα από τη ΝΔ είτε έξω απ' αυτήν.

Οι προσπάθειες του προέδρου της ΝΔ να εμφανίσει ένα ώριμο πολιτικό πρόσωπο, ψυχραιμο και χωρίς ρεβανσιστικές τάσεις, δεν μπορεί φυσικά ν' αφορούν μόνο την επιδίωξη του «ν' αποχρωματίσει τη ΝΔ από τις δεξιές και αντιδραστικές θέσεις της», αλλά κυρίως τη δική του θέληση για αποκατάστασή του «στις μεγάλες μάζες του λαού που δεν ξέρουν καλά την ιστορία». Όσο περνά ο καιρός γίνεται ολοένα και πιο φανερό ότι τον σημερινό αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης δεν τον αφορά η μια ή η άλλη άποψη που υπάρχει στους βουλευτές και τα στελέχη του κόμματος, δεν τον αφορά η αυξημένη αντιπαλότητα των τάσεων μέσα στη ΝΔ, αλλά η προώθηση της δικής του εικόνας.

Σωστά δηλαδή, ως ένα βαθμό, ο κ. Μητσοτάκης έχει ιεραρχήσει τις προτεραιότητές: περισσότερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι κινήσεις του πρωθυπουργού παρά τα τεκταινόμενα (:) στη Νέα Δημοκρατία. Η επιλογή όμως αυτού του στόχου πάσχει σ' ένα σημείο: είναι τόσο βέβαιο ότι ο κ. Παπανδρέου θέλει να περάσει στην Προεδρία της Δημοκρατίας; Οι πολιτικές αναλύσεις των στοιχείων συμπεριφοράς του πρωθυπουργού συμφωνούν σχεδόν όλες, πως ναι, έχει τούτη την πρόθεση. Απ' την άλλη πλευρά, στενοί συνεργάτες του Α.Γ. Παπανδρέου (πρώην και νυν) βεβαιώνουν ότι «ο πρωθυπουργός δεν έχει καμία τέτοια διάθεση» εννοώντας ότι η θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας φαίνεται μάλλον ανιαρή στον πρωθυπουργό. Η μεγαλύτερη ατυχία για τον Κ. Μητσοτάκη θα είναι να δικαιωθεί η γνώμη των συ-

νεργατών του πρωθυπουργού, να βρεθεί δηλαδή ο Κρης αρχηγός της ΝΔ και πάλι στη δυσάρεστη θέση ν' αντιμετωπίσει τον Α. Παπανδρέου ως αρχηγό κόμματος κι όχι ως υπερκομματικό ηγέτη «που διαλέγεται με την ιστορία». Πολλοί βέβαια τονίζουν ότι «ήδη ο πρωθυπουργός διαλέγεται με την ιστορία», αλλά αυτό είναι ένα άλλο ζήτημα. Το γεγονός είναι ότι ο Κ. Μητσοτάκης φαίνεται να χαράζει την πορεία του αναμετρώντας τις προθέσεις Παπανδρέου κι αυτό είναι από μόνο του επικίνδυνο για τον αρχηγό της ΝΔ.

Όπως επισημαίνεται από «επιφανή στελέχη» του κόμματος — όσο κι αν η έκφραση σοκάρει το Πολιτικό Συμβούλιο της ΝΔ και τον ίδιο τον αρχηγό — ο κ. Μητσοτάκης «δεν πρέπει να ξεχνάει τον όρο με τον οποίο εξελέγη: να νικήσει δηλαδή τον Παπανδρέου στις εκλογές».

Ήδη, αναφέρουν πάντα οι ίδιοι κύκλοι, ο κ. Μητσοτάκης έχασε μια εκλογική αναμέτρηση και πρέπει να γνωρίζει ότι «η παραμονή του στην ηγεσία της ΝΔ οφείλεται κυρίως στη συγκυρία που δεν επιτρέπει τη συνεκτίμηση της καταστάσεως από την ιστορική ηγεσία».

Θα είναι παράξενο να μην το γνωρίζει αυτό ο κ. Μητσοτάκης —αντίθετα αυτό που έχει σημασία είναι ότι ο σημερινός αρχηγός της ΝΔ ήξερε από πριν τις καθοριστικές αντιθέσεις ανάμεσα στον Γεώργιο Ράλλη και τον Ευάγγελο Αβέρωφ. Θα έλεγε κανείς ότι ο Κ. Μητσοτάκης οικοδόμησε την άνοδό του πάνω σ' αυτές ακριβώς τις αντιθέσεις — η ίδια κατάσταση ισχύει και σήμερα. Δεν έχουν ανακληθεί οι λόγοι του χάσματος μεταξύ των δύο προηγούμενων ηγετών της ΝΔ, και σήμερα μάλιστα ο Κ. Μητσοτάκης έχει ένα ακόμη όπλο για την παραμονή του στην ηγεσία: ο πρωθυπουργός μοιάζει να έχει βαρεθεί το ρόλο του απόλυτου άρχοντά κι η χαλάρωση της κρατικής / κυβερνητικής μηχανής ίσως οφείλεται πρωτίστως στο στοιχείο αυτό. Η πορεία (εσωκομματική ή άλλη) του κ. Μητσοτάκη γίνεται αντικειμενικά ευκολότερη με την αποδοχή της παραπάνω διαπίστωσης — το πρόβλημα για τον πρόεδρο της ΝΔ βρίσκεται στο κατά πόσο ο Α. Γ. Παπανδρέου έχει ξεμπερδέψει με το κεφάλαιο που λέγεται πρωθυπουργία για να έχει στραφεί αλλού.

Μπορεί δηλαδή η κρίση (αξιών, κρίση ιδεολογική, κρίση κυβερνητική) που περνάει το ΠΑΣΟΚ να περάσει στο στάδιο της ανάκαμψης, όταν ο Α.Γ. Παπανδρέου απο-

φασίσει ν' ΄ενασχοληθεί σοβαρά με το κίνημα και την κυβέρνησή του. Αυτό, εύλογα, το απεύχεται ο πρόεδρος της ΝΔ, και δεν μπορεί παρά να επιθυμεί ολόψυχα το πέραςμα του πρωθυπουργού στην Προεδρία της Δημοκρατίας, έτσι ώστε ο ίδιος «να παίξει το ρόλο που του αξίζει». Η πρόσφατη πολιτική του ΠΑΣΟΚ (συμφωνία με τις ΗΠΑ «σε όλα πλην των βάσεων», άνοιγμα στις απόψεις των άλλων κομμάτων, «προσπάθεια» συναντίληψης στα εθνικά θέματα), το στίγμα του «ελάτε να συζητήσουμε και πιθανώς να τα βρούμε» συνηγορεί βέβαια στην επίτευξη των στόχων του Κ. Μητσotάκης. Λέγεται πως ο επόμενος ανασχηματισμός δεν θα είναι παρά επανάληψη της προηγούμενης κυβέρνησης (απών θα είναι φυσικά ο Κώστας Λαλιώτης), εμπλουτισμένης με «πρόσωπα κοινής αποδοχής». Δεν εννοούμε βέβαια τον κ. **Μαρούδα** (ο οποίος φαίνεται ότι θα επιστρέψει δριμύτερος) αλλά «άτομα προερχόμενα και από τον συντηρητικό χώρο, που όμως αναγνωρίζονται για τις προωθημένες δημοκρατικές τους απόψεις». Η κάλυψη που θα επιχειρήσει ο Α. Παπανδρέου τόσο από αριστερά όσο κι από δεξιά θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεγμένη κι από πολλούς ήδη χαρακτηρίζεται σαν το πρώτο στάδιο που οφείλει να περάσει αρχηγός κόμματος για την ανάδειξή του σε υπερκομματικό ηγέτη.

● Αν όλα αυτά συμβούν, τότε ο κ. Κ. Μητσotάκης δεν έχει κανένα λόγο ν' ανησυχεί. τα παλιά μίσση θα ξεχαστούν «ως αρ-

μόζει σε ανθρώπους - θεσμούς που ευρίσκονται υπεράνω κομματικών ανταγωνισμών» και θα είναι οι εσωκομματικοί του αντίπαλοι που θα έχουν χάσει —οριστικά αυτή τη φορά το τραίνο της ιστορίας.

● Αν άλλα βασανίζουν την πρωθυπουργική σκέψη, τότε ο αρχηγός της ΝΔ θα πρέπει ν' ανησυχεί και ν' αρχίσει να ασχολείται με ζητήματα εσωκομματικής πειθαρχίας, μια και το συνέδριο βρίσκεται ήδη πολύ κοντά.

Στην παρούσα φάση ο Κ. Μητσotάκης δεν προβληματίζεται ιδιαίτερα από τις κινήσεις (μόνιμες πλέον) αμφισβήτησής του. Είναι κοινή διαπίστωση ότι κάθε αρχηγός (πολύ περισσότερο της ΝΔ) είναι προετοιμασμένος ν' αντιμετωπίσει τους μηχανισμούς ανατροπής του. Ειδικά ο κ. Μητσotάκης επιδιέχεται στο σπορ αυτό (και της ανατροπής άρα και της προφύλαξης) εδώ και τριάντα χρόνια. Συνεχίζει την παραμονή του στην ηγεσία του συντηρητικού κόμματος έχοντας κατά νου ότι για να γίνει πρωθυπουργός πρέπει να διατηρήσει την αρχηγία —μίνιμουμ παραδοχή για νοήμονες. Η συνάντησή του με τον **Κωνσταντίνο Καραμανλή** —αντίθετα απ' ό τι θεωρούν αρκετοί— μάλλον τον στήριξε (σε επίπεδο εικόνας προς τους οπαδούς) παρά τον αποδυναμώσε «επειδή ο Καραμανλής του φέρθηκε σκληρά για το ζήτημα του Δ. Νιάνια», κι άλλωστε ο αρχηγός της ΝΔ ξέρεi να μετατρέπει τα εναντίον του στοιχεία σε υπέρ του (κάπως έτσι δεν έγινε αρχηγός του δεύτερου μεγαλύτε-

ρου κόμματος της χώρας). Παράλληλα, διαψεύστηκαν ιστορικά όλοι εκείνοι που είχαν την αφέλεια (ήπιος χαρακτηρισμός) να πιστεύουν ότι η υπόθεση του πρώην υπουργού και νυν βουλευτή Λέσβου Δημήτρη Νιάνια θ' αποσταθεροποιούσε τον Κ. Μητσotάκη. Και ήταν όντως αφέλης αυτή η πρόβλεψη (καλύτερα: η προσδοκία) στο μέτρο που δεν μετρήθηκε σωστά το γεγονός ότι έφυγε από «τη Νέα Δημοκρατία του κ. Μητσotάκη» ο **Γιάννης Μπούτος** και ο Κ. Μητσotάκης δεν κλονίστηκε. Έφυγε ο **Κωστής Στεφανόπουλος** με εννέα βουλευτές και ο κ. Μητσotάκης δεν ανατράπηκε. Κάτι σημαίνουν όλ' αυτά, πέρα από το γεγονός ότι ο σημερινός πρόεδρος της ΝΔ «ξέρει από εξουσία και δεν τη χάνει εύκολα».

Η συναίνεση είναι ένα πολύ βολικό παιχνίδι για τον Κ. Μητσotάκη. Μην ξεχνάμε πως κατηγορήθηκε μέσα από το κόμμα του οποίου ηγείται ότι προεκλογικά «ήταν άτονος και ήπιος» και αυτός ήταν ένας από τους λόγους που «χάθηκαν οι εκλογές». Συναίνεση λοιπόν, και αν το σκηνικό παραμείνει ίδιο, τότε το παιχνίδι μεταφέρεται στο γήπεδο του αρχηγού της ΝΔ, που μιλά μεν για «αγεφύρωτες διαφορές με το ΠΑΣΟΚ» και για «άβυσσο που χωρίζει τα δύο κόμματα», αλλά που κατά βάθος δεν θα είχε κανένα απολύτως πρόβλημα να είναι ακόμα και αρχηγός του ΠΑΣΟΚ... Στο μεταξύ τα όρια της τρέχουσας πολιτικής μας ηθικής γίνονται όλο και πιο ελαστικά.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ — ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

Ημερολόγια

● **Η χρονιά μου... με αυτοκόλλητα**
Ημερολόγιο για παιδιά 6-12 ετών
από Ι. Ασημακοπούλου - Τ. Μοσχοβίτη

● **Νεανικό ημερολόγιο με σταγόνες νεοελληνικής ποίησης.**

Βιβλία με πολύχρωμη εικονογράφηση

Ελένη Βαλαθνή, Στη λαϊκή! Στη λαϊκή! / Σ' Αλογάκια! Σ' Αλογάκια!
Λότη Πέτροβις Ανδρουτσopούλου, Παραμύθια από την Αφρική.
Αργυρώ Κοκορέλη, Το παραμύθι της Λίτσας που έγινε μαμά.

Ασιμγκόνσεν Μόε, Η ιστορία ενός καλοψημένου τηγανόψωμου
Παραμύθια των αδερφών Γκριμ, με εικονογράφηση **Svend Otto S.** (βραβείο Άντερσεν)

Η Χιονάτη
Ο Κοντοδακτυλάκης

Χαρούμενες διακοπές

Ρένια Κερθαίου, Κατερίνας Μάνου-Πασά

Για την α', β', γ', δ' δημοτικού. Παιχνίδια, ανιγίματα, σταυρόλεξα, γρίφοι, ανέκδοτα, ιστορίες και ποιήματα δίνουν στο παιδί χαρά και γνώσεις.

Βιβλιοθήκη «Τα Κουνελάκια»

Συλλογή: «Διαβάζουμε και χρωματίζουμε»
Σειρά: Ιστορίες, Ζωγραφική, Χρωμάτισμα, Χαρτοκοπτική

Για παιδιά προσχολικής ηλικίας και πρώτων τάξεων του δημοτικού.

Σύγχρονη λογοτεχνία για παιδιά και για νέους

Συλλογή Σπουργιτάκια για παιδιά 5-10 ετών

Τζέιμς Κρους, Μελισσούλα, Σούλα, Φροσούλα.
Νημίτερ Ινιάφ, Η κούκλα που ήθελε ν' αποκτήσει ένα μωρό / Ο μικρός κυνηγός / Η Μυρτώ και ο λήσταρχος Καραμπούμι / Οι ιστορίες μιας αυτόματης μηχανής

Συλλογή χελιδόνια για παιδιά 9-12 ετών

Καλλιόπη Σφαέλλου, Για τον πατέρα **Τζάνι Ροντάρι**, Ο πλανήτης των χριστουγεννιάτικων δέντρων
Ρενέ Γκιγιό, Ο κύριος των ελεφάντων
Έρικ Καϊσινερ, Ο Αντώνης και η Κουκιδίτσα
Ζακλίν Χελντ, Ο γάτος του Κοντοπαρεούλη

Εκτός συλλογής

Λότη Πέτροβις-Ανδρουτσopούλου, Ιστορίες που κανένας δεν ξέρει.

Συλλογή Περιστερία για παιδιά και εφήβους

Μισέλ Τουρνιέ, Ο Παρασκευάς ή η πρωτόγονη ζωή
Μαρία Γκρίπε, Λόελλα, η κόρη του Μπαμπά Μπέρτα
Ρομπέρ Εσκαρπί, Οι δημοσιογραφικές επιτυχίες του Ρουλαμπός / Οι διακοπές του Ρουλαμπός
Γ. Γρηγοριάδου-Σουρέλη, Παιχνίδι χωρίς κανόνες
Λότη Πέτροβις-Ανδρουτσopούλου, Ο μικρός αδερφός / Στο τσιμεντένιο δάσος.

ΝΙΚΗΤΑΡΑ 3. 106 78 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 36.38.362

Καμπή στην πολιτική ζωή της Κύπρου

του Χρύσου Παραδείση

Οι εκλογές της 29ης Δεκεμβρίου αποτελούν βασική καμπή στην εσωτερική πολιτική ζωή της Κύπρου. Σε σχέση με τη σημερινή πολιτική συγκυρία ενισχύουν τη θέση του κ. Κυπριανού και αποτελούν νίκη για το κόμμα του (ΔΗΚΟ) το οποίο αύξησε σημαντικά τη δύναμή του.

Το ΔΗΚΟ γίνεται ρυθμιστικός παράγοντας στην εσωτερική πολιτική ζωή και επιπλέον μπορεί ο ίδιος ο κ. Κυπριανού να θεωρήσει ότι επιδοκιμάσθηκε η γραμμή του τόσο στο εθνικό θέμα, όσο και στην αντιπαράθεσή του το τελευταίο χρόνο με το ΑΚΕΛ και το ΔΗΣΥ. Εξακολουθεί όμως να αντιμετωπίζει το γεγονός ότι 60% περίπου αποδοκίμασαν την πολιτική του, ανεξάρτητα με την αδυναμία του ΑΚΕΛ και του ΔΗΣΥ να συγκεντρώσουν εκείνο το ποσοστό που θα τους επέτρεπε να ανατρέψουν τον Πρόεδρο και την πολιτική Κυπριανού.

Το ΑΚΕΛ και ο ΔΗΣΥ που βρίσκονταν, όχι σε συνεργασία, αλλά σε σύμπλευση απόψεων όπως λέγανε, είχαν στόχο να κερδίσουν τα 2/3 των εδρών της Βουλής, γεγονός που θα τους επέτρεπε να προχωρήσουν σε συνταγματικές μεταρρυθμίσεις, οι οποίες ενδεχομένως θα υποχρέωναν τον Κυπριανού σε παραίτηση και συνεπώς σε προκήρυξη πρόωρων προεδρικών εκλογών. Από τα αποτελέσματα των εκλογών όμως αυτός ο στόχος ματαιώθηκε. Επίσης, πάντα σε ό,τι αφορά τα θέματα της άμεσης πολιτικής συγκυρίας, οι εκλογές έδωσαν μια πρώτη απάντηση στο πρόβλημα της τακτικής που πρέπει να ακολουθηθεί απέναντι στην πρωτοβουλία του Γ. Γραμματέα του ΟΗΕ. Το κόμμα του Κυπριανού και η ΕΔΕΚ του Βάσου Λυσσαρίδη υποστήριζαν ότι πρέπει να αποχωρήσουν τα τούρκικα στρατεύματα κατοχής πριν από την εγκαθίδρυση της μεταβατικής κυβέρνησης που προβλέπει το σχέδιο του κ. Ντε Γκουεγιάρ. Αντίθετα οι θέσεις του ΔΗΣΥ και του ΑΚΕΛ ήταν σ' αυτό το θέμα σχετικά επαμφοτερίζουσες.

Η πτώση, αθροιστικά, της δύναμης του ΔΗΣΥ και του ΑΚΕΛ και αντίστοιχα η άνοδος του ΔΗΚΟ και της ΕΔΕΚ που συγκροτούσαν το «απορριπτικό μέτωπο», όπως λέγεται στην Κύπρο, δίνει μια σαφή ένδειξη για την πορεία που πρέπει να ακολουθηθεί.

Η πτώση του ΑΚΕΛ

Η πτώση του ΑΚΕΛ, αν και ως ένα βαθμό αναμενόμενη, πήρε διαστάσεις μεγαλύτερες απ' ό,τι μπορούσε να προβλέψει οποιοσδήποτε προεκλογικά. Το ΑΚΕΛ επί 40 χρόνια διατηρούσε σταθερά μια εκλογική βάση που ξεπερνούσε το 30% και αυτό ακόμα και κάτω από τη δυσμενέστερη γι' αυτό πολιτική συγκυρία όπως π.χ. τις προεδρικές εκλογές του 1959, όταν είχε για αντίπαλο τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο. Το ΑΚΕΛ με βάση τα αποτελέσματα των προηγούμενων εκλογών ήταν πρώτο κόμμα σε παγκυπριακό επίπεδο και επίσης πρώτο κόμμα στις περισσότερες εκλογικές περιφέρειες (Λεμεσός, Αμμόχωστος, Λάρνακα, Κερύνεια). Σήμερα το ΑΚΕΛ βρίσκεται στην τρίτη θέση παγκυπριακά και δεν κέρδισε την πρώτη θέση σε καμία εκλογική περιφέρεια.

Οι λόγοι που οδήγησαν σ' αυτή τη κάμψη της εκλογικής του δύναμης είναι και συγκυριακοί, είναι όμως και πολύ βαθύτεροι.

Ως συγκυριακό λόγο θα μπορούσε να θεωρηθεί κανείς τη στάση που τήρησε

ΑΚΕΛ 1981/1985

Εκλογικές περιφέρειες	% 1981	% 1985	Διαφορά	πτώση % της δύναμης του
Λευκωσία	29,40	23,98	5,42	18%
Λεμεσός	35,71	28,26	7,45	21%
Αμμόχωστος	39,11	34,14	4,97	13%
Λάρνακα	36,28	33,02	3,26	9%
Πάφος	20,81	19,17	1,64	8%
Κερύνεια	34,34	26,27	8,07	24%
Σύνολο	32,77	27,43	5,34	16%

τον τελευταίο χρόνο, μετά την καταγγελία από τον Κυπριανού του Κοινού Προγράμματος. Η στάση του αυτή επικεντρωνόταν σε δύο κυρίως σημεία, στα οποία απ' ό,τι φάνηκε δεν είχε την υποστήριξη του συνόλου της εκλογικής του βάσης. Πρώτο, η «ντε φάκτο» συμπίεση με το κόμμα του Κληρίδη εναντίον του Κυπριανού και δεύτερο, η αποδοχή της θέσης για σταδιακή αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής.

Οι βαθύτεροι λόγοι θα πρέπει να αναζητηθούν σε μία κοινωνική και πολιτική περιχαράκωση του ΑΚΕΛ σε σχέση με τον υπόλοιπο κορμό της κυπριακής κοινωνίας. Περιχαράκωση που του εξασφαλίζει βέβαια έναν αυξημένο έλεγχο πάνω στους οπαδούς του, αλλά και εμποδίζει την οποιαδήποτε επέκταση και ανανέωσή του. Έτσι βρίσκεται ουσιαστικά συνεχώς σε μία αμυντική στάση διατήρησης των κεκτημένων, η οποία όπως αποδείχθηκε δεν είναι πάντα εκλογικά αποδοτική. Επιπλέον η περιχαράκωση αυτή του ΑΚΕΛ συνοδεύεται και από μια δεύτερη, βαθύτερη τάση «συντήρησης» των εσωτερικών του δομών, χαρακτηριστικότερο δείγμα της οποίας είναι η εξαιρετικά γερασμένη ηγεσία του και η αδυναμία του για οποιαδήποτε στελεχειακή ανανέωση. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι υποψήφιοι του ΑΚΕΛ, συγκρινόμενοι με τους υποψήφιους της ΕΔΕΚ, ήταν κατά μέσο όρο περίπου 20 χρόνια μεγαλύτεροι, ανήκαν δηλαδή σε μια άλλη γενιά. Και αυτό αντανakλάται επίσης και στο επίπεδο της εκλογικής βάσης, όπου οι σφυγμομετρήσεις δείχνουν μια αισθητή πτώση του ΑΚΕΛ στις νέες ηλικίες. Το ΑΚΕΛ εμφανίζεται έτσι σαν ένα κόμμα που αναφέρεται κυρίως σε μια παράδοση εργατικών και επαγγελματικών οργανώσεων, αλλά το οποίο έχει λίγα να προτείνει για τη σημερινή κοινωνία. Είναι χαρακτηριστικό ότι ένα από τα βασικά προεκλογικά συνθήματα του ήταν «η σιγουριά», την οποία θα εξασφάλιζαν οι εκλογείς ψηφίζοντάς το.

Σήμερα μετά την ήττα του το ΑΚΕΛ θα πρέπει αναγκαστικά να αντιμετωπίσει και μάλιστα σύντομα το πρόβλημα της μεταλλαγής της φυσιογνωμίας του, της γραμμής και πιθανά της ανανέωσης της ηγεσίας του. Το γεγονός της παρουσίας πληθώρας σοβιετικών και άλλων από τις σοσιαλιστικές χώρες δημοσιογράφων, που πήγαν ειδικά για τις εκλογές στην Κύπρο, δεν πρέπει να ήταν άσχετο με διαδικασίες που ίσως ήδη έχουν αρχίσει. Γιατί το ΑΚΕΛ αποτελούσε μέχρι τώρα το μοναδικό

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΕΡΓΕΤΗΣ

ΤΟ ΠΑΙΓΙΔΙ ΤΟΥ ΣΗΜΑΙΝΟΝΤΟΣ ΣΤΟΝ ΛΑΚΑΝ

Γιά τό στυλ τοῦ Λακάν,
τῆ λακκανική ὁρολογία
καί τῆ μεταφραστική ἀπάτη
τοῦ 11ου Σεμινάριου

ΑΘΗΝΑ - 1985

ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 8.12.1985

	Σύνολο	Λευκωσία	Λεμεσός	Αμμόχωστος	Λάρνακα	Πάφος	Κερύνεια
ΑΚΕΛ	87.628 (27,43%)	28.555 (23,98%)	19.073 (28,26%)	21.347 (34,14%)	9.521 (33,02%)	4.793 (19,17%)	4.339 (26,27%)
ΔΗΣΥ	107.223 (33,56%)	40.912 (34,35%)	21.201 (31,42%)	24.686 (39,47%)	10.159 (35,23%)	5.740 (22,958)	4.525 (27,40%)
ΔΗΚΟ	88.322 (27,65%)	33.178 (27,86%)	20.858 (30,91%)	12.475 (19,95%)	6.560 (22,75%)	9.694 (38,76%)	5.557 (33,65%)
ΕΔΕΚ	35.371 (11,07%)	15.724 (13,20%)	6.347 (9,41%)	4.028 (6,44%)	2.595 (9,00%)	4.582 (18,32%)	2.095 (12,68%)
Σύνολο εγκύρων	319.467	119.092	67.479	62.536	28.835	25.009	16.516

σε παγκοσμιο επίπεδο παράδειγμα ενός απόλυτα φιλοσοβιετικού κόμματος, το οποίο διακρινόταν για τόσο μεγάλη και τόσο σταθερή εκλογική απήχηση, ενός κόμματος δηλαδή στενά δεμένου και ριζωμένου στην κοινωνία. Είναι αξιοσημείωτο ότι σ' αυτή του την πτώση δεν είναι ο φιλοσοβιετισμός που φαίνεται να έπαιξε τον ο-ποιοδήποτε ρόλο.

Διαμόρφωση κεντρώου χώρου

Η πτώση του ΑΚΕΛ και η πολύ περιορισμένη άνοδος του Κληρίδη είχαν σαν αποτέλεσμα την εντυπωσιακή άνοδο του ΔΗΚΟ και της ΕΔΕΚ. Επιπλέον η «ντε φάκτο» συμπόρευση ΑΚΕΛ - ΔΗΣΥ πριν τις εκλογές οδήγησε σε μια αντίστοιχη «ντε - φάκτο» συμπόρευση ΔΗΚΟ - ΕΔΕΚ. Τείνει έτσι να διαμορφωθεί στην Κύπρο ένας κεντρώος χώρος —που έχει βέβαια δικομματική εκπροσώπηση— ο οποίος σήμερα έχει μεγαλύτερη εκλογική απήχηση από ό,τι στο παρελθόν. Η εξέλιξη αυτή επιτρέπει στον Κυπριανό να ελπίζει ότι θα είναι ο σχεδόν βέβαιος νικητής των επόμενων προεδρικών εκλογών, όποτε και αν αυτές γίνουν. Βέβαια, ο κεντρώος χώρος δεν είναι σήμερα ενιαίος. Και τα δύο κόμματα που σχηματικά εντάσσονται σ' αυτόν έχουν και πολλές διαφορές και μεγάλες αντιπαλότητες —από πολλές απόψεις θυ-

μίζουν την ΕΚ - ΝΔ και το ΠΑΣΟΚ αμέσως μετά τη μεταπολίτευση, μόνο που η κυπριακή κοινωνία τουλάχιστον μέχρι στιγμής δεν έχει αποδεχθεί δεκτική μαξιμαλιστικών και λαϊκιστικών συνθημάτων. Έχουν όμως και ορισμένα κοινά σημεία. Το πρώτο είναι η σταθερή αναφορά και των δύο στην ελληνική κυβέρνηση. Το δεύτερο η περίπου σύμπλευσή τους, σήμερα πια, στο εθνικό θέμα. Και το τρίτο η κοινή προέλευσή τους από τη δημοκρατική τάση του μακαριακού στρατοπέδου. Προσπάθειες για συνεργασία των δύο κομμάτων έγιναν ήδη και σ' αυτές τις εκλογές χωρίς όμως να καταλήξουν σε θετικό αποτέλεσμα, κυρίως γιατί η ριζοσπαστικοποιημένη βάση της ΕΔΕΚ δεν μπορούσε ακόμα (;) να αποδεχθεί τη συμπόρευση με τους κατ' εξοχήν διαχειριστές της κρατικής εξουσίας στην Κύπρο. Ό,τι όμως δεν μπορεί σήμερα να αποδεχθεί η βάση της ΕΔΕΚ τη «σπρώχνει» το ΑΚΕΛ με την πολιτική του να το αποδεχθεί.

Μεταμακαριακή περίοδος

Το τελευταίο βασικό στοιχείο που προέκυψε από αυτές τις εκλογές είναι η πολύ ισχυρή επιρροή των πολιτικών κομμάτων, τα οποία αποτελούν στην Κύπρο υπαρκτές και ριζωμένες πολιτικές οντότητες. Βρισκόμαστε πολύ μακριά από τη μακα-

ριακή περίοδο, όπου οι εκλογές αποτελούσαν μια τελετουργική πράξη επικύρωσης των επιλογών του Αρχιεπισκόπου. Σήμερα τα πολιτικά κόμματα διαθέτουν οργανωμένη βάση και έντονη παρουσία σ' όλη την Κύπρο. Και παρά τις αλλαγές που σημειώθηκαν στην εκλογική τους δύναμη μπορεί κανείς να μιλήσει σε σχέση τουλάχιστον με άλλες χώρες για έντονη σταθερότητα των κομματικών διαιρέσεων.

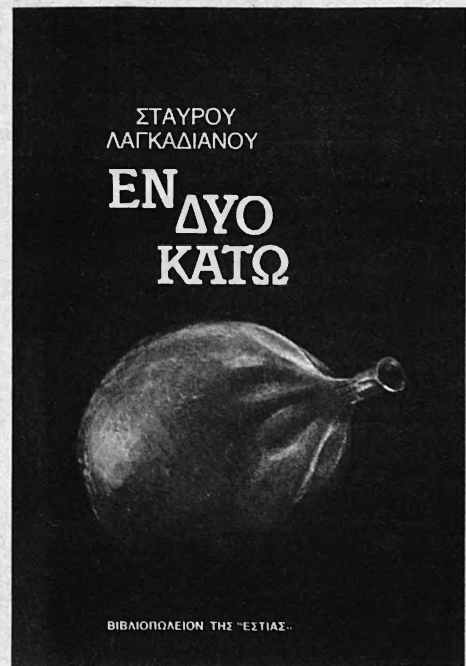
Αυτό ίσως να αποτελεί και μία από τις σημαντικότερες δυσκολίες που πρόκειται να συναντήσει μια ενδεχόμενη προσπάθεια συσπείρωσης του κεντρώου χώρου και σύμπραξης του ΔΗΚΟ με την ΕΔΕΚ. Γιατί η ΕΔΕΚ έχει διαμορφωθεί 20 χρόνια σχεδόν τώρα στη βάση ενός άλλου πολιτικού λόγου που δύσκολα μπορεί να δεχθεί την υποταγή του στη «ρεαλιστική» και «διαχειριστική» πολιτική του κ. Κυπριανού.

Πάντως όχι μόνο το γενικότερο Κυπριακό πρόβλημα παραμένει και πιθανά μπαίνει σε νέα φάση κινητικότητας, αλλά και η εσωτερική πολιτική ζωή βρίσκεται σε μια καμπή, που είναι δύσκολο να προβλεφθούν οι επόμενες φάσεις τους. Αν η πολιτική συγκυρία παραμείνει ως έχει, ο πρόεδρος Κυπριανού έχει μια κρίσιμη και σοβαρή πίστωση χρόνου για να οργανώσει τις επόμενες κινήσεις του.

στα περίπτερα και τα βιβλιοπωλεία
από την Claire Bretecher
και τις εκδόσεις **DEDALUS**

Ε
Σ
Η
Ρ
Ο
Φ
Ο
Λ
Κ
Υ
Κ

Το βιβλίο αυτό γραμμένο με μυθιστορηματικό τρόπο, αναφέρεται σε βιώματα στιγμές και μαρτυρίες του ίδιου του συγγραφέα από την περίοδο της στρατιωτικής θητείας. Στοιχεί όμως, έξω από τις προσωπικές εμπειρίες, να αποκαλύψει τη ζωή και τον κόσμο του νεοσύλλεκτου όταν βρίσκεται ξαφνικά αντιμέτωπος με μια νέα «διαφορετική» πραγματικότητα, που έχει έντονα τα στοιχεία του «απροσδόκητου».

ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΕΣ

Η κάρτα του Αγίου Ανδρέου και ο Υπουργός

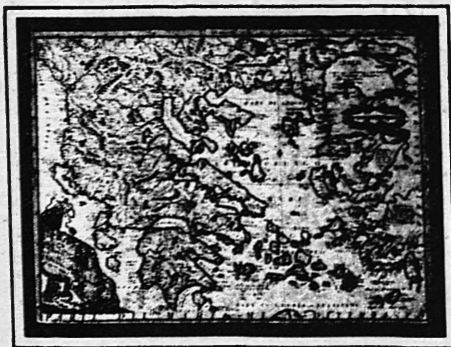
Αναχρονισμένο
τραγι-ευθυμογράφημα
με εσκεμμένη διγλωσσία

Εν έτει σωτηριώ 1964 και κατά μήνα Αλωνάρη, Θερμιδώρ κατά το γαλλικό δημοκρατικό ημερολόγιο, το Βατικανόν επέστρεψεν εις την εκκλησίαν του πολυούχου Πατρών Αγίου Ανδρέου, την κάραν του Αποστόλου Ανδρέου. Τότε είχε νικήσει εκλογικά ο... ανένδοτος «Γέρος της Δημοκρατίας» Γεώργιος Παπανδρέου και ο υιός αυτού Ανδρέας Γεωργίου Παπανδρέου «έγινε μέλος της εκτελεστικής εξουσίας», ως υπουργός Προεδρείας της κυβερνήσεως του πατρός του.

Η τελετή της παραδόσεως και παραλαβής της Αγίας κάρας ήτω περιλαμπρος εις την φορούσαν τα καλοκαιρινά της παραλιακήν πόλιν του Ιονίου πελάγους, όμως κατά κακήν σύμπτωσιν, ο θεατρικός θίασος του Κωστή Λειβαδέα, επарουσίαζεν εις θερινόν θέατρον της πόλεως τον «Αντιπρόσωπον» του Hochhuth, έργον το οποίον σκιαγραφεί τον ό-χι καλόν ρόλον του Βατικανού και ενός εκ

KALANTHS

Γ Ρ Α Ι Κ Ο Ι
Γ Ι Α Ν Ν Η Σ
Σ Π Α Ν Δ Ω Ν Η Σ

Α' ΒΡΑΒΕΙΟ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ

Ε ΤΟΡΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΗΜΑ

των διαδόχων του Σίμωνα Πέτρου ή άλλως του τότε Πάπα, εις το θέμα της εξοντώσεως των Εβραίων υπό του Χίτλερ.

Η περιλαμπρος αυτή τελετή ήτω και πολύ επίσημος, και εννοήται ότι εις μίαν παρομοίαν εκδήλωσιν δεν ημπορούσε να απουσιάζει ο κυβερνητικός εκπρόσωπος, που δεν ήτω άλλος από τον Υπουργόν Προεδρείας της κυβερνήσεως του πατρός του Ανδρέαν Γεωργίου Παπανδρέου.

Το τότε ΕΙΡ, (Εθνικόν Ίδρυμα Ραδιοφωνίας), διέθετε μόνον ραδιοφωνικάς εκπομπάς. Η τηλεόρασις ήτο ακόμη άγνωστον είδος εις την χώραν που θάλει η ελαία και ανθεί φαιδρά πορτοκαλία.

Όλα λοιπόν τα ραδιοφωνικά του προγράμματα μετέδιδαν ολημερίς το μέγα γεγονός. Ότι «το Βατικανόν επέστρεψεν εις τον πολυούχον Πατρών Άγιον Ανδρέαν την κάραν του Αποστόλου Ανδρέου και εις την μεγαλοπρεπή τελετήν την κυβέρνησιν εξεπροσώπισεν ο Υπουργός Προεδρείας της Ανδρέας Γάμα Παπανδρέου».

Όλες οι συχνότητες των ερτζιανών είχαν υπερκορεστεί καθ' όλην την διάρκειαν της ημέρας και καθ' όλην την εσπέραν και μέχρι τας μεταμεσονυκτίους ώρας, από την συνήχισιν ονομάτων και φράσεων όπως «η κάρτα του Αγίου Ανδρέου» και «ο Υπουργός Προεδρείας Ανδρέας Γεωργίου Παπανδρέου» ή «Γάμα Παπανδρέου».

Και δώστου: «Η κάρτα του Αγίου Ανδρέου», και ξαναδώστου: «ο Ανδρέας Γάμα Παπανδρέου».

Το αποτέλεσμα των ακουστικών εντυπώσεων ήτο αρνητικόν, διότι περιόριζε τη δυνατότητα αναπτύξεως και επεκτάσεως της ακουστικής φαντασίας του ακροατού, μεταξυ μίας, έστω αγίας, νεκροκεφαλής, και ενός υπουργού συνωνύμου με τον άλωτε κάτοχον της Αγίας κάρας.

Έτσι ο ακροατής καθίσταται κατ' αρχήν σκυθρωπός, αρχίζοντας να διαισθάνεται την παρουσίαν συνδιασμένης ειδησεογραφικής - διαφημιστικής κακογουστίας, λειτουργούσης εις βάρος του και επιβουλευομένης την διάνοιαν και την φρόνησιν του. Αλλά με την καινουριαν ημέραν όλα παρήλθον και οι Ιό-νιοι Ζέφυροι διέλυσαν την δισθυμίαν και την κακοχώνευτον διαφημιστικήν ειδησεογραφίαν των ραδιοφωνικών εκπομπών της προηγούμενης.

Ο ΕΞΑΝΑΓΚΑΣΜΟΣ ΕΙΣ ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΝ ΛΟΓΩ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ

Εντός ολίγου, ο Υπουργός Ανδρέας Γάμα Παπανδρέου, της ειδησεογραφίας της σχετικής με την Αγίαν κάραν, μετετέθη εις άλλον υπουργείον, ειδικώς δι' αυτόν δημιουργηθέν υπό της κυβερνήσεως του πατρός του Γεωργίου Παπανδρέου, ως Υπουργός Αναπληρωτής Συντονισμού, και εντός ολίγου πάλι παρτήθη, διότι «εφρίαξε» η δεξιά και η τότε «Απογευματινή» της, ψυχήν της οποίας απετέλει ο αρθρογράφος της, νυν μακαρίτης Σάββας Κωνσταντόπουλος, τέως Αρχαιομαρξιστής και εν συνεχεία ιδρυτής και επί πολλά έτη εκδότης και διευθυντής του «Ελεύθερου Κόσμου», οργάνου της χούντας ής διετέλεσε θεωρητικός της ελεύσεως της και απολογητής της πολιτείας της, η οποία «Απο-

γευματινή», δια γιγαντιαίων «ξύλινων» οκταστήλων τίτλων, επληροφορούσε την «σιωπλήν πλειοψηφίαν» των αναγνώστών της, ότι ο εν λόγω Ανδρέας, εις την νεότητάν του υπήρξεν «Υπερκομμουνιστής τεταρτοδιεθνιστής», απαιτώντας την παραιτίσιν του αν όχι και «την κεφαλήν του επί πίνακι».

Αργότερον, επί αποστασίας, ήλθεν και ο φάκελός του από την Ασφάλειαν εις την Βουλήν των Ελλήνων, ανεγνώσθη το περιεχόμενόν του, η έκθεσις συλλήψεώς του, η απολογία του, η απόφασις εκτοπίσεώς του, η δήλωσις μετανοίας του και η ανάκλησις της εκτοπίσεώς του. Το περιεχόμενόν του κατεχωρήθη κατά την ανάγνωσιν εις τα πρακτικά της Βουλής και εδημοσιεύθη εις τον Τύπον, συν τοις άλλοις και υπό της «Ελευθερίας» του μακαρίτου Κόκα, τότε εις την υπηρεσίαν του αποστατίσαντος εκ της Ε.Κ. Κωνσταντίνου Μητσοτάκη, νυν αρχηγού της Νέας (;) Δημοκρατίας, μετά δισμενών σχολίων, περί ομολογιών και καταδόσεων, δια της ονομαστικής αναφοράς εις το απολογητικόν του υπόμνημα, των τότε τεταρτοδιεθνιστών συντρόφων του.

Ο πατήρ αυτού Γεώργιος Παπανδρέου, ερωτηθείς περί της αποφάσεως παραιτήσεως του υιού του Ανδρέα, εδήλωσε ότι «τιμά την απόφασιν του».

Συμπτωματικώς, τας ημέρας εκείνας, η «κυβέρνησις της δημοκρατίας» απήντησεν εις τους απεργούς μεταλλορύχους του Λαυρίου, ως δια τα επινίκεια, με τον υποκόπανο στο κεφάλι.

«Δημοκρατία θέλετε; Πάρτε την!», έλεγον οι κατά τα άλλα, (ποια άλλα;) συμπαθείς; Ε, όχι δα! χωροφύλακες εις τους απεργούς, και δώστου με τον υποκόπανο, με αποτέλεσμα περί τους εκατό τραυματίας.

Ο τέως υπουργός της κυβερνήσεως του πατρός του Ανδρέας Γ. Παπανδρέου, επεσκέφθη εν συνεχεία την Κολωνίαν της Δυτικής Γερμανίας, όπου, εις ευάριθμον συγκέντρωσιν Ελλήνων μεταναστών εις το «Ελληνικόν - της - Σπίτι», εδήλωσε με στόμφον ότι «είναι αντισυνταγματικό να μην ψηφίζουμε», (ύστερα από 21 χρόνια και 5 χρόνια «Αλλαγής», ακόμα να ψηφίζουμε), και ως προς την τότε απεργίαν των ασκουμένων ιατρών και την επιστράτευσιν των από την κυβέρνησιν του πατρός του, μας ειπε πως «αποτελεί παράδοση, ακόμα και στην πλουσιώτερη χώρα του κόσμου που είναι η Αμερική, οι ασκούμενοι γιατροί να πεινάνε», —ωραία διατηρηταία παράδοσις— ότι «είναι απάνθρωπο να αφήνονται αβοήθητοι οι ασθενείς», (ψέματα), κι ακόμα ότι, «κάποιος, κάπου, κάποτε θα πρέπει να βάλε κάποιον τάξη»!

Τότε εδόθη και η εφημερίς υπό τον χαρακτηριστικόν τίτλον «Κυβερνητική», κρατικο-κυβερνητικής φιλοσοφίας, φιλικώς διακειμένη προς τον νέον διάτοντα κυβερνητικόν πολιτικόν αστέρα, ενώ παραλλήλως, με πρωτοβουλίαν του ιδίου, ιδρύθη ο επιστημονικός κοινωνιολογικός όμιλος «Αλέξανδρος Παπαναστασίου».

Ακολούθησαν τα Ιουλιανά και η γνωστή εξέλιξις με κατάληξιν την χούντα. Ότε εις τας παραμονάς της επιβολής της, ο Γεώργιος Παπανδρέου, απεδέχθη άνευ όρων παλατιανήν κυβέρνησιν, προκειμένου αυτή να διενεργήσει εκλογάς εις τας 22 Μαΐου 1967, ο Αν-

δρέας Γάμα Παπανδρέου, επικεφαλής ευαριθμού ομάδος βο(υ)λευτών της «καριστεράς της ΕΚ», έκαμε αλληπαλλήλους εκκλήσεις «προς τον Εθνάρχη» πατέρα του να μην αποδεκτεί την προτεινόμενη υπό του «άντακτος» λύσιν, δια να προσέλθει την επομένη πλεισίσιος εις την Βουλήν και να την υπερψηφίσει, άνευ οιονδήποτε αντιρρήσεων ή σχολίων. Ύστερα ήλθεν 7ετής νύκτα, εις την έλευσιν της οποίας, η ανωτέρω πολιτική συνέβαλε ουκ ολίγον.

Η ΑΝΑΒΑΣΙΣ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ

Με την απελευθέρωσιν του Ανδρέα Γάμα Παπανδρέου υπό του Παττακού εν χουντικώ έτει 1968 και την αναχώρησίν του εις το εξωτερικόν εν πρώτοις, η κλίκα Βουκελάτου εν Δυτική Γερμανία από υπερανδρείκή μετεβλήθη πάραυτα εις σφόδρα αντιανδρείκή, η ομάς της ΣΔΕ εν Κολωνία μετεβλήθη, επίσης πάραυτα εις υπερανδρείκήν, κατέχουσα σήμερα εν Ελλάδι και από την έναρξιν της «αλλαγής» φρουράς του «κατεστημένου», το υπουργείον των εξωτερικών δια του Καρόλου της, και ο Ανδρέας Γ. Παπανδρέου, αφού ίδρυσεν το ΠΑΚ του, παραλλάξας κατά το τελευταίον γράμμα των, το όνομα των αυθormήτως δημιουργηθέντων αμέσως μετά την δικτατορίαν μεταξύ των Ελλήνων μεταναστών Αντιδικτατορικών Επιτροπών, των οποίων ο συνήθης τίτλος ήτω «Πανελλήνια Αντιδικτατορική Ένωση -ΠΑΕ», —εμείς οι πρώτοι δημιουργοί των αισθανόμεθα έκτοτε και ιδιαίτερα σήμερα αρκετά ένοχοι δια το εκ μέρους μας λανσάρισμα, την εξέλιξιν και την κατάληξιν του όρου «Πανελλήνιος» και του «Πανελληνισμού» ως παράγωγου του, —ήρχισεν εκ Στουτγάρδης την εν Γερμανία Ανάβασιν του.

Εκεί εβρέθη προ μεγάλης συγκεντρώσεως Ελλήνων Αντιδικτατορικών.

Ερωτήσας τους συνοδεύοντάς αυτόν διατί είδους κοινόν πρόκειται, έλαβε την απάντησιν: «Κάπα Κάπα».

Και δεδομένου του ότι, η τότε θέσις του ΚΚΕ δια την Ελλάδα ήτο: «*Νέα Δημοκρατία, αντιμονοπωλιακή, αντιιμπεριαλιστική*», ο ευφυής Ανδρέας Γάμα Παπανδρέου, συνέλαβεν πάραυτα και με οζυδέρκειαν την ιδεάν του υπερφαλαγγισμού φραστικώς αυτού και των οπαδών του εξ αριστερών.

Έτσι διετύπωσεν την αναγκαίαν δια την στιγμήν εκείνη φόρμουλαν και «θέσιν» του:

«*Η μεταδικτατορική Ελλάδα δε θα είναι σοσιαλδημοκρατική αλλά σοσιαλιστική και δεν θα στηρίζεται στο κοινοβούλιο αλλά σε Συμβούλια και Επιτροπές*».

Μικρή ερωτηματική παρατήρηση: Πώς θα μπορούσε να είναι αυτή η μεταδικτατορική Ελλάδα σοσιαλδημοκρατική, χωρίς να υπάρχει σ' αυτήν, για ιστορικούς λόγους, σοσιαλδημοκρατία;

Και μια μικρή διευκρίνιση: Τα Συμβούλια στα ρώσικα λέγονται Σοβιέτ, στα γερμανικά Räte.

Μια βδομάδα αργότερα, στην Φραγκφούρτη, τα στελέχη του ΠΑΚ είχανε σεμινάριο, στη διάρκεια του οποίου θα τους μίλουσε και θα τους καθοδηγούσε ο «Πρόεδρος του Κινήματος», διαφωτίζοντάς τους πάνω στα διάφορα θέματα και εξηγώντας τους τις θέσεις

και τη γραμμή του ΠΑΚ, γραμμή σεκταροφασιαστική από αντιδικτατορική άποψη, ενάντια στην ενιαία δράση όλων των αντιδικτατορικών οργανώσεων και φορέων, της οποίας βασικός πυρήνας ήτανε ότι οι μαζικοί φορείς, Κοινότητες, Σύλλογοι κτλ., καθώς και οι αυθόρμητα δημιουργημένες Αντιδικτατορικές Επιτροπές, δεν παρουσιάζουνε αντιδικτατορικό ενδιαφέρον. Και πολύ σωστά, γιατί το πανανδρείκό ενδιαφέρον, επικεντρωνότανε μόνο στην προσπάθεια καπελώματος όλων αυτών και σε συνέχεια μονοπώλησής του... αντιστασιασμού.

Σ' εκείνο το σεμινάριο, ο Παύλος Μπακογιάννης, από την ελληνική εκπομπή του ραδιοσταθμού του Μοναχού ζήτησε από τον Πρόεδρο του ΠΑΚ διευκρίνιση για τη θέση του ότι «η μεταδικτατορική Ελλάδα δεν θα στηρίζεται στο Κοινοβούλιο αλλά σε Συμβούλια και Επιτροπές».

Και η απάντηση:

«Όχι ακριβώς έτσι. Παράλληλα με το Κοινοβούλιο θα υπάρχουνε και τα Συμβούλια και οι Επιτροπές».

Ύστερα πάλι από μια βδομάδα, ο Ανδρέας Γάμα Παπανδρέου, έγινε δεκτός ως «υιός του Αρχηγού της ΕΚ», από τον σοσιαλδημοκράτη πρωθυπουργό της ομόσπονδης χώρας της Βόρειας Ρήνο-Βεστφαλίας Κύην, παρουσία του τότε άρτι δραπετεύσαντος εκ της εξορίας, με τη βοήθεια του Μ. Πάμπλω, τώως υπουργού της κυβερνήσεως του πατρός του Μυλωνά, της Μελίνας Μερκούρη και πολλών άλλων.

Εκεί δεν έγινε λόγος για τίποτε. Ούτε για Συμβούλια και Επιτροπές δίχως το κοινοβούλιο, ούτε παράλληλα με το κοινοβούλιο, και κυρίως ούτε για σοσιαλιστική και όχι σοσιαλδημοκρατική Ελλάδα.

Ύστερα ήρθε η κατάρρευση της χούντας, λόγω των εσωτερικών της αντιφάσεων, των γεγονότων της Νομικής και της εξέγερσης του Πολυτεχνείου και διά της τραγωδίας της Κύπρου.

Ακολούθησε η πολυσυλλεκτική διακήρυξη της 3ης Σεπτεμβρίου και η διατύπωση της «κοινωνικά αθεμελίωτης και νοητικά ασαφούς θέσης των μη προνομιούχων», όπως έγραψε πρόσφατα στην «Ελευθεροτυπία» και ο παλιός φίλος Κώστας Νικολάου, που κάτι ήξερε ανέκαθεν «για το φόνο», τόσο από παλιές συζητήσεις μας, όσο και από ανταλλαγή κάποιων απόψεων, έστω στο πεζοδρόμιο, τελευταία φορά στην Αθήνα, το καλοκαίρι του 1977.

Και «το τι επακολούθησε», όπως κι ο ίδιος εκεί συμπληρώνει, «είναι γνωστό». Ανάμεσα στ' άλλα επακολούθησε και η συνέντευξή του προς τους ξένους ανταποκριτές στις 2 του Δεκέμβρη 1985, στη διάρκεια της οποίας έδωσε δίκιο στο «Αντί», που, σχολιάζοντας το άρθρο του στην «Ελευθεροτυπία», τον είχε αποκαλέσει «φυσικό συναντουργό στο μεγάλο κόλπο», που «καταθέτει ότι γνωρίζει από πρώτο χέρι».

Στην προκειμένη περίπτωση νομίζω, πως το «κάλιο αργά παρά ποτέ» έχει εδώ τη θέση του, αν και το «στερνή μου γνώση να σε είχα πρώτα», δεν πάει πίσω αλλά μάλλον μπροστά.

6 Δεκέμβρη 1985

Βαγγέλης Σακκάτος

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ
«ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ»

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ
ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΚΑ
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ
G.S. KIRK

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ 1985

G.S. KIRK
ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ:
ΤΑ ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΚΑ
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Μετάφραση: ΝΙΚΟΣ ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗΣ

*Η έγκυρη ερμηνεία της σκέψης
του Ηράκλειτου στην κλασική έκδοση
του G.S.KIRK*

Στην ίδια σειρά κυκλοφορούν:

CHARLES KAHN

Ο Αναξιμανδρος και οι αρχές
της ελληνικής κοσμολογίας

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ
Περί μυστικής θεολογίας

ΠΡΟΚΛΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ
Στοιχειώσεις θεολογική

Κεντρική διάθεση:
ΠΟΛΥΤΥΠΟ ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131 • 115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.29.237

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Λ. Φ. ΙΛΙΤΣΕΦ -
Π. Ν. ΦΕΝΤΟΣΕΓΙΕΦ
(της Ακαδημίας επιστημών της
ΕΣΣΔ)

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ

- Πρόλογος στην Ελληνική έκδοση: Ευτύχη Μπιτσάκη.
- Πλήρης θεώρηση των κειμένων από εκλεκτούς έλληνες ειδικούς.
- Συμπληρώματα και προσθήκες από Έλληνες επιστήμονες πάνω σε ό,τι αφορά στην Ελλάδα, ώστε το έργο να εξασφαλίζει μοναδική πληρότητα και εγκυρότητα.
- Το δεύτερο συνθετικό του τίτλου «Εγκυκλοπαιδικό» κυριολεκτεί: Για όλα τα θέματα εκτίθενται όλες οι απόψεις. Για πρώτη φορά ένα λεξικό για όλες τις ιδέες, για όλες τις θεωρίες, κατευθύνσεις, ρεύματα.
- Οι συγγραφείς του -300 ρώσοι, 20 Έλληνες περίπου- μας δηλώνουν: **την εγκυρότητά του.**
- Οι πάνω από 2500 σελίδες του έργου δηλώνουν: **την πληρότητά του.**
- Ένα έργο απαραίτητος σύμβουλος για κάθε σκεπτόμενο άνθρωπο.
- Ένα έργο οδηγός για το φοιτητή.

Εκδόσεις Κ. Καπόπουλος
Ζωοδ. Πηγής 24 Αθήνα 106.81
τηλ. 36.36.482 - 360.54.51

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Κεντρική διάθεση: Εκδόσεις ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Η αμερικανοτουρκική οικονομική συμφωνία

Στο δρόμο που χάραξε... η Αϊτή και το Ζαΐρ

του Σταύρου Λυγερού

Η Τουρκία του Οζάλ, διψασμένη για ξένες επενδύσεις, ακολούθησε κι αυτή, το δρόμο που χάραξε η Αϊτή, το Ζαΐρ, ο Παναμάς, και το Μαρόκο. Υπέγραψε στις 3 Δεκεμβρίου οικονομική συμφωνία, η οποία κατοχυρώνει όλα αυτά που το αμερικανικό κεφάλαιο απαιτεί προκειμένου να προχωρήσει σε επενδύσεις.

Η νομική μορφή της συμφωνίας είναι treaty (συνθήκη), γεγονός που επιβάλλει την επικύρωσή της από το Κογκρέσο, στο οποίο θα παραπεμφθεί τον Ιανουάριο. Η διάρκειά της, που καθορίζεται στο άρθρο 12, είναι δεκαετής με δυνατότητα αυτόματης ανανέωσης, αν καμιά από τις δυο πλευρές δεν ζητήσει εγκαίρως (ένα χρόνο πριν την ημερομηνία λήξης) τον τερματισμό της.

Η συμφωνία προβλέπει την ένταξη όλων των ήδη υπαρχουσών αμερικανικών επενδύσεων στην Τουρκία στο νομικό πλαίσιο που αυτή διαμορφώνει. Προβλέπει επίσης ότι για τις επενδύσεις που θα πραγματοποιηθούν στη βάση αυτής της συμφωνίας, οι όροι θα ισχύσουν για μια ακόμα δεκαετία μετά τη λήξη της συμφωνίας.

Όπως λέει και ο τίτλος της, η συμφωνία έχει στόχο την ενθάρρυνση και την προστασία των επενδύσεων, αλλά αναφέρεται και σε ευρύτερες οικονομικές δραστηριότητες. Η αμοιβαιότητα που χαρακτηρίζει τις διατάξεις, με την εξαίρεση του σημαντικού πρωτόκολλου το οποίο συνοδεύει το κυρίως κείμενο, έχει μόνο σχετική σημασία λόγω της τεράστιας διαφοράς δυναμικού αλλά και επιδιώξεων των δυο πλευρών. Οι ΗΠΑ ενδιαφέρονται να αποσπάσουν τα μεγαλύτερα δυνατά προνόμια για τις επενδύσεις τους, η Τουρκία ενδιαφέρεται να προσελκύσει τις αμερικανικές επενδύσεις, έστω και παραχωρώντας προνόμια.

Το όλο πνεύμα της συμφωνίας είναι λοιπόν, πως οι αμερικανικές εταιρίες θα απολαμβάνουν, στα πλαίσια βεβαίως του νόμου, τα ίδια προνόμια με τις τουρκικές. Το άρθρο 2 προβλέπει αναλυτικά τις διευκολύνσεις που παραχωρούνται στους επενδυτές. Μπορούν να απασχολούν αλλοδαπούς στα διευθυντικά και άλλα σημαντικά πόστα. Δεν υπάρχουν εμπόδια στη διάθεση των παραγομένων εμπορευμάτων και υπηρεσιών στην τουρκική αγορά. Πάνω απ' όλα όμως, απαγορεύεται η άμεση ή έμμεση απαλλοτρίωση ή εθνικοποίηση.

Το άρθρο 3 διευκρινίζει πως απαλλοτρίωση μπορεί να γίνει μόνο εφόσον υ-

πάρχει σοβαρή δημόσια σκοπιμότητα και επεκτείνεται στο σύνολο του κλάδου. Σε μια τέτοια περίπτωση, η αποζημίωση θα γίνεται με βάση την τρέχουσα τιμή αγοράς της επιχείρησης τη στιγμή εκείνη και χωρίς καμιά καθυστέρηση. Θα παραχωρείται σε συνάλλαγμα και θα είναι ελεύθερα μεταφέρσιμη στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Η ελευθερία εισαγωγής και εξαγωγής κεφαλαίου προβλέπεται εξάλλου και για μια σειρά άλλους λόγους, όπως η πληρωμή-τόκων, χρεωλυσιών, επιστροφών κτλ. (άρθρο 4.1).

Σε περίπτωση που προκύψουν διαφορές, η συμφωνία κατοχυρώνει τη λύση της διεθνούς διαιτησίας. Η προσφυγή στο Διεθνές Κέντρο Ρύθμισης Διαφορών για Επενδύσεις, καθώς και σε άλλα διεθνή διαιτητικά όργανα, αναφέρεται ρητά στο άρθρο 4.3.

Το καθεστώς της φορολογικής ισότητας των ντόπιων και ξένων εταιρειών εξασφαλίζεται με το άρθρο 11.

Τέλος, στο πρωτόκολλο η αμερικανική πλευρά έχει φροντίσει να αποκλείσει ορισμένους τομείς.

Συγκεκριμένα, η αμερικανική πλευρά διατηρεί το δικαίωμά να περιορίσει τουρκικές δραστηριότητες σε αμερικανικό έδαφος, σ' ένα ευρύ φάσμα που εκτείνεται από τις αερομεταφορές μέχρι τη ραδιοηλεκτρολογία και από τη ναυτιλία μέχρι την ιδιοκτησία γης. Διατηρούν το δικαίωμά τους επίσης και σ' ό,τι αφορά τη χρήση εκ μέρους της τουρκικής πλευράς των προγραμμάτων δανειοδότησης, παροχών και ασφάλισης που απολαμβάνουν οι ίδιοι οι Αμερικανοί.

Το πρωτόκολλο προβλέπει αντίστοιχη προστασία ορισμένων τομέων της τουρκικής οικονομίας. Τέτοιοι είναι κυρίως οι τρεις κρατικού ενδιαφέροντος, όπως οι εδρόδρομοι, τα λιμάνια, η ραδιοηλεκτρολογία, η κοινή ωφέλεια πλην ηλεκτρισμού, τράπεζες και τα εκρηκτικά.

Αυτή είναι στις γενικές γραμμές της συμφωνία, την οποία με ανακοίνωσή της τουρκική πρεσβεία στην Ουάσιγκτον διδίστασε να χαρακτηρίσει ιστορική. Το ενδιαφέρον της βρίσκεται στην έκταση της ανοίγματος της τουρκικής οικονομίας κι μάλιστα με όρους που πολλοί χαρακτήριζαν αποικιοκρατικούς. Πρόκειται για εξίλιξη που αποδεικνύει πως ο οικονομικό-νεοφιλελευθερισμός του Οζάλ συνεχίζει να κερδίζει έδαφος σε βάρος του παραδοσιακού τουρκικού κρατισμού. □

ΝΕΑ ΣΦΑΓΗ ΤΩΝ ΚΟΥΡΔΩΝ ΣΤΟ ΙΡΑΚ

Χίλιες και μια νύχτες τρόμου

της Αμαλίας Βαν Χεντ

Χάρτης του ιρακινού Κουρδιστάν.

Άκρως επικίνδυνος για την εξουσία.

Αρχικά θύμιζε εξάρση αυταρχισμού —ποια χώρα όμως του «φτωχού Νότου» ή του ακόμη φτωχότερου Τρίτου Κόσμου δεν νιώθει τα χνάρια του πάνω της; Αρχές του Σεπτέμβρη ο Saddam Hussein, σύμφωνα με το προπαγανδιστικό του όργανο «*Ιππότης των Αράβων*», κατά τον κόσμο ακόμη μόνο πρόεδρος του Ιράκ αποφάσιζε να μεταθέσει τους 560 δασκάλους των Βόρειων περιοχών. 3 με 3,5 εκατομμύρια Κούρδοι (το εν τρίτο του συνολικού ιρακινού πληθυσμού) ζουν στο βόρειο Ιράκ και οι διανοούμενοι τους δείχνουν να είναι από τις αρχές αυτού του χρόνου στόχος των προεδρικών αποφάσεων. Στις 10 του Απριλίου πυροβολήθηκε στο σπίτι του ο γνωστός Κούρδος συγγραφέας Abdel - Khalek - Ma' Arouf. Μόλις είχε τελειώσει το βιβλίο «*το Ισλάμ και η κούρδισσα γυναίκα*» και είχε λάβει την άδεια από το υπουργείο Πληροφοριών για την έκδοσή του. Στις 28 του Μάη δολοφονήθηκε στην κούρδικη πόλη Arbil ο συγγραφέας Yusuf Dargali. Λίγες μέρες αργότερα βρέθηκε και το πτώμα του ιστορικού Burhan Khana. Ο πρόεδρος δεν αγαπάει ιδιαίτερα την ιστορία. Προτιμά να τιμωρεί τους ανυπάκουους: μια εβδομάδα μετά τη διαδήλωση των μαθητών ενάντια στην απόφαση της Βαγδάτης να μεταθέσει τους δασκάλους της 30.000 Ιρακινού στρατιώτες περικύκλωσαν την κούρδικη πόλη Sulaymaniyah, κήρυξαν κατάσταση πολιορκίας και άρχισαν τις εφόδους. 900 μαθητές ηλικίας 10 ως 14 ετών κατηγορήθηκαν για ενεργό συνεργασία με τους Κούρδους αντάρτες, φυλακίστηκαν στο γυμνάσιο της πόλης και βασανίστηκαν. Τρεις από αυτούς πληρώσαν τον αυθορμητισμό των νεανικών τους χρόνων με τη ζωή τους. Πέθαναν πάνω στα βασανιστήρια.

Ο «σοσιαλιστής» πρόεδρος τείνει φανερά προς ριζοσπαστικές λύσεις —έστω και αν αυτές αλλού χαρακτηρίζονται με έννοιες όπως μαζική σφαγή, γενοκτονία.

Αρχές του Οκτώβρη στρατιωτικές μπουλντόζες κατέστρεψαν ολοκληρωτικά 16 χωριά της περιοχής Arbil, 9 στην επαρχία Dehok και 19 γύρω από το Sulaymaniyah. Γιατί τα «*ανατρεπτικά στοιχεία*» δεν διέφθειραν κατά την επίσημη άποψη μόνο τις τάξεις των 10χρόνων ή και 14χρόνων στο ιρακινό Κουρδιστάν. Βρισκόταν και στις 17 του Οκτώβρη ανάμεσα στους κατοίκους των μεγάλων πόλεων, που οργάνωσαν μια πορεία διαμαρτυρίας ενάντια στην ανοικτή καταστολή. Γι' αυτό ο στρατός πυροβόλησε τους άμαχους διαδηλωτές, σκοτώνοντας άραγε πόσους απ' αυτούς;

Το μήνα Οκτώβρη βομβαρδίστηκε η πόλη Arbil μια και η κρατική εξουσία είχε υποψίες, πως στο φρούριο της κατέφευαν αντάρτες και αποστάτες του ιρανο-ιρακινού πολέμου. Κατεδαφίστηκε επίσης μια τεράστια περιοχή της πόλης Sulaymaniyah. Οι κάτοικοί της, σύμφωνα πάντα με τη Βαγδάτη, τροφοδοτούσαν τους αντάρτες. Η ζάχαρι, το ψωμί, το βούτυρο και το τσάι μοιράζονται τώρα μόνο με δελτία. Την Πέμπτη 17 του Οκτώβρη εκτελέστηκαν επίσημα οι κύριοι «υπεύθυνοι» της διαδήλωσης, ο αριθμός των οποίων παραμένει άγνωστος. Πάνω από 2.000 εξαφανίστηκαν.

Κανείς βέβαια δεν θα μπορούσε να κατηγορήσει το καθεστώς, ότι δεν είχε ενημερώσει πλήρως τους κατοίκους του βορείου Ιράκ για τις συνέπειες ανυπακοής τους: ο κομμισάριος του κυβερνώντος, «σοσιαλιστικού» μπισαθικού κόμματος και πρόσφατα αρμόδιος της περιοχής, Mohammad Huzar τους είχε προειδοποιήσει στην πόλη Dehok: «*Θα κόψω κάθε στήθος που θηλάζει τους αντάρτες Peshmerga*» και «*το Dehok θα μπορούσε να έχει την ίδια τύχη όπως η Basra και η Alamar*». Οι δύο τελευταίες πόλεις στο Νότιο Ιράκ, δίπλα στα σύνορα με την Περσία, καταστράφηκαν παντελώς στη διάρκεια του

5-χρόνου ιρανο-ιρακινού πολέμου.

Οι Κούρδοι όμως ως γνωστό εδώ και αιώνες είναι σκληροτράχηλοι. Στις 4 του Νοέμβρη η Βαγδάτη οργάνωσε στη Sulaymaniyah ένα μεγαλειώδες γλέντι. Ο λαός έπρεπε να γιορτάσει αφού ένα μόλις χρόνο πριν ο πρόεδρος είχε επισκεφτεί την πόλη, η 4 του Νοέμβρη ανακηρύχθηκε σε επίσημη γιορτάσιμη επέτειος για την περιοχή. Και αντί ο πληθυσμός να ευμενίσει τον «*ιππότη των αράβων*» μετέτρεψε τη γιορτή σε τεράστια αντικαθεστωτική διαδήλωση. Σαν αντίποινα εκτελέστηκαν την πρώτη εβδομάδα του Νοέμβρη άλλοι 160 Κούρδοι κρατούμενοι.

Οι ιστορίες τρόμου απ' την ανατολή συνεχίζονται αμείωτα: οικογένειες φυλακισμένων στο στρατόπεδο Abu Gerar έξω απ' τη Βαγδάτη, όπου κρατούνταν πάνω από 7.000 άτομα, παρέλαβαν πρόσφατα τα πτώματα των συγγενών τους. Χιλιάδες γυνακόπαιδα εκτοπίζονται από το Βορρά όπως και το 1975 στην αλμυρή έρημο του Νότου. Πολλοί μιλούν και για χιλιάδες γυνακόπαιδα που εκτίθενται σαν έμμεσος εκβιασμός στους αντάρτες μπρος στα απόκρημνα βουνά του Κουρδιστάν. Χωρίς τρόφιμα και μεσ' στη παγωνιά του χειμώνα οι περισσότεροι είναι ήδη καταδικασμένοι σε θάνατο.

ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

Ήταν η «*ταπείνωση του προέδρου και η μανία του για εκδίκηση*» τα κύρια κίνητρα για τη νέα σφαγή, όπως υποστήριξε ο Jela Talabani, ηγέτης της «*πατριωτικής ένωσης του Κουρδιστάν*» (PUK), δεύτερου μεγαλύτερου κούρδικου κόμματος στο Ιράκ; Έναν ολόκληρο χρόνο ο Saddam Hussein διαπραγματευόταν με τον Talabani, ελπίζοντας να πείσει τους κούρδους αντάρτες να πολεμήσουν στο πλευρό του ενάντια στα στρατεύματα του Χομεϊνί. Χωρίς αποτέλεσμα. Τα ανταλλάγματα που ζητούσε ο Κούρδος ηγέτης —όπως η αυτονομία των βόρειων κούρδικων περιοχών καθώς και η μαζική στρατιωτική ενίσχυση του PUK —ήταν για τη Βαγδάτη απαράδεκτα υψηλά. Τον περασμένο Φεβρουάριο ο Talabani ακύρωσε μονομερώς τις διαπραγματεύσεις.

Πιθανότερη δείχνει να είναι η εκδοχή δυτικών παρατηρητών, σύμφωνα με τους οποίους το επίκεντρο του ιρανο-ιρακινού πολέμου μεταφέρθηκε από το νότο στα βόρεια σύνορα του Ιράκ. Και ενώ ο Ταλαμπάνι, νυν εχθρός της Βαγδάτης, ελέγχει τις βόρειες - ανατολικές, ονομαζόμενες «*απελευθερωμένες*» περιοχές, τα στρατεύματα του Χομεϊνί μεταφέρθηκαν στο βόρειο μέτωπο και έχουν κυριεύσει την περιοχή του ιρακινού Rawandiz. Ο «*Ιππότης των Αράβων*» όμως έχει ακόμη την υποστήριξη των αδελφών - κρατών. Με τα επίλεκτα σώματα του ιρακινού στρατού πολέμου, στο Βορρά επίσης ιορδανικές στρατιωτικές μονάδες αλλά και παλαιστίνιοι αγωνιστές της Al-Fatah. Που μεταξύ των άλλων επιδιόδονται και στη σφαγή του, κατά τη Βαγδάτη, άκρως επικινδύνου άμαχου πληθυσμού.

Υστερα από το γνώριμο διήμερο καυγά, η συνάντηση κορυφής της ΕΟΚ, στις 2 και 3 Δεκεμβρίου, στο Λουξεμβούργο, έδωσε μια συμφωνία που, παρά το στενόκαρδο και τσιφούτικο χαρακτήρα της, ίσως αποδειχτεί αποφασιστική στην πορεία προς την ευρωπαϊκή συσσωμάτωση. Σε αντίθεση προς τη βαριά ατμόσφαιρα κάμποσων προηγούμενων συναντήσεων κορυφής, αυτή τη φορά ήταν διάχυτη μια αισιόδοξη αίσθηση ότι κάτι θα βγει. Για τους Δέκα ήταν η τελευταία ευκαιρία να αναθεωρήσουν τον τρόπο λειτουργίας της Κοινότητας προτού η είσοδος της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, την 1η Ιανουαρίου 1986, καταστήσει τη λήψη των αποφάσεων ακόμη δυσκολότερη. Εξίσου αξιοσημείωτο είναι ότι οι κυβερνήσεις των χωρών - μελών της Κοινότητας φαίνονται να ομονοούν τελικά στην άποψη ότι για να μπορέσουν οι ευρωπαϊκές οικονομίες να συναγωνιστούν αποτελεσματικά τους Ιάπωνες και τους Αμερικανούς, χρειάζονται μια ενιαία αγορά σε κοινοτική κλίμακα. Οι δύο αυτές ιδέες, έχοντας ωριμάσει από καιρό, καθοδήγησαν τη συμπεριφορά των δέκα ηγετών, οι οποίοι προσήλθαν στη συνάντηση χωρίς διάθεση να τα σπάσουν.

Βεβαίως, οι διαφωνίες και τα ολισθηρά σημεία υπήρξαν πάρα πολλά. Οι Ιταλοί, που τείνουν να αναδειχθούν σε πρωταθλητές του ευρωπαϊσμού καθώς όλα σχεδόν τα πολιτικά τους κόμματα βλέπουν με ικανοποίηση να αυξάνεται διεθνώς το ειδικό βάρος της χώρας τους χάρη στην ΕΟΚ, ζητούσαν πιεστικά τουλάχιστον μεταρρυθμίσεις στο άλλο άκρο βρέθηκε η Δανία, διστακτική απέναντι σε όλες περίπου τις προτάσεις και αποφασισμένη να αντισταθεί.

Ευνοϊκή στάση υπέρ της επιτάχυνσης των διαδικασιών για την ευρωπαϊκή ενποίηση τήρησαν οι Κολ και Μιτεράν, όπως αναμενόταν. Ωστόσο, τόσο οι Γάλλοι όσο και οι Γερμανοί θέλουν και καταφέρνουν να 'χουν το ελεύθερο να ασκούν μέσα στο πλαίσιο της ΕΟΚ την ιδιαίτερη πολιτική τους καταπώς τους βολεύει κάθε φορά. Σε μια εκδήλωση τυπικά γαλλικής πολιτικής, τη στιγμή που οι Δέκα είχαν συμφωνήσει για στενότερες διαβουλεύσεις σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, ο Μιτεράν άφησε τους πάντες σύξυλους δεχόμενος στο Παρίσι το στρατηγό Γιανουζέλσκι.

Από τη μεριά της Βρετανίας, η Μάργκαρετ Θάτσερ ήταν περίπου όπως όλοι την περίμεναν: ένα κράμα ανυποχώρητου και αχώνευτου σωβινισμού και επιθυμίας για δημιουργία ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς ως το 1992.

Υστερα από ένα διήμερο κουραστικής ευρω-μπακαλικής, την Τρίτη στις 3 Δεκεμβρίου το απόγευμα, ξεπεράστηκε το πιο σοβαρό εμπόδιο — βρέθηκε μια αποδεκτή από όλους φραστική φόρμουλα στο θέμα της νομισματικής συνεργασίας — και άνοιξε ο δρόμος για τη συμφωνία και πάνω στα άλλα θέματα. Ποια είναι, λοιπόν, τα κύρια σημεία της συμφωνίας;

1. Πραγματοποίηση της μεγάλης εσωτερικής αγοράς

Η ενιαιοποίηση της εσωτερικής ευρωπαϊκής αγοράς θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί το αργότερο ως τις 31 Δεκεμβρίου 1992. Η αγορά αυτή θα αποτελεί «ένα χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα μέσα στον οποίο θα είναι κατοχυρωμένη η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων». Τα μέτρα που θα αποσκοπούν στην εναρμόνι-

ΕΟΚ: Δώδεκα ταχύτητες... σε μία

ση των νομοθεσιών θα ψηφίζονται με ενισχυμένη πλειοψηφία (σταθμισμένη σε συνάρτηση προς το ειδικό βάρος των κρατών - μελών). Εξαιρούνται τα αναφερόμενα στην έμμεση φορολογία, στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και στα δικαιώματα των εργαζομένων, για τα οποία απαιτείται ομοφωνία.

Οι προτάσεις για σύγκλιση των νομοθεσιών θα πρέπει να έχουν ως βάση της υψηλότερες υπάρχουσες προδιαγραφές μέσα στην ΕΟΚ. Επιπλέον, στα ζητήματα που αφορούν στην προστασία του περιβάλλοντος και στους υγειονομικούς ελέγχους, το κάθε κράτος - μέλος θα έχει το δικαίωμα να διατηρήσει τις δικές του εθνικές προδιαγραφές στο βαθμό που δεν συνιστούν μέτρα προστατευτισμού (οι δύο αυτές εξαιρέσεις επιβλήθηκαν από την Ομοσπονδιακή Γερμανία και τη Μεγάλη Βρετανία, αντιστοίχα).

2. Νομισματική Συνεργασία

Το ευρωπαϊκό συμβούλιο «εγκρίνει το στόχο της βαθμιαίας υλοποίησης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης». Τα κράτη - μέλη δηλώνουν ότι «λαμβάνουν υπόψη την εμπειρία που έχει αποκτηθεί χάρη στη συνεργασία μέσα στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος και χάρη στην ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Μονάδας (ECU), σεβόμενοι παράλληλα τις υπάρχουσες αρμοδιότητες». Οποιαδήποτε θεσμική τροποποίηση σ' αυτό τον τομέα απαιτεί ομόφωνη απόφαση και προηγούμενες διαβουλεύσεις με τη νομισματική επιτροπή της Κοινότητας και τις κεντρικές τράπεζες των κρατών - μελών.

3. Θεσμοί

- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: οι μελλοντικές αποφάσεις στα θέματα της εσωτερικής αγοράς και της τεχνολογίας θα υποκεινται σε μια διαδικασία συνεργασίας με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Σύμφωνα με τις προβλέψεις αυτής της διαδικασίας, όταν το Κοινοβούλιο, σε δεύτερη ανάγνωση, παίρνει μια απόφαση, το συμβούλιο των υπουργών μπορεί να τη δεχτεί με ενισχυμένη πλειοψηφία αλλά δεν μπορεί να την απορρίψει παρά μόνο με ομοφωνία. Για τη διαδικασία αυτή διατύπωσαν επιφυλάξεις η Ιταλία και η Δανία.

- Επιτροπή (των Βρυξελλών): το κείμενο δίνει αυξημένη εκτελεστική εξουσία στο υπερκεντρικό αυτό όργανο.

- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο: θα επιδιωχθεί να περιοριστεί η προσφυγή στην ομοφωνία μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και να υποκατασταθεί, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, από την ενισχυμένη πλειοψηφία.

4. Κοινωνικές πολιτικές

«Τα κράτη - μέλη αναλαμβάνουν να προωθήσουν τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας όσον αφορά στην ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων, και βέβαιον ως κοινό στόχο την προς τα πάνω εναρμόνιση των συνθηκών σ' αυτό τον τομέα». Οι αποφάσεις πάνω στα σχετικά ζητήματα

θα λαμβάνονται με ενισχυμένη πλειοψηφία. Η ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Κοινότητας αποβλέπει συγκεκριμένα στη «μείωση της απόστασης που χωρίζει τις διάφορες περιοχές και στη γρήγορη ανάπτυξη των πιο καθυστερημένων απ' αυτές». Το Κοινωνικό Ταμείο, το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, και τα Διαρθρωτικά Γεωργικά Ταμεία πρέπει να «τύχουν της προσήκουσας χρηματοδότησης».

Πολιτική Συνεργασία

Τα κράτη - μέλη «προσπαθούν να διαμορφώσουν και να υλοποιήσουν από κοινού μια ευρωπαϊκή εξωτερική πολιτική». Αναλαμβάνουν να ενημερώνονται αμοιβαία και να «διαβουλεύονται πάνω σε κάθε ζητήματα εξωτερικής πολιτικής που έχει γενικότερο ενδιαφέρον, ώστε να εξασφαλίζουν ότι η συνδυασμένη επιρροή τους θα ασκείται κατά τον πιο αποτελεσματικό τρόπο μέσω του συντονισμού, της σύγκλισης των θέσεων και της πραγματοποίησης κοινών ενεργειών». Κατά τη λήψη των αποφάσεών του και την άσκηση της εθνικής του δραστηριότητας, το κάθε κράτος - μέλος θα «λαμβάνει πλήρως υπόψη τις θέσεις των άλλων εταίρων καθώς και τα συμφέροντα που υπηρετούνται με την υιοθέτηση και την υλοποίηση κοινών ευρωπαϊκών θέσεων».

Στην παρούσα του διατύπωση, το σχέδιο απόφασης των Δέκα επισημαίνει ότι τα κράτη - μέλη της Κοινότητας «θεωρούν ότι μια στενότερη συνεργασία στα θέματα της ευρωπαϊκής ασφάλειας μπορεί να συμβάλει με ουσιαστικό τρόπο στην ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής».

6. Επέκταση των κοινοτικών αρμοδιοτήτων

- Περιβάλλον: η νέα αυτή κοινοτική αρμοδιότητα θα χρησιμοποιηθεί όταν η προστασία του περιβάλλοντος μπορεί καλύτερα να πραγματοποιηθεί στο επίπεδο της ΕΟΚ παρά σε εθνικό επίπεδο. Πάντως, οι σχετικές αποφάσεις θα πρέπει να ληφθούν με ομοφωνία.

- Τεχνολογία: το κείμενο του σχεδίου συμφωνίας παρέχει σαφείς αρμοδιότητες στην Κοινότητα σε θέματα έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης. Η εκπόνηση πολυχρονών ερευνητικών προγραμμάτων - πλαισίων θα αποφασίζεται με ομοφωνία. Αλλά η συγκεκριμένη εξειδίκευσή τους σε επιμέρους ερευνητικά προγράμματα θα αποφασίζεται με ενισχυμένη πλειοψηφία.

Αυτές είναι, σε γενικές γραμμές, οι κυριότερες μεταρρυθμίσεις που αποφασίστηκαν. Ακόμη δεν είναι βέβαιο πόσες από αυτές τις μεταρρυθμίσεις θα εφαρμοστούν τελικά. Οι νέες διαδικασίες για τη λήψη των αποφάσεων απαιτούν τροποποιήσεις σε έξι από τα 240 άρθρα της Συνθήκης της Ρώμης, και την προσθήκη ενός επιπλέον άρθρου. Επίσης, υπάρχει ένα πρόβλημα με τη Δανία, ο πρωθυπουργός της οποίας επιφυλάχθηκε να συμφωνήσει προτού αποφανθεί σχετικά το κοινοβούλιο της χώρας του. Παρόλα αυτά, όπως υπογράμμισε ο πρόεδρος της Επιτροπής Ζακ Ντελόρ, «οι αποφάσεις που πάρθηκαν, μας προσφέρουν ένα λειτουργικό εργαλείο του οποίου τα ευεργετικά αποτελέσματα πρόκειται να φανούν ύστερα από μερικούς μήνες. Οι ακαμψίες που δημιουργούσε η αρχή της ομοφωνίας θα εκλειψουν, και απ' αυτή την άποψη μπορούμε να πούμε ότι η ρήξη με το παρελθόν έχει ήδη πραγματοποιηθεί».

και τώρα... 3 μαγικά βιβλία - παιχνίδια που θα γοητέψουν τα παιδιά σας (και εσάς...)

Τι είναι;

...Είναι η **Ιστορία μιας γραμμής!** Ναι! Μια γραμμή που ξεκινάει γοητευτικές, συναρπαστικές περιπέτειες με τα παιδιά! τι κάνει; Και τι δεν κάνει! Αλλάζει μορφές... αλλάζει σχήματα και ρυθμούς... αλλάζει χρώματα... παραστάσεις... γίνεται τετράγωνο... γίνεται τρίγωνο... γίνεται κύκλος... ένας κόσμος ολόκληρος από εικόνες, παραμυθένιος μα και αληθινός!

Η «**Ιστορία μιας γραμμής**», είναι τρία βιβλία για παιδιά σε πανέμορφα σχέδια του **Μίλτου Σκούρα**. Τρία μαγικά βιβλία - παιχνίδια που θα γοητέψουν τα παιδιά, θα κεντρίσουν τη φαντασία τους και θα αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους.

Πραγματικά «μαγική» ιδέα για δώρο!

Η «**Ιστορία μιας γραμμής**» υπάρχει σε όλα τα βιβλιοπωλεία και διατίθεται σε ειδικό σετ, σε χαρούμενη, εορταστική συσκευασία.

μαζί με κάθε σετ προσφορά
μια αφίσα-έκπληξη
για τα παιδιά.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.29.237

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Ο ΚΙΤΡΙΝΟΣ ΠΕΛΑΡΓΟΣ

Ένα κινέζικο παραμύθι
μεταγραμμένο και ζωγραφισμένο από τον
ΘΑΝΑΣΗ ΧΑΤΖΗ

Μια φορά κι ένα καιρό στην Κίνα ζούσε ένας φτωχός σπουδαστής που τον λέγανε Μι. Ήταν τόσο φτωχός που δεν μπορούσε να πληρώσει ούτε ένα φλιτσάνι τσάι. Ο Μι χωρίς άλλο θα πέθαινε απ' την πείνα αν δεν βρισκόταν ένας καφετζής που λυπήθηκε τον κακόμοιρο σπουδαστή και τον τάιζε τσάμπα.

Μια μέρα ο Μι είπε στον καφετζή:

— Φίλε μου, εγώ φεύγω. Δεν έχω χρήματα να σου πληρώσω για όσα έφαγα και ήπια στο μαγαζί σου. Μα δεν θέλω να φύγω σαν αχάριστος. Γι' αυτό πρόσεξε καλά!

Και λέγοντας αυτά ο Μι έβγαλε απ' τη τσάντα του ένα κομματάκι κίτρινη κιμωλία και ζωγράφισε πάνω στο ντουβάρι του καφενείου έναν πελαργό. Ο πελαργός ήταν σαν ζωντανός μόνο που 'ταν κίτρινος.

Ο Μι γύρισε στο καφετζή και τού 'πε:

— Αυτός ο πελαργός θα σου φέρει δέκα φορές περισσότερα χρήματα απ' όσα σου χρωστάω. Όταν στο καφενείο θα βρίσκονται πολλοί άνθρωποι μαζεμένοι θα χτυπήσετε τρεις φορές παλαμάκια κι ο πελαργός θα βγει απ' το ντουβάρι και θα χορέψει στο πάτωμα. Μην ξεχάσεις όμως ένα πράγμα: Μη βάλεις ποτέ τον πελαργό να χορέψει μονάχα για έναν άνθρωπο. Κατάλαβες;... Και τώρα γεια χαρά!

Και μ' αυτά τα λόγια ο σπουδαστής Μι έκανε μεταβολή και τράβηξε προς την έξοδο του καφενείου.

Όταν ο σπουδαστής χάθηκε μακριά, ο καφετζής κάθισε πολλή ώρα σκεπτικός. Δεν μπορούσε να πιστέψει στα λόγια του φτωχού σπουδαστή. Μα στο τέλος αποφάσισε να δοκιμάσει. Όταν την άλλη μέρα στο καφενείο μαζεύτηκαν πελάτες, ο καφετζής ζήτησε απ' όλους να χτυπήσουν τρεις φορές παλαμάκια. Δεν πρόλαβε όμως ο κόσμος να τελειώσει τα παλαμάκια, όταν στο

Κόκκινη κλωστή δεμένη...

Στις 16 του περασμένου μήνα, έκλεισαν 4 χρόνια από το θάνατο του παλαίμαχου αγωνιστή και γραμματέα του ΕΑΜ, Θανάση Χατζή. Ο Θανάσης Χατζής ήταν ένας γλυκός φίλος και ένας τρυφερός γονιός. Μέρες χριστουγεννιάτικες δημοσιεύουμε σ' αυτές τις δυο σελίδες ένα από τα πολλά παραμύθια που ο Θανάσης Χατζής μετέγραψε και ζωγράφισε όταν ο ίδιος ήταν πολιτικός πρόσφυγας, η γυναίκα του Ηρώ στη φυλακή και ο μικρός τους γιος Αλέξης ζούσε με τη θεία του στην Αθήνα.

Τα παραμύθια αυτά τα έστελνε ταχτικά στο γιό του

που γι' αυτόν έγραφε και τα ζωγράφιζε. Φυλαγμένα καλά από τον Αλέξη και την κ. Ηρώ Χατζή σώθηκαν ως σήμερα αυτά τα χειρόγραφα με τα καθαρά γράμματα και τις πολύχρωμες ζωγραφιές που τα στόλιζαν. Ένα από τα πολλά αυτά παραμύθια δημοσιεύουμε εδώ, μαζί με τις ζωγραφιές του, το παραμύθι του «Κίτρινου Πελαργού». Σελίδες από το παραμύθι του Κουτσούρη διαλέξαμε για να φανεί πως έγραφε τα παραμύθια για το γιό του καθώς και ένα γράμμα του προς τον Αλέξη που ζούσε μακριά του, εδώ στην Αθήνα μαζί με τη θεία του και κοντά στη φυλακή που βρι-

σκόταν η μητέρα του και πηγαινε συχνά να την επισκεφθεί. Θα μπορέσουν να αναγνωρίσουν εδώ και τον τρυφερό άνθρωπο. Και κάποιοι μικροί τους φίλοι ίσως χαρούν σήμερα το ωραίο κινέζικο παραμύθι που πριν από τρεις δεκαετίες διάβαζε ένας πιτσιρικάς στην Αθήνα.

Σελίδες από το παραμύθι του Κουτσούρη

ντουβάρι ο πελαργός τίναξε τα φτερά του, κατέβηκε στο πάτωμα κι άρχισε να χορεύει. Χόρεφε μερικούς χορούς τόσο όμορφα και με κέφι που ο κόσμος έμεινε με ανοιχτά μάτια. Μετά ο πελαργός ήσυχα ξαναπήγε στη θέση του κι έμεινε ακίνητος. Ο κόσμος με έκπληξη είδε αυτό το θέαμα και δεν πίστευε στα μάτια του.

Κι έτσι γινόταν πάντα.

Η φήμη για το θαύμα διαδόθηκε απ' τη μιαν άκρη ως την άλλη της Κίνας και πολλές χιλιάδες κόσμος έτρεχαν στο καφενείο να δουν, τον πελαργό που κάνει θαύματα.

Ο καφετζής πολύ γρήγορα έγινε πολύ πλούσιος. Η υπόσχεση του φτωχού σπουδαστή Μι πραγματοποιήθηκε.

Μα να που μια μέρα στο καφενείο μπήκε ένας πλούσιος Μανταρίνος —άρχοντας του τόπου, με ολόκληρη την ακολουθία του. Όταν είδε να κάθονται γύρω χωριάτες και εργάτες θύμωσε ο Μανταρίνος και διάταξε τους υπηρέτες του να πετάξουν έξω το φτωχό λαό.

Οι υπηρέτες ρίχτηκαν με τα μπαστούνια τους πάνω στους πελάτες και τους σκόρπισαν. Όταν ο Μανταρίνος έμεινε μόνος έβαλε μπροστά στον καφετζή μια χούφτα χρυσάφι και ζήτησε να δει τον πελαργό να χορεύει. Ο καφετζής μόλις αντίκρυσε τα χρήματα ξέχασε όσα του είπε ο Μι. Χτύπησε τρεις φορές τα παλαμάκια. Ο πελαργός χωρίς όρεξη κατέβηκε απ' το ντουβάρι και χόρεφε αργά κι άκεφα ένα χορό. Ο πελαργός ήταν αδύνατος, άρρωστος και αφηρημένος. Μετά έκामε πίσω στη θέση του και δεν ξανακινήθηκε. Ο Μανταρίνος φώναξε, απειλούσε μα δεν μπόρεσε να κάνει τίποτε.

Τη νύχτα, στην πόρτα του καφενείου ακούστηκαν δυνατά χτυπήματα. Όταν ο καφετζής άνοιξε, μπροστά του αμίλητος, στεκόταν ο σπουδαστής Μι. Χωρίς να δώσει προσοχή στον καφετζή μπήκε μέσα στο καφενείο, στάθηκε μπροστά στον πελαργό, έβγαλε απ' την τσέπη του μια φλογέρα, άρχισε να παίζει ένα παλιό σκοπό και χωρίς να πει λέξη έκανε μεταβολή και τράβηξε στην έξοδο. Ο πελαργός μ' ένα πήδημα τινάχτηκε απ' το ντουβάρι και έτρεξε πίσω απ' τον σπουδαστή. Από κείνη τη μέρα κα νένας δεν ξανάδε τον σπουδαστή Μι και το μαγικό κίτρινο πελαργό.

Οι γέροι λένε πως αν κάπου φανεί τέτοιο θαύμα, αυτό θα είναι για όλο το λαό. Αν τύχει και το πάρει ένας άνθρωπος και γίνει κύριός του τότε, ό,τι κι αν κάνει, θα το ξαναχάσει.

(Κινέζικο λαϊκό παραμύθι)

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΘΑΝΑΣΗ ΧΑΤΖΗ:

Παιδι μου Αλέξη!
Σου υποσχέθηκα να σου στείλω το παραμύθι για τον Κουτσούρη. Κρατώ την υπόσχεση και σου στέλνω το πρώτο. Θα σου στείλω και άλλα τρία παραμυθάκια για τις περιπέτειές του. Θα τα μάθεις και μετά θα μου γράψεις αν σου άρεσαν. Τις ζωγραφιές τις έκανα μονάχος μου και δεν μπόρεσα να τις κάνω ακόμα πιο καλές γιατί δεν είμαι ζωγράφος. Όταν ήμουνα μικρός στο σχολείο έκανα ιχνογραφία και ζωγράφιζα με μπογιές. Από τότε δεν είχα ξανακάνει ζωγραφιά παρά μονάχα μια φορά όταν συ ήσουν πολύ

μικρούλης, δυο χρόνων, έκανα μια ιχνογραφία με μολύβι της μαμάς σου. Δεν θέλησα να κάνει τις ζωγραφιές άλλος που μπορούσε να τις κάνει πιο καλές γιατί ήθελα να σου δώσω εγώ ολόκληρη τη χαρά. Όταν μεγαλώσεις εσύ θα κάνεις πιο καλές και θα χαιρόμαστε η μαμά κι εγώ και όλοι μας. Έτσι;

Θα σου στείλω και άλλα παραμύθια και διηγήματα και συ θα μου γράφεις τι θέλεις και τι σ' αρέσει περισσότερο.

Όταν θα πας στη μαμά θα της πεις όλες τις περιπέτειες του Κουτσούρη για να χαρεί κι αυτή. Να της πεις να σου αγοράσει ένα βιβλίο με ζωγραφιές και να διαβάζεις. Να φιλήσεις τη μαμά και να της πεις πως εγώ είμαι καλά και σας αγαπώ πολύ. Να πεις και στη γιαγιά και στη θείτσα και στον Λούλη, τη Μάχη και την Πόλη πως όλους τους αγαπώ και τους σκέπτομαι. Σε φιλώ πολλές φορές ο μπαμπάς σου.

η. Χειρόγραφο του Θαν. Χατζή.

Το πιο ωραίο βιβλίο της χρονιάς.
κάθε μέρα και πιο επίκαιρο!

Ένα χρόνο μετά την έκδοσή του, το βιβλίο «**κάτι το ωραίο**» συζητιέται και, φυσικά, διαβάζεται με μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Όχι τυχαία, το «κάτι το ωραίο» είναι το βιβλίο που αποκάλυψε το ελληνικό «**κιτς**» κι έγινε γραπτό σημείο αναφοράς ενός φαινομένου που είναι πάντα ζωντανό και πάντα επίκαιρο! Είναι η πρώτη πολύπλευρη σπουδή της ελληνικής κακογουστιάς. Είναι μια περιήγηση στον κόσμο του φτηνού γούστου που διαμορφώνεται μέσα από την ελληνική καθημερινή μορφή — τη δική μας ζωή. Με κείμενα και φωτογραφίες που παρουσιάζουν ανάγλυφα το «κιτς» όπως ακριβώς είναι «γραφικό» και «επικίνδυνο».

«Κάτι το ωραίο»

Μέσα στις σελίδες του βιβλίου θα δείτε να παρελαύνουν η Πατρίς, η Θρησκεία, η Οικογένεια, η Κοινωνία, η Επικοινωνία, η Πολιτική, η Τέχνη... Το «κιτς» υπάρχει γύρω μας, σ' όλη την Ελλάδα: από το Διδυμότειχο μέχρι τα Φιλιατρά και από τα Γιάννενα μέχρι τη Λάρισα και — φυσικά — την Αθήνα. Ειδικά άρθρα και πάνω από 1000 φωτογραφικά θέματα αποκαλύπτουν, διακωμωδούν και καταγγέλλουν το κιτς δημιουργώντας ένα μοναδικό λεύκωμα ενδιαφέρον, απολαυστικό και επίκαιρο!

«Κάτι το ωραίο»

Και η παρέλαση του «κιτς» συνεχίζεται. Ξεφυλλίζοντας το «Κάτι το ωραίο» θ' ανακαλύψετε το κιτς σε κορνίζες, γκομπλέν, μπιμπελό, χαλκοτεχνήματα, τουριστικά σουβενίρ, εικονίτσες, τάφους, πλαστικά λουλούδια, εκκλησίες, είδη για γάμους και βαφτίσια, φωτιστικά, τηλέφωνα, εξώφυλλα βιβλίων, σε καρτ-ποστάλ, σε ντίσκο, σε «φαγάδικο» σε μαγαζιά, σπιτία, έπιπλα... Αλλά κιτς υπάρχει και στο πορνό, στο αθλητικό ή πολιτικό πανηγύρι, στο τραγούδι, το σινεμά, το θέατρο, την τηλεόραση, τη διαφήμιση... το κιτς υπάρχει παντού και παραμονεύει...

«Κάτι το ωραίο»

Για το «κιτς» σε όλες του τις μορφές γράφουν οι: Χρ. Βακαλόπουλος, Χρ. Γιανναράς, Περ. Γιαννόπουλος, Μαρ. Γιουρσενάρ, Γ. Καλιόρης, Χ. Καμπουρίδης, Λ. Κηλαηδόνης, Α. Κολτσιδοπούλου, Δ. Κούτσικου, Α. Κυριακίδου - Νέστορος, Π. Δ. Σκάλος και Ν. Χατζηκυριάκος-Γκίκας. Προλογίζει: η υπουργός Πολιτισμού **Μελίνα Μερκούρη**.

Τι είναι «ΚΙΤΣ»

Η λέξη kitsch έχει γερμανική προέλευση. Προέρχεται από την ιδιωματική φράση «Kitschen» που σημαίνει «πασαλείβω». Το επίθετο kitsch στην τέχνη χρησιμοποιείται για το χαρακτηρισμό του ευτελούς, του φτηνού, του κακόγουστου.

ΕΚΔΟΣΗ:
«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ ΑΝΤΙ»

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

ΠΟΛΙΤΙΣΤΕΣ

Δεινοκράτους 131, Αθήνα 115 21
Τηλ. 72.29.237

«Κάτι το ωραίο»

Όλο το φωτογραφικό υλικό του βιβλίου βασίζεται σε αυθεντικά ρεπορτάζ των Χρ. Βλάχου, Τ. Βρεττού και Λ. Μιαούλη και εμπλουτίστηκε από το αρχειακό υλικό πολλών επαγγελματιών και ερασιτεχνών φωτογράφων.

«Κάτι το ωραίο»

Ένα βιβλίο ντοκουμέντο!

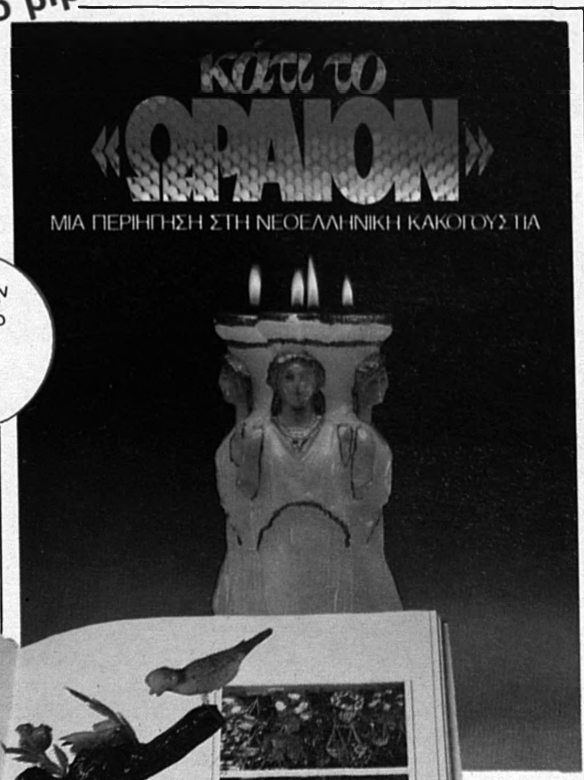
Μια έκδοση των «Φίλων του περιοδικού ΑΝΤΙ»

- 360 σελίδες • 1059 έγχρωμες και μαυρόασπρες φωτογραφίες
- Σε σχήμα 21 x 28 πανόδετο

Κάτι το «ΩΡΑΙΟ»

ΜΙΑ ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΚΟΓΟΥΣΤΙΑ.

Ωραίο βιβλίο!

Στο Μεγάλο Αμφιθέατρο της Παντείου —βράδυ Κυριακής.

Τύπος - Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας Η διήμερη συνάντηση του ANTI στην Πάντειο

Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι η πρωτοβουλία του ANTI για τη διήμερη συνάντηση με θέμα «Τύπος - Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας» στην Πάντειο, το Σάββατο και την Κυριακή 14 και 15 Δεκεμβρίου, υπήρξε επιτυχής. Όπως επίσης δεν είναι υπερβολή η διαπίστωση δημοσιογράφου —που αναφερόμενος στα θέματα της ενημέρωσης, τα χρόνια και άλυτα προβλήματα στον Τύπο, τα σύνθετα ζητήματα που υπάρχουν και τις νέες εξελίξεις— έλεγε: «Δυστυχώς τα θέματα που έπρεπε να λυθούν τη δεκαετία του '60, εμείς τα αντιμετωπίζουμε τη δεκαετία του '80». Φιλοδοξία, βέβαια, του ANTI δεν ήταν να προσδιορίσει τις λύσεις. Στόχος της πρωτοβουλίας για τη διοργάνωση αυτής της συνάντησης ήταν να ανοίξει η συζήτηση και να δοθεί ένα έναυσμα για ένα γόνιμο διάλογο και αντιπαράθεση απόψεων, που πιθανά να συντελέσουν σε ευρύτερες πρωτοβουλίες από τους υπεύθυνους φορείς. Πράγματι, η συνάντηση αποτέλεσε θετικό βήμα στο διάλογο, που σήμερα είναι αναγκαίος, πάνω σε ένα κεντρικό ζήτημα της κοινωνικής και πολιτικής μας ζωής.

ΣΑΒΒΑΤΟ ΠΡΩΪ 14 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Το αίτημα και οι δυνατότητες
πλουραλισμού στο Ραδιόφωνο και την Τηλεόραση

Η πρώτη μέρα άνοιξε με σύντομη προσφώνηση του πρύτανη της Παντείου Σχολής κ. **Κοντογιώργη**. Στο σύντομο χαιρετισμό του ο κ. Κοντογιώργης επεσήμανε τη σημαντικότητα των ΜΜΕ καθεαυτή, κυρίως όμως για τη χώρα μας, αφού περνάμε κατά κοινή ομολογία το στάδιο της «ιδιοποιημένης πληροφόρησης». Το κοινωνικό σώμα, είπε, αντιλαμβάνεται σαφώς πια ότι η «ιδιοποίηση της πληροφόρησης» υποκρύπτει μια πλήρη «ιδιοποίησης της κοινωνίας» και συντηρεί την ετεροκαθοριστική —την υποτελείακή— σχέση, που του έχει επιβληθεί, με την εξουσία. Τόνιζε ιδιαίτερα το γεγονός ότι η ιδιοποίηση των ΜΜΕ θεμελιώνεται στη σκόπιμη σύγχυση που επιχειρείται ανάμεσα στις έννοιες του **κρατικού** και του **κυβερνητικού** μέσου. Είναι όμως αναμφίβολο γεγονός ότι η σύγχυση αυτή, γνώριμη στα απολυταρχικά και επίσης αυταρχικά καθεστώτα, είναι ασυμβίβαστη στη δημοκρατία, όπου η κυβέρνηση καλείται απλώς να εποπτεύσει και να επιβεβαιώσει τη δημοκρατική λειτουργία των κρατικών ΜΜΕ, και όχι να υπαγορεύσει την πολιτική της.

Στις μέρες μας, συμπλήρωσε ο κ. Κοντογιώργης τα ΜΜΕ έρχονται να αποτελέσουν ένα προνομιακό **μέσον** διάχυσης της πολιτικής στην κοινωνία. Η σημασία τους όμως έγκειται στο ότι ανέλαβαν να συνθέσουν το πεδίο της πολιτικής και μάλιστα σε ευρύτερη βάση από εκείνη που έπαιζε το κοινοβούλιο στο παρελθόν. Παρομοίωσε τέλος τα ΜΜΕ με τη σκηνή σε σχέση με το θέατρο όπου η υπόθεση και οι ρόλοι αναπτύσσονται όχι ανάλογα με τις πε-

ριστάσεις και με κριτήριο το συμφέρον του ενός από τους πρωταγωνιστές, αλλά όπως επιβάλλει η θεματολογία. Κριτήριο επιτυχίας του έργου είναι οι θεατές και όχι οι παίκτες.

Στο πρώτο θέμα ο **Ν. Σωτηριάδης** (Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής της ΕΡΤ-1) αναφέρθηκε στα διάφορα πρότυπα της πληροφόρησης Ανατολικό - Δυτικό, Ευρωπαϊκές παραλλαγές. Την αμερικανική ιδιαιτερότητα, τις σχέσεις με την εξουσία, τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και την εισήγηση Αρφέ - Χάττον. Ακόμη στην κατάσταση στην Ελλάδα, στο παρελθόν, το παρόν, τις αντιφάσεις και τις προοπτικές.

Ο **Γ. Δουατζής** (Διευθυντής Ειδήσεων της ΕΡΤ-2) αναφέρθηκε κυρίως στη σημερινή κατάσταση και στο παρελθόν, καθώς και στα προβλήματα των ραδιοτηλεοπτικών μέσων ενημέρωσης.

Ο **Π. Μπακογιάννης** (πρώην Γεν. Διευθυντής της ΕΡΤ-1) αναφέρθηκε στο αίτημα και τις δυνατότητες πλουραλισμού. Άμεσα, βέβαια, είπε μεταξύ άλλων, οι δυνατότητες πλουραλισμού είναι συνάρτηση των πολιτικών εξελίξεων. Το αίτημα σήμερα στην Ελλάδα είναι περιορισμένο. Δεν μας απασχολούν δυστυχώς τα σύγχρονα ερωτήματα και προβλήματα πλουραλισμού, που απασχολούν την Ευρώπη.

Επίσης, στο ίδιο θέμα έγινε σύντομη παρέμβαση από τον Σουηδό δημοσιογράφο **Anders Thunberg** (πρώην ραδιοφωνικό ανταποκριτή για τη Νότια Ευρώπη) για τη λειτουργία του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης στη χώρα του. Στο διάλογο που ακολούθησε οι ομιλητές αναφέρθηκαν στη σημερινή κυβερνητική πολιτική και τη λειτουργία του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης. Μεταξύ άλλων μίλησαν η **Μαρία Ρεζάν**, ο **Μάκης Γιμποζολιάς**, ο σκηνοθέτης **Δ. Πόντικας**, δημοσιογράφοι, και έγιναν πολλές ερωτήσεις από το κοινό που παρακολούθησε τη συνάντηση.

ΣΑΒΒΑΤΟ ΑΠΟΓΕΥΜΑ 14 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Αυτοργικά προβλήματα του Τύπου

α. Οικονομικά β. Δεοντολογία, κατάρτιση και εξελίξεις στο δημοσιογραφικό επάγγελμα

Στο δεύτερο θέμα που άρχισε με την εξέταση των οικονομικών προβλημάτων στο χώρο του Τύπου ο **Ν. Κυριαζίδης**, διευθυντής του «Ελεύθερου Τύπου», αναφέρθηκε στα οικονομικά των εφημερίδων. Συγκεκριμένα αφού μίλησε για τη γενική κατάσταση στον εκδοτικό χώρο, την εισβολή των μεγαλοκεφαλαιούχων και την οικονομική εξάρτηση του Τύπου από την εκάστοτε κυβέρνηση, παρουσίασε μια σειρά από ενδιαφέροντα, καινούργια, πρωτότυπα και αναλυτικά οικονομικά στοιχεία για τις εφημερίδες.

Ο **Μ. Δημητρίου** πολιτικός συντάκτης του «Βήματος» αναφέρθηκε στην κρίση του Τύπου και τις προοπτικές. Η κρίση του Τύπου, τόνισε, δεν περιορίζεται μόνο στα προβλήματά του ως οικονομικής επιχείρησης, αλλά και στην αρνητική στάση του πολιτη απέναντι στις εφημερίδες, στη λεγόμενη κρίση αξιοπιστίας, εμπι-

Στο πανελ από αριστερά: Μ. Λιονταράκης, Β. Νόττας, Ι. Βελτσός, Μ. Παπαγιαννάκης, Μ. Ρέζαν, Α. Λουλουδής, Ρ. Κουντούρας.

στοσύννης και χρησιμότητας.

Ο **Χ. Μπουσμπουρέλης** εκδότης του «Βήματος», αναφερόμενος στα προβλήματα κρίσης στον Τύπο και λειτουργίας του τόνισε μεταξύ άλλων, το αξίωμα «ο Τύπος διαμορφώνει την κοινή γνώμη» δεν ισχύει στην Ελλάδα. Ισχύει ακριβώς το αντίθετο. Ο Τύπος αντικατοπτρίζει την ελληνική κοινωνία όπως είναι. Τα όποια ελαττώματά του είναι εκείνα της ελληνικής κοινωνίας. Το πιο συγκριμένο πρόβλημα είναι η αξιοπιστία. Ωστόσο, συνέχισε, αυτό που κάνουν οι εφημερίδες είναι μια πιστή αναπαραγωγή του λόγου της πολιτικής παράταξης στην οποία πρόσκεινται.

Ο **Σ. Χρυσόστομίδης** αρχισυντάκτης της «Αυγής» στάθηκε στα προβλήματα δημοσιογραφικής δεοντολογίας αναλύοντας φαινόμενα όπως είναι ο κιτρινισμός, η σκανδαλοθηρία, ο «αυριανισμός» και ο οξύτατος ανταγωνισμός μεταξύ εφημερίδων. Υποστήριξε ότι κάθε προσπάθεια για την αναβάθμιση της δημοσιογραφίας θα πρέπει να ξεκινήσει από την ελεύθερη πρόσβαση του δημοσιογράφου στις πηγές των πληροφοριών του και ότι είναι αδιανόητη η στάση της πολιτικής εξουσίας να θεωρεί «απόρρητο» κάθε στοιχείο που θα διευκόλυνε τον δημόσιο έλεγχο. Αναφερόμενος στον εκκωλαπτόμενο νέο νόμο περί Τύπου είπε ότι η λύση δεν βρίσκεται στο νόμο αυτό. Τα προβλήματα της αναβάθμισης συνέχισε θα πρέπει να τα λύσουν οι ίδιοι οι δημοσιογράφοι και ειδικότερα οι επαγγελματικές τους οργανώσεις, θεσπίζοντας δεοντολογικούς κανόνες με τη δημιουργία ενός **Συμβουλίου Τιμής** όπως ισχύει στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Τέλος είπε ακόμη ότι στην αναβάθμιση του Τύπου θα βοηθήσει ασφαλώς και η κατάρτιση των δημοσιογράφων μέσα από δημοσιογραφική σχολή πανεπιστημιακού επιπέδου.

Στο διάλογο που ακολούθησε οι ομιλητές αναφέρθηκαν στη σημερινή κατάσταση στον Τύπο, στα φαινόμενα κιτρινισμού και αναξιοπιστίας, στη λειτουργία των δημοσιογράφων, στις σχέσεις Τύπου - εξουσίας και στην ανάγκη ίδρυσης ή όχι Δημοσιογραφικής Σχολής. Τέθηκαν επίσης προβλήματα εμφάνισης των εφημερίδων, ωφέλιμης ύλης, τρόπων παρουσίασης και σχολιασμού των ειδήσεων και των γεγονότων.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΩΙ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Το μεζον στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας

α. Εξελίξεις στον Τύπο - Νέες Τεχνολογίες β. Η αναγκαιότητα των μεταρρυθμίσεων στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση

Το πρώτο θέμα της δεύτερης ημέρας άρχισε με την εισήγηση του **Γ. Φαρμάκη** ο οποίος αναφέρθηκε κατ' αρχήν στην αξιοποίηση των νέων μέσων μαζικής ενημέρωσης και το πάντρεμά τους με τον παραδοσιακό Τύπο, χρησιμοποιώντας όλα τα τεχνικά μέσα που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες και κυρίως η πληροφορική. Στη συνέχεια αναφέρθηκε σε δύο διαφορετικές προσεγγίσεις στις νέες τεχνολογίες μέσω των παραδειγμάτων της Libération

και της Le Monde.

Ο **Γ. Στεφανάκης**, αναφερόμενος στην αρχή στο πρόβλημα του νέου τηλεοπτικού καθεστώτος, που διαμορφώνει η πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τόνισε μεταξύ άλλων: η διασυννοριακή και δορυφορική τηλεόραση ανοίγει μια καινούργια εποχή του ανθρώπου. Πόσο είναι έτοιμοι οι ελληνικοί τηλεοπτικοί φορείς; Και καταλήγοντας υπογράμμισε ποια θα είναι η σημερινή πολιτική του προγράμματος και με ποια υποδομή θα προστατεύσουμε την τηλεοπτική ταυτότητα στο διεθνή ανταγωνισμό, είναι τα αγωνιώδη ερωτήματα που μας βασανίζουν.

Ο **Στ. Κούλογλου** στην εισήγησή του για τις αλλαγές στα ΜΜΕ είπε μεταξύ άλλων:

Οι αλλαγές που θα επιφέρουν τα νέα μέσα ενημέρωσης, είναι χωρίς καμιά υπερβολή, επαναστατικές. Η δορυφορική τηλεόραση καταργεί τα εθνικά σύνορα, αλλά και το μονοπώλιο της εξουσίας πάνω στα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η καλωδιακή τηλεόραση μπορεί να καταργήσει την παραδοσιακή σχέση πομπού - παθητικού δέκτη, αφού οι τηλεθεατές έχουν πια τη δυνατότητα να επικοινωνούν με τον πομπό, αλλά και μεταξύ τους. Το τηλε-κείμενο αλλάζει ριζικά, όχι μόνο τον τρόπο παραγωγής ενός εντύπου, αλλά και τις συνθήκες ζωής, μιας και μια σειρά από καθημερινά προβλήματα στις σχέσεις του πολίτη με τις υπηρεσίες και το κράτος, θα ρυθμίζονται από το σπίτι, μέσω μιας συσκευής. Τα multi-media θα προσφέρουν τη διέξοδο στην κρίση του Τύπου.

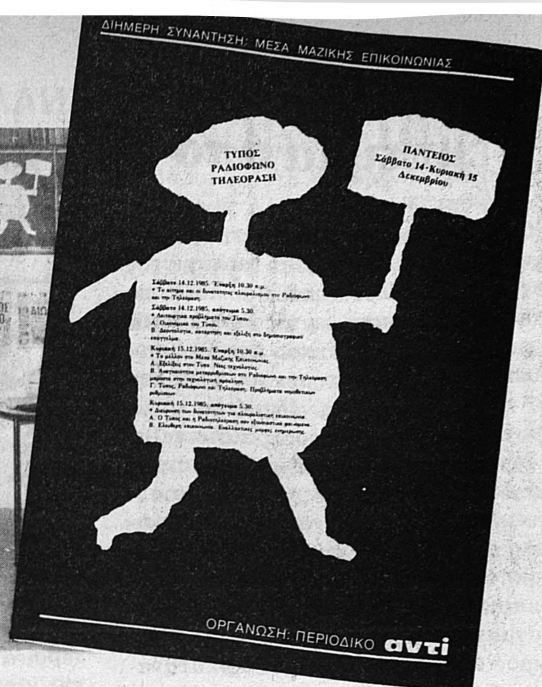
Ενώ συμβαίνουν όλα αυτά, εμείς αντιδρούμε με βάση προβλήματα του παρελθόντος. Απ' αυτήν την άποψη, τίθεται και το πρόβλημα του Νόμου για τον Τύπο. Το νομοθέτημα που ετοιμάζει το ΠΑΣΟΚ είναι εμβολωματικό και αυταρχικό, αλλά δεν μπορεί κανείς να υποστηρίξει απλώς την υφιστάμενη νομοθεσία της Μεταξικής περιόδου. Αν κάτι χρειάζεται ο Τύπος, είναι μία πραγματική δημοκρατική μεταρρύθμιση, μέσα από μια συμφωνία κομμάτων και φορέων του Τύπου, ώστε να προσαρμοστεί στις εξελίξεις της εποχής. Αλλά κι εδώ, όπως και στα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης, βαδίζουμε ξυπόλητοι σε αγκάθια, με ανυπολόγιστες συνέπειες και για την εθνική μας ταυτότητα.

γ. Τύπος - Ραδιόφωνο - Τηλεόραση: Προβλήματα νομοθετικών ρυθμίσεων

Το θέμα αυτό συγκέντρωσε εξαιρετικό ενδιαφέρον και στη συζήτηση, που έγινε στο τέλος, κυρίαρχο ήταν οι διαφορετικές και αντίθετες απόψεις στο νόμο για τον Τύπο, καθώς και η νομοθεσία για τους ιδιωτικούς ραδιοσταθμούς. Ο **Ν. Κ. Αλιβιζάτος**, αναφερόμενος στις σχέσεις κράτους - ραδιοτηλεόρασης τόνισε μεταξύ άλλων: ο «άμεσος έλεγχος του κράτους» στη ραδιοτηλεόραση που προβλέπει το Σύνταγμα παραμένει ουσιαστικά ανοργάνωτος, καθώς οι σχετικοί νόμοι για τις δύο ΕΡΤ δεν εξασφαλίζουν τους σκοπούς για τους οποίους ο κρατικός έλεγχος θεοπίστηκε. Αμιγώς κυβερνητικός, αποδείχθηκε με τη ρευστότητα που τον πε-

Άποψη στο φουαγιέ. Δεξιά, η αίθια.

ριβάλει χρησιμότητας για τους κυβερνώντες, καθώς αφήνει τεράστια περιθώρια παρεμβάσεων. Στο σημείο αυτό —και όχι στον κρατικό έλεγχο αυτόν καθ' εαυτόν, εντοπίζεται και η ιδιομορφία της ελληνικής ραδιοτηλεόρασης σε σχέση με τα πρότυπα των άλλων δυτικοευρωπαϊκών χωρών.

Ο **Αντ. Βγόντζας** δικηγόρος, υποστήριξε την ανάγκη θέσπισης νέου νόμου τον οποίο προσδιόρισε σαν ένα σύνολο διαδικασιών δεοντολογίας με καθιέρωση των κυρώσεων, όχι μόνο ποινικών.

Ο **Ν. Κωνσταντόπουλος** δικηγόρος, αντίθετα, υποστήριξε ότι εφόσον παρατηρείται αυταρχοποίηση των δομών της εξουσίας οι νομοθετικές ρυθμίσεις στο χώρο του Τύπου εξυπηρετούν άλλους σκοπούς. Ο ποινικός Κώδικας, είπε, ρυθμίζει τα ποινικά αδικήματα και αν χρειασθούν τροποποιήσεις μπορούν να γίνουν εκεί. Δεν χρειάζονται «ιδιώνυμα νομοθετήματα», τόνισε ο κ. Κωνσταντόπουλος ούτε οι νομικές ρυθμίσεις είναι αυτές που θα προστατεύσουν την ελεύθερη διακίνηση της πληροφόρησης. Τέλος, ανέφερε, η συζήτηση για ένα νομικό πλαίσιο με διαπλαστικό χαρακτήρα έχει προοπτική στο βαθμό που θα συμπεριελάμβανε τα ζητήματα των τεχνολογικών εξελίξεων στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας.

Στο διάλογο που έγινε στη συνέχεια τέθηκε κυρίως το θέμα των σχέσεων Τύπου - Κράτους και του υφιστάμενου νομικού πλαισίου που αφορά ζητήματα Τύπου και Ενημέρωσης.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΑΠΟΓΕΥΜΑ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Διευρυση των δυνατοτήτων για πολυμεταμεσική επικοινωνία.

α. Ο Τύπος και η ραδιοτηλεόραση σαν εξουσιαστικά φαινόμενα
β. Ελεύθερη επικοινωνία - εναλλακτικές μορφές ενημέρωσης

Το τελευταίο θέμα της συνάντησης άρχισε με την εισήγηση του Μάριου Πλωρίτη.

Ο **Μ. Πλωρίτης** αναφέρθηκε στις σχέσεις Τύπου - εξουσίας. Το κράτος, είπε, ασκεί έμμεση εξουσία στους πολίτες μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Την άμεση εξουσία την ασκεί με τη «νόμιμη βία». Πρόκειται, συνέχισε για ένα φαινόμενο βιασμού. Στην πρώτη περίπτωση μιλάμε για αποπλάνηση. Επίσης αναφέρθηκε στο ρόλο και τη λειτουργία του Τύπου στα αυταρχικά καθεστώτα και τις κοινοβουλευτικές δημοκρατίες.

Ο **Γ. Βέλτσος** μετέξυ άλλων είπε ότι οποιαδήποτε θεωρία για την εξουσιαστική φύση των «μαζικών μέσων ενημέρωσης» δεν μπορεί παρά να παραπέμψει στη θεωρία της κοινωνικής εξέλιξης, δηλαδή στον ιστορικό υλισμό. Μόνο μια τέτοια αναφορά εξηγεί πως τα «μέσα ενημέρωσης» γίνονται «μαζικά» όταν ο καπιταλισμός στην εξελεκτική του πορεία περνά στο μονοπωλιακό - κρατικομονοπωλιακό στάδιο μέσα στο οποίο διαμορφώνεται η κοινωνία της «μάζας» ως ειδική μορφή της ταξικής κοινωνίας.

Ο **Λ. Λουλούδης** αναφέρθηκε στον εναλλακτικό Τύπο και την εμπειρία από ορισμένα σύγχρονα πολιτικά περιοδικά. Ολόκληρη η εισήγησή του δημοσιεύεται στις διπλανές σελίδες του ANTI.

Κι ο λόγος είναι απλός. Το θέμα μας αφορά, για μας —όπως και για μερικά ακόμα περιοδικά— είναι ο μύθος. Και η περιγραφή των προβλημάτων, των στόχων και των επιτυχιών των πολιτικών περιοδικών, δίνει στους αναγνώστες μια εικόνα εκ των έσω.

Η **Μ. Ρεζάν** στην εισήγησή της αναφέρθηκε στη λειτουργία και το ρόλο του ραδιοφώνου. Το ραδιόφωνο, είπε, είναι ένα τρομακτικό εργαλείο που, μέρα με τη μέρα, από φτωχός συγγενής της τηλεόρασης ξανάγειν στο εξωτερικό τουλάχιστον, ο «πλούσιος» θείος από την Αμερική των ΜΜΕ. Επίσης αναφέρθηκε στην εμπειρία του ραδιοφώνου εδώ και στο εξωτερικό καθώς και στη λειτουργία του ραδιοφώνου το Μάη του '68 στη Γαλλία.

Ο **Β. Νόττας** αναφέρθηκε στις σχέσεις κέντρου - περιφέρειας καθώς και στην εμπειρία από τη λειτουργία της ραδιοτηλεόρασης —κρατικής και ιδιωτικής— στην Ιταλία. Επίσης, στην ανάγκη να παρθεί υπόψη αυτή η εμπειρία ώστε να γίνουν μελέτες, για την υφιστάμενη κατάσταση στη χώρα μας, οι οποίες είναι απαραίτητες για τις επιλογές που θα προκριθούν.

Ο **Ν. Λιοναράκης** αναφέρθηκε στις αναντιστοιχίες Τύπου - Ραδιοτηλεόρασης με τις υπαρκτές κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις. Ο εκδημοκρατισμός των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας δεν μπορεί να ολοκληρωθεί, είπε, αν δεν δοθούν οι δυνατότητες στα νέα πολιτικά υποκείμενα να έχουν πρόσβαση σ' αυτά.

Τέλος ο **Ρ. Κούνδουρος** τόνισε την ανάγκη να σταθούμε ενεργοί και μέτοχοι στις διαδικασίες που ήδη άρχισαν με τις νέες εξελίξεις στην ενημέρωση και την επικοινωνία και όχι θεατές. Ακόμη είπε ότι πρέπει να παρθούν πρωτοβουλίες για τη λειτουργία ιδιωτικών ραδιοσταθμών και ότι σήμερα αφού εξαντληθούν οι υφιστάμενες νομικές δυνατότητες να μελετηθούν οι αναγκαίες νομοθετικές ρυθμίσεις έτσι ώστε να μην υπάρχει κρατικό μονοπώλιο στο ραδιόφωνο και την τηλεόραση.

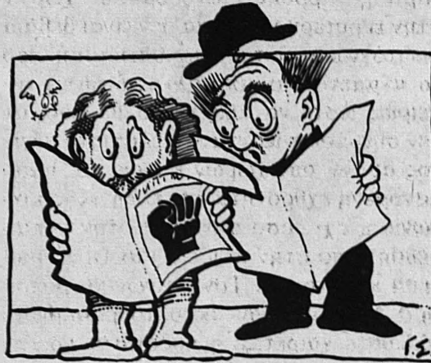
Στη συνάντηση μίλησαν ακόμη ο **Αν. Χριστοδουλίδης**, διευθυντής του ΑΠΕ, για τη σημερινή λειτουργία του Αθηναϊκού Πρακτορείου καθώς και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει. Από την ΕΣΗΕΑ ο αντιπρόεδρος κ. **Χωριανόπουλος** αναφερόμενος στην τηλεόραση υποστήριξε ότι είναι «χρονίζον πρόβλημα» και ακόμη τόνισε τις προσπάθειες της Ένωσης Συντακτών για τη βελτίωση του Τύπου. Παρέμβαση για τις νέες τεχνολογίες στη Ραδιοτηλεόραση έκανε και ο **Μαν. Χαιρετάκης**. Τοποθετήσεις στο διήμερο έγιναν ακόμη από τους πρώην βουλευτές του ΠΑΣΟΚ **Τ. Ιντζέ** και **Β. Ευαγγελινό**. Τέλος παρακολούθησαν εισηγήσεις και μέρος των εργασιών της συνάντησης ο βουλευτής της ΝΔ **Γ. Βαρβιτσιώτης**, ο βουλευτής του ΚΟΔΗΣΟ **Χ. Πρωτοπαπός**, ο ανεξάρτητος βουλευτής **Γιαν. Μπούτος** ο υπεύθυνος του Γραφείου Τύπου του ΠΑΣΟΚ **Ν. Αθανασάκης**, και ο **Μπ. Γεωργιάδης** μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ εσ. Παρεμβάσεις έγιναν επίσης από δημοσιογράφους και το κοινό που παρακολούθησε τις εργασίες του διημέρου.

Τα πλήρη πρακτικά της συνάντησης —οι εισηγήσεις, παρεμβάσεις και η συζήτηση— θα κυκλοφορήσουν σε σύντομο χρονικό διάστημα σε ειδική έκδοση.

Γιάννης Φλώρος

Η εμπειρία από ορισμένα σύγχρονα πολιτικά περιοδικά

του Λεωνίδα Λουλούδη

Καθώς οι αμαρτίες της «αλλαγής» πληθαίνουν κανείς αισθάνεται τουλάχιστον δισταγμό πριν υιοθετήσει και πολύ περισσότερο προβάλει, εντός δεκαλέπτου μάλιστα, ένα είδος Τύπου που θα μπορούσε να αντικαταστήσει τον συμβατικό, ως εναλλακτικός. Ιδιαίτερα μάλιστα, όταν αυτός ο κάποιος πιστεύει ότι αν όχι το προπατορικό αμάρτημα αυτής της «αλλαγής», πάντως ένα από τα σημαντικότερα, είναι η νεφελώδης αοριστία του περιεχομένου της, τότε η προσθήκη ακόμη ενός όρου της παραπάνω σημασιολογικής ρευστότητας, μοιάζει πράγματι με περιττή πολυτέλεια. Είναι καιρός άλλωστε μετά την υπερκατανάλωση όλων αυτών των λουκούλιων «άλλων αναπτύξεων», «άλλων αντιλήψεων», «άλλων ποιότητων ζωής» κτλ., να περάσουμε στη λιτότητα συγκεκριμένων εμπειριών που αν δεν χορταίνουν τα αυτιά μας οράματα τουλάχιστον εξασφαλίζουν τον πολιτικό μας βίο τον επιούσιο και μάλιστα καθημερινά. Με το πρόσχημα λοιπόν του χρόνου αντιπαρέρχομαι το ακανθώδες θέμα ενός δεοντολογικού προσδιορισμού της έννοιας «εναλλακτικός», βέβαιος ότι οι ειδικοί ερευνητές αλλά και οι ίδιοι οι αγωνιστές των λεγομένων νέων κινημάτων κοινωνικής κριτικής δεν θα πάνουν να ερίζουν δημιουργικά για το ακριβές της περιεχόμενο. Εγώ εδώ θα περιορισθώ σε λίγα εξαιρετικά συνοπτικά και ελπίζω όχι σχηματικά σχόλια, μιας σχετικά πολύχρονης δημοσιογραφικής εμπειρίας σε ορισμένα πολιτικά περιοδικά, όπου λίγες ρητές και περισσότερες άρρητες συνθήκες συν-εργασίας τη διαφοροποιούν απ' αυτό που ο επαρκής αναγνώστης καταλαβαίνει ως επαγγελματική ή συμβατική δημοσιογραφία. Ελπίζω βέβαια ότι αυτός ο φανταστικός αναγνώστης, δηλαδή εσείς και εγώ, δεν αξιολογούμε πολύ διαφορετικά ό,τι αυτή η δημοσιογραφία μας προσφέρει καθημερινά ή περιοδικά ως πνευματική τροφή και καταγραφή του κόσμου που ζούμε.

Αν λοιπόν δεν διαφωνούμε ριζικά σαν αναγνώστες σχετικά με το τι αυτός ο συμβατικός τύπος μας προσφέρει, ας αρκεστούμε στη διαπίστωση ότι από καιρό τώρα σοβεί και επιδεινώνεται η «κρίση του Τύπου» στη χώρα μας. Η κρίση αυτή που στην προέκταση της συναντά την «κρίση του αναγνώστη» και η οποία διαμέσου των πολύχρωμων ταμπλόιντ, αν μου επιτραπεί η έκφραση, τηλεορασοποίησε την έντυπη δημοσιογραφία, δημιούργησε ένα μείζον κενό ενημέρωσης εντός του οποίου δεν άργησαν να

ριφθούν ελάχιστοι επιδοξοί διαφωτιστές της κοινής γνώμης και ολίγοι περισσότεροι αναγνώστες - εκπρόσωποι αυτής της κοινής γνώμης. Δεν ήταν παράδοξη βέβαια, εν όψει του μεγέθους του κενού και της μοναξιάς που επικρατεί εντός του, η γνωριμία και η ανταλλαγή ρόλων ανάμεσα στους διαφωτιστές - συγγραφείς και τους διαφωτιζόμενους - αναγνώστες. Η κοινή και αυξημένη ανάγκη της διαφώτισης ανάγκασε τους συγγραφείς να μη χάσουν πρόωρα τη συνήθεια της ανάγνωσης και τους αναγνώστες να αισθανθούν συχνά την επιθυμία να περάσουν στο ρόλο των συγγραφέων. Όμως εδώ προκύπτει το ερώτημα της συγκεκριμένης και βαθύτερης αιτίας που δημιούργησε αυτή την αυξημένη διαθεσιμότητα επικοινωνίας.

Τα πολιτικά περιοδικά στα οποία αναφέρομαι και τα οποία έχουν ήδη πίσω τους μια πολύχρονη και συνεχή εκδοτική παρουσία πολύ φυσιολογικά ξεκίνησαν και επανδρώθηκαν από το χώρο που, παρά τις μύριες διαφωνίες του, συγκαταnevεί, όταν εγκαλείται, σαν αριστέρος ανανεωτικός. Πολύ φυσιολογικά γιατί πρόκειται για το χώρο όπου το προαναφερόμενο κενό ενημέρωσης έγινε περισσότερο αισθητό. Πράγματι ενώ η επιδημία του μικρομεσαίου προοδευτισμού σάρωνε τη χώρα και ο συμβατικός Τύπος είχε αναλάβει με το δημιουργικό ζήλο μεταπολεμικών εργολάβων να μη μείνει ούτε ένας μικρομεσαίος ανοχύρωτος και ανεπιβεβαίωτος ως προς τον αυτονόητο προοδευτισμό του, ο εν λόγω χώρος το 'ριξε στην αμφισβήτηση. Δηλαδή στη συζήτηση, και επειδή στην Ελλάδα ζούμε, στην πολλή συζήτηση. Έναντι του «εδώ και τώρα» των πολλών, οι λίγοι αντέταξαν το «να το δούμε», «ναι μεν αλλά» και τόσους άλλους δισταγμούς. Κάπως έτσι οι πολλοί γίναν περισσότεροι και οι λίγοι λιγότεροι. Να όμως που η αναμφίβολη πολιτική ζημιά είχε και τα πολιτισμικά της οφέλη. Οι ιδέες καλλιεργήθηκαν, οι απόψεις ανα-

θεωρήθηκαν, οι βεβαιότητες αμφισβητήθηκαν. Αν δεν πρόκειται —και σίγουρα δεν πρόκειται— για μια επανάσταση, τουλάχιστον δεν πρόκειται και για την αντεπανάσταση που στο μεταξύ κυοφόρησε και εκ των υστέρων ελέγχει, διακριτικά πάντα, ο τύπος του μικρομεσαίου προοδευτισμού. Τα πολιτικά περιοδικά, αντίθετα, του «χώρου» όπως συνηθίσαμε να λέμε, συνέβαλαν αποφασιστικά στη δημιουργία αυτών των βραχυπρόθεσμα πολιτισμικών και μακροπρόθεσμα —ελπίζω— πολιτικών κερδών. Πέρα όμως από την ιδεολογική εστία που στέγασε εκούσια ή ακούσια το εκδοτικό τους εγχείρημα, πιο σημαντικό για την αποψινή μας κουβέντα είναι νομίζω το πώς πέτυχαν και συνεχίζουν να πετυχαίνουν την έκδοσή τους.

Η απάντηση στο ερώτημα αυτό δεν μπορεί παρά να διέλθει προσωρινά από μια οικονομική εκτίμηση της λειτουργίας τους. Λέω προσωρινά όχι γιατί αυτή η πλευρά της λειτουργίας τους είναι ασήμαντη —για ένα - δύο απ' αυτά απειδείχθη και μοιραία μάλιστα —αλλά γιατί κατάντησε να μην είναι η πιο σημαντική τουλάχιστον. Το μυστικό της εκδοτικής τους συνέχειας παρά την επιχειρηματική τους αναποτελεσματικότητα δεν μπορεί παρά να φέρνει στο μυαλό ενός γεωπόνου σαν τον ομιλούντα το ανάλογο μυστικό των μικρών αγροτικών νοικοκυριών της υπαίθρου μας: την απλήρωτη οικογενειακή εργασία. Ακόμη ένα προ-καπιταλιστικό υπόλειμμα στη νεοελληνική ακαταστασία των παραγωγικών σχέσεων.

Πράγματι με κυκλοφορίες που εκκινούν από το κατώτατο όριο διαβίωσης των 3000 αντιτύπων και με άπιαστο όριο την υπέρβαση του φράγματος αυτοδυναμίας των 6000-8000 αντιτύπων, όπου ακοιμητός φρουρός στέκει ο «Οικογενειακός Θησαυρός», έσχάτο μαζικό έντυπο σε μια κλίμακα που κορυφώνεται στις 110.000 της «Ραδιοτηλεόρασης», τα εν λόγω περιοδικά —με την ευτυχή εξαίρεση του εντύπου που μας φιλοξενεί— είναι αναγκασμένα να «εκμεταλλεύονται» πλήρως την εργασία των μελών των ιδιότυπων οικογενειών που τα συγκροτούν. Ιδιότυπων βέβαια γιατί η συνοχή τους δεν διασφαλίζεται από δεσμούς αίματος αλλά ιδεολογικής και πολιτικής αγγιστείας, άλλοτε χαλαρότερους, άλλοτε στενότερους ή και στενότατους. Ο εξωτερικός αυτός εξαναγκασμός ωστόσο δεν μένει χωρίς συνέπειες όσον αφορά τη λειτουργία της σύνταξης, των σχέσεων της με τους τακτι-

κούς συνεργάτες, ακόμα και με τους αναγνώστες. Και εδώ εννοώ κάτι περισσότερο από τη συλλογική διεκπεραίωση ευθυνών που εκτείνονται από τη «συζήτηση του επόμενου τεύχους» έως την αποστολή στο ταχυδρομείο και την εξεύρεση οικονομικών πόρων. Εννοώ μια αίσθηση καθήκοντος —μαζί με τις ενοχές για την παραμέλησή του— και διαθεσιμότητας για την εξυπηρέτηση του κοινού σκοπού, που όχι μόνο υπερβαίνει τις υλικές αντιζηλιότητες αλλά ενδυναμώνει και τις προσωπικές σχέσεις αυτών των ιδιότυπων οικογενειών με απρόβλεπτες κάποτε —για αριστερούς— ιδεολογικοπολιτικές συνέπειες. Εννοώ την ανοχή, έναντι απόψεων που αποκλίνουν από τη βασική ιδεολογικοπολιτική συγκρότηση του εντύπου, που θεμελιώνεται στην εμπιστοσύνη της δοκιμασμένης στο χρόνο προσωπικής σχέσης συντακτών - συνεργατών - αναγνωστών. Αυτή η δημοκρατική ανοχή που νομίζω κατακτήθηκε και κατατάσσεται ουσιαστικά στην πορεία, έστω και αν τυπικά ήταν αποδεκτή και στην αφετηρία, αποτελεί κρίσιμη καινοτομία ως προς τις προϋποθέσεις διαλόγου πάνω στα σύγχρονα πολιτικά προβλήματα σ' έναν κόσμο όπου το εμπίπτει, το μείζον, θα τόλμους να πω το αληθινό, υποτάσσονται καθημερινά στα μικροκομματικά συμφέροντα και στις μεγαλοεπιχειρηματικές σκοπιμότητες. Αν κανείς ήθελε να επιμείνει λίγο περισσότερο σ' αυτό το θέμα της ανοχής και μάλιστα να το συνδέσει με την ανάγκη έκφρασης του όπως προαναφέρα επείγοντος, μείζονος και αληθινού θα κατανοήσει και ορισμένες «ακρότητες» θεματολογικές και υφολογικές του παρελθόντος που όμως από μια απόσταση σήμερα μπορούμε να εκτιμήσουμε τη συμβολή τους τόσο στην ανανέωση των θεμάτων όσο και του ύφους της ελληνικής αριστεράς.

Από τη μαρτυρολογική σοβαροφάνεια, το στεγνό οικονομισμό, την αγκυλωμένη ξύλινη γλώσσα στην περιπαικτική διάθεση, τον αυτοσαρκασμό, την λογοτεχνίζουσα κοινωνιολογία και τη γλωσσική ευλυγισία η απόσταση ήταν και είναι μεγάλη και το ταλέντο ή η φαντασία δεν περισσεύαν πάντοτε. Ωστόσο στο γλίσχρο πράγματι έδαφος αυτών των ελευθεριοτήτων διανοούμενοι, επισημικοί και στελέχη της αριστεράς δοκίμασαν και δοκιμάστηκαν σ' ένα κριτικό λόγο ριζοσπαστικό, «ασεβή», αντιακαδημαϊκό, αντισχολαστικό. Αν η ασέβεια αυτή ενόχλησε τη μικρομεσαία ανασφάλεια, τον αρτηριοσκληρωτικό ακαδημαϊσμό και τον εθελότυφλο μικροκομματισμό που επιμελώς στάθηκαν στις «ακρότητες» μόνο, εντέλει συμβολούντων και άλλων κοινωνικών εξελίξε-

ων και αδιεξόδων, ουδείς έμεινε αδιάφορος, έστω αποσπασματικά ή επιλεκτικά, απέναντι στο φαινόμενο. Αυτή η δυναμική επιρροής διανοούμενων χώρων στην ευρύτερη κοινωνία δεν είναι βέβαια πρωτόγνωρη ή τόσο εντυπωσιακή όσο θα αναμενόταν από άλλες διεθνείς εμπειρίες ώστε να αξίζει σχολιασμού, αν δεν συνυπολογίζονταν το ελάχιστο μέγεθος αυτών των χώρων καθώς και η αυξανόμενη εχθρότητα της ελληνικής κοινωνίας, όχι τόσο απέναντι στην εκπαίδευση, όσο στην παιδεία και τη γενικότερη κουλτούρα. Τον κοινωνικό ρατσισμό εναντίον των «κουλτουριάρηδων» άλλωστε χαιρέτιζε η πρόσφατη πρωθυπουργική καταγγελία των «επηρεμένων σνομπ διανοουμένων των σαλονιών».

Ακριβώς στο ελάχιστο αυτό μέγεθος όμως θα σταθούμε και για την τελευταία παρατήρησή μας σχετικά με το μέλλον των υπό συζήτηση εκδοτικών εγχειρημάτων. Μέλλον όχι εξαιρετικά ευοίωνο για όσα εξ αυτών δεν υπερβούν το φράγμα του «Οικογενειακού Θησαυρού». Οι λόγοι είναι πολλοί και σύνθετοι. Οι κυριότεροι θα 'λεγα ότι συναρτώνται με τη διαθεσιμότητα των συντακτών - συνεργατών τους για την απλήρωτη ή κακοπληρωμένη εξωεπαγγελματική συστηματική και επίμονη συμβολή τους στο συγγραφικό έργο. Η απορρόφηση από τον συμβατικό Τύπο, που ήδη έχει αποδεκατίσει ανάλογες προσπάθειες στο εξωτερικό, η επιστροφή στον ακαδημαϊκό απομονωτισμό, η απογοήτευση στελεχών από τις πολιτικές εξελίξεις εντός και εκτός του «χώρου», έρχεται να συναντήσει ανάλογα φαινόμενα κούρασης των αναγνωστών. Η θεματολογία και το ύφος ό,τι με τα χρόνια κέρδισαν σε ρεαλισμό, ουσία και απλότητα δεν φαίνεται να μην έχασαν σε ευρηματικότητα και ζωντάνια. Το γεγονός μη προσέλκυσης νέων αναγνωστών δεν είναι ως εκ τούτου ανεξήγητο.

Σπάνια πια αναγνώστες περνούν στην αρθρογραφία φέρνοντας μαζί τους νέες ιδέες και οπτικές των προβλημάτων που τους απασχολούν. Αντίθετα οι εναπομείναντες εγκαταλείπουν την περιήγηση, τόσο γόνιμη άλλοτε, σε άγνωστα γι' αυτούς πεδία, εξειδικευόμενοι στα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά τους. Το τελικό αποτέλεσμα είναι η σταθεροποίηση της ύλης στα όρια του ευπρεπούς αναμενόμενου αγγίζοντας, μόνο βέβαια από την πλευρά αυτή, τις νομοτέλειες του συμβατικού Τύπου.

Από την άλλη το αυξανόμενο ραγδαία κόστος έκδοσης δεν επιτρέπει πειραματισμούς στη μορφή και την αισθητική των περιοδικών αυτών που όλο και περισσότερο μοιάζουν οι έντιμοι πλην φτωχοί συγγενείς των φανταχτερών μαζικών

(θεωρητικά) αντιπαλόν τους.

Παρόλα αυτά δεδομένου ότι ο βασικός λόγος ή λόγοι που οδήγησαν στην έκδοση αυτών των περιοδικών δεν έχουν ακόμα αρθεί, αντίθετα είναι ισχυρότεροι παρά ποτέ, το ζήτημα της επιβιώσής τους δεν μπορεί να συζητιέται εντέλει παρά μόνο κάτω από ένα πρίσμα. Την ανάγκη των ανθρώπων που τα εκδίδουν και των ανθρώπων που τα διαβάζουν να εκφράσουν ενεργά την ένστασή τους απέναντι στην οργουελλιανή ατμόσφαιρα νέας κοινωνία που προετοιμάζουν τα συμβατικά μέσα μαζικής επικοινωνίας στην υπηρεσία λαϊκότερων ή νεοσυντηρητικών, αδίστακτων στον ολοκληρωτισμό τους, εξουσιών.

Υστερόγραφο:

Εκτός κειμένου θα ήθελα να προσθέσω ποια ακριβώς περιοδικά εννοούσα για να μην θεωρηθεί η εισήγησή μου περίπου σαν μαγική εικόνα. Πρόκειται για τον «Πολίτη», τον «Δεκαπενθέμερο Πολίτη», το «Αντί», τις «Αντιθέσεις» (που δεν κυκλοφορούν πια) και την «Αριστερά Σήμερα»* που μετά πολύμηνη επεξεργασία έβγαλε μόνο ένα τεύχος. Ο λόγος της μη αναφοράς είναι ότι αν ήταν δυνατό σε λίγα λεπτά να σχολιάσω ορισμένα γενικά κοινά χαρακτηριστικά των περιοδικών που έζησα λίγο πολύ τη λειτουργία τους, οι ιδιομορφίες τους, εξαιρετικά ενδιαφέρουσες, θα απαιτούσαν μια αναλυτικότερη προσέγγιση.

* Σ.Σ. Η αναφορά είναι για το εγχείρημα της έκδοσης του περιοδικού «Η Αριστερά Σήμερα» το 1979, που δεν έχει σχέση με το ομότιτλο θεωρητικό περιοδικό του ΚΚΕ εσ. το οποίο κυκλοφορεί και αποτελεί τη συνέχεια της ΚΟΜ.ΘΕ.ΠΟΛ.

Στα κεντρικά βιβλιοπωλεία & Περίπτερα

Η συμβολή της ΕΟΚ στη θεσμική ανανέωση του κράτους δικαίου

*Με αφορμή τα πορίσματα της έκθεσης
του Ευρωβουλευτή Ευρυγένη
για την άνοδο του φασισμού
και του ρατσισμού στην Ευρώπη
του Πέτρου Ν. Στάγκου*

Στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, εκδηλώσεις της οικονομικής κρίσης που διατρέχει τις δυτικοευρωπαϊκές χώρες όπως η ύφεση των οικονομικών δραστηριοτήτων, η ανεργία, ο πληθωρισμός, έχουν σαν αποτέλεσμα την οικονομική και πολιτική αδυναμία των δυτικοευρωπαϊκών κρατών να ικανοποιούν με εξισωτικό τρόπο τα διαρκώς αυξανόμενα κοινωνικά αιτήματα. Οι κοινωνικές εντάσεις που προκαλούνται εξαιτίας αυτής της αδιαθεσιμότητας, μεταφράζονται και με τον περιορισμό της δημοκρατικής νομιμοποίησης του κλασικού προτύπου του κράτους δικαίου: με την ανεπάρκεια που διαπιστώνεται στο επίπεδο του νομικού - κανονιστικού και δικαστικού - συστήματος εγγύησης των ατομικών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, να επιτελέσει, αυτό το εγγυητικό σύστημα, τη λειτουργία που επιτελούσε κάτω από συνθήκες κοινωνικής «ευημερίας» και «ηρεμίας»: να εξισώνει, δηλαδή, τις κοινωνικές προσδοκίες, διαμέσου της τυποποίησης τους με τη μορφή νομικών καταστάσεων και, ειδικότερα, υποκειμενικών δικαιωμάτων.

Σ' αυτή τη φάση της οικονομικής και κοινωνικής έντασης και της συνακόλουθης κρίσης του κράτους δικαίου, συνασπισμοί εξουσίας σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες¹ τείνουν να ανανεώσουν θεσμικά τη νομιμοποιητική λειτουργία της κρατικής ύστατης, όχι στη βάση ενός «νεο-φιλελεύθερης» έμπνευσης εντεινόμενου κρατικού αυταρχισμού, αλλά με διαφορετικά μέσα: με την «παλινδρόωση» του εγγυητικού συστήματος των κλασικών ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών — στο βαθμό που αυτό γνώρισε αναφισβήτητη κάμψη εξαιτίας της έντασης της κρατικής καταστολής σε προηγούμενες περιόδους διακυβέρνησης — αλλά κυρίως με τη θεσμοθέτηση ενός εγγυητικού συστήματος των «νέων δικαιωμάτων και ελευθεριών»: εκείνων δηλαδή που ενώ ικανοποιούνταν (με λιγότερη ή περισσότερη επάρκεια) στο παρελθόν από τις λειτουργίες του προτύπου του «κράτους ευημερίας» ακολουθώντας αποκλειστικά σχεδόν πολιτικές διαδικασίες, παραμένουν, σε ό,τι αφορά τη νομική τους μορφή, απλές «διακηρύξεις αρχών» αφοπλισμένες από ουσιαστικές — νομικές — εγγυήσεις. Πρόκειται και προτείνεται, τελικά, η θεσμοθέτηση νομικών εγγυήσεων που να προστατεύουν, πέρα από τα ατομικά δικαιώματα και ελευθερίες, εκείνα τα κοινωνικά δικαιώματα που αγνοούνται από την παλιά φιλελεύθερη νομοθεσία, όπως τα δικαιώματα στην εργασία, στη στέγαση, στη μόρφωση, στην υγεία, στην πληροφόρηση, σε ισορροπημένες περιβαλλοντικές συνθήκες κτλ.: αυτά τα δικαιώματα πρέπει, διαμέσου μιας επέκτασης προς την κατεύθυνσή τους των νομιμοποιητικών λειτουργιών του κράτους δικαίου, να «γενικοποιηθούν» και να μπορούν να απαιτηθούν απέναντι στη διοίκηση και να κριθούν στα δικαστήρια².

Ο μηχανισμός της συμβολής της ΕΟΚ στη θεσμική ανανέωση του κράτους δικαίου

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, αποτελώντας ένα μηχανισμό ενοποιημένης διαχείρισης τομέων οικονομικής δράσης των κρατών μελών της, λειτουργεί στη βάση αρμοδιοτήτων που της έχουν αναγνωριστεί από τα κράτη μέλη και οι οποίες παραδοσιακά ανήκαν

σ' αυτά. Οι κοινωτικές αρμοδιότητες ασκούνται από τα κοινοτικά όργανα αποκλειστικά μέσω νομικών κατασκευών: Οι πράξεις των οργάνων της, έχοντας το χαρακτηριστικό (κανονιστικού περιεχομένου) γνώρισμα να καταλαμβάνουν το άτομο, τον υπήκοο του κράτους μέλους της, σαν υποκείμενό τους, προσεγγίζουν προς νόμους ενός κράτους που το περιεχόμενό τους μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο δικαστικής προστασίας (από τα εθνικά δικαστήρια ή και, έμμεσα, από το κοινοτικό Δικαστήριο του Λουξεμβούργου). Επίσης, απέναντι στις πράξεις αυτές, αντιρρήσεις με βάση τη διάρθρωση ή τις αντίθετες ρυθμίσεις της εσωτερικής έννομης τάξης δεν μπορεί να αντιτάξει το κράτος μέλος για να ματαιώσει την ανάπτυξη των αποτελεσμάτων τους: αυτές οι πράξεις υπερέχουν των αντίθετων πράξεων του εσωτερικού δικαίου των κρατών μελών, οποιονδήποτε χαρακτήρα (κανονιστικό ή ατομικό) κι αν έχουν οι τελευταίες.

Αποτελώντας μία «εν τω γίνεσθαι» κρατική οντότητα εξαιτίας της ισχύος με την οποία οπλίζει τις πράξεις της η τελεολογικά φορτισμένη ενοποιητική διαδικασία, είναι χαρακτηριστικό ότι η Κοινότητα διακρίνεται για την προσήλωσή της στις αρχές και τις θεμελιώδεις ελευθερίες που εγγυάται το πρότυπο του κράτους δικαίου: Καταρχάς, ρητά και κατ' επανάληψη έχει δηλωθεί από την Κοινότητα ότι ο δημοκρατικός χαρακτήρας του κράτους αποτελεί βασική προϋπόθεση για την ένταξή του σ' αυτή³. Επίσης, η κοινοτική προσήλωση στις αρχές της πλουραλιστικής δημοκρατίας και των κλασικών θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των ατόμων (στο μέτρο βέβαια που τα τελευταία δρουν στο πλαίσιο της ενοποιημένης ή «κοινής» αγοράς), επιβεβαιώνεται τόσο από τα διεθνή συμβατικά κείμενα ίδρυσης της Κοινότητας (Συνθήκες της Ρώμης), όσο — και κυρίως — από πολυάριθμες πράξεις των οργάνων της και από την πλούσια νομολογία του Δικαστηρίου της⁴. Κατ' επέκταση, και επειδή η Κοινότητα είναι υποχρεωμένη να κινείται στη σφαίρα του οικονομικού αλλά και μέσα στις συγκεκριμένες συνθήκες της οικονομικής κρίσης και της κοινωνικής έντασης, δεν θα ήταν εύκολο, ακόμη και στον πιο λανθάνοντα επικριτή της (π.χ. σε όποιον διέπεται από μια αντίληψη της ΕΟΚ σαν «χρηματομηχανής»), να της αρνηθεί το δικαίωμα να συμβάλει στη θεσμική ανανέωση του κράτους (μέλους της): συμβολή, η οποία θα μπορούσε να πάρει την αρχική μορφή του εντοπισμού των αιτιών της κρίσης — στο μέτρο που αυτά κινούνται στο πεδίο των οικονομικών σχέσεων — και της διάγνωσης των μέσων που πρέπει να κινητοποιηθούν για την καταπολέμησή τους.

Το ιστορικό της έκθεσης Ευρυγένη για την άνοδο του φασισμού και του ρατσισμού στην Ευρώπη

Με τυπική αφορμή τα εκλογικά κέρδη που αποκόμισαν κατά τις ευρωεκλογές του Ιουνίου 1984 τα κόμματα της εξτρεμιστικής δεξιότητας στη Γαλλία, την Ιταλία και την Ελλάδα (γεγονός που έδωσε σ' αυτές τις κομματικές δυνάμεις τη δυνατότητα να σχηματίσουν πολιτική ομάδα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για πρώτη φορά

1. Κυρίως στη Γαλλία και την Ελλάδα, μετά το 1981· η πολιτικό - διοικητική πρακτική των συνασπισμών εξουσίας, αν και σε κάποιο βαθμό συμμερίζεται εμπνεύσεις της ιστορικής αριστεράς, αναπαράγει σχήματα και εμπνεύσεις που δοκιμάστηκαν από κυβερνητικά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα σε άλλες δυτικοευρωπαϊκές χώρες της αμέσως μεταπολεμικής περιόδου (Μ. Βρετανία, σκανδιναβικές χώρες και πιο πρόσφατα Δυτική Γερμανία).

2. Βλ. κυρίως τις εργασίες του Luigi Ferrajoli, Βία και Πολιτική (σελ. 54 επ.) και Αυταρχική Δημοκρατία και κριτική της Πολιτικής (σελ. 79 επ.), εκδ. Στο-

χαστής, Αθήνα 1985.

3. Βλ. τη γνωμοδότηση της Επιτροπής για την ένταξη της Ελλάδας στην Κοινότητα (23.5.1979), τη γνωμοδότηση της 31.5.1985 σχετικά με την ένταξη της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, αλλά και τη στάση της Κοινότητας τόσο έναντι της Ελλάδας στην περίοδο της δικτατορικής διακυβέρνησης όσο και έναντι της Τουρκίας στη σημερινή περίοδο.

4. Ανάμεσα στην εκτεταμένη βιβλιογραφία για τα ζητήματα αυτά, βλ. την αντιπροσωπευτική μελέτη του Den Haas, Legal Structure and Political Pro-

στην ιστορία της Συνέλευσης της Κοινότητας)⁵, ο πρόεδρος της σοσιαλιστικής ομάδας του Κοινοβουλίου Rudi Arndt κατέθεσε στον πρόεδρο του σώματος, στις 12.9.1984, πρόταση για τη σύσταση εξεταστικής επιτροπής, με αντικείμενο τη διερεύνηση της ανόδου του φασισμού και του ρατσισμού στην Ευρώπη. Η πρόταση ήταν υπογραμμένη από 113 βουλευτές που ανήκαν σε όλες τις ομάδες της Συνέλευσης, εκτός από την ομάδα της Ευρωπαϊκής Δεξιάς. Η πρόταση συζητήθηκε στην ολομέλεια του σώματος στις 28.9.1984 και στις 23.10.1984. Μετά από εκτενή ανταλλαγή απόψεων με εκπροσώπους όλων των ομάδων, ο πρόεδρος της Συνέλευσης αποφάσισε στις 24.10.1984 τη συγκρότηση της εξεταστικής επιτροπής με 15 μέλη και με αρμοδιότητες εκείνες που είχαν προτείνει οι 113 βουλευτές, καθώς και την υποχρέωση της να συντάξει έκθεση με τα πορίσματα της έρευνας που θα πραγματοποιήσει και να την υποβάλει στο Κοινοβούλιο μέχρι τις 30.6.1985.

Στη συνέχεια η επιτροπή εξέλεξε το προεδρείο της και ανέθεσε τη σύνταξη της έκθεσης, δηλαδή την αξιοποίηση και σύνθεση των αποτελεσμάτων της έρευνας που επρόκειτο να διεξαγάγει καθώς και την υποβολή προτάσεων σχετικών με το αντικείμενο της έρευνάς της, στον ευρωβουλευτή της Νέας Δημοκρατίας καθηγητή Δημήτρη Ευρυγένη· δηλαδή σ' εκείνο από τα μέλη της, που ο επιστημονικός βίος του αλλά και η πολιτική θητεία του σε εθνικούς και διεθνείς μηχανισμούς προάσπισης των δικαιωμάτων του ανθρώπου (Διεθνής Αμνηστία, Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Επιτροπή του ΟΗΕ για την εξάλειψη των κάθε μορφής φυλετικών διακρίσεων), αποτελούσαν εγγυήσεις προσήλωσης της ίδιας της εξεταστικής επιτροπής στο αντικείμενό της.

Η εξεταστική επιτροπή πραγματοποίησε τις εργασίες της διεισδύοντας άμεσα σε πηγές πληροφόρησης για τη σημερινή κατάσταση και δράση των φασιστικών και ρατσιστικών τάσεων και κινήματων σε ολόκληρο τον ευρωπαϊκό χώρο. Δεν εννοούμε φυσικά ότι ο εισηγητής της ή άλλα μέλη της ήρθαν σε επαφή με πρόσωπα που ανήκουν σε φασιστικές και ρατσιστικές οργανώσεις, μια που κάτι τέτοιο θα ήταν αδύνατο λόγω της μυστικοπαθούς —αν όχι και συνωμοτικής και ημιπαράνομης σε πολλές περιπτώσεις— υφής αυτών των οργανώσεων. Αντίθετα, από τις δημόσιες ακροάσεις της παρέλασαν εκπρόσωποι όλου του φάσματος των αντιρατσιστικών οργανώσεων στη δυτική Ευρώπη, εμπειρογνώμονες του φαινομένου των φυλετικών διακρίσεων, στοχαστές, πολιτικές προσωπικότητες. Επίσης, εκτενή τεκμηρίωση και γραπτές μαρτυρίες κατέθεσαν στην επιτροπή ο ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, το Διεθνές Γραφείο Εργασίας, εθνικές οργανώσεις που αντιμάχονται τις φυλετικές διακρίσεις και πολλοί ιδιώτες. Το πλούσιο τεκμηριωτικό υλικό που συγκεντρώθηκε, τέθηκε στη διάθεση του εισηγητή Δ. Ευρυγένη, ο οποίος συνέταξε την έκθεσή του «για τα αποτελέσματα των εργασιών της Εξεταστικής Επιτροπής για την άνοδο του φασισμού και του ρατσισμού στην Ευρώπη»⁶.

Ο δεξιός εξτρεμισμός και οι παράγοντες της ανόδου του

Η έκθεση Ευρυγένη —ένα κείμενο 175 σελίδων, χωρίς να υπολογίζονται σ' αυτές τα παραρτήματά της που θα περιέχουν το τεκμηριωτικό υλικό— πέρα από το ό,τι προσφέρει στον μελετητή της μια πανοραμική όψη των σημερινών φασιστικών και ρατσιστικών μορφωμάτων στο σύνολο της Ευρώπης, αποτελεί ένα υπόδειγμα επιστημονικής γραφής που ξεπερνά κατά πολύ τις μετριόφρονες ελπίδες του συντάκτη της: διακρίνεται, πραγματικά, για την αντικειμενικότητα στην έρευνα και την αξιολόγηση των στοιχείων που συλλέγησαν και εκφράζει κρίσεις και συμπεράσματα που χωρίς να εκφυλίζονται σε ανώδυνες γενικότητες με τις οποίες θα συμφωνήσει ο καθένας, αποτελούν αντικείμενο της ευρύτερης δυνατής συναίνεσης μεταξύ των διαφόρων ιδεολογικών και πολιτικών στάσεων απέναντι στο φασιστικό και το ρατσιστικό

φαινόμενο (σελ. 16 της έκθεσης).

Με στόχο τη μεθόδευση μιας παρέμβασης της Κοινότητας στα οικονομικά αίτια της θεσμικής κρίσης του κράτους και για την εξοκάλυψη αυτής της κρίσης, η εξεταστική επιτροπή επιφορτίστηκε με: την καταγραφή του μεγέθους των φασιστικών και ρατσιστικών ομάδων στην Ευρώπη (εντός αλλά και εκτός της Κοινότητας) καθώς και των μηχανισμών που ήδη χρησιμοποιούν οι κυβερνήσεις των κρατών μελών της Κοινότητας για την αντιμετώπισή τους, την εξακρίβωση των νέων και αποτελεσματικότερων τρόπων καταπολέμησης αυτών των ομάδων, αλλά και την ανάλυση της *σχέσης* που υπάρχει μεταξύ της ανόδου του φασισμού και του ρατσισμού και της επιδείνωσης των οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών. Η έκθεση Ευρυγένη ξεπερνά με πειστικότητα την τελευταία «προδιαγραφή» της εξεταστικής της αρμοδιότητας: κατ' αρχάς, καταγράφοντας το μέγεθος και την ένταση της δραστηριότητας που αναπτύσσουν, κυρίως στις κοινοτικές χώρες, πολιτικές οργανώσεις της εξτρεμιστικής δεξιάς, η έκθεση διαπιστώνει ότι παράγοντες όπως είναι η νοσηρή γοητεία του φασιστικού παρελθόντος σε ορισμένες χώρες (Γερμανία, Ιταλία, Γαλλία) αλλά και η παρουσία ατόμων στην πολιτική σκηνή αυτών των χώρων που έχουν συνδεθεί με θεμενώτα φασιστικά καθεστώτα, αποτελούν ιστορικά κατάλοιπα ικανά να συμβάλουν στην *επιβίωση* του δεξιού εξτρεισμού (σελ. 84): ανατρέχοντας όμως σε στατιστικά δεδομένα της μεσοπολεμικής περιόδου (σελ. 87-89), παρατηρεί ότι η επιδείνωση των οικονομικών συνθηκών δεν αποτελεί την κύρια αιτία μιας ανόδου αντιδημοκρατικών δυνάμεων παρά μόνον εφόσον η οικονομική υποβάθμιση ξεπεράσει κάποιο κρίσιμο όριο αφενός, και εφόσον συνδυαστεί αφετέρου με άλλους παράγοντες —ευνοϊκό διεθνές περιβάλλον, τύπος της πολιτικής διαπαιδαγώγησης, διδαχή της ιστορίας κτλ. Περισσότερο και από τη δυσμενή οικονομική κατάσταση, σημασία, στη σημερινή πραγματικότητα, έχει ο τρόπος με τον οποίο αντιδρά η κάθε κοινωνία στην πρόκληση που αυτή η κατάσταση της θέτει, κατορθώνοντας ή αποτυγχάνοντας να κινητοποιήσει νέα αποθέματα ενέργειας, επινοητικότητας και αλληλεγγύης ώστε να εξουδετερώσει προκαταλήψεις ή δυσκολίες που προϋπάρχουν της κρίσης, του προδοτού έντοι την ένταση. Εξάλλου, το εκλογικό κοινό των ακροδεξιών πολιτικών οργανώσεων παραμένει σε όλες τις κοινοτικές χώρες πολύ περιορισμένο.

Όμως, σαν μια πρώτη «περίστασιακή» αιτία αύξησης της εκλογικής τους δύναμης, η έκθεση θεωρεί την εκμετάλλευση από την πλευρά των λοιπών πολιτικών δυνάμεων της μόνιμης παρουσίας ακροδεξιών πυρήνων στην πολιτική ζωή, που αναζωπυρώνει συχνά μνήμες του παρελθόντος, και με τον τρόπο αυτό προκαλούνται ανακλαστικά συσπειρώσεις τις οποίες άλλες κομματικές δυνάμεις προσπαθούν να αξιοποιήσουν προς όφελός τους. Όλη αυτή η αναταραχή προσφέρει στους εξτρεμιστές μια δημοσιότητα που συντελεί στην επιβίωσή τους.

Η κυριότερη όμως αιτία της απροσδόκητης πάντοτε εκλογικής επιτυχίας ακροδεξιών οργανώσεων συνδέεται, σύμφωνα με την έκθεση Ευρυγένη (σελ. 90-91), με την εκμετάλλευση από τις οργανώσεις αυτές, διφορούμενων πολιτικών θέσεων, και ειδικά της *ξενοφοβίας*. Σ' αυτό το επίπεδο, η έκθεση όχι μόνο εντοπίζει τα αίτια της ανόδου του φασισμού και του ρατσισμού στην κοινοτική Ευρώπη στο πεδίο των οικονομικο-κοινωνικών συνθηκών, αλλά και πείθει για την ταύτιση των δύο φαινομένων.

Η άνοδος της ξενοφοβίας και η ταύτιση φασισμού - ρατσισμού

Σύμφωνα με την έκθεση, η ξενοφοβία στον κοινοτικό χώρο εμφανίζει άνοδο, στο μέτρο που παρατηρείται άνοδος της δυσανεξίας έναντι κοινοτήτων μεταναστών από χώρες εκτός Κοινότητας. Η έκθεση Ευρυγένη καταγράφει άπειρα «καθημερινά» δείγματα περιφρόνησης και εχθρότητας έναντι των μεταναστών, τις συνεχιζόμενες διακρίσεις —παρά τις ανειλημμένες νομοθετικές προσπάθειες σε όλες ανεξαιρέτως τις χώρες μέλη της Κοινότητας— στην αναζήτηση κατοικίας, εργασίας και στην παροχή υπηρεσιών, τις βιαιότητες για φυλετικούς λόγους που σε πάρα πολλές περιπτώσεις έχουν φθάσει μέχρι σε δολοφονίες. Οι συνέπειες αυτών των φαινομένων ενισχύονται ακόμη περισσότερο από το γεγονός ότι οι θιγόμενες μειονότητες έχουν συχνά ελάχιστη εμπιστοσύνη στα κρατικά όργανα στα οποία μπορούν να

cess in the European Community. Nijhoff Publ. 1984. 22 επ.

5. Η ομάδα της Ευρωπαϊκής Δεξιάς διαθέτει 16 έδρες: 10 έδρες κατέχει το Μέτωπο της Εθνικής Αντιπολίτευσης υπό τον Le Pen, 5 το Ιταλικό Κοινωνικό Κίνημα και 1 η ΕΠΕΝ. Αυτά τα τρία κόμματα μπόρεσαν να συγκροτήσουν πολιτική ομάδα αφού, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ. 5 του Κανονισμού της Συνέλευσης, συγκεντρώνουν πάνω από 10 έδρες και προέρχονται από 3 (το λιγότερο) διαφορετικά κράτη μέλη.

6. Αριθμ. εγγράφου PE 97.547 της 10.10.1985.

απειθύνθουν για να εξασφαλίσουν την προστασία τους (σελ. 120-121).

Το κλίμα της ξενοφοβίας που αναπτύσσεται στις κοινωνίες των χωρών μελών της ΕΟΚ αποδίδεται, από την έκθεση, σε μία γενική κοινωνική δυσφορία: στα παραδοσιακά αισθήματα επιφυλακτικότητας απέναντι στον ξένο, προστίθεται ο φόβος των αυτόχthonων πληθυσμών για το ζοφερό οικονομικό μέλλον και το αίσθημά τους ότι απειλούνται από την παρουσία των μεταναστών. Για να κατανοηθεί όμως η ιδιαίτερη μορφή που παίρνει η απόρριψη των ξένων και, κυρίως, η βία που τη συνοδεύει, η έκθεση Ευρυγένη παρατηρεί ότι η βία σε βάρος των κοινοτήτων των μεταναστών συναρτάται με το περιεχόμενο των επιμέρους νοοτροπιών που χαρακτηρίζει συγκεκριμένα κοινωνικά στρώματα. Για παράδειγμα αναφέρεται ότι οι συγγραφείς μιας μελέτης σχετικά με τον χουλιγκανισμό στο αγγλικό ποδόσφαιρο τόνιζαν την ανάδυση ενός νέου στιλ ζωής, το οποίο προβάλλει ως αξίες την υψηλή κατανάλωση οινόπνευματων ποτών, τον ψευτοπαλικαρισμό, την αλληλεγγύη μεταξύ των κατοίκων μιας περιοχής που είναι οπαδοί της ίδιας ποδοσφαιρικής ομάδας και που νιώθουν την άσκηση της βίας σαν μια σεξουαλική σχεδόν ηδονή. Τέτοιες συμπεριφορές αναγκαστικά αντανakλώνται και έναντι των ξένων, με τελικό αποτέλεσμα οι πρακτικές της ξενοφοβίας να μην αναπτύσσονται υπό μορφή παράσιτου στο εσωτερικό του κοινωνικού σώματος, αλλά μάλλον να διογκώνουν στίγματα που χαρακτηρίζαν τον τελευταίο από πριν. Σε κάθε όμως περίπτωση, αυτές οι πρακτικές λειτουργούν ως αντίδραση των αυτόχthonων πληθυσμών σε συναισθήματα οικονομικής και κοινωνικής ανασφάλειας, δημογραφικής και πολιτισμικής παρακμής, επιτείνοντας έτσι προβλήματα περιθωριοποίησης αυτών των πληθυσμών που είχαν ήδη ανακύψει (σελ. 86-87).

Το πρότυπο του ξενοφοβόφιλου ευρωπαίου πολίτη και οι ευθύνες των πολιτικών δυνάμεων

Αυτή η ροπή προς την ξενοφοβία, όχι μόνο εκτρέφεται μέσα σε κοινωνικές και μικροπολιτισμικές νησίδες, αλλά δημιουργεί πρόσφορο έδαφος που γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης από την ακροδεξιά και από όλες τις πολιτικές δυνάμεις που ποντάρουν ανοιχτά ή συγκαλυμμένα στην ξενοφοβία. (σελ. 91). Φυσικά, στις χώρες μέλη της Κοινότητας δεν καταλογίζεται ούτε ο «κρατικός» ή «θεσμοθετημένος» ρατσισμός που η έκθεση Ευρυγένη τον καταλογίζει αποκλειστικά στη Σοβιετική Ένωση (με κύριο παράδειγμά τους 1.180.000 εβραίους της ΕΣΣΔ που δεν έχουν δικαίωμα ούτε στην ιστορία τους, ούτε στη θρησκεία τους, ούτε στη γλώσσα τους (σελ. 78-79)· επιπρόσθετα, παρά την καλλιέργεια των αισθημάτων ξενοφοβίας των αυτόχthonων πληθυσμών στο κοινοτικό χώρο από τις δεξιές εξτρεμιστικές οργανώσεις, οι τελευταίες δεν διακρίνονται για τη συστηματικότητα και την τεχνική αρτιότητα των ομολόγων τους στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου τουλάχιστον σε μια Πολιτεία, την West Virginia, έχουν επισημανθεί δύο τράπεζες δεδομένων που συγκεντρώνουν και διανέμουν πληροφορίες ρατσιστικού χαρακτήρα μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή που είναι συνδεδεμένος με το τηλέφωνο (σελ. 159). Πάντως, η καλλιέργεια από τις δεξιές εξτρεμιστικές οργανώσεις της ξενοφοβίας των πληθυσμών εξηγείται, σύμφωνα με την έκθεση, και από την «ιστορική» σύνδεσή τους είτε με φασιστικά καθεστώτα είτε με φασιστικά κινήματα της προπολεμικής περιόδου (Γερμανία, Ιταλία, Γαλλία), ή της αμέσως μεταπολεμικής περιόδου (Μ. Βρετανία) και, για την ακρίβεια, από το φαινόμενο της «διαδοχής των γενεών» λόγω του οποίου αμβλύνεται προοδευτικά, στα σημερινά μέλη των οργανώσεων, η συνείδηση του κακού που προκάλεσαν στο παρελθόν αυτά τα καθεστώτα ή κινήματα καθώς και του ολέθριου χαρακτήρα των «ιδεολογιών» τους. (σελ. 121).

Τέλος, σε ό,τι αφορά τις «άλλες πολιτικές δυνάμεις», η έκθεση Ευρυγένη τις προσάπτει ότι σε μια κοντόφθαλμη προσέγγιση των πάντοτε αβέβαιων εκλογικών συγκυριών, συμφιλιώνονται υπερβολικά εύκολα με το νέο στοιχείο που εισάγει στην κοινωνική ζωή των κοινοτικών χωρών η έκφραση αισθημάτων ξενοφοβίας: τα σχετικά παραδείγματα αβουνούν κυρίως στη Γαλλία, όπου στην προεκλογική περίοδο 1980-1981, η χώρα αυτή συγκλονίστηκε από υποθέσεις που αφορούσαν την εχθρική συμπεριφορά κομμουνιστών δημάρχων έναντι μεταναστών: ο κομμουνιστής δήμαρχος του Vitry είχε χρησιμοποιήσει μπουλντόζα για να γκρεμί-

σει ένα παροικιακό κέντρο μεταναστών· η νομαρχιακή οργάνωση του γαλλικού ΚΚ στο Ile-et-Villaine είχε αντιταχθεί σθεναρά στην κατασκευή ενός ισλαμικού θρησκευτικού κέντρου στην Rennes· το δημοτικό συμβούλιο του Ivry-sur-Seine, εκπροσωπώντας ολόκληρο το φάσμα των κομματικών δυνάμεων είχε αποφασίσει να εφαρμόσει ποσοτώσεις για τα παιδιά των ξένων που μπορούν να λαβαίνουν μέρος σε παιδικές κατασκηνώσεις κτλ. (σελ. 14). Αυτά, αλλά και άλλα ανάλογα γεγονότα στο Βέλγιο, τη Μ. Βρετανία και τη Γερμανία λαβαίνει υπόψη της η έκθεση Ευρυγένη για να καταλήξει με την εξαιρετικά ανησυχητική διαπίστωση ότι ένα φάντασμα νέου τύπου ευρωπαίου πολίτη στοιχειώνει σήμερα στην κοινοτική Ευρώπη: ο ξενοφοβόφιλος. Ο όρος, παρατηρεί, ταιριάζει τελικά όχι μόνο σε όσους συμβάλλουν στην αύξηση των αισθημάτων ξενοφοβίας για να τα εκμεταλλευτούν πολιτικά όπως συμβαίνει με τις εξτρεμιστικές δεξιές παρατάξεις, αλλά και σε όσους δεν εγκρίνουν μεν την εμφάνιση ξενόφobων τάσεων αλλά, παρ' όλα αυτά, προσπαθούν να αποκομίσουν από αυτές πολιτικά οφέλη.

Μια κοινοτική πολιτική «διακοινοτικών σχέσεων»: Αντικατάσταση των νομιμοποιητικών λειτουργιών του εθνικού κράτους δικαίου;

Η έκθεση Ευρυγένη υποβλήθηκε στην εξεταστική επιτροπή και εγκρίθηκε ομόφωνα κατά τη συνεδρίασή της στις 6.11.1985. Η έκθεση και οι προτάσεις του εισηγητή ήδη υποβλήθηκαν στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η υιοθέτησή τους παίρνει πλέον τη μορφή ψηφίσματος της Συνέλευσης που συνιστά στα πολιτικά όργανα της Κοινότητας (Επιτροπή, Συμβούλιο) αλλά και στα κράτη μέλη της, τη λήψη νομικών μέτρων που να ανταποκρίνονται στις κατεχθύνσεις δράσης που υποδεικνύει η έκθεση. Αυτός ο τύπος κοινοτικής πράξης δεν είναι δεσμευτικός· με άλλα λόγια, δεν σημαίνει ότι πράγματι θα δοθεί συνέχεια στις υποδείξεις της έκθεσης. Όμως, αξίζει να προσεχτεί μια άλλη παρατήρηση της έκθεσης Ευρυγένη, σύμφωνα με την οποία: αν ο ρατσισμός και οι φυλετικές διακρίσεις αποτελούν μορφές έκδηλης συμπεριφοράς οι οποίες εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του δικαίου και μπορούν να κατασταλούν από τους νομικούς μηχανισμούς, δεν συμβαίνει το ίδιο με την ξενοφοβία που είναι αίσθημα, μια λανθάνουσα μνησικακία, μια στάση που προηγείται του ρατσισμού και του φασισμού η οποία μπορεί να τους προετοιμάσει το έδαφος αλλά, που αυτή καθ' αυτή, δεν εμπίπτει στο πεδίο του δικαίου και της καταστολής. (σελ. 112).

Αυτή η διαπίστωση της έκθεσης είναι καθοριστικής σημασίας για τον χαρακτήρα των μέτρων που προτείνει. Τα μέτρα αυτά δεν θίγουν ούτε αφορούν τον σκληρό πυρήνα των αρμοδιοτήτων που τα κράτη μέλη της Κοινότητας, παρά τη συμμετοχή τους σ' αυτή, έχουν επιφυλάξει για τον εαυτό τους. Με άλλα λόγια, δεν συνιστάται στα κράτη, για παράδειγμα, η ένταξη των μηχανισμών καταστολής του δεξιού εξτρεμισμού ή των ρατσιστικών κινήματων· αντίθετα, εφιστάται η προσοχή τους στο ότι η καταστολή του πολιτικού εξτρεμισμού δεν πρέπει να οδηγήσει στη συστολή του δημοκρατικού υπόβαθρου που αποτελεί την πολιτική πεμπουσία της Ευρώπης και στο ότι οφείλουν να απέχουν από την εφαρμογή «ομοιοπαθητικών» μεροληπτικών και θεραπευτικών μέτρων που καταλήγουν να αποστερούν τη δημοκρατία από την πολιτική υγεία την οποία οφείλουν να περιφρουρούν (σελ. 103). Οι συστάσεις της έκθεσης Ευρυγένη αφορούν κατά κύριο λόγο τα πολιτικά όργανα της Κοινότητας, που θα πρέπει να επεξεργαστούν και να εφαρμόσουν μια νέα κοινοτική πολιτική «διακοινοτικών σχέσεων» (σελ. 114-115).

Μιλώντας για «διακοινοτικές σχέσεις», η έκθεση αναφέρεται στις σχέσεις μεταξύ των κοινοτήτων των μεταναστών που προέρχονται από μη κοινοτικές χώρες και των αυτόχthonων - κοινοτικών πληθυσμών: διαμέσου παρεμβάσεων της Κοινότητας στα επίπεδα της πληροφόρησης (π.χ. δημιουργία, με προτροπή της Κοινότητας, σε κάθε κράτος, οργάνων ενημέρωσης όλων των πολιτών, ανεξάρτητα από την εθνική προέλευσή τους, για τα νομικά μέσα κατά των φαινομένων διακρίσεων, ρατσισμού και υποδαύλισης του μίσους και της βίας· δίκαιη εκπροσώπηση των μειονοτικών κοινοτήτων στους μηχανισμούς πληροφόρησης) και της εκπαίδευσης (π.χ. κατάρτιση ευρωπαϊκού εγχειριδίου αλλά και των εκπαιδευτικών, σε θέματα αγωγής του πολίτη· καθιέρωση της εκμά-

θησης των γλωσσών και των πολιτισμικών στοιχείων των μειονοτήτων, αλλά και του μαθήματος της ιστορίας των εγκλημάτων του ευρωπαϊκού φασισμού και ολοκληρωτισμού, σε όλα τα σχολεία όλων των κρατών μελών της Κοινότητας) αποσκοπείται η διαμόρφωση μιας *πολιτισμικής κοινοτικής υποδομής*, για την *ενσωμάτωση* των αλλοδαπών εργαζομένων και των οικογενειών τους στον κοινωνικό ιστό μιας Ευρώπης, που η κοινοτική οικονομική ενοποίηση έχει ήδη καταστήσει *πολυεθνική* και *πολυπολιτισμική* (σελ. 113).

Τέτοια κοινοτικά μέτρα, συνδυασμένα με άλλα (κοινοτικά) μέτρα που επίσης αναγγέλλονται από την έκθεση Ευρυγένη και που αποβλέπουν στην επέκταση στους εξωκοινοτικούς μετανάστες των ευνοϊκών όρων εργασίας που ισχύουν για τους ενδοκοινοτικούς μετανάστες, εξοπλισμένα με την ισχύ των κοινοτικών νομικών πράξεων, είναι σε θέση να ανανεώσουν τη θεσμική υπόσταση του κράτους: προσθέτοντας στο νομικό οπλοστάσιο του κράτους «νέα δικαιώματα» για κατηγορίες πολιτών, πρόκειται να καλύψουν το κενό εθνικών νομοθεσιών οι οποίες, στις καλύτερες των περιπτώσεων, δεν αντιλαμβάνονται την εκπλήρωση αυτών των δικαιωμάτων σαν αυστηρά προκαθορισμένων υποχρεώσεων αλλά σαν αυτοπροαίρετα μέτρα ή σαν ευεργετήματα. Κι εξάλλου, γενικά σε θέματα κοινωνικής πολιτικής, η Κοινότητα έχει ήδη δώσει απτές αποδείξεις της νομικής αμεσότητας και επάρκειας των ρυθμίσεών της, με πράξεις της που αφορούν, π.χ., την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων στο επίπεδο της επιχείρησης και τις ομαδικές απολύσεις (1975 επ.), την προστασία της υγείας των εργαζομένων και τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας (1975 επ.) κτλ. τα δικαιώματα αυτά, ενώ στο επίπεδο του εθνικού δικαίου στην καλύτερη περίπτωση νομιμοποιούνται από μια γενική και αφηρημένη νομοθεσία (δεν χαρακτηρίζονται, δηλαδή, από το κλασικό σχήμα του «υποκειμενικού δικαίου» του κράτους δικαίου), με την κατοχύρωσή τους στο επίπεδο της κοινοτικής νομικής τάξης μπορούν να υποκινούν δικαστικές διαδικασίες και να επηρεάζουν υποχρεωτικές σχέσεις.

Σ' αυτό το επίπεδο και σε σχέση με την οικονομική και θεσμική κρίση του κράτους, η θεσμική και νομική τάξη που εκπροσωπείται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα αποβλέπει να καλύψει ένα (μικρό έστω) μέρος της απόστασης που χωρίζει τα τελευταία χρόνια το κράτος από τα αντικαπιταλιστικά αιτήματα, αντικαθιστώντας έτσι μέρος των «νομιμοποιητικών» λειτουργιών των νομοθετικών και δικαστικών αρμοδιοτήτων του εθνικού κράτους δικαίου.

Εκτός βέβαια, αν τίποτε από όσα διαπιστώνει και προτείνει η έκθεση Ευρυγένη δεν συμβεί. Κάτι τέτοιο, εξάλλου, είναι θεμιτό να το προβλέπουμε, μια που τον Ιούλιο 1985, μια «ανώδυνη» απόφαση της Επιτροπής που εντάσσεται όμως στις κατευθύνσεις της έκθεσης και που αφορούσε την υποχρέωση των κρατών μελών να συνεννοούνται μεταξύ τους για τις πολιτικές μεταναστεύσεις έναντι τρίτων χωρών, προσέκρουσε σε αντιρρήσεις κρατών μελών, τα οποία προσέβαλαν στο κοινοτικό Δικαστήριο το νομικό βάσιμο αυτής της απόφασης (βλ. και σελ. 99 της έκθεσης). Οπότε, σ' αυτή την τελευταία περίπτωση, από το θόρυβο που προκάλεσε η έκθεση Ευρυγένη, δεν θα απομείνει τίποτε περισσότερο από το θόρυβο της αψύπνισης μιας Ευρώπης από τις τύψεις της για το ό,τι στέρωσε την ευτυχία της και την ανάπτυξη της πάνω σε «περιοχές φτώχειας» για το ότι πλούτισε στην ανάγκη και με την μετανάστευση, στέρωσε την ευτυχία της πάνω σε κερδοσκοπίες οι οποίες οδήγησαν σε τερατώδεις συγκεντρώσεις του πληθυσμού στις πόλεις και πάνω στην εκμετάλλευση των ανειδίκευτων εργατών του Τρίτου Κόσμου· αποστέρωσε τους δημοκρατικούς θεσμούς οι οποίοι, αν είχαν τη δυνατότητα να εξελιχθούν ελεύθερα, θα τίναντο το σύστημα στον αέρα.

Αλλά, εκτός αν, τελικά, οι διαπιστώσεις και οι προτάσεις της έκθεσης Ευρυγένη δεν εισακουστούν για έναν εντελώς διαφορετικό λόγο. Γι' αυτόν που ο νέγρος Thomas Merton, μιλώντας στο βιβλίο του «Η Μαύρη Επανάσταση»⁷ για τον φυλετισμό στις Ηνωμένες Πολιτείες, κατονομάζει: «Οι Λευκοί δεν μπορούν να απελευθερώσουν τους Μαύρους, γιατί είναι οι ίδιοι ανίκανοι να απελευθερωθούν. Μας χρειάζεται ωστόσο να είμαστε ελεύθεροι για το δικό μας καλό περισσότερο και όχι για το δικό τους».

7. Th. Merton, La Révolution Noire (II): La légende de Tucker Caliban (γαλλική μετάφραση, Παρίσι 1964), σελ. 125, όπως αναφέρεται από Cl. Julien, Οι δημοκρατίες αυτοκτονούν, Αθήνα 1974, σελ. 306-307.

Τι μπορεί να σημαίνουν για σας οι οικονομικές επιδόσεις* μιας Ασφαλιστικής Εταιρίας;

(όταν είναι τόσο εντυπωσιακές)

σιγουριά!

Και η σιγουριά που εμπνέει η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ στηρίζεται:

- Στα κεφάλαιά της και τα αποθεματικά, που φτάνουν τα 2.038.000.000 δραχμές.
- Στο σύνολο του Ενεργητικού της, που είναι πάνω από 5.480.000.000.
- Στα καθαρά ασφάλιστρα, που ξεπερνούν τα 3.330.000.000 δραχμές.
- Στα έσοδά της από επενδύσεις, που ανέρχονται σε 480.000.000 δραχμές.
- Στα 1.029.000.000 δρχ. καθαρά κέρδη της, που της χάρισαν, για τέταρτη συνεχή χρονιά, τον τίτλο της πρώτης σε κέρδη Ασφαλιστικής Εταιρίας στην Ελλάδα.

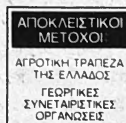
ΚΑΙ ΤΟ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΟ:

Αυτά τα κέρδη επενδύονται σε κοινωφελή έργα, για το ξαναζωντάνεμα της ελληνικής υπαίθρου. Γιατί η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ είναι Κρατικο-Συνεταιριστική Εταιρία.

* ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟ 1984

ΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ:

ΖΩΗΣ, ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ, ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ, ΦΩΤΙΑΣ, ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ, ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ, ΧΑΛΑΖΙΟΥ, ΣΚΑΦΩΝ, ΚΤΗΝΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ.

Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ

ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ ΟΤΙ ΚΙ ΑΝ ΤΥΧΕΙ

Λεωφ. Συγγρού 163, 17 121 Ν. Σμύρνη, Αθήνα. Τηλ. 952 4801 - Telex 223004 AGRO GR

Let's

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 70
ΕΞΑΡΧΕΙΑ
ΤΗΛ. 3613952

together tonight

Έκδόσεις Στιγμή

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73
τηλ. 36.44.064

Κυκλοφορούν

Στυλιανός Άλεξίου

Η ΚΡΗΤΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ

Μελέτη φιλολογική και ιστορική

Βάλτερ Πούχγκερ

ΟΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΤΟΥ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ

Βασίλης Καραβίτης

ΟΚΝΗΡΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ

ή Γιατί μᾶς κλαῖνε κι οἱ ρέγγες
(πεζογραφήματα)

Μαρία Λαϊνᾶ

Ο ΚΛΟΟΥΝ

(πεζό)

ΔΗΜ. ΤΣΙΜΠΟΥΚΙΔΗ

ΦΙΛΙΠΠΟΣ Β' Ο ΜΑΚΕΔΩΝ
ΚΑΙ Ο ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ ΤΟΥ ΡΟΛΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8
τηλ. 36.27.318

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Δύο ποιητικά διβλία

του ΑΝΤΩΝΗ ΦΩΣΤΙΕΡΗ

ΣΚΟΤΕΙΝΟΣ ΕΡΩΤΑΣ

Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ
ΤΡΑΓΟΥΔΗΣΕ ΣΩΣΤΑ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα

ΟΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΣ
ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

● Από την «Πανελλήνια Ένωση Τακτικών Δημόσιων Υπαλλήλων Ελληνικής Αεροπορίας» πήραμε την παρακάτω επιστολή. Αναφέρεται στο άρθρο «όταν η οικονομία γίνεται βίδες» (ΑΝΤΙ τχ. 303) το οποίο αναφερόταν στις προμήθειες για υλικά των Ενόπλων Δυνάμεων.

Κύριε Διευθυντά,

Στη σελίδα 38 και στο δημοσίευμα υπό τον τίτλο «όταν η οικονομία γίνεται βίδες», αναφέρεστε στην προμήθεια υλικών από τις ένοπλες δυνάμεις.

Στο τμήμα που αφορά στην Πολεμική Αεροπορία αναφέρονται πολλά εξωπραγματικά δεδομένα, αλλά ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί η παράγραφος 3, που γράφει «... Αυτόματα το υλικό παραγγέλλεται προς τα έξω, σε πίστωση του λογαριασμού FMS (δανείου δηλαδή με το οποίο μπορούμε να προμηθευτούμε υλικό αυξάνοντας το εξωτερικό μας χρέος). Έτσι η προμήθεια υλικού γίνεται προϊόν λογιστικής διαδικασίας που διακινείται τελείως ανεύθυνα από διοικητικούς υπαλλήλους, υποθηκεύοντας το μέλλον της χώρας. Γιατί απλούστατα μεγάλο ποσοστό απ' αυτό μπορούσε να διοχετευτεί στη ντόπια παραγωγή...». Σε άλλη παράγραφο αναφέρεται «Η Αεροπορία έχει δώσει παραγγελίες για προμήθεια απεσταγμένου νερού και κανάβινου σχοινιού απ' το εξωτερικό». Σε άλλες πάλι παραγράφους αναφέρονται ποι-

κιλα άλλα...

Ως Πρόεδρος της Ένωσης Τακτικών Δημοσίων Υπαλλήλων Ελληνικής (Πολεμικής) Αεροπορίας και φυσικός εκπρόσωπός τους, αλλά και ως εργαζόμενος τριάντα χρόνια στην Πολεμική Αεροπορία και μάλιστα στο κέντρο Εφοδιασμού, μπορώ να σας διαβεβαιώσω για τα εξής:

1. Όλοι οι υπάλληλοι εργάζονται με σύνεση και υπευθυνότητα και κανείς, μα κανείς δεν ενεργεί ΑΝΕΥΘΥΝΑ.
2. Οι όποιες παραγγελίες ελέγχονται και περνούν πολλά και λεπτομερή στάδια πριν πραγματοποιηθούν.
3. Η ντόπια αγορά και η προμήθεια υλικών από το εσωτερικό, απασχολούν την ΠΑ και ακριβώς γι' αυτό πολλά υλικά αγοράζονται από την εγχώρια παραγωγή.
4. Οι υπάλληλοι δεν έχουν δικαιοδοσία να κάνουν την όποια παραγγελία νομίζουν, αλλά υπάρχει ένας ολόκληρος μηχανισμός τύπων και διαδικασιών για να οριστικοποιηθεί η όποια παραγγελία υλικού.

Με αυτά τα πραγματικά δεδομένα, ο πληροφοριοδότης σας καλείται να καταγγείλει με συγκεκριμένα στοιχεία και όχι κρυπτόμενος πίσω από παραβάν.

Εάν ο πληροφοριοδότης σας δεν τολμήσει να προβεί σε επάνυμες, συγκεκριμένες και ξεκάθαρες καταγγελίες θα είναι ένας ικανός συκοφάντης, ένας ασύστολος ψεύτης.

Αναμένουμε συνεπώς συγκεκριμένα στοιχεία εκείνων που, κατά το δημοσίευσμά σας «ΥΠΟΘΗΚΕΥΟΥΝ το μέλλον της χώρας», για να πάρουμε τη θέση μας.

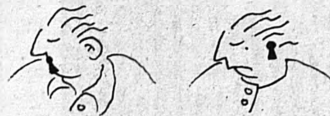
Καταδικάζουμε το παραβάν και την ανωνυμία, θέλουμε αλή-

θεια και επώνυμη τοποθέτηση.

Περιμένουμε.

Παρακαλώ να δημοσιευθεί η παρούσα σε ανάλογη, του αναφερόμενου δημοσιεύματος, θέση στην επιθεώρησή σας για αποκατάσταση της αλήθειας.

Μετά πάσης τιμής
ο Πρόεδρος της Ενώσεως
Μιχαήλ Εξαρχάκος

ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΗ

● Από τον διευθυντή του «Οικονομικού Ταχυδρόμου» κ. Γιάννη Μαρίνο, πήραμε την επιστολή που δημοσιεύουμε στη συνέχεια. Αναφέρεται σε άρθρο, στο τχ. 304 του «Αντί», για την ΕΡΤ-1 και συγκεκριμένα για τη συζήτηση στην ενημερωτική εκπομπή για τα οικονομικά μέτρα.

Αγαπητέ κύριε Διευθυντά,

Λόγω απουσίας μου στο εξωτερικό διάβασα με καθυστέρηση το άρθρο του συνεργάτη σας Ρεπόρτερ «ΕΡΤ-1» «Η κορυφή ενός παγώβουνου που λιώνει γρήγορα» (τχ. 22-11-1985) στο οποίο περιλαμβάνεται και η ακόλουθη παράγραφος που με αφορά προσωπικά:

«Ο κ. Παπανδρέου εμφανιζόταν, τουλάχιστον στην αρχή, ως θιασώτης του ανοίγματος της ραδιοτηλεοράσεως, εν όψει μάλιστα και των οικονομικών μέτρων. Ήταν μάλιστα ο ίδιος που προσκάλεσε τον διευθυντή του «Οικονομικού Ταχυδρόμου» κ. Μαρίνο να πάρει μέρος στην πρώτη συζήτηση για τα οικονομικά μέτρα, και να αναλάβει, αν θέλει, μια ειδική ενημερωτική εκπομπή για την οικονομία παρ' ότι ο προσκληθείς δεν διστάζει να ασκεί κριτική στην κυβερνητική πολιτική και τακτική. Την ίδια άποψη με τον πρωθυπουργό πρέ-

πει να είχαν και άλλα ισχυρά στελέχη του ΠΑΣΟΚ, όπως οι κ. Τσοχατζόπουλος και Γεννημάτας».

Θεωρώ αναγκαίο να διευκρινίσω ότι δεν είναι ο ίδιος ο κ. πρωθυπουργός που με προσκάλεσε να πάρω μέρος στη συζήτηση για τα οικονομικά μέτρα, κτλ. αλλά άλλοι αρμοδιότεροι παράγοντες του υπουργείου Τύπου και της ΕΡΤ-1.

Αυτά για την τάξη και για να μην δημιουργούνται εντυπώσεις.

Με την ευκαιρία αυτή θεωρώ ότι η πρωτοβουλία αυτή της πλουραλιστικής παρουσιάσεως των οικονομικών θεμάτων για τη σωστότερη ενημέρωση της κοινής γνώμης ήταν από τις επιτυχεστέρες των αρμοδίων κι ελπίζω να συνεχισθεί. Και θα ήθελα να τονίσω ότι η συμμετοχή μου σε τέτοιες συζητήσεις δεν συνέβη για πρώτη φορά επί ΠΑΣΟΚ. Είχαν προηγηθεί τέτοιες συζητήσεις και επί κυβερνήσεων «Νέας Δημοκρατίας» στις οποίες επίσης είχα συμμετάσχει επανειλημμένα. Και θα ήθελα να τονίσω με τη μεγαλύτερη δυνατή έμφαση, ότι τώρα όπως και τότε, οι συζητήσεις αυτές ήταν απόλυτα ελεύθερες, αλογόκριτες και καθόλου στημένες όπως ψευδώς ισχυρίστηκε ο «ΡΙζοσπάστης». Αν ήταν στημένη τότε γιατί δέχθηκαν προθύμως να συνεργασθούν μ' αυτές ο κ. Φαράκος και τόσα άλλα στελέχη του ΚΚΕ;

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Φιλικότατα
Γιάννης Μαρίνος

ΣΚΕΦΕΙΣ ΓΙΑ ΤΙΣ
ΑΠΕΡΓΙΕΣ ΤΗΣ ΟΛΜΕ

● Ορισμένες παρατηρήσεις, για τις τελευταίες απεργιακές κινητοποιήσεις της ΟΛΜΕ, μας γράφει η αναγνώστριά μας Β. Τσοπάνου, καθηγήτρια, από τη Μήλο. Να ποιες είναι οι απόψεις της:

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Εκφράζεται τελευταία (με την

Δημήτρης
Χατζής

— Σπουδές ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

— Το διπλό βιβλίο ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

— Ανυπεράσπιστοι ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ζωοδ. Πηγής 3 Αθήνα 106 78 Τηλ. 3603 234, 3601 331

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΖΗΤΗΣΤΕ ΤΑ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ανακοίνωση των οικονομικών μέτρων) η αγανάκτηση προς το ΔΣ της ΟΛΜΕ γιατί δεν οδηγεί τον κλάδο σε αποφασιστική αντιπαράθεση με την κυβέρνηση, αλλά αντίθετα δεσμεύει την αγωνιστικότητα των καθηγητών που μετά τις δυνατές απογοητεύσεις αρχίζουν να εκδηλώνουν.

Δεν υπερασπίζομαι κανένα ΔΣ απλά ρωτάω: απ' όσους πολύ έντονα υποστηρίζεται —φραστικά— η άποψη αυτή τι θα περίμενε κανείς να κάνουν και τι έκαναν στις αποφασισμένες δύο 48ωρες;

Θα περίμενε λοιπόν κανείς —και σ' αρκετές περιπτώσεις έγινε έτσι— να κρίνουν την πρόταση της ΟΛΜΕ (λειψή, ασαφή, υπαγορευμένη, εκτονωτική κ.ά.π.) και να δουν πως μπορούν απεργώντας να ξεπεράσουν το εμπόδιο των διασκορπισμένων μελών, ώστε να φτάσει στη βάση η πρότασή τους γι' απεργία διάρκειας (τη μόνη μορφή πίεσης που μπορεί να τελεσφορήσει).

Τι άλλο —αναπάντεχο— έγινε; Έκριναν πάλι την πρόταση, μετείχαν στην ψηφοφορία και έμπρακτα έδειξαν ότι δεν δεσμεύονται από τη συμμετοχή τους στη διαδικασία, αλλά έδρασαν κατά την κρίση τους (δηλαδή αν δεν μας αρέσει η απόφαση, έχουμε στην τσέπη και το πραξικόπημα). Και διακρίνονται σε δυο κατηγορίες:

α. Αυτούς που μετείχαν στην πρώτη 48ωρη (για εφησυχασμό της συνείδησης) κι έσπασαν τη δεύτερη (η «ιδανική» μεσοβέζικη λύση)

ή β. Αυτούς που καθόλου δεν απεργήσανε (μια γουλιά πικρή που, αν είσαι αποφασιστικός, την κατεβάζεις).

Βέβαια —είπαν— ας φτάσει και στην κορυφή της συνδικαλιστικής πυραμίδας μια ειδοποίηση: «δεν απεργούμε γιατί δεν συμφωνούμε με τη μεθόδευση». Και το ηθικό άλλοθι, η ιδεολογική κάλυψη, η συνειδησιακή τακτοποίηση έτοιμη στο άψε - σβήσε.

Αν ο καθένας μας σκεφτεί αδέσμευτα (η σκέψη δε φαίνεται· ας σκεφτούμε άφοβα) θα διαπιστώσει αδράνεια του κλάδου για μεγάλο διάστημα. Μέρος της ευθύνης αναμφίβολα βαρύνει την ηγεσία του συνδικαλιστικού οργάνου, που μπλοκαρισμένο σε κομματικά γρανάζια ή εκτιμώντας λαθεμένα την κατάσταση (;) αδυνατεί να δράσει όπως η ταξική του συνείδηση του υπαγορεύει. Ας αναλογιστεί όμως κι ο καθένας από μας τη στάση του σ' αυτό το διάστημα κι ας αναλάβει το μερίδιό της ευθύνης του.

Μετά την αυτοκριτική μας ας αποφασίσουμε τι στάση θα κρατήσουμε στις όποιες προτάσεις της ΟΛΜΕ. Διαφορετικά πολλοί κίνδυνοι ελλοχεύουν.

Ένα τελεσιγραφικό κείμενο δεν εξασφαλίζει τίποτα άμεσα. Η

παρουσία μας όμως στη δουλειά αυτόματα μας βάζει στην κατηγορία των απεργοσπαστών και δείχνει στο κοινό αυτό που θέλουν εκείνοι που ελέγχουν τα μέσα ενημέρωσης. Εκτός αν πιστέψουμε —παπατλά— ότι έχει η φωνή του κειμένου των λίγων που σκέφτηκαν έτσι την ίδια εμβέλεια.

Ειδικά από εκπαιδευτικούς χρησιμοποιείται το επιχείρημα «δεν κάνω ψευτοαπεργίες, γιατί λογαριάζω το συμφέρον των παιδιών». Κι επειδή βέβαια οι δύο 48ωρες δεν δημιουργούν προοπτική ικανοποίησης των αιτημάτων (ξεκάθαρο αυτό) δεν αξίζει —δήθεν— τον κόπο να υπολείτουν τα σχολεία. Μα ειδικά από εκπαιδευτικούς θα 'πρεπε να υπάρχει κι η πρόβλεψη για τη ζωντανή, παραδειγματική διδασκαλία των παιδιών. Πώς θα ξαναζητήσουμε εφαρμογή των αποφάσεων των Μαθητικών Κοινοτήτων, όταν έχουμε ανοίξει το δρόμο του ετοιμεισμού; Για ποιες συλλογικές αποφάσεις συζητάμε; Για ποιο σεβασμό τους;

Παράλληλα όμως ανοίγεται κι άλλος δρόμος: προσφέρουν αυτής της κατηγορίας —αν είναι ιδιαίτερη κατηγορία— οι απεργοσπάστες συμπαράσταση στους από πεποίθηση μικροσυμφεροντολόγους απεργοσπάστες. Τώρα που συχνά καταγγέλλονται αναπόδεικτες ετερόκλητες συμμαχίες ας επισημανθεί κι η συμμαχία αυτού του —άλλου— μετώπου. Του μετώπου που ταυτίζεται με την εξουσία, που δεν διακινδυνεύει γιατί είναι περιβλημένο νομιμότητα που μιλάει από θέση εξασφαλισμένης ισχύος και γι' αυτό μπορεί να ειρωνεύεται, να βρίζει, να στιγματίζει ακίνδυνα, που —στο τέλος γιατί— ουτ' ένα μεροκάματο δεν κάνει έστω και για μια εκδήλωση διαμαρτυρίας.

Κατάληξη: οπωσδήποτε να επιδιώξουμε ακηδεμόνευτο, ακομματίστο συνδικαλιστικό κίνημα αλλά και δυνατό, αδιάσπαστο. Δεν θα μπορέσουμε να γυρίσουμε πίσω για να διορθώσουμε τα λάθη μας. Και το να τραβάει καθένας το δρόμο του είναι λάθος. Όπως και να το στρέψει τα πυρά αντί ενάντια στον εχθρό μόνο ενάντια σ' αυτόν που θα 'πρεπε ν' αγωνίζονται πλάι πλάι.

Β. Τσοπάνου

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΑΙ ΑΠΛΗ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ

● Διατύπωση στο «πολιτικό δεκαπενθήμερο» (ΑΝΤΙ τχ. 302) σχολιάζει ο αναγνώστης μας Ν. Παπαδόπουλος. Να ποια είναι η άποψή του για την απλή αναλογική και ενδεχόμενη μεταπήδηση του πρωθυπουργού στην Προεδρία της Δημοκρατίας.

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Με τον τρόπο που διατυπώνεται μια φράση στο 3ο απ' το τέλος εδάφιο του «Πολ. Δεκάπενθμερου» του τελευταίου (302) τεύχους, οδηγεί νομίζω σε εντε-

λώς εσφαλμένη (μη διατυπώμενη στο σχόλιο) άποψη για τη σχέση μεταξύ απλής αναλογικής και προεδρικών εξουσιών. Λέει το εδάφιο μεταξύ άλλων:

«Στην περίπτωση αυτή (διάθεση προεδροποίησης του Ανδρέα) ένα μέρος των συνταγματικών τροποποιήσεων... θα μπορούσε να μην προωθηθεί και ο πρόεδρος της Δημοκρατίας να διατηρήσει στα χέρια του ορισμένες εξουσίες. Μια τέτοια μεταπήδηση... θα μπορούσε να επιτευχθεί έναντι ορισμένων ανταλλαγμάτων (λ.χ. απλή αναλογική)...».

Χαρακτηρίζεται λοιπόν η απλή αναλογική σαν *αντάλλαγμα* του μέλλοντος να προεδροποιηθεί, Ανδρέα Παπανδρέου προς τη ΔΗΑΝΑ (και ΚΚΕ, ΚΚΕ εσ.), σαν δηλαδή να *παραχωρεί* κάτι που δεν θέλει. Αυτό νομίζω ότι είναι η εσφαλμένη άποψη.

Ο Α. Παπανδρέου αρνήθηκε την καθιέρωση της Α.Α., όταν πρόκειται να συνεχίσει να κυβερνάει ως *πρωθυπουργός*, για να μπορεί με το φαύλο (φαυλότερο απ' τον Καραμανλικό) σύστημα να πετύχει αυτοδύναμη πλειοψηφία του ΠΑΣΟΚ δηλαδή, όπως και η πρακτική του έχει δείξει, αυταρχική και ανεξέλεγκτη διακυβέρνηση της χώρας απ' τον ίδιο και τους «συν αυτώ».

Εντελώς διαφορετικά είναι τα πράγματα, αν πρόκειται να «μεταπηδήσει» στην Προεδρία: τότε η απλή αναλογική (εφόσον θα 'χει διατηρήσει κι ορισμένες εξουσίες, όπως λέει το σχόλιό σας) του *χρειάζεται* του ίδιου ως *πρόεδρου* για να έχει δυνατότητα παρέμβασης στην πολιτική ζωή! Σε καμιά περίπτωση λοιπόν δεν θα 'ναι «*παραχώρηση*».

Ας γυρίσουμε όμως 10 χρόνια πίσω. Ο Καραμανλής είχε εξασφαλισμένο ένα «ήσυχο» Πρόεδρο, όταν προωθούσε την ψήφιση του —σε πολλά σημεία— αυταρχικού και αντιδραστικού Σύνταγματος του 1975. 'Ηδη από τότε, βέβαια, έβλεπε την προσωπική του άνοδο στην Προεδρία και γι' αυτό μπηγαν οι υπερεξουσίες του Προέδρου της Δημοκρατίας στο Σύνταγμα. 'Ενα δεν είχε προβλέψει ο Καραμανλής τότε: Πως είναι δυνατόν να ανεβεί τόσο γρήγορα το ΠΑΣΟΚ (τότε είχε 13% μόνο και η ΕΚΝΔ 20%) και να αποκτήσει ισχυρή αυτοδύναμη πλειοψηφία βουλευτών με την ενισχυμένη αναλογική! Στην περίπτωση αυτή —όπως άλλωστε το 'δαμε και στην πράξη— οι όποιες προεδρικές υπερεξουσίες (πλην της διενέργειας δημοψηφίσματος) είναι στην ουσία *ανεργές*. Αξία έχουν, μόνο αν η κυβέρνηση στηρίζεται σε δύο ή περισσότερα κόμματα, οπότε έχει δυνατότητα ελιγμών και χρήσης των υπερεξουσιών του ο Πρόεδρος. 'Ετσι πρόβλεπε τότε ο Καραμανλής να γίνει, γι' αυτό και δεν προώθησε την απλή αναλογική: νόμιζε ότι κανένα από τα τρία κόμματα δεν θα 'παιρνε ισχυρή αυτοδύναμη

πλειοψηφία, όταν ο ίδιος θα προεδροποιούνταν, και άρα θα συνέχιζε να 'χει τον πρώτο λόγο.

Ο Α. Παπανδρέου τώρα, *αν δεν προωθήσει πλήρη αυτοδύναμωση των προεδρικών εξουσιών* (που θα σημαίνει βέβαια ότι σκέφτεται τα ίδια με τον Καραμανλή παραπάνω) θα προβεί στην καθιέρωση της απλής αναλογικής για να σιγουρέψει την (προβλεπόμενη ως προεδρική) δικιά του κυριαρχία στην πολιτική ζωή. Κατά το συνήθειό του, φυσικά, θα «ντύσει» την κίνηση με θεωρίες για δημοκρατικότητα, για εκπλήρωση στόχου της 3ης Σεπτεμβρίου κτλ.

Τα παραπάνω καθόλου δεν πρέπει να εκληφθούν σαν αντίθεση στην απλή αναλογική (έστω με Παπανδρέου Πρόεδρο) και την ανάγκη πολυκομματικών κυβερνήσεων. Γράφτηκαν για να δείξουν απλώς ότι ο Α. Παπανδρέου θα προωθήσει *έτσι κι αλλιώς* την Α.Α., αν στοχέψει στην Προεδρία, και καθόλου τα «μικρά» κόμματα —κυρίως τα ΚΚΕ και ΚΚΕ εσ.— δεν πρέπει να το εκλάβουν σαν «*αντάλλαγμα*» και να του δώσουν τις ψήφους τους για να προεδροποιηθεί!

Φιλικά

Ναπολέον Παπαδόπουλος

ΚΑΦΟΝΙΑ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟ

● Από το 96 ΤΥΠΕΘ Χίου πήραμε επιστολή διαμαρτυρίας ομάδας δημοκρατικών φαντάρων σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης στο στρατόπεδό τους και για τους τρόπους που ασκούν επάνω τους εξουσία ορισμένοι ανώτεροι αξιωματικοί.

Ορισμένοι «αστεράδες» συναντώνται μεταξύ τους για το ποιος θα πάρει καλύτερο βαθμό, από τους ανώτερους, στο παιχνίδι της τρομοκρατίας σε βάρος των φαντάρων. Οι φαντάροι εδώ είναι υποχρεωμένοι να δουλεύουν εξοντωτικά τις περισσότερες μέρες της εβδομάδας, να υφίστανται το απαραίτητο τρέξιμο, τις ώρες που δεν εργάζονται, και να έχουν υπηρεσία τη νύκτα (σκοποί, θαλαμοφύλακες). Η σωματική και η ψυχολογική κόρυση ξεπερνάει τα όρια αντοχής και του πιο ανθεκτικού φαντάρου.

Όταν όμως αναμένεται επιθεώρηση από τους ανώτερους μεταμορφώνονται όλα απότομα, όπως και οι χώροι. Δημιουργούν τα απαραίτητα κίνητρα για πράξεις που πολλοί θα προσπαθούσαν να τις μπάλωσουν με το γνωστό «είχε ατομικά προβλήματα». Οι προσβολές, οι βλαστημίες και οι απειλές από τους αστεράδες είναι καθημερινό φαινόμενο. Πρωταγωνστής ο υποδιοικητής του τάγματος. Παλαιότερα ήταν πρώτος στην κλίμακα ήταν τρομοκρατών εδώ μέσα. Τώρα πήρε βαθμό και πρέμισε κάπως. Πρώτοι στην κλίμακα της τρομοκρατίας είναι ο Διοικητής του Λόχου Διοικήσεως και ο Διοικητής του ΠΥΠ. Ακολου-

θούν ο υπολοχαγός του Λόχου Τεχνικού και ορισμένοι ανθυπασπιστές του ίδιου λόχου. Το δικαίωμα που έχουν να αναφέρουν του φαντάρους για πράξεις πολλές φορές υποθετικές αποτελεί το πανίσχυρο όπλο τους. Συγκεκριμένα ο Διοικητής του Λόχου Διοικήσεως αναφέρει 18 φαντάρους σε διάστημα δύο εποπτειών του. Πολλούς από αυτούς τους επιβαρύνει με υποθετικά παραπτώματα, με αποτέλεσμα να τους επιβάλλονται μεγάλες ποινές για πράγματα που δεν είχαν κάνει. Φαντάρος του τάγματος που εξαφανίζεται περιοδικά ανά 48ωρο κάθε φορά αντιμετωπίζεται με ποινές, και έχει μέχρι στιγμής πάνω από 100 μέρες φυλακή για το ίδιο παράπτωμα, που έχει κάνει πολλές φορές. Είναι δύσκολο να καταλάβει ο Διοικητής ότι πρόκειται για άτομο με ειδικά προβλήματα και να τον αντιμετωπίσει ανάλογα; (Ίσως με τη βοήθεια γιατρού).

Πρέπει μήπως να βλέπουν πρώτα τα μυαλά των φαντάρων μαζί με σφαίρες καρφωμένα στο ταβάνι της σκοπιάς για να πεισθούν ότι έχουν προβλήματα;

Όλα αυτά γράφονται για μια μονάδα που θεωρείται στη Χίο, από τους φαντάρους άλλων μονάδων, σαν καλύτερη. Φανταστείται τι συμβαίνει στις άλλες μονάδες.

Πιστεύουμε ότι η πολιτεία πρέπει να εφαρμόσει άλλες εκπαιδευτικές αρχές στις στρατιωτικές σχολές, και να υποχρεώσει τους υπάρχοντες αστεράδες, με προγραμματισμένα σχέδια να σπουδάσουν σε πανεπιστημιακές σχολές ανάλογα με τις ειδικότητές τους (όταν σπουδάζουν να βρίσκονται μακριά από το στρατό).

Να εξασφαλιστούν τα βασικά πολιτικά δικαιώματα της πληροφόρησης, της έκφρασης γνώμης και της απαίτησης σεβασμού από τους ανώτερους χωρίς συνέπειες από αυτές. Να εξασφαλιστεί το δικαίωμά μας να αναφερόμαστε στα πολιτικά κέντρα εξουσίας απ' ευθείας, χωρίς παρεμβάσεις της στρατιωτικής ιεραρχίας.

Διεκδικούμε την αλλαγή του στρατιωτικού κανονισμού προς δημοκρατικότερες αρχές και περισσότερες δεσμεύσεις και ελέγχους της στρατιωτικής ιεραρχίας από εξωστρατιωτικά κέντρα εξουσίας.

Απαιτούμε τη μείωση της στρατιωτικής θητείας.

Καλούμε όλους τους κοινωνικούς και πολιτικούς φορείς, που αντιλαμβάνονται ότι τα προβλήματα αυτά απαιτούν λύσεις και όχι τρόπους να μαθαίνει ο κόσμος να ζει με αυτά, να ερευνηθούν μαζί μας όλες τις πτυχές των παραπάνω προβλημάτων και να προταθούν πιο ολοκληρωμένες λύσεις.

Δε θα κάτσουμε με σταυρωμένα χέρια ακόμα και μέσα στους

Μ. ΚΟΥΚΟΥΛΕ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ

Α
Θ
Υ
Ρ
Ο
Σ
Τ
Ο
Μ
Ι
Α

ΕΑΝΑ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΝΕΦΕΛΗ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 9
ΑΘΗΝΑ 106 79
Τηλ. 3607744-3639962

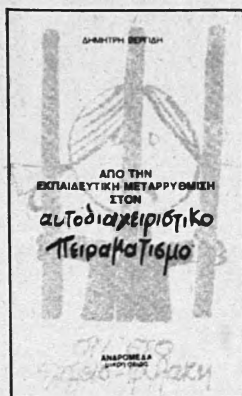
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ

Βιβλία
για
την
Παιδεία
και
την
αυτοδιαχείριση

ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΤΗΛ. 36.20.889
36.07.744

τάφους μας.

Θα κάνουμε αυτά που μας προστάζουν τα δημοκρατικά πι-
στεύω μας.

ΕΞΕΙΣ;

(Θα επανέλθουμε).

Ομάδα Δημοκρατικών
Φαντάρων

ΠΕΡΙ ΕΡΓΟΒΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΩΝ

● Με τον τίτλο «ο αναγνώστης
θέλει να πυροβολείς» ο Γ. Τζώρ-
τζης, από το Βόλο, μας έστειλε
την επιστολή που ακολουθεί:

Δεν θα κενολογούσαμε, αν ισχυρι-
ζόμασταν πως τα τελευταία χρόνια τα
παράδειγματα της προχειρότη-
τας, της τσαπατσουλιάς και της α-
νευθυνότητας στον ελληνικό εκδο-
τικό χώρο συνεχώς διογκώνονται,
ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις τα
γεγονότα κυριολεκτικά βγάζουν
μάτια. Παρ' όλα αυτά, φαίνεται πως
δυστυχώς τίποτα δεν σαλεύει κάτω
απ' το πετόι του ιπποπόταμου στην
πλειοψηφία του εκδοτικού κατε-
στημένο (κι ένα σεβαστό ποσοστό
του αναγνωστικού κοινού) μένει
μάλλον απαθές και αδιάφορο. Κε-
νολογούμε λοιπόν, όταν επισημαί-
νουμε κάποιες ιδιαίτερα σκανδαλι-
στικές περιπτώσεις; Μπορεί... 'Ο-
μως, από μια άλλη άποψη, ίσως και
να χρειάζεται κάπου κάπου (έτσι α-
πλά, σαν ένα παιχνιδάκι), να ασχο-
λούμαστε με τις φιλότιμες προσπά-
θειες των ειδημόνων να ρίξουν το
φως των προβολέων τους στο σκο-
τεινό κελί που εντρυφεί ο αναγνώ-
στης, ή άλλως να βγάλουν το ψωμί
τους, ή άλλως να συντηρήσουν τη
θέση τους (όποια κι αν είναι αυτή
—την τόσο επισφαλή κι αβέβαιη), ή
άλλως...

Στο τεύχος 5, λοιπόν, του περιο-
δικού *Ιχνηυτής* (Οκτ. '85), ο κακο-
προαίρετος κι αήθης αναγνώστης
τσιμπάει το λαυράκι στο όνομα του
τρίπτυχου αφιερώματος της μόνη-
της στήλης του περιοδικού «Βιβλιο-
γραφικά τετράδια», στους πρόωρα
αποχωρήσαντες Τζακ Κέρουακ,
Ντύλαν Τόμας και Τζιμ Μόρρισον.
Ας μην ασχοληθούμε με τον ύστερο
της τριανδρίας, Τζιμ Μόρρισον,
μιας και η εμφάνισή του στο πλαί-
ριο των άλλων δύο είναι τουλάχισ-
τον άστοχη και αφελής. Αυτός λοι-
πόν τη γλιτώνει: δεν γίνεται όμως
το ίδιο με τους καμμένους Κέρουακ
και Τόμας, για τους οποίους μοιάζει
να ισχύει αυτό που λένε, πως μια
αντίδοξη και γρήγορη ζωή μοιραία
θα σε κυνηγάει και στο μνήμα ακό-
μη. 'Ομως, ας μην μακρηγορούμε,
κι ας πάρουμε με τη σειρά τις δύο
περιπτώσεις.

Ο μυθος της σύντομης και πλού-
σιας ζωής του Κέρουακ, είναι φυσί-
κό να προκαλεί τον επίδοξο συντά-
κτη του εργοβιογραφικού του ση-
μειώματος στα πιο χοντρά αποτολ-
μήματα. 'Ετσι λοιπόν θα πληροφο-
ρηθούμε, και τρεις και τέσσερις και
πέντε φορές, μέσα στις δώδεκα μι-
κρές παραγράφους του σημειώμα-
τος, για τις ιδιαίτερες σεξουαλικές
προτιμήσεις του Κέρουακ, όπως,
για παράδειγμα, πως ήταν «τύπος
δισεξουαλικός και συγκρατημένος
ομοφυλόφιλος», ή πάλι πως «σε η-
λικία 27 ετών ανοίγει μέσα του ένα
πάθος για διπλο-δυσδικές και τρι-
γωνικές Ιψενικές σχέσεις που
πραγματώνεται πάνω στην «οικο-
γενειακή» φίλδια του με το ζεύγος
Κάρολιν και Νηλ Κάσσαντ». 'Η
πώς η μητέρα του κατέστρεφε την
αλληλογραφία του γιου της, για να

σώσει την τιμή της οικογένειας απ' τις
συχνές αναφορές του σε θέμα-
τα ανάλογου ενδιαφέροντος κτλ.,
κτλ. Μου φαίνεται τουλάχιστον πε-
ριεργό, πώς τόσο προσεκτικοί με-
λετητές στις τέσσερις βιογραφίες
του Κέρουακ που εγώ προσωπικά έ-
χω διαβάσει, άφησαν να τους δια-
φύγει αυτό το τόσο σπουδαίο γεγο-
νός, αφιερώνοντάς του μονάχα με-
ρικές σποραδικές σελίδες (μέσα
στις χιλιάδες των αντίστοιχων βι-
βλίων τους), ή πως άνθρωποι που έ-
ζησαν και γνώρισαν από κοντά τον
Κέρουακ, μιλούν ακόμη και σήμερα
συγκεχυμένα για τη σεξουαλική
του ζωή, ή μάλλον δεν μιλούν καθό-
λου γι' αυτή, χάνοντας έτσι το κλει-
δί στην κατανόηση του φαινομένου
του συγγραφέα Κέρουακ. Πράγμα
που βέβαια δεν διέλαθε της προσο-
χής του πονηρού συντάκτη του ση-
μειώματος του *Ιχνηυτή*.

Διαβάζουμε ακόμη πως ο Κέ-
ρουακ «λάτρευε τις πρόξενες που έ-
γραφε ο Νηλ Κάσσαντ στις τοπι-
κές εφημερίδες, περιοδικά και βι-
βλία». 'Ομως, εγώ ο δύστυχος πλη-
ροφоруμαι από έγκυρες βιογρα-
φίες και καταλόγους Αμερικάνικων
Πανεπιστημίων, πως ο φτωχούλης
Κάσσαντ αξίωσε να δει (κι όχι α-
κριβώς, αφού αυτό συνέβη χρόνια
μετά το θάνατό του) μονάχα ένα βι-
βλίο του τυπωμένο («The first
third»), ενώ ελάχιστα κομμάτια απ' το
βιβλίο αυτό είχαν προηγουμέ-
νως δημοσιευτεί σε δύο περιοδικά
(«Notes from Underground» και «Ci-
ty Lights Journal») σε μια εποχή
που ο Κέρουακ κι ο Κάσσαντ δεν
διατηρούσαν πλέον σχέσεις.

Ακόμη «Ο Λώρενς Φερλινγκέττι,
τον προωθεί σε πιο κουλτουριάρι-
κες Πολιτείες των ΗΠΑ». Πολύ πριν
γνωρίσει τον Φερλινγκέττι, ο Κέ-
ρουακ είχε ήδη ζήσει σε Νέα Υόρ-
κη, Σαν Φρανσίσκο, Λος Άντζελες,
Ντένβερ, Ουάσινγκτον, είχε φέρει,
άνω κάτω την Αμερική, είχε σχετι-
στεί μ' όλους σχεδόν τους εκπρο-
σώπους της Μητρί Γενιάς σε πρω-
τεύουσες, πόλεις και κωμοπόλεις.
Αναζητούνται επομένως «κουλτου-
ριάρικες πολιτείες των ΗΠΑ» (!).

Ακόμη: «Μια διαφωνία του το
1962 με τον Άλλεν Γκίνσμπουργκ
πάνω σε θέματα οικονομικής χει-
ραφέτησης, από αρωγές και κρατι-
κές υποτροφίες, τον απομακρύ-
νουν από όλους». Άνευ σχολίου.

Ακόμη: «παιζει σεξόφωνο... ψι-
λοζωγραφίζει... με τον Άλλεν Γκίν-
σμπουργκ συνδέεται και ερωτικά...
εγκαθίσταται στην Ισπανία... αλλη-
λογραφεί για λίγο με τον Ουίλλιαμ
Μπάρρροουζ...». 'Οποιος έπιασε κα-
μιά φορά στα χέρια του κιθάρα και
δοκίμασε να βγάλει κάποια άτσαλα
ακκόρντα, μπορεί κάλλιστα τώρα
πια να ισχυριστεί πως «παιζει κιθά-
ρα». 'Οποιος πέρασε απ' τη Λαμία
γυρίζοντας στην Αθήνα, ενώ προη-
γουμένως είχε μείνει κάμποσους
μήνες στην Καβάλα, τη Θεσσαλονί-
κη ή το Βόλο, δικαιούται να συνοψί-
ζει τις ταξιδιωτικές του περιπέ-
τειες στην αποφθεγματική φράση
«είχα εγκατασταθεί στη Λαμία». 'Ο-
ποιος έχει ζήσει 15-20 χρόνια με το
φίλο του κ. Χ. και σ' όλο αυτό το διά-
στημα έχουν ανταλλάξει, όπως εί-
ναι φυσικό, μερικές δεκάδες γράμα-
μα, μπορεί κάλλιστα να απαντάει
όταν τον ρωτάνε αν γνώριζε τον κ.
Χ. «Πώς, βέβαια, αλληλογραφούσα
μαζί του ένα διάστημα».

Ακόμη: «Η αλληλογραφία του με
τον Γκίνσμπουργκ και τον Μπάρ-
ροουζ κρατείται ακόμη μυστική».
Περίεργο, γιατί τη βιβλιοθήκη μου
κοσμούν μερικές δεκάδες γράμμα-

τα του Κέρουακ στους Μπάρρουζ και Γκίνσμπουργκ, δημοσιευμένα σε βιβλία και περιοδικά ευρύτατης κυκλοφορίας, ενώ διάφορα Πανεπιστήμια των ΗΠΑ προσφέρουν την πρωτότυπη αλληλογραφία του (την οποία βέβαια για λόγους εμπορικού συμφέροντος και μόνο δεν έχουν ακόμη εκδόσει) που έχουν στην κατοχή τους, σε κάθε επίδοξο μελετητή ή δημοσιογράφο.

Ακόμη «το κυριότερο βιβλίο για τον Κέρουακ κυκλοφορεί από έναν Έλληνα καθηγητή στις ΗΠΑ, τον Charles E. Jarvis... με τον τίτλο *Visions of Kerouac*...». Από μια ντουζίνα βιογραφίες, μέσα στις οποίες ξεχωρίζουν μερικά πραγματικά έξοχα μελετήματα, ο συντάκτης του σημειώματος προβάλλει την κατά κοινή ομολογία ελλειπέστατη και κάκιστη βιογραφία του «έλληνα» καθηγητή πάνω στο άψυχο κουφάρι του Κέρουακ. (Όποιος την έχει διαβάσει, θα καταλάβει γιατί ο ίδιος ο Κέρουακ, λίγους μόνο μήνες πριν πεθάνει, γελοιοποιούσε με τις απαντήσεις του τις ερωτήσεις του Jarvis, που ήδη ετοιμάζε το μεταθανάτιο κακέκτυπο της προσωπογραφίας του).

Ακόμη «Ο θάνατος της μητέρας του σε ναυάγιο του στοιχίζει και μερικούς μήνες αργότερα απομονώνεται, χάνεται και αυτοκτονεί...». Εδώ τα έχω πράγματι χαμένα και θα χρειαστεί σίγουρα κάποιο μέντιουμ να μου εξηγήσει το πόσο στοιχίσε ο θάνατος της μητέρας του από βαθιά γεράματα στον καθημενούλη Τζακ, που κάμποσα χρόνια πριν απ' το λυπηρό αυτό γεγονός, είχε προλάβει ο ίδιος να αποδημήσει πρώτος εις Κύριον!

Ακόμη (και για να τελειώνουμε επιτέλους) «Πέθανε τον Οκτώβρη του 1969, αυτοκτονώντας όταν έμαθε πως είχε προχωρήσει η κίρρωση του ήπατος». Εδώ ίσως και να μην χρειαστεί κάποια εξήγηση, γιατί το να πεθάνει μες στον ύπνο σου από γαστρορραγία, όταν από μόνος σου έχεις επενδύσει το μέλλον σου στον Μαμμωνά του Οινόπνευματος, αυτό μπορεί εν μέρει να εκληφθεί και ως αυτοκτονία.

Εν κατακλείδι: κύριε Λεωνίδα Χρηστάκη, έφαγα ένα ολόκληρο αβγό για γι' αυτές τις υστερόβουλες κακίες μου, και θα μπορούσα ίσως να πιστέψω πως είναι η πλατιά αφέλειά σας που σας οδηγεί σε τούτα τα φαιδρά αποτολήματα (πιστεύοντας πως είναι ακόμη η εποχή που θα μπορούσατε να χλευάζετε εκδότες εν αναγνώστες με παραποιημένες εν γνώσει σας πληροφορίες), αν δυστυχώς δεν ήμουν τόσο σίγουρος για την τυφή σας άγνοια κι αυτόν τον χρόνιο καιροσκοπισμό σας. (Υπάρχουν κι άλλοι τρόποι να ζησι κανείς την σημερινή ημέρα).

Μονοπώλησα το χώρο και το ενδιαφέρον του αναγνώστη με την περίπτωση του Κέρουακ, και είμαι έτσι αναγκασμένος να διατρέξω εν συντομία την περίπτωση του Ντύλαν Τόμας. Επισημαινω αρχικά πως η γενετήριά του προφέρεται Σουάινσον (Swansea) κι όχι Σουάινζνι, ο πατέρας του λεγόταν Ντι Τζέι Τόμας (D. J. Thomas), κι όχι Ντι Τζι Τόμας, και δεν ήταν καθόλου «ένας

συνεχώς συνωφριωμένος άνθρωπος» (τηρείται η ορθογραφία του πρωτοτύπου), αλλά αντίθετα, παρ' όλα τα προβλήματά του, βοήθησε το νεαρό Τόμας στις νεανικές και κατοπινές του αναζητήσεις, ο τίτλος της ποιητικής συλλογής του Τόμας (κι όχι συλλογής διηγημάτων) του 1939 είναι «The world I breathe» (ο Κόσμος που Αναπνέω), κι όχι «The world breath» (Η Ανάσα του Κόσμου).

Ακόμη το άγνωστο έργο του που κυκλοφόρησε στην Αμερική το 1946 με τίτλο «Selected Neit», δεν είναι άλλο απ' τα «Selected Writings», μια επιλογή πεζών και ποιημάτων του από την New Directions.

Ακόμη είναι κάπως υπερβολικό να ισχυριζόμαστε πως τα έργα του «Death and Entrances» και «Selected Writings» «γνωρίζουν μία άνευ προηγουμένου επιτυχία», ή πως «οι δίσκοι με τις απαγγελίες του γίνονται ανάρπαστοι σ' όλο τον κόσμο». Θα 'ταν πιο φρόνιμο να λέγαμε, πως οι δύο προαναφερθείσες εκδόσεις δεν περιορίστηκαν στο τираζ των προηγουμένων βιβλίων του (που δεν ξεπερνούσε τα χίλια αντίτυπα), μα έφτασαν τις 6.000 με 7.000 αντίτυπα. Δεν πρέπει επίσης να ξεχνάμε, πως ο πρώτος δίσκος του, που ηχογραφήθηκε στην Αμερική με έξοδα δύο θαυμαστριών του Τόμας, στοίχισε αρχικά την οικονομική αποτυχία των τολμηρών δεσποινίδων, ενώ αργότερα αποτέλεσε γι' αυτές μία υπολογίσιμη πηγή κέρδους. Δεν μπορώ όμως να φανταστώ τη σκηνή όπου ανήσυχτοι φανατικοί της ποίησης σχηματίζουν ουρές έξω απ' τα δισκάδικα και βιβλιοπωλεία, έστω του Παρισιού, του Βερολίνου, ή του Τόκιο, μην τυχόν κι εξαντληθεί ο δίσκος του Ντύλαν Τόμας.

Αφήνοντας στην άκρη άλλες ανάλογες υπερβολές του σημειώματος, θα ήθελα να επισημάνω κάποιες χαρακτηριστικές ελλείψεις σε σημαντικά γεγονότα γύρω απ' το φαινόμενο Ντύλαν Τόμας, όπως για παράδειγμα, τη σχέση του με τον φίλο του και ποιητή Βέρνον Ουάτκινς (Vernon Watkins), που επηρέασε τον Τόμας όσο κανείς άλλος, το γεγονός πως δύο τουλάχιστον από τα πρώιμα ποιήματά του, που έθεταν τις βάσεις του πλούσιου μελλοντικού του μύθου, ήταν ακριβείς αντιγραφές δημοσιευμένων ήδη ποιημάτων γνωστών Ουαλλών ή Αμερικανών ποιητών (π.χ. Lillian Gard και Thomas S. Jones), το γεγονός ότι δεν πέθανε από «αλκοολική τοξίνωση», αλλά από μια άστοχη ένεση μορφίνης κάποιου άθλιου γιατρού της Νέας Υόρκης κτλ. κτλ.

Όλα αυτά, και τόσα άλλα που θα 'ταν πλέον κουραστικό κι ανούσιο να επαναλαμβάνουμε, μπορούν εν μέρει να εξηγήσουν την αθλιότητα της πληροφόρησης στην Ελλάδα. Θα μου πείτε: ψύλλος στ' άχυρα. Ίσως κάπου εδώ να συμφωνούμε. Σημ.: Θα ήμουν εξαιρετικά ευγνώμων, αν κάποιος μου υποδείκνυε έστω και μία πλήρη εργο-βιβλιογραφία ξένου συγγραφέα σε ελληνικό λογοτεχνικό περιοδικό.

Γιάννης Τζώρτζης
Βολος

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΤΟΜΑΣ ΜΑΝ

Έπιλογή από την
αλληλογραφία (1901-1955)
του μεγάλου Γερμανού
συγγραφέα. Η ζωή, τό έργο
και τά σημαντικότερα
γεγονότα του πρώτουμισού
του είκοστου αιώνα περνάει
μέσα από τίς σελίδες αυτού
του διδύλιου.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΝΕΦΕΛΗ
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 9
ΑΘΗΝΑ 106 79
Τηλ. 3607744-3639962

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
Σπάρτακου 9, Καλλιθέα
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
«Εκδοτικά επιχειρήσεις»
Ν. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ Α.Ε.
Πειραιώς 52, Μοσχάτο
Τηλ. 48.12.558 - 48.22.779

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 850 δρχ. - Ετήσια 1.700
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 6.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
Εξάμηνη: δολ. 13
ετήσια: δολ. 26
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
Εξάμηνη: δολ. 15
ετήσια: δολ. 30

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 70
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 100

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ANTI»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819

- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

Β' έκδοση

Ξανάρχεται

Ο ΕΤΡΟΥΣΚΟΣ

Πολεμιστής και εραστής,
σοφός και πειρατής,
αψήφησε ανθρώπους και θεούς
για να βρει τον εαυτό του...

Σε 6 μήνες εξαντλήθηκε η πρώτη έκδοση

Η επικαιρότητα του καθημερινού

Η είδηση παραπέμπει πάντα σ' ένα γεγονός. Σε κάτι δηλαδή που συμβαίνει στον κόσμο και είναι ανεξάρτητο από το έντυπο ή το τηλεοπτικό κανάλι που θα το καταγράψει. Στο σκληρό πυρήνα της κυρίαρχης ιδεολογίας για την είδηση, βρίσκεται πάντα μια αντίληψη για το γεγονός.

Ωστόσο η αντίστροφη πρόταση δεν ισχύει. Δεν είναι κάθε γεγονός είδηση. Αν το γεγονός δεν είναι εξαιρετικό, αν δεν αποτελεί εξαίρεση του κανόνα, δεν συνιστά κατ' ανάγκην είδηση. Έτσι το γεγονός ότι τα αστικά λεωφορεία ξεκινούν από τις αφετηρίες χωρίς καθυστέρηση —ακόμα και για μια χώρα σαν την Ελλάδα— ποτέ δεν θα θεωρηθεί αξιοσημείωτο, και προφανώς δεν πρόκειται να φιλοξενηθεί στην πρώτη σελίδα. Αντίθετα, το γεγονός ότι ένα λεωφορείο των αστικών συγκοινωνιών έπεσε από μια γέφυρα, με αποτέλεσμα να τραυματισθούν πάνω από 50 επιβάτες, ήταν το cover story για κάμποσες εφημερίδες.

Κι όμως, από όποια πλευρά κι αν το εξετάσει κανείς, αυτή η είδηση είναι σχεδόν αδιάφορη. Είναι ένα από αυτά τα συμβάντα που εξαντλούνται την ίδια στιγμή που παράγονται. Ενώ ένα γεγονός επαναλαμβανόμενο, καθημερινό, συνηθισμένο, όπως οι πεντάλεπτες ή εικοσάλεπτες καθυστερήσεις των λεωφορείων, όταν αθροισθούν, μπορεί να σημαίνουν ότι στην Ελλάδα, κάθε χρόνο, χάνονται περισσότερες ανθρώπινες από αυτή την αιτία, παρά από τις απεργίες. Παρ' όλα αυτά, αυτό το δεύτερο γεγονός, για τις εφημερίδες δεν συνιστά αξιοσημείωτο μέγεθος.

Ταυτόχρονα, άλλα γεγονότα που χωρίς αυτή την αντίληψη για την είδηση δεν θα είχαν νόημα, παράγονται με την προοπτική ότι μπορούν να μετατραπούν σε σημαντικά μηνύματα. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι οι προεκλογικές συγκεντρώσεις. Όλοι γνωρίζουν ότι μια προεκλογική συγκέντρωση δεν συνιστά πάντα αντικειμενικό γεγονός. Παράγεται εντούτοις μέσω της μεταφοράς πληθυσμών και αποκτά το νόημά της μέσω της αναμετάδοσης από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας.

Από την αρχική ιδέα λοιπόν για την είδηση, αυτή την αυτονόητη και κοινότοπη ιδέα που αποτελεί το αλφάβητο της τρέχουσας δημοσιογραφίας, μια απλή έρευνα των εφημερίδων οδηγεί εύκολα στο ακριβώς αντίθετο συμπέρασμα. Σπάνια τα πιο ενδιαφέροντα γεγονότα αποτελούν είδηση, ενώ συχνά οι ειδήσεις αναφέρονται σε γεγονότα πλαστά.

Προφανώς αυτή η υπεράσπιση του ανεπικούριου, του κανονικού και του επαναλαμβανόμενου, απόκτησε επικαιρότητα εξαιτίας του διήμερου για τον Τύπο και την τηλεόραση που διοργάνωσε το ANTI. Σε μια συζήτηση πλούσια και γόνιμη —που ωστόσο άφησε αυτή την όψη του ζητήματος ανεκμετάλλευτη— ταιριάζει, ως επίλογος, να επισημανθεί πως η ιδεολογία της είδησης δεν είναι από τα λιγότερο ενδιαφέροντα θέματα. Ούτε φυσικά η έννοια της αντικειμενικότητας, που συνδέεται άρρηκτα με την είδηση, είναι ένα θέμα παλιομοδίτικο και πολυσυζητημένο, όπως άφησαν να εννοηθεί κάμποσες εισηγήσεις.

Όταν ένας σκύλος δαγκώσει τον αφέντη του, όλοι συμφωνούν πως αυτό δεν είναι είδηση. Είναι είδηση αν ο κύριος δαγκώσει το σκύλο του. Όμως, αν τα κρούσματα σκύλων που δαγκώνουν πληθύνουν, ίσως βρισκόμαστε μπρος σε επιδημία λύσσας.

Σημειωματάριο ειδήσεων

- Δεν υπάρχει μόνον ο δαίμων του τυπογραφείου. Φαίνεται πως υπάρχει και ο δαίμων του ταχυδρομείου. Αυτός που ευθύνεται για την καθυστέρηση του προγράμματος και του δελτίου Τύπου που μας έστειλε η «Animation '85»

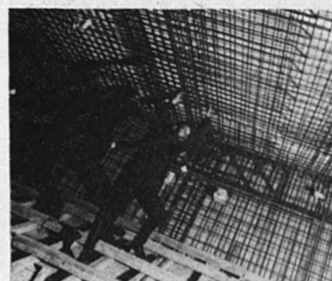
αναγγέλλοντας την πρώτη εβδομάδα για το Κινούμενο Σχέδιο. Από την άλλη πλευρά το Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων και Τύπου της «Πολιτιστικής Πρωτεύουσας» δεν επιδεικνύει ιδιαίτερη ενεργητικότητα. Έτσι όλο το κινηματογραφικό πρόγραμμα μεταδίδεται με αρχαϊκές μεθόδους, δηλαδή στόμα με στόμα. Κρίμα, γιατί διαθέτει φαντασία. Φαίνεται πως από ένα σημείο κι έπειτα στους υπεύθυνους δεν έλλειψε μόνον η φαντασία —οι κακές γλώσσες λένε ότι παρητήθη— αλλά και η οργανωτικότητα.

- Μια και αρχίσαμε με τις καθυστερημένες ειδήσεις, ας συνεχίσουμε. Ο αρχιτέκτονας Νίκος Λάσκαρης εκθέτει από

φυσιογνωμία της συνοικίας αυτής ως μονάδας οικιστικής, τυπικής των μορφών ζωής που αναπτύχθηκαν στην Αθήνα από τον καιρό της Τουρκοκρατίας ως τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αι. εξετάζει η συγγραφέας

στηριγμένη στις μαρτυρίες ξένων περιηγητών, σε λαϊκά ή λόγια ελληνικά κείμενα της εποχής, αλλά και σε έγγραφα που αφορούν το εθιμικό δίκαιο της ιστορικής αυτής περιόδου. Στην εξαιρετικά ενδιαφέρουσα αυτή «βιογραφία» της Πλάκας το κείμενο δίνει με τις εικόνες (182 φωτογραφίες έγχρωμες και ασπρόμαυρες). Ανέκδοτο υλικό —σχέδια, υδατογραφίες και έγγραφα, που προέρχονται από δημόσια και ιδιωτικά αρχεία καλύπτουν μεγάλο μέρος από την εικονογράφηση και αποτελούν λειτουργικό μέρος της έκδοσης.

τις 28 Νοεμβρίου στο Studio Actuel, Κλεομένους 44, την κατασκευή - περιβάλλον «Υπόγειο» που την εντάσσει στην περιοχή της «Δομικής Πλαστικής». Το «Υπόγειο» βγαίνει από την οικοδομή, σαν ένα πρωτότυπο, δουλεμένο με σχολαστικά επιστημονικό τρόπο. Δομή από ξύλα και σίδηρα, είναι μέρος μιας πολύχρονης προσπάθειας για μια πλαστική παρουσίαση με αυστηρή αφαίρεση κάθε έννοιας αισθητικής ή διακόσμησης. Το «Υπόγειο» θα λειτουργήσει και σαν σκηνή - εργαστήριο - καταφύγιο άλλων «υπόγειων» εκφράσεων της Τέχνης. Όποιοι λοιπόν δεν αισθάνεται βολικά με τον Μάρκο, ας πάρει τη βότκα του κι ας κατέβει στο «Υπόγειο».

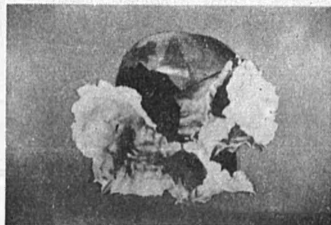
- Η Πλάκα, ένας χώρος που σφραγίζεται από το παρελθόν και συγκεντρώνει σήμερα τις πιο ολοκληρωμένες προσπάθειες για τη δημιουργία μιας Αθήνας με ανθρώπινο πρόσωπο είναι το θέμα του βιβλίου της Αίσας Μιχαήλ που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Γνώση - Πανόραμα. Τη

- Έκθεση για μικρά και μεγάλα δώρα οργανώνεται στο «Στέκι Νεολαίας - Αλίμου» από 16-22 Δεκεμβρίου Μόλις προλαβαίνετε! Με δουλειές της Ελένης Φραντζεσκάκη ευκαιρία να δείτε Ελληνική Λαϊκή Τέχνη! Σε: ζωγραφική - κολάζ - κεραμικά κτλ. Να σκεφτείτε ελληνικά, να αγοράσετε ελληνικά, να χτυπήσει η καρδιά σας ελληνικά και να πιείτε μια ταικούδια (προσφορά χωρίς μεζέ) για να ζεσταθείτε ελληνικά... Όλα αυτά στο «Στέκι Νεολαίας Αλίμου» Άνω Καλαμάκι (14η στάση,

λεωφορείο 108 από Ακαδημίας)
Μπιζανίου 19 από 16-22
Δεκέμβρη ώρες λειτουργίας 10-2
πρωί και 5-9 το βράδυ.

● Η κεραμίστρια Έφη Πάνια

παρουσίαζε την τελευταία της δουλειά σε πηλό από 9 Δεκέμβρη '85 ως 5 Γενάρη '86 στην Αίθουσα «Εργαστήρι Τέχνης», Αριστοφάνους 35 Χαλάνδρι. Μέσα από τη γλυπτική κεραμική η «Εffi» μας δίνει μια έντονη διάθεση έκφρασης του σύγχρονου χώρου. Όπως θα θυμάστε, παραμένουμε οπαδοί —χωρίς διακρίσεις— αυτής της αρχέγονης και ταπεινής τέχνης.

● Μια μεταξοτυπία μπορεί να τυπωθεί παντού; Να μοιάζει με τατουάζ, όπως δηλώνει έμμεσα

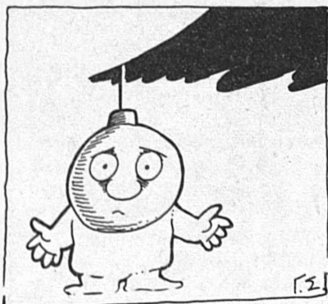

ο ζωγράφος **Μαρίνος Λιανάκης**; Ανεξάρτητα απ' αυτό, ο καλλιτέχνης εκθέτει την τελευταία δουλειά του από τη Δευτέρα 16 Δεκεμβρίου στη γκαλερί «Dada», Αντήνορος 31. Είναι μια σειρά έργων πάνω σε μεγάλες επιφάνειες, γεωμετρικών σχημάτων, με συμβολισμούς, που έχουν εκτελεσθεί με την τεχνική του αερογράφου.

● Σαν τους παλιούς μοναχούς που περνούσαν μια ζωή αντιγράφοντας χειρόγραφα, αισθάνομαι κι εγώ την ανάγκη να δηλώσω την παρουσία μου. Δεν γράφω λοιπόν ότι τώρα που αντιγράφω τα χέρια μου παγώνουν, ή ότι ο δειπνος αργεί, ή ότι ο Μειλίχιος στον 'Ορθρο μασουλούσε ένα σκόρδο. Δηλώνω απλά πως εντυπωσιάζομαι από το πλήθος των γκαλερί κι αναρωτιέμαι για το εύρος αυτού του εμπορίου έργων τέχνης, που πριν αρχίσω αυτή τη δουλειά το αγνοούσα. Όπως και με την «κρίση του βιβλίου», φαίνεται πως και η «κρίση των εικαστικών τεχνών» πάει μαζί με τον πολλαπλασιασμό των χώρων έκθεσης. Πήξαμε στους εκδοτικούς οίκους και στις γκαλερί.

● Το περιοδικό το

«Πανεπιστήμιο» έφθασε ήδη στο τέταρτο τεύχος του. Είναι ένα βήμα διαλόγου αλλά και υπεράσπισης μιας αντίληψης για τα προβλήματα της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Στο τεύχος του Δεκεμβρίου '85 που κυκλοφορεί θα βρείτε ένα ενδιαφέρον αφιέρωμα για την «εκπαιδευτική μεταρρύθμιση στην Κίνα», ειδήσεις και σχόλια για πανεπιστημιακά θέματα, και άρθρα για τα γενικά τμήματα, τις ιατρικές σχολές κτλ. Δεν είναι αυτός ο χώρος για ένα ευρύτερο σχολιασμό του περιοδικού. Η ιδέα μιας στήλης κριτικής των περιοδικών —όπως υπάρχει για τα βιβλία— δεν έχει βρει ακόμα υποστηρικτές. Αξίζει ωστόσο να τονίσουμε ότι το «Πανεπιστήμιο» δεν είναι απλά μια «καλή προσπάθεια» ή «ένα χρήσιμο βήμα». Είναι μια ολόκληρη αντίληψη. Το μόνο που μπορεί να προσθέσει κανείς είναι τη διεύθυνση του περιοδικού, Βαλτετσίου 51, Αθήνα, και την τιμή των συνδρομών: 6 τεύχη 1.200 δρχ. Επιτέλους, γραφτείτε κάπου συνδρομητές, τα ΕΛΤΑ έχουν βελτιωθεί κι είναι ευχάριστο να βρισκόμαστε στο γραμματοκιβώτιό σου μαζί με τους λογαριασμούς της ΔΕΗ και ένα περιοδικό

● Σε μια στιγμή ειδήσεων θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί ένα βιβλίο για τις Ειδήσεις. Η κρίση του ελληνικού Τύπου, του Λ. Κομίνη επιχειρεί μια ανάλυση κάποιων όψεων του ημερήσιου Τύπου. Η αναξιοπιστία του Τύπου, ο κιτρινισμός, η μακροπρόθεσμη —ίσως μεσοπρόθεσμη— αρνητική εξέλιξη που περιμένει τις οικογενειακές βιοτεχνίες του ελληνικού Τύπου, είναι μερικά από τα θέματα του βιβλίου. Όμως ο γνωστός δημοσιογράφος δεν περιορίζεται στην ανάλυση. Προτείνει λύσεις και καλεί σε διάλογο.

● Έκθεση ζωγραφικής σε κρεπερί; Στην κρεπερί ΛΕ ΠΙΕΡΟ (στον Πειραιά, Φρεαττίδος και Ομηρίδου, Μαρίνα Ζέας) μπορείτε απολαμβάνοντας τις κρέπες σας να δείτε τη δουλειά της **Θούλης Στάικου** στην πρώτη ατομική της έκθεση. Η έκθεση που άνοιξε στα μέσα Νοεμβρίου θα λειτουργεί μέχρι την Πρωτοχρονιά.

Ράμπο II: το αίνιγμα

Δεν ξέρω αν το δεύτερο φιλμ του Σ. Σταλόνε «Ράμπο II —Η αποστολή» είχε στους αθηναίους κινηματογράφους την ίδια επιτυχία που σημείωσε σε άλλες χώρες. Ωστόσο από τις Ηνωμένες Πολιτείες ως το Τόκιο, το Ρίο ντε Τζανέιρο και τη Βηρυτό, όπου προβάλλεται το φιλμ σπάει όλα τα ρεκόρ εισιτηρίων. Ακόμα και στο Παρίσι —το κοσμοπολίτικο, διανοούμενο, ευρωπαϊκό Παρίσι— έκανε 85.307 εισιτήρια την πρώτη ημέρα προβολής, καταρίπτοντας το προηγούμενο ρεκόρ του Ζ. Π. Μπελμοντό («Le Monde» 18/10/85).

Το γεγονός ότι το ιδεολογικό μήνυμα είναι αξεδιάλυτα δεμένο με το ρυθμό ενός καταγιστικού θεάματος, δύσκολα γίνεται αποδεκτό ως η μοναδική εξήγηση αυτού του φαινομένου. Το θέμα της ταινίας επίσης δύσκολα θα εξηγούσε την επιτυχία της στο εξωτερικό. Η ένοχη συνειδηση που γέννησε ο πόλεμος του Βιετνάμ και η ανάγκη των αμερικανών να την εξαγοράσουν είναι σίγουρα ένας συντελεστής. Από τον «Ελαφοκυνήγό» του Μ. Τσιμίνι, που άνοιξε το 1978 αυτό το θέμα των λίγο πολύ χαμένων boys που τους έστειλαν σ' ένα πόλεμο για τον οποίο διόλου δεν ήσαν έτοιμοι, μέχρι τον καθυστερημένο Ράμπο που στο τέλος της ταινίας ζητά από τους συμπατριώτες του να τον αγαπήσουν όπως αυτός αγάπησε την πατρίδα του, η απόσταση είναι τεράστια.

Ο σοβιετικός συνταγματάρχης κι ο αμερικανός φαρμακοκράτης, αυτές οι κυνικές φιγούρες κρατικών εξουσιών που πέρα από τις διαφορές είναι τόσο όμοιες, συγκρούονται μ' έναν μοναχικό ήρωα, ένα παράδοξο μείγμα Ζορό και Φρανκεστάιν, έναν Σούπερμαν του μόντι - μπιλντινγκ, που οι μόνες αξίες που αντιλαμβάνεται είναι η μικρή κοινότητα των φίλων και των συμπολεμιστών κι ο αγώνας για την επιβίωση. Το πέρασμα από την ιδεολογία της κοινωνικής μικροκλίμακας στη μυθολογία του ήρωα που μάχεται εναντίον των δυνάμεων του κακού που επιβουλεύονται την πατρίδα του, μπορεί να ανανεώνει τις παραδόσεις του Χόλιγουντ, ό-

μως σε τι μπορεί να αφορά όλους εμάς που η ταινία θέλει να μας μετατρέψει σε μάρτυρες της βαθύτερης, θεμελιακής αθωότητας των Αμερικανών;

Σίγουρα η εικόνα της Αμερικής σήμερα διαφέρει από εκείνη του 1972. Η ρηγκανική ιδεολογία του ευδαιμονισμού έχει ανοίξει το δρόμο της δρόμο. Ζητήματα όπως το νόημα της αμερικανικής εμπλοκής στο Βιετνάμ δεν αποτελούν πλέον στοιχεία μοντερνισμού. Μια άλλη γενιά —διαφορετική από την προηγούμενη— δεν αναγνωρίζεται πλέον στα επαναστατικά ένοπλα κινήματα που τη δεκαετία του '70 διαμόρφωναν ακόμα και τα ενδυματολογικά γούστα της. Έχει ωστόσο ανάγκη να εξοβελίσει τη μνήμη, να ανασυνθέσει το παρελθόν για να μπορεί να ζει το παρόν της;

Οι ιδεολογίες του ατομισμού, κινήματα αμφισβήτησης —αμφιλεγόμενα έστω και αμφίσημα— όπως ο νεοβαρβαρισμός των πανκ ή η ειρωνική κριτική του μικροαστισμού από το look new wave, βρίσκουν άραγε στις περιπέτειες του Ράμπο κάτι από τις φαντασιώσεις τους;

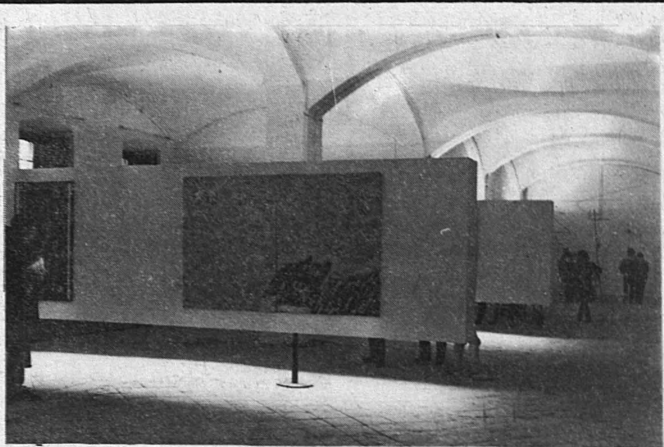
Έχω την εντύπωση πως ο μύθος του μοναχικού ήρωα και η αυθεντική απόλαυση της περιπέτειας, αν συνδυαστούν με την εκστρατεία διαφήμισης που λειτουργήσει από ένα σημείο κι έπειτα σαν χιονοστιβάδα —σ' αυτή την παγίδα έπεσε και η «Αυγή» ζητώντας από τους αναγνώστες να σαμποτάρουν την ταινία και επιτυγχάνοντας το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα —μπορεί να εξηγήει τα ρεκόρ εισιτηρίων, όμως δεν σημαίνει πως το νόημα ή το μήνυμα του Ράμπο γίνεται αποδεκτό.

Στοιχηματίζω πως αν γυρίσει ποτέ «Ράμπο III», θα είναι μάλλον αποτυχία. «Το Ξινό Μήλο» —βραβείο του χειρότερου ηθοποιού— που απέκτησε ο ηθοποιός Συλβέστερ Σταλόνε είναι η μόνη ορθή στάση μπρος στο φαινόμενο Ράμπο. Είναι η λογική του βραχυκυκλώματος. Ας δουν λοιπόν όσο το δυνατόν περισσότεροι αυτή την ταινία.

Χ.Γ.Λ.

1η ΜΠΙΕΝΝΑΛΕ ΝΕΩΝ ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝ

ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ, 15 - 24 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

Mes arts mes que mai

Τέχνη περισσότερο από κάθε άλλη φορά.

Ένα καταλάνικο σύνθημα, μια εισαγωγή στο πνεύμα της Μπιεννάλε στη Βαρκελώνη.

Η μεσογειακή Ευρώπη στο προσκήνιο των τεχνών.

Ένα ερώτημα διαμορφώνεται.

Είναι δυνατή η καθιέρωση ενός δικτύου πληροφόρησης και διανομής της πολιτιστικής δημιουργίας των νέων, η διασφάλιση αλλά και τόνωση των όρων έκφρασης της ιδιαίτερης πολιτιστικής τους ταυτότητας, ανάμεσα στις χώρες της μεσογειακής Ευρώπης;

Η πρώτη συνάντηση στη Βαρκελώνη έπεισε πως μια ιδέα ευαίσθητη, αισιόδοξη, επιθετική μπορεί να γίνει θεσμός, ανοιχτό πεδίο επικοινωνίας των νέων καλλιτεχνών· αποκάλυψε τη δυνατότητα διαιώνισης ενός δικτύου πολιτιστικών παραγωγών σε μια ομοιογενή περιοχή, τη Μεσόγειο.

Μέσα από την πολυμορφία των εκδηλώσεων που άλλωστε κάλυπταν όλους τους τομείς της καλλιτεχνικής έκφρασης, άρχισε να διαγράφεται με σαφήνεια ένα ενιαίο αισθητικό κλίμα που χαρακτηριζόταν από μια τάση διάχυσης ενιαίων εκφραστικών μέσων σε διαφορετικούς τομείς δημιουργίας. Το θέατρο, ο χορός, η μουσική, οι πλαστικές τέχνες, η μόδα, το video μπορούν να συνδυαστούν σε μια διαδικασία ενιαίας αισθητικής έρευνας διατηρώντας ταυτόχρονα την αυτονομία τους. Κάθε τομέας μπορεί να γίνει πηγή έμπνευσης, ν' ανοίξει διάλογο, να ενσωματώσει στοιχεία, να χαράξει πρωτοποριακές διαδρομές στη 10ετία του '80.

Η συνάντηση της Βαρκελώνης απόδειξε την ποιοτική μαζική δημιουργία καλλιτεχνικών προϊόντων, που ζητούν να εμφανιστούν δυναμικά στη γεωγραφική περιοχή της Νοτίου Ευρώπης σπάζοντας τη μονόδρομη ροή πολιτιστικών πληροφοριών που μέχρι τώρα κατευθυνόταν κυρίως από το Βορρά προς το Νότο.

Πρόθεση του θεσμού είναι η κινητοποίηση χιλιάδων νέων καλλιτεχνών στην κατεύθυνση της υλοποίησης των Μπιεννάλε, η αξιοποίηση των πολύμορφων επαφών μεταξύ καλλιτεχνών, κριτικών, μέσων μαζικής ενημέρωσης, καθώς και η δημιουργία ενός πλέγματος οριζόντιας πολιτιστικής επικοινωνίας κατά τομείς δημιουργίας ανεξάρτητα από την τελική εκδήλωση που θα φιλοξενηθεί από κάθε χώρα.

Είναι λοιπόν θεσμός που θα περιβάλλεται και θα ενισχύεται από ένα ευρύ δίκτυο αναλλακτικών οργανώσεων με εσωτερικές μορφές επικοινωνίας και αυτόνομο δράση.

Παρ' όλο που είναι ωρίς να οραματίζεται κανείς την εξέλιξη αυτού του θεσμού το πείραμα της Βαρκελώνης αντιμετωπίστηκε με ενθουσιασμό. Οι νέοι δημιουργοί δεν έχουν να χάσουν τίποτα δείχνοντας, συζητώντας ή αναιρώντας ακόμη μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης. Είναι σίγουρο πως μπορούν να διαμορφώσουν ένα νέο πεδίο διαλόγου και ανταλλαγής εμπειριών προστατεύοντας με τον καλύτερο τρόπο τις πολιτιστικές ιδιαιτερότητες της κάθε χώρας.

Αλεξάνδρα Δρόσου

Τα ραντεβού στη Βαρκελώνη

της Γκαίη Αγγελή

Βαρκελώνη, Μπιεννάλε '85 των νέων της μεσογειακής Ευρώπης. Ισπανοί, Γάλλοι, Ιταλοί, Πορτογάλλοι, Γιουγκοσλάβοι και Έλληνες, συνθέτουν σαν πρώτη εικόνα ένα χρωματικό και γλωσσικό μωσαϊκό.

Αίφνης η νότια Ευρώπη δεν είναι πρόφαση.

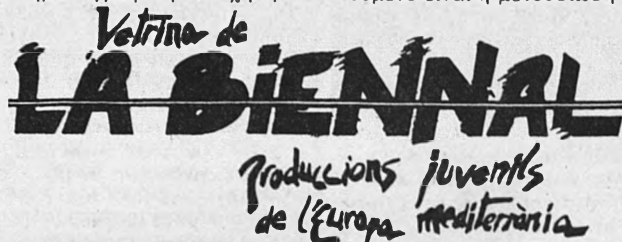
Στη Βαρκελώνη από τις 12 το μεσημέρι μέχρι τις 5 το πρωί οδοπορίες στους χώρους των εκδηλώσεων.

Διασκορπισμένα τα καφέ και οι ντισκοτέκ: ένας κεντρικός εκθεσιακός χώρος για τα εικαστικά «La casa de la caritat», ένας χώρος για τις προβολές ταινιών 16 mm., για τα Video και για τις φωτογραφίες.

Κινηματογραφική λέσχη για

leste οι γάλλοι Carte de séjour κι από εκεί το ραντεβού στο Necronomicon με τον Παύλο Σιδηρόπουλο. Χειροκροτήματα. Γεμάτος ο χώρος. Ταξί για το Bikini, έξω από το κέντρο της πόλης εκεί τελειώνουν οι βραδιές με τους ιταλούς Bisca ηλεκτρονικό ροκ και τους (επίσης) Ιταλούς New wave frigidaire tango. Περιμένουμε στ' αεροδρόμιο τους μουσικούς του Νίκου Παπάζογλου. Η αυλαία ανοίγει... κλείστηκαν κι άλλα ραντεβού για τον Νίκο στην Ισπανία και την Ιταλία.

Όμως οι αισθήσεις στο μέτρο που ικανοποιούνται δεν αποτελούν παρά το έναυσμα μιας αυτοϊκανοποίησης —αποκλεισμένης κλειστοφοβικά— και το ζητούμενο είναι η μετουσίωσή της.

τους ορθόδοξους κινηματογραφόφιλους και μια μεγάλη σκηνή-θέατρο στην πλατεία Καταλωνίας.

Το μήνυμα εκπέμπεται ταυτόχρονα εδώ χωρίς γιατί και πως, χωρίς Dissolve με βίαιο Cut από τη γενιά του '60.

Οι οθόνες προβάλλουν συνέχεια βία στην εικόνα που όμως μένει στο θεαματικό ενώ η πηγή της είναι η ίδια η απορία και η άρνηση γι' αυτήν την ίδια.

Σκόρπια τα βραδινά ραντεβού σε κτίρια που η αντίθεση του μέσα έξω και η αισθητική τους φέρνει από τη λογοτεχνία του Science - Fiction, ένα είδος μοιραίας αναμονής για το απρόβλεπτο. Σ' αυτά τα μουσικά ραντεβού της όρθιας κίνησης και της ομαδικής επικοινωνίας το θεαματικό παίζει τον πρώτο ρόλο. Το ίδιο το θέμα δεν κορυφώνεται αλλά παραλλάζει μέσα στην ίδια την πολυμορφία που το τρέφει απογυμνώνοντας το συγχρόνως από τα ίδια του τα μέσα.

Αυτά λοιπόν τα ραντεβού είναι που αποτελούν αξίες αυτής της εμπειρίας. Ηλεκτρικά λαμπιόνια μέσα στη νύχτα γράφουν ονόματα των ντισκοτέκ όπως: Studio 54, Bikini, Otto Zutz, Zeleste, Necronomicon.

Στο Studio 54 πολλά τα οπτικά εφφέ, Heavy Metal Rock οι Cardiacos από τη Λυών και οι El Hombre de Pekin από την Βαρκελώνη. Στο Otto Zutz, οι Dissidenten, Γερμανός ο μπασίστας, δύο Τούρκοι, δύο Αλγερινοί, δύο ακόμη Γερμανοί, έκτακτοι προσκεκλημένοι, αραβικό ροκ με παραδοσιακά τουρκικά στοιχεία. Στο Ze-

Archiζε η ανάγκη και μεγαλώνει, γίνεται κι άλλη, πλάθεται, τεχνώνεται, διαμελίζεται. Η υγρασία αρχίζει και εισχωρεί στα μέλη, οσφρύνεσαι τον κίνδυνο της απόστασης που γιγαντώνεται. Το άλλοθι καθίσταται αναγκαίο.

Η εικαστική εμπειρία δίνει στις όποιες αναζητήσεις το νόημα της εκπομπής τους. Τα βήματα στο πλακόστρωτο οδηγούν στην Casa de la Caritat όπου τα έργα δίνουν την εντύπωση ενός παράλληλου χρωματικού και γραμμικού ασυνείδητου.

Ο χώρος αντίζει τα βήματα. Πρώτος όροφος μόνον Ισπανοί οι περισσότεροι από τη Βαρκελώνη και τη Μαδρίτη. Δεύτερος όροφος Γάλλοι, Ιταλοί, Γιουγκοσλάβοι και η Γέννηση του Κώστα Βαρώτσου ορθώνεται στο βάθος, ένα αγκάλιασμα χωρίς όρια, δυο φιγούρες 6x4 μ. από πλαστικό, πολυεστέρα και χρώμα. Αυτή η αμφίδρομη πορεία επιτρέπει επιτέλους τη γεύση μιας βαθύτερης αλλά και γλυκύτερης επαφής με τα δρώμενα.

Οι συγγένειες πιο έντονες μεταξύ των Ισπανών και των Ιταλών, θα μπορούσε κανείς να πει ότι δημιουργούν μέσα σ' ένα κίνημα διαπρωτοπορίας στρέφουν πίσω στο παρελθόν τους χωρίς ενοχή απορροφώντας τις ρίζες τους χωρίς να στέκονται καθόλου στο μύθο μιας γραμμικής μηχανικής πορείας που ολοκλήρωσε την αποστολή της.

Στο υπόγειο, βιομηχανικό σχέδιο, κόσμημα, αφίσες, αρχιτεκτονικά σχέδια, μόδα επηρεασμένη από τα κόμικς, τη λογοτε-

χνία μέχρι το κομπιούτερ στίλ. Εκεί η μακέτα αυτοκινήτου για την πόλη (τρίκυκλο φωτός τεχνολογίας) του Ανδρέα Βαρότσου και τα φωτιστικά της Πέτρας Κοτσιδίου. Όμως ο περίπατος συνεχίζεται, ανοίγει ο κατάλογος: Γλυπτική των Ιταλών Maria Luisa Frisa, Catelani, Daniela de Lorenzo, Antonio di Palma, Carlo Gualta.

*Η γλυπτική είναι μνημείο
Η γλυπτική είναι ανάμνηση
Η γλυπτική φαντάζει σαν ορισμός
σαν κραυγή που σε υποχρεώνει να δεις.*

*Η γλυπτική είναι φόρμα κλειστή
Η γλυπτική συνιστά θεατές
αδιαίρετη στο ακίνητο σημείο.*

Το άλλο βλέμμα ενηλικιώνεται γι' αυτό το ίδιο, τα βήματα καθοδηγούν, αποτελούν κι αυτά μια άποψη πλαστικής σ' αυτήν την έκθεση, οι βηματισμοί, τα αγκαλιάσματα, η επικράτεια του κόκκινου, οι αρνήσεις όλα με φόντο την πόλη συνομωτούν σε μια καθολική αποδοχή αυτής της συγκεντρωμένης νεανικής παραγωγής.

Οι νυκτερινές οδοιπορίες στους τόπους προσδίδουν στα ραντεβού το ντεκόρ της σύμπτωσης αλλά και της απόλυτης παράδοσης σ' αυτά τα ίδια. Η αίσθηση ότι ο χρόνος δεν επαρκεί γίνεται έντονη.

Είναι δέκα το βράδυ στο θέατρο. Κι εκεί έντονη η ιταλική πα-

ρουσία. Η ομάδα Gala Scienza κατάμεστος ο χώρος. Αναγνωρίζουμε την Alessa - Ndra Vanzi από την ταινία MANIA του Πανουσόπουλου. Λίγος ο λόγος, πολλός χορός, μουσική του Luigi Castaldo.

Μετά στην πλατεία της Καλαωνίας στο θέατρο - σκηνή, ο Fabrizio Monteverde σ' ένα θέαμα θέατρο - χορός με τέσσερις πρωταγωνιστές. Καθώς επιμηκύνεται η διαδρομή στους τόπους, ο κύκλος στο βάθος στενεύει τα ερωτηματικά γίνονται κατάφαση.

Η συμμετοχή στο φεστιβάλ γίνεται παράδοση στους γύρω, η επικοινωνία συντελείται.

Στα διαλείμματα ανοίγουν τα περιοδικά και οι κατάλογοι.

Ξεφύλλισμα της ειδικής έκδοσης για τα κόμικς, έκθεση που δεν έγινε. Η Βαρκελώνη έχει παράδοση στα κόμικς, ήταν και είναι ένα από τα πιο σημαντικά κέντρα δημιουργίας και εξαγωγής αυτής της τέχνης.

Το καμπανάκι κτυπά, η παράσταση συνεχίζεται.

Κάθε απόγευμα από τις τέσσερις και μετά στο Transformadors, σάλα 1, σάλα 2.

Εδώ η έκθεση φωτογραφίας, τα βίντεο, τα κομπιούτερ γκράφικς, οι ταινίες των 16 μ.μ. Το κτίριο απλό, στρογγυλό, η πόρτα σιδερένια θυμίζει γκαράζ: φρενάρισμα ο Pedro ανοίγει. Μπαίνουν με όλοι μαζί η Μαρία Γκύλλη φω-

τογράφος από την ομάδα «Παράλλαξη», ο Άρης Προδρομίδης από τη Θεσσαλονίκη —μετα - αναμορφώσεις / Αυτοβιογραφία - σε βίντεο ο Βελισσάριος Βουτσάς —οπτικοακουστικό θέαμα —τίτλος Βραζιλία, ο Ακριτίδης με το «Zombido» κομπιούτερ γκράφικς, ο Περικλής Χούρσογλου και εγώ με τις ταινίες υπό μάλης.

Οι ταινίες πολλές, τα βίντεο ακόμα περισσότερα, ισπανικά, γαλλικά, ιταλικά, γιουγκοσλαβικά.

Κλεισμένοι σ' αυτές τις διαδρομές των μονολογικών αποκλίσεων αλλά και των παράλληλων προτάσεων μέσα από λέξεις και τραυλίσματα ζούμε τη σχέση της αντίθεσης καθώς πορευόμαστε προς την όποια έκφραση. Όλα τελούνται μέσα στο κλίμα της πόλης που σαν γυναίκα με βιασμένη τη λαϊκότητά της, διατηρεί ακόμη καθαυτό το βλέμμα της που προδίδει την όποια πορεία για τη μοίρα της.

Άλλωστε ποια η ανάγκη του Story όταν το μέγεθος της υποψίας γίνεται σαφήνεια για τους εντός και ερωτηματικό για τους εκτός. Το ίδιο το Story ζητάει την απόσταση απ' αυτό.

Γενικά αλλά και κοντινά πλάνα στις πλατείες, τα καφέ, τις πόρνες, οι λούμπεν της Βαρκελώνης ήρωες διαποτισμένοι ιδρώτα λιμανιού έρχονται κατά

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Αντώνης Αρκας — Comics
K'vstaw Bar'otsow — Ζωγραφική γλυπτική
Ανδρέας Βαρότσος — Βιομηχανικό σχέδιο
Πέτρα Κοτσιδίου — Βιομηχανικό σχέδιο
Τάσος Παυλόπουλος — Γραφικές Τέχνες
Δημήτρης Αρβανίτης — Γραφικές Τέχνες
Γιώργος Τζιρτζιλάκης και Κώστας Κοσμάς — Αρχιτεκτονική
Άρης Προδρομίδης — Video
Κωστής Ακριτίδης — Computer graphics
Βελής Βουτσάς — Φωτογραφία (οπτικοακουστικό)
Μαρία Γκύλλη — Φωτογραφία
Κυριάκος Αγγελάκος — Κινηματογράφος (μικρού μήκους)
Περικλής Χούρσογλου — Κινηματογράφος (μικρού μήκους)
Γκαίη Αγγελή — Κινηματογράφος (μικρού μήκους)
Νίκος Παπάζογλου — Μουσική
Πάυλος Σιδηρόπουλος και Zorba the Freak — Μουσική

πάνω μας κουβαλώντας —βαρύ αλθήθαι το φορτίο— λέξεις από Ρεμπώ.

«Τίποτα δεν σάλευε ακόμη στο μέτωπο των παλατιών. Το νερό νεκρό. Οι σκιερόι κάμποι πλάι στο δρόμο του δάσους. Περπάτησα, ξύπνησα τις ζωντανές, χλιαρές ανάσες».*

Και τώρα σε αναμονή... Για τη Θεσσαλονίκη του '86.

* Ρεμπώ. Εκλάμψεις.

Πήρες σήμερα τον ΜΙΚΡΟ ΗΡΩΑ;

Ο Μικρός ΗΡΩΣ

ΚΑΘΕ ΠΕΜΠΤΗ
ΕΝΑΣ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΣ
ΤΟΜΟΣ

ΠΡΟΣΦΟΡΑ:

Αναπαραγωγές

**8 ΑΥΘΕΝΤΙΚΑ
ΕΞΩΦΥΛΛΑ**

της πρώτης έκδοσης

Νίκου Ξυδάκη Μουσική για την MANIA

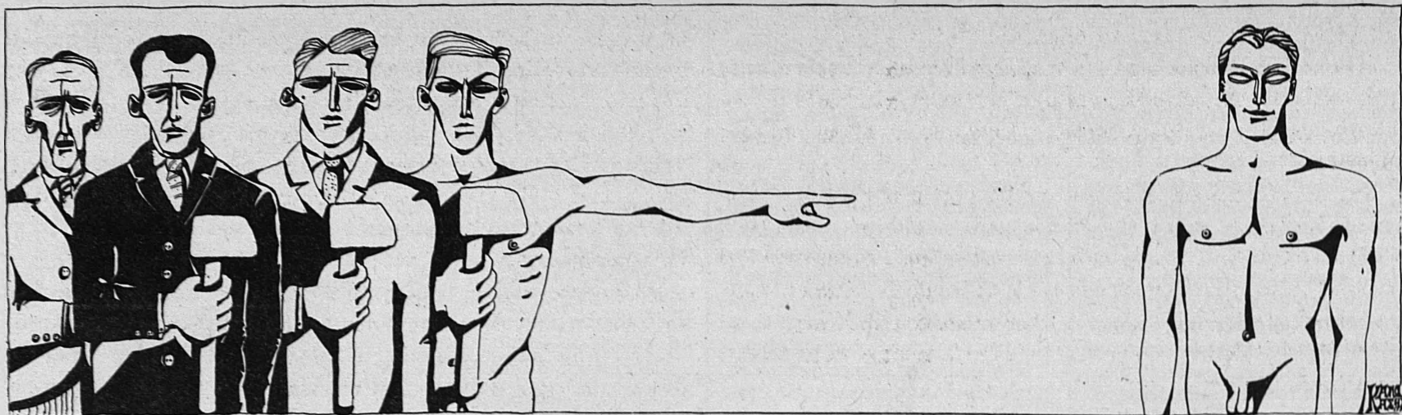
του Γιώργου Πανουσόπουλου

τραγουδάει
η
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ
και ο
ΝΙΚΟΣ ΞΥΔΑΚΗΣ

EMI

Columbia

ΤΟ ΠΛΗΘΟΣ του Αντρέα Φραγκιά

Απόσπασμα από το ομώνυμο
μυθιστόρημα που κυκλοφορεί
από τις εκδόσεις «Κέδρος».

Θα ξεριζώσαν πάλι κάποιο σήμα. Κάτι τέτοιο θα συμβαίνει για ν' αποκλείσουν τους δρόμους. Οι αρχές απαντάνε αμέσως με αυστηρά μέτρα σε παρόμοιες ενέργειες. Θα έπρεπε να το περιμένουν, τόση ασυναρτησία θα φέρει οπωσδήποτε αντίδραση. Η μάχη των σημμάτων συνεχίζεται.

Όλη τη νύχτα, ο οδηγός του εκσκαφέα σκεφτόταν πως είναι ανόητο να περιμένει μέσα στη μηχανή του πότε θα έρθουν να τον συλλάβουν. Δεν του έχει ξανατύχει βέβαια να σκοτώσει άνθρωπο μα οπωσδήποτε κανένας δεν καρφώνεται στη θέση του ατυχήματος για να δείξει πως δεν θέλει να ξεφύγει και είναι έτοιμος για τις συνέπειες.

Όταν ξημέρωνε, είδε απέναντί του, καταμεσίς του δρόμου, ένα απαγορευτικό. Το ίδιο και πίσω του. Βρίσκεται δηλαδή κλεισμένος, δεν του επιτρέπεται να κινηθεί από δω. Φοβήθηκε μήπως τα βάλανε ειδικά γι' αυτόν. Τα στήσανε τη νύχτα όταν σκεφτόταν την περίπτωση του και πρόσεχε να διακρίνει αυτούς που, όπως του είπαν, θέλουν να ριζούν τα σήματα.

Οι κάτοικοι του δρόμου κοιμούνται. Δυο-τρεις που βγήκαν γύρισαν αμέσως πίσω. Και οι επόμενοι έδειξαν πως κατάλαβαν αμέσως τι συμβαίνει. Κλειστήκαν πάλι μέσα.

Τώρα πια δεν έχει νόημα να κάθεται στη μηχανή του. Κατέβηκε κι έφτασε ως το επιτρεπτό όριο. Στη συνέχεια του δρόμου και στον κάθετο, δεν παρατήρησε τίποτα, όλα κυλάνε όπως κάθε μέρα. Τα εμπόδια είναι προστατευτικά, μάλλον θα εκτελεστεί κάποιο έργο. Εδώ, κόντ'α στο όριο, είδε πολλές άσπρες πέτρες σα να χύθηκε ένα φορτίο σπασμένα μάρμαρα. Εξέτασε με περιέργεια την ανακάλυψή του. Ο πέτρινος σωρός είναι επικίνδυνος αν πέσει κανείς πάνω του. Όχι και ιδιαίτερα μεγάλος, αρκετός όμως να κάνει ζημιές. Ικανοποιήθηκε από την εξήγησή του κι έμεινε με την απορία γιατί άφησαν τις πέτρες στη μέση του δρόμου. Αυτό είναι θέμα σχετικό με την προέλευση του σωρού, τα εμπόδια μπήκαν σωστά. Ανασάλεψε με το πόδι μερικές πέτρες. Είναι φανερό πως δεν προέρχονται από οικοδομή ούτε από νταμάρια, μερικά κομμάτια είναι περιέργα λειασμένα, αλλά σα να θρυμματίστηκαν από βαρύ χτύπημα. Ίσως να ήταν ένα κομμάτι συμπαγές ή περισσότερα που δείχναν κάτι. Πήρε ένα κι όπως το γύριζε στα δάχτυλά του είδε πως μια πλευρά της πέτρας ήταν επεξεργασμένη με επιμέλεια. Σ' αυτή τη μικρή επιφάνεια το μάρμαρο δείχνει μαλακό σαν κάτι ζωντανό. Όχι, φαντασιώσεις απ' την αϋπνία, παραλογισμοί. Είναι μια κοινή πέτρα. Έβαλε το κομμάτι στην τσέπη του και γύρισε στο κουβούκλιό του. Θα την εξετάσει προσεχτικά όταν αυξηθεί το φως, αφού θα μείνει καθηλωμένος σ' αυτό το δρόμο.

Ένας νέος με κλειστή φανέλα τον πλησίασε και τον ρώτησε:

«Το είδες ολόκληρο;»

«Ποιο;»

«Μα το άγαλμα.»

Ο οδηγός δεν κατάλαβε κι ο νέος του εξήγησε πως οι πέτρες αυτές ήταν ένα σωστό άγαλμα.

«Μήπως διέκρινες τη μορφή του;» ρώτησε ο νέος με ενδιαφέρον.

«Όχι, ήταν σωρός. Να έτσι, μικρές πέτρες», απάντησε και του έδειξε το κομμάτι που είχε στην τσέπη του. «Τέτοια ήταν όλα. Μα γιατί το σπάσανε;»

«Μερικοί τα θέλουν σπασμένα.»

Ο νέος περιεργάστηκε την πέτρα. Στο πρόσωπό του φάνηκε κάποια συγκίνηση. Και τα δάχτυλά του έδειχναν πως κρατούσε κάτι πολύτιμο. Παρατήρησε τη μαλακή καμπυλότητα της λειασμένης πλευράς κι ύστερα κοιτούσε περισσότερο το τραχύ μέρος που ήταν το σπάσιμο.

«Αφού σ' αρέσει τόσο γιατί δεν παίρνεις όσα θέλεις από το σωρό; Έχει και μεγαλύτερα κομμάτια που θα σε βοηθήσουν να καταλάβεις τι έδειχνε το άγαλμα.»

«Έχω ακούσει για ένα χαμόγελο», είπε ο νέος.

«Πού υπάρχει αυτό το χαμόγελο;»

«Στο άγαλμα που σπάσανε. Έτσι λένε ...».

«Είσαι βέβαιος πως ήταν άγαλμα;»

«Αυτό είναι σίγουρο. Φαίνεται κι από τούτο το μάρμαρο. Πες μου σε παρακαλώ, ξεχώρισε αν σχηματιζόταν κάποιο κεφάλι, έμοιαζε αόριστα με πρόσωπο;»

«Δεν κατάλαβα τίποτα τέτοιο. Εκεί είναι, εξέτασέ το.»

«Το είδα, σε ρώτησα επειδή ήσουν νωρίτερα. Μήπως πιο πρωί, τα χαράματα ...»

«Μπορεί δηλαδή, αυτό εδώ να 'ναι ένα κομμάτι από το χαμόγελο;»

«Πολύ πιθανό», είπε ο νέος, δίνοντας την πέτρα στον οδηγό. «Σ' ευχαριστώ», πρόσθεσε κι έφυγε.

Κείνη την ώρα βγήκαν μερικοί από τις πόρτες. Ρώτησαν ταραγμένοι τον οδηγό πότε έγινε το περιστατικό, αν είδε αυτούς που το φέρανε και τους άλλους που το σπάσανε. Ζητούσαν να τους λύσει ακατανόητες απορίες τους. Κατάλαβε ότι τους ένοιαζαν οι πέτρες και λιγότερο τα απαγορευτικά, θεώρησαν απαράδεκτο ίσως και ύποπτο που δεν ήξερε. Μίλησαν απότομα σα να τις έρριξε αυτός. «Δεν έχω ιδέα για τα λιθάρια σας, αφήστε με» τους είπε κι έκλεισε το γυάλινο πορτάκι της μηχανής του.

Τώρα μπορεί να παρατηρεί την αναστάτωση. Από πού μαζεύτηκε τόσος κόσμος; Μερικοί ήρθαν και κύκλωσαν τον εκσκαφέα.

«Κάνε μας τη χάρη, πάρε και πέταξε αλλού αυτές τις πέτρες.»

«Αδύνατο. Δεν βλέπετε τα σήματα;»

«Θα τα τραβήξουμε εμείς, κι η ευθύνη δική μας. Δυο φτυαριές είναι για σένα. Να τα ρίξεις για μπάζα. Θα σε πληρώσουμε ...»

«Δεν μπορώ να μετακινηθώ. Λυπάμαι, υπάρχει σοβαρός λόγος.»

Και με τα παρακάλια και με τις βρισιές, ο οδηγός δεν βάζει μπρος. Κατάλαβε πως φοβούνται να μείνουν εδώ οι σωριασμένες οι πέτρες. Όση ώρα του φώναζαν αγριεμένοι πόσο κακός είναι που δεν θέλει να τους βοηθήσει κι όσο άλλοι καλόπιαναν το παλικάρι με την πανίσχυρη μηχανή, πέρασαν πολλοί διαβάτες. Σε λίγο ο γεμάτος δρόμος άδειασε. Οι γείτονες του ζήτησαν πάλι να μεταφέρει τις πέτρες.

Ο οδηγός κοιτάζε μπροστά του κι έβαλε τα γέλια. «Ποιές πέτρες; Για δείξτε μου καλύτερα. Καθώς βλέπω δε με χρειάζοσαστε πια.»

Πέτρες δεν υπήρχαν, ο σωρός είχε χαθεί. Ο δρόμος άσπριζε λίγο σε κείνο το σημείο από τα τρίμματα που απόμειναν.

Όλ' αυτά γίναν σε ώρες θαμπές. Με τόση νύστα, ο οδηγός δεν μπορεί να είναι σίγουρος ούτε για τις σκιές που κινήθηκαν στο πρωινό ούτε για τα λόγια που άκουσε. Όταν όμως έβαλε το χέρι στην τσέπη του, ξαφνιάστηκε καθώς τα δάκτυλά του άγγιξαν τη λειασμένη πέτρα. Τ' απαγορευτικά στέκουν πάντα απέναντί του.

Χρόνια είχε να φανεί κάτι τέτοιο. Οι νεώτεροι ξέρουν για παρόμοια περιστατικά μόνο από διηγήσεις. Όσοι από τους παλιότερους τα έχουν ξεχάσει τρώμαξαν μόλις είδαν τις θρυμματισμένες πέτρες. Κι οι φόβοι τους αποδείχθηκαν αληθινοί αφού τρέξαν αμέσως τα διοικητικά αυτοκίνητα και κλείσανε με εμπόδια τη συνοικία. Ακούστηκε πως έγιναν και έρευνες σε σπίτια για να εξακριβώσουν από πού ξεφύτρωσαν πάλι αυτά τα μάρμαρα. Συχνά κόβεται ένας δρόμος χωρίς να βρεθούν αγάλματα. Όσο όμως κι αν ορισμένα περιστατικά θεωρούνται κάπως συνηθισμένα, η αναστάτωση και η ανησυχία δεν λιγοστεύουν με την επανάληψη. Κάθε αποκλεισμός είναι καινούργιος.

Ένας νέος με κλειστή φανέλα στέκεται αμέριμνος στη μέση του δρόμου. Σα να μην ξέρει τίποτα για σήματα και όρια, ίσως να μην έχει καταλάβει πως βρίσκεται κιόλας σε κάποιο ακραίο σημείο. Ο ψυχρός αέρας κάνει πιο ανάλαφρα τα βήματά του. Ο αποκλεισμός συνεχίζεται, όταν μπουν τα σήματα κανένας δεν νοιάζεται να τ' αποσύρει.

Ο κόσμος που στέκεται στα σύνορα πληθαίνει. Κοιτάζει απέναντί να μαντέψει τι άνεμος πνέει στις απρόσιτες περιοχές. Ύστερα μερικοί παρατηρούν πως τα διαχωριστικά σημεία δεν βρίσκονται πάντα στην περιφέρεια ούτε ορίζουν ευθύγραμμα τμήματα. Εισχωρούν σε ατέλειωτες χαμπύλες και γυρίσματα, διπλώνονται, διακλαδίζονται σε θύλακες. Μερικές φορές το νήμα που τα συνδέει ξαφνικά τεντώνεται, γίνεται κοφτό σα μαχαιριά. Δύσκολο και συχνά επικίνδυνο να βρίσκεσαι σ' αυτή τη γραμμή.

Κάθε πρωί αναγκάζεται ν' ανακαλύψεις καινούργια δίοδο και δεν είναι διόλου βέβαιο αν θα την ξαναβρείς ανοιχτή όταν θα γυρίσεις.

Γι' αυτό και δεν προσέχεις από πού περνάς, έμαθες πως είναι άχρηστο να θυμάσαι κάθε προηγούμενη διαδρομή. Συμβαίνει όμως να πέφτεις σε απαγορευτικά ή ακόμα σε ενδείξεις ακαθόριστες ή σιωπηλές που δεν σου λένε καθαρά τι να κάνεις. Το μαθαίνεις μόνο όταν τις παραβείς. Η ασάφεια κρατάει πολλούς στην ίδια θέση, στριφογυρίζουν μάταια και μένουν με την απορία. Πρόσωπα με σπασμωδικές κινήσεις προσπαθούν να εννοήσουν τι σχέση έχει το καθένα με τα γειτονικά, τι άραγε εξυπηρετεί η διαρκής προσταγή του. Το σήμα όμως δεν εξηγεί, δείχνει. Κι όπως δεν σου μένουν

περιθώρια για δοκιμές και σε στριμώχνει βίαια ο χρόνος, τραβάς όπως αυτό ορίζει. Το ίδιο κάνεις και στα επόμενα. Και ξαφνικά μια απαγόρευση σε σταματάει με την απρόσωπη σιωπή της. Η απαγόρευση άλλοτε σου λέει να μη στέκεσαι στιγμή εδώ κι άλλοτε σε αναγκάζει να σταματήσεις, καθώς σου δείχνει πως δεν υπάρχει προχώρημα. Ότι βλέπεις πέρα από αυτό ανήκει σ' άλλο κόσμο. Τα πιο απαιτητικά σήματα φαίνεται πως είναι εκείνα που θέλουν να σε καθηλώσουν δίπλα τους.

Υπάρχουν πολλές νησίδες σταματημένων. Κάποιοι σήμα τους καθήλωσε, κάποιο όριο που σε μια στιγμή φάνηκε ανυπέρβλητο.

Απ' όταν βρέθηκαν εκείνες οι ολόλευκες πέτρες στη μέση του δρόμου, οι αρχές κοιτάζανε σπίτια αποθήκες, μαγαζιά, υπόγεια ν' ανακαλύψουν πού γεννήθηκαν τ' αγάλματα. Έτσι κάνουν πάντα. Κάπου εκεί κοντά, λένε, θα γεννήθηκαν. Τόσο μεγάλα και βαρειά αντικείμενα δεν μεταφέρονται σε σακκούλα ούτε κρύβονται σ' ένα ντουλάπι. Κανείς δεν είδε τι έδειχνε το άγαλμα. Η βιασύνη όμως και η μανία στο κομμάτισμα ήταν σοβαρές ενδείξεις για τη μορφή του. Βεβαιώθηκαν όλοι κι ούτε χρειάζεται να το εξηγήσουν. Ο καθένας ξέρει να τη διακρίνει μα δεν μπορεί να την ορίσει όπως αν ήταν ένας κύβος ή ένας κύλινδρος. Καιρό είχαν να φανούν τέτοια πράγματα γι' αυτό τώρα τρώμαξαν πολλοί.

Δεν ήταν απλό ούτε συνηθισμένο ν' ανοίγεις την πόρτα σου το πρωί και να βλέπεις ένα μαρμάρινο κεφάλι παρατημένο στο δρόμο. Τα περισσότερα ήταν ολόασπρα, μεγαλύτερα από το φυσικό, καλοδουλεμένα από άριστο τεχνίτη κι άλλα κάπως τραχιά με λιγότερες λεπτομέρειες, σαν ένα κομμάτι βράχος. Ο κόσμος τότε ξαφνιάζονταν, κάτι φτερούγιζε στον καθένα καθώς βρισκόταν μπροστά στο αναπάντεχο και το αγαπημένο. Αυτό διακρινόταν σαν κρυφός χαιρετισμός, ένα γρήγορο γνέψιμο που εξηγούσε ταυτόχρονα γιατί δεν μπορούσε όπως θα ήθελε να εκδηλωθεί περισσότερο.

Ακούστηκαν διάφορες εκδοχές καμιά όμως δεν εξηγούσε το φαινόμενο. Πολλοί το θεωρούσαν φυσικό, από τα πράγματα που δεν χρειάζονται ερμηνείες κι άλλοι απόφευγαν να το συζητούν παρ' ότι στρυφογύριζε αδιάκοπα στο νου τους. Δεν γίνονταν βέβαια κάθε μέρα τέτοια περιστατικά ούτε γέμιζαν πέτρινα κεφάλια οι δρόμοι. Τα βρίσκαν όμως συχνά, όλοι τα είχαν δει. Σα να τα ετοιμάζαν εργαστήρια με πολλούς μαστόρους κι επειδή δεν μπορούσαν να τα κρατήσουν άλλο κλεισμένα ή δεν χωρούσαν πια σ' αυτά τ' άφηναν όπου να 'ναι.

Ίσως όμως και να τα φύλαγαν στα σπίτια, άλλοι είπαν πως τα γεννούσε ο δρόμος, ήταν έργα της γειτονιάς. Γίνανε σε ατέλειωτα νυχτέρια και ξέφυγαν από τα χέρια τους σαν αναστεναγμός. Απ' όπου κι αν προέρχονταν δεν αφήνει κανείς στο πεζοδρόμιο ένα άγαλμα και μάλιστα τόσο ωραίο.

Πολλοί αναγνώριζαν παιδιά της γειτονιάς, λέγαν πως ήταν ο Βαγγέλης, ο Προκόπης, η Ελένη, ο Φάνης, η Κατίνα. Βρίσκαν και άλλες μορφές που κάτι τους θύμιζαν μα δεν ήξεραν να τις ονοματίσουν. Παρατηρούσαν πως ένα κεφάλι έμοιαζε αρκετά με το πρόσωπο που λέγανε μα ήταν κάπως διαφορετικό. Είχε τη φυσιογνωμία της Μαρίας, μα τα δικά της μάτια ήταν πιο μεγάλα, πιο ανήσυχα, πιο γλυκά. Και σε άλλα πως το κούτελο, η μύτη ήταν της Ελένης, μα το χαμόγελο ταίριαζε με της Αντιγόνης. Εκείνα τα παιδιά της γειτονιάς είχαν πια χαθεί. Πώς γινόταν να τα θυμούνται τόσο ζωντανά και πώς μπόρεσαν να πελεκήσουν έτσι πετυχημένα τη μορφή τους στην πέτρα; Την Ελένη την συνάντησαν κάτω από ένα μαδημένο δέντρο με το μάγουλο στο χώμα. Ήταν τοποθετημένη προσεχτικά σα να κοιμόταν. Μ' ένα αδιόρατο χαμόγελο σα να 'βλεπε το μεγάλο της όνειρο. Οι διαβάτες βρήκαν το πρόσωπο γεμάτο πρωινή δροσιά, τη γνώρισαν αμέσως. Κανένας δεν την

είχε ξεχάσει την Ελένη. Διακρίνουν κοντά στο φρύδι της και το βαθύ σημάδι από τα βασανιστήρια. Η λεπτομέρεια αυτή τους τρόμαξε. Μόνο το δικό της κεφάλι είχε κείνη τη χαραχιά μαζί με το χαμόγελο που ανάβλυζε από μέσα και την έκανε ακόμα πιο όμορφη. Εκείνα τα παιδιά διάβαιναν σ' αυτούς τους δρόμους, τα πρόσωπά τους ταίριαζαν ένα μεγάλο χαμόγελο που μοιραζόταν διάχυτο στον αέρα, στα λόγια και στις ματιές όλων των ανθρώπων της γειτονιάς. Είχαν τότε καταργήσει πολλά βλαπτικά σήματα, έφερναν τον ένα δίπλα στον άλλον, μετέδιδαν την ελπίδα. Το εργαστήριο βρισκόταν δηλαδή κάπου εδώ κοντά, μέσα σε τούτα τα σπίτια και τις αυλές; Το ερώτημα κράτησε λίγο. Μαρμάρινα αγάλματα βρέθηκαν και σε άλλες περιοχές ακόμα και σε κεντρικούς δρόμους. Τ' αναγνώρισαν όλοι από το βλέμμα και το χαμόγελο κι ας μην ήταν δικά τους πρόσωπα.

Μόλις βρισκόταν ένα τέτοιο άγαλμα τρέχανε ειδικά συνεργεία και τα μαζεύανε. Οι αρχές δεν θέλουν να μένουν ούτε στιγμή στο δρόμο. Φτάναν αμέσως λες και ξεσπούσε πυρκαγιά. Μιλούσαν βάνουσα σα να τα είχαν φτιάξει οι διαβάτες που παράτυχαν σε κείνο το σημείο. Τα παίρνουν σε φορτηγά και χάνονταν. Σε λίγο η συνοικία κυκλωνόταν με απαγορευτικά, φραγμούς και εμπόδια να μην πλησιάσει και να μη φύγει κανείς για να φάξουν να βρουν τα εργαστήρια. Καμιά ανακάλυψη, ούτε βράχους ακατέργαστους ούτε σύνεργα πελεκητή. Ύστερα κάπου αλλού ξεπρόβαλαν καινούργιες πέτρινες μορφές και πάλι τα ίδια. Σήκωναν τότε πολλά, κάπου τα 'κρυβαν διπλοκλειδωμένα σε υπόγεια και αποθήκες. Υπάρχουν ακόμα σήματα από κείνες τις επιδρομές και τις υποχρεωτικές κατευθύνσεις που ισχύουν και τώρα. Άλλες φορές τα συνεργεία φτάναν και σπάγαν με βαρείες τ' αγάλματα επί τόπου. Θα γέμισαν πια οι αποθήκες τους. Όλοι πρόσεξαν πως τα θρυμματίζουν με μανία, τα χτυπούσαν με πολλά σφυριά και το κεφάλι διαλυόταν. Κι ήταν σα να τα σκότωναν γι' άλλη μια φορά.

Αργότερα ο τρόπος αυτός γενικεύτηκε, είχε λιγότερα έξοδα και ήταν πιο εντυπωσιακός. Δήλωσαν ότι αυτό το κάνουν για να ελευθερώσουν τους δρόμους από τα εμπόδια. Δεν μπορούσαν να φρουρούν μέρα - νύχτα όλους τους δρόμους ούτε ν' ανακαλύψουν τα εργαστήρια που τα γεννούσαν. Ξέραν μόνο ότι παράγονται συστηματικά κι είχαν τον νου τους να τα καταστρέφουν το γρηγορότερο.

Όταν θρυμματίζουν το άγαλμα έμενε ένας σωρός πέτρες. Αμέσως όμως τρέχαν πολλοί και μάζευαν τα κομμάτια του. Ο σωρός χανόταν, το άγαλμα μοιραζόταν έτσι σε χίλια δυο πετραδάκια και μεγαλύτερα τμήματα. Αυτοί που πήραν τα χαϊδεύουν όταν βρίσκονται μόνοι και όσοι ξέρουν είναι σα να κρατάνε στις τσέπες και στο νου τους κάποιο μυστικό, κάτι αγαπητό που διώκεται.

Με τον καιρό, οι πέτρινες παρουσίες στους δρόμους γίνονταν πιο αραιές και δεν ήταν πια εύκολο να προσδιορίσουν αν ήταν ο Γιώρ-

γης, η Κατίνα ή ο Κωστής. Σα να λιγόστευαν τα ατομικά τους χαρακτηριστικά κι αποκτούσαν μια πιο γενική μορφή. Την διέκριναν αμέσως και κατάλαβαν γρήγορα ότι το κοινό τους γνώρισμα ήταν το βλέμμα που το 'χαν μόνο κείνα τα παιδιά και πάνω απ' όλα το χαμόγελό τους. Όταν τα κομμάτιαζαν δεν κυνηγούσαν πια την Ελένη ούτε τον Φώτη μα κείνο το χαμόγελο.

Αυτό θέλαν να θρυμματίσουν, να μην υπάρχει ούτε να θυμίζει τίποτα.

Τ' άλλα τα ακέραια που τ' άρπαξαν οι αρχές από το δρόμο την εποχή του μεγάλου διωγμού και τα φυλάκιζαν στις αποθήκες τους, μέιναν χρόνια κλειδωμένα. Ύστερα από καιρό, μερικοί από τη γειτονιά σε μια άστραφη αποκοτιά αποφάσισαν να τα ελευθερώσουν. Η σκέψη τους φάνηκε παράλογη, αυτοί όμως σχεδίασαν σωστά τις ενέργειές τους. Τα πήραν με τρόπο θαυμαστό από τα υπόγεια ενός διοικητικού κτιρίου και τα κουβάλησαν σαν γίγαντες. Τ' απόθεσαν σε σίγουρο μέρος, κανένα δεν έπαθε τίποτα. Ήταν σα να γύρισαν τα παιδιά εκείνα στα σπίτια τους κι οι δρόμοι είχαν την κρυφή χαρά που τα ξαναδέχτηκαν.

Ο Μάνος έχει αποκλειστεί από το σπίτι του. Γυρίζει στους δρόμους γιατί πάντα κάποιο σήμα τον κρατάει σ' αυτή την περιπλάνηση. Κάπου όμως θα υπάρχει διόδος, το σπίτι βρίσκεται σε κατοικημένη περιοχή, έχει οδό και αριθμό. Από κάπου ξεκίνησες, για θυμήσου. Δεν γεννήθηκες ούτε αναστήθηκες στους δρόμους, από κάποια πόρτα βγήκες.

Δεν χρειάζεται να θυμηθώ, ξέρω πού κοιμήθηκα, πού πλύθηκα. Είδα ένα όμορφο πρωινό και ρούχα που χόρευαν απλωμένα στο σκοινί της απέναντι ταράτσας.

Το βλέπεις από μακριά, γνωρίζεις τα παραθυρόφυλλα, τα κάγκελα, όλα είναι στη θέση τους. Θα ήθελα να φτάσω σε κείνο το μισάνοιχτο παράθυρο, να κλείσω την πόρτα πίσω μου. Τώρα θα μείνει για πάντα έτσι μισάνοιχτο;

Μην προσπαθείς να ενοήσεις το σύστημά τους. Το σήμα δεν έχει καμιά μεταφυσική. Η μεταφυσική που καλλιεργείται είναι ο σεβασμός στην ασυναρτησία του συστήματος. Αυτό είναι το σήμα, το ένα και το μοναδικό. Παράνοια παρουσιάζει η κυκλοφορία, εκείνοι που την ορίζουν δεν είναι διόλου παρανοϊκοί. Το πρόγραμμά τους εκτελείται με πλήρη επιτυχία.

Έτσι που προσθέτουν συνέχεια φανάρια, ταμπέλες και δείκτες, πολλοί σκέφτονται μήπως γυρίζει τις νύχτες ένα τρελό συνεργείο και τα μπήγει όπου του κατέβει. Λες και οι τοποθετητές δεν περπάτησαν ποτέ σ' αυτούς τους δρόμους, σα να έρχονται μεθυσμένοι μ' ένα φορτηγό γεμάτο σήματα και για να διασχεδάσουν τα σκορπίζουν οπουδήποτε. Κι αν δεν προφτάσουν να τα στήσουν όλα, θα βρεθούνε πολλοί το πρωί να τα στερεώσουν.

Η μέρα αρχίζει με καινούργιο μπερδεμα.

Επιστροφή στο δέος (για τη *Mania*)

του Χρήστου Βακαλόπουλου

Μέχρι τώρα είχαμε ηθοποιούς, τεχνικούς, σκηνοθέτες. Χάρη στο Γιώργο Πανουσόπουλο και τη *Mania* διαθέτουμε τον πρώτο *κινηματογραφιστή*, δηλαδή κάποιον που αντιλαμβάνεται την ταινία του σαν προέκταση του σώματός του, της φυσικής του υπόστασης, του βλέμματός του, της άμεσης σχέσης του με τα πράγματα: ο λόγος ύπαρξης της *Manias* είναι τόσο αυθαίρετος (και τόσο φυσιολογικός ταυτόχρονα) όσο κι εκείνος της εικονιστικής ταύτισης του Πανουσόπουλου με τον κινηματογράφο. Να γιατί ο πραγματικός πρωταγωνιστής της *Manias* δεν είναι ούτε κάποια πλοκή, ούτε κάποιο μήνυμα, ούτε κάποια ηθοποιός, ούτε καν μερικές «ωραίες εικόνες»: ο πραγματικός σταρ της ταινίας είναι ο άνθρωπος που την έκανε, κάποιος που δεν φροντίζει να κρυφτεί επιμελώς πίσω απ' την κάμερα αλλά εκτίθεται σωματικά την κάθε στιγμή μέσα απ' την τρεμάμενη παρουσία της ματιάς του. Σε μια κινηματογραφία γεμάτη προστατευμένους σκηνοθέτες - αφέντες, απόλυτους άρχοντες των ταινιών, δεσπότες των εικόνων και των ήχων, ο Πανουσόπουλος και ο Τορνές είναι ό,τι το πιο σωματικό, δηλαδή ό,τι το λιγότερο εφησυχασμένο διαθέτουμε.

Ας σταθούμε όμως λίγο στην ταινία: η *Mania*, αυτή η απλή βόλτα μιας γυναίκας στο πάρκο, δεν είναι τίποτα περισσότερο από ένα άνοιγμα στο δέος που υποβάλλει η πραγματικότητα και ο κόσμος, στο ίδιο εκείνο δέος που συναντάει κανείς όταν σταματήσει να βλέπει τον κόσμο με τα μάτια των ιδεών και βαλθεί να τον δει και να τον ακούσει όπως

μόνο ένας κινηματογραφιστής γνωρίζει: με τις *αισθήσεις* του. Να γιατί στη *Mania* τα ζώα του πάρκου και οι μπάτσοι κυκλοφορούν εξίσου ζαλισμένοι —δεν υπάρχει καμιά ιδεολογία να φορτώσει τα πράγματα, που σαρώνονται εδώ από τη δύναμη μιας ματιάς, από την πίεση ενός βλέμματος που εξακοντίζεται και ησυχάζει μόνο όταν αγγίζει την υπέρβαση, όταν το δέος μετατρέπεται σε δέηση και η πόλη ανακαλύπτει το κρυφό νήμα που την κάνει να υπάρχει, όταν υποκλίνεται σ' αυτό που την ξεπερνά και που δεν διατυπώνεται εύκολα, δεν αναγνωρίζεται παρά μόνο στους εξαισιούς ήχους μιας φωνής που υπερπίπτει στα τελευταία πλάνα στους ήχους του τραγουδιού του Νίκου Ξυδάκη που ερμηνεύει η Ελευθερία Αρβανιτάκη.

Η *Mania* είναι λοιπόν μια ασυγκράτητη ταινία που συμπυκνώνει τη θέληση του Πανουσόπουλου να εκφραστεί κινηματογραφικά χωρίς να κολλήσει πουθενά, ακόμα και στην ψυχολογία της ηρωίδας, η οποία παραμένει ένα μυστηριώδες πρόσωπο που στο τέλος γίνεται ακόμα πιο μυστηριώδες (και γι' αυτό ακριβώς το λόγο *απόλυτα κινηματογραφικό*, πλάσμα ενός βλέμματος). Καμιά σχέση εδώ με την ψυχοπαθολογία: αυτή η γυναίκα, που σε μια αμερικάνικη ταινία θα ήταν μια κοινή τρελή, παρουσιάζεται και χάνεται χωρίς να δίνει λόγο σε κανένα. Μόνο ο Πανουσόπουλος είναι σε θέση να τη συλλάβει για μια στιγμή, δεν τη μετατρέπει όμως σε μαριονέτα αλλά υποκλίνεται μπροστά της. Ο κινηματογραφιστής δεν βρίσκεται εκεί για ν' αποδείξει κάτι αλλά για να πα-

Ο Γιώργος Πανουσόπουλος με την Αλεξάνδρα Βάνζι και τον Άρη Ρέτσο, στο γύρισμα της *Manias*.

ραδοθεί σ' αυτό, παρασυρμένος από την ένταση της ματιάς του.

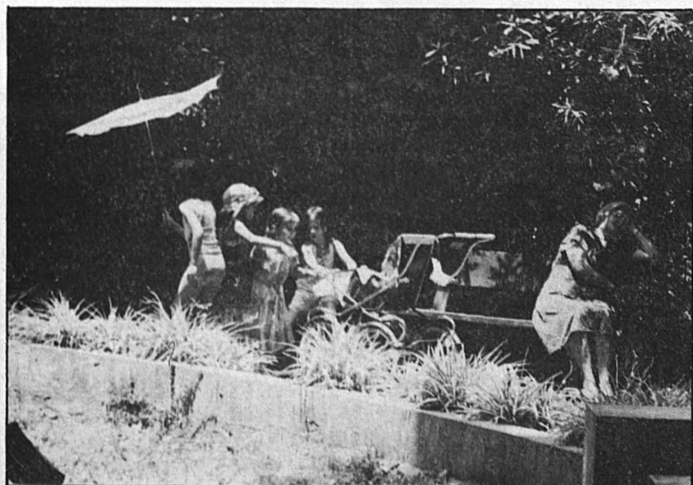
Ούτε ιδεολογία, ούτε ψυχολογία λοιπόν υπάρχουν στη *Mania* (παρά μόνο ως σκιές, που εγκαταλείπονται γρήγορα —τα κομπιούτερ έτσι κι αλλιώς είναι χαλασμένα και η εξουσία μάλλον ανικανή, παρά απειλητική). Αλλά ο θεατής δεν θα συναντήσει ούτε κάποιον είδους υπαγική κινηματογραφοφιλία. Οι κριτικοί απογοητεύθηκαν γιατί δεν αναγνώρισαν στην ταινία τις σταθερές μιας ταινίας είδους, μιας άσκησης καλού μαθητή απέναντι στον αμερικάνικο κινηματογράφο ή μάλλον συγκρίνοντας την μ' αυτές (όπως ο Νίκος Σαββάτης στο *Αντί*, πριν από μερικά τεύχη) δεν ένιωσαν καλυμμένοι. Η εξέλιξη όμως ενός κινηματογραφιστή είναι προσωπική του υπόθεση. Το αίτημα της έκφρασης δεν μπορεί να σταματήσει εκεί που οι λέξεις υποδεικνύουν. Αν ο Πανουσόπουλος είχε πολλαπλασιάσει τις δράσεις, αν είχε επιδοθεί σε ένα είδος Σπύλμπεργκ τσέπης φαντάζομαι ότι πολλοί αρθρογράφοι θα είχαν μείνει ικανοποιημένοι. Να όμως που δεν έγινε κάτι τέτοιο: η *Mania* λάμπει ακριβώς εξαιτίας της μοναδικότητας της και συγγενεύει περισσότερο με το αίσθημα λύτρωσης που υ-

πάρχει σ' ένα διήγημα «χωρίς υπόθεση» του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, παρά με τις παραγεμισμένες γαλοπούλες που αποτελούν οι ταινίες του Λούκας. Η απουσία πλοκής στον Παπαδιαμάντη, η εμμονή στη λάμψη του περιστατικού, που αρκεί για να μας ενώσει με κάτι, να τι ανακαλύπτει η *Mania*, ταινία μιας και μοναδικής σεκάνς, γεγονός αδιανόητο για οποιαδήποτε αμερικάνικη ταινία.

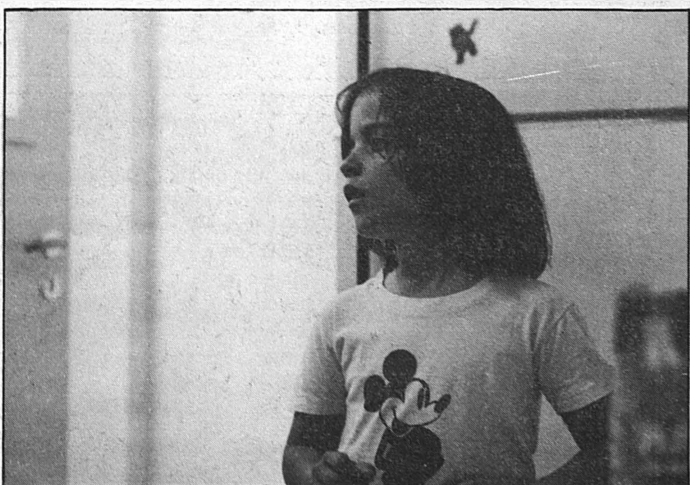
Το θέμα του Πανουσόπουλου είναι η ελευθερία σε συνθήκες εγκλεισμού, η μετατροπή της φυλακής σε φως. Το θέρετρο στο *Ταξίδι του Μέλινος*, το διαμέρισμα στους *Απέναντι* και ο κήπος της *Manias* δίνουν λαβές στους ήρωες των ταινιών για να ξαναγίνει η ελευθερία εσωτερική υπόθεση. Κανένα καταφύγιο δεν αναζητάται, ούτε στην Ιστορία, ούτε στον εγωισμό του ατόμου που «την κάνει», ούτε στον ίδιο τον κινηματογράφο. Μια ταινία είναι εσωτερική υπόθεση, να γιατί τα σαράντα χιλιάδες εισιτήρια της *Manias* αποκτούν πολύ μεγαλύτερο ειδικό βάρος από τα διακόσιες χιλιάδες εισιτήρια της «Ελένης του λαού μας», όπως έγραφε η διαφήμιση της ταινίας του Παντελή Βούλγαρη.

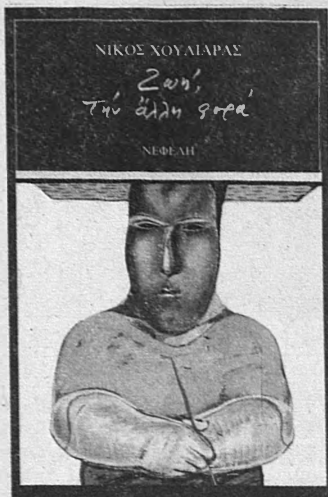
□

Η παιδικότητα ελευθερώνεται στο πάρκο. Δεξιά η μικρή Μυρτώ Κούτσικου.

μια ζωντανή παρουσία στη *Mania*.

«... Στους φίλους —που κάποτε αναβόσβυσαν σαν τα λαμπάκια πάνω στο χάρτη της Ελλάδας, κι έφτασαν ως εδώ. Σ' αυτούς που έχουν μείνει και σε κείνους που γύρισαν πάλι πίσω. Σε κόσμο πολύ».

Ο Νίκος Χουλιαράς γνωρίζει πολύ καλά να διηγείται ιστορίες, προσόν καθόλου ευκαταφρόνητο, σε μια εποχή ισχνών αγελάδων για το ελληνικό μυθιστόρημα. Στο τελευταίο βιβλίο του, ενώ ακολουθεί σε γενικές γραμμές τους κλασικούς κανόνες του είδους, υιοθετεί ταυτόχρονα με άνεση «μοντέρνα» στοιχεία, όπως είναι για παράδειγμα η επίμονη χρήση των συνειρμών. Χαρακτηριστικό της γραφής του παραμένει η προτίμησή του σε ένα λόγο «προφορικό», ζωντανό και ανοιχτό —ακόμα και στην ηπειρώτικη ντοπιολαλιά— που στηρίζεται στη ρηματική επανάληψη. Είναι η εξέλιξη της τεχνικής και του ύφους που γνωρίσαμε στο «Λούσια» —ένα ύφος αφοπλιστικό και γοητευτικό— που κινδυνεύει ωστόσο, κάποτε, από τη δημιουργία μιας μανιέρας χωρίς λειτουργικότητα.

Στο μυθιστόρημα «Ζωή, την άλλη φορά» παρακολουθούμε τα έργα και τις ημέρες, καθώς και τη γενεαλογία του Θεόφιλου Γούδα από τα Γιάννενα, κατοίκου, σήμερα, Αθηνών. Ο Νίκος Χουλιαράς περιγράφει την πορεία μιας τυπικής γιαννιώτικης οικογένειας που μοιράζεται την τύχη της ηπειρώτικης πρωτεύουσας από το 1800 έως τα μέσα του 20ού αι., όταν η γενιά του Θ. Γούδα, η γενιά του ροκ εντ ρολ της δεκαετίας του '50 θα προκαλέσει τη μεγαλύτερη έως τότε ρήξη στους πατροπαράδοτους δεσμούς της ελληνικής επαρχίας. Είναι η γενιά που θα σημάνει τη φυγή, μια φυγή πολύ διαφορετική από την παραδοσιακή μετανάστευση. Ο ήρωας εγκαθίσταται στην Αθήνα, με μια αδυναμία προσαρμογής, δεν έχει τόπο πουθενά, είναι φευγάτος από παντού. Ο Νίκος Χουλιαράς συλλέγει από ένα πλούσιο αυτοβιογραφικό υλικό: παρά τον όγκο των σελίδων και τη σύνθεσή του, το μυθιστόρημα είναι γραμμένο εν θερμώ· έκδηλη η αγωνία του να διασώσει τη ζωή που κυλά σαν σε όνειρο, τα αγαπημένα πρόσωπα που φεύγουν— σπάνια τόσες γυναικείες μορφές παρουσιάστηκαν με τέτοια τρυφερότητα. Συγκλονιστική η καταγραφή της τραγικής αντίφασης των ηρώων που ανίκανοι να βιώσουν την προσωπική τους ιστορία δημιουργικά, μένουν με την αυταπάτη μιας ζωής που βρίσκεται πάντα μπροστά τους, ενώ εκείνη απομακρύνεται όλο και περισσότερο προς τα πίσω...

Νίκου Χουλιαρά, Ζωή, την άλλη φορά, μυθιστόρημα, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1985, σελ. 407.

Η Αφροδίτη με τη γούνα

Ο Λεοπόλδος φον Ζάχερ-Μαζόχ, υπήρξε κατ' αρχήν ένας δημοφιλής λογοτέχνης του 19ου αιώνα. Μυθιστορήματα και διηγήματά του μεταφράστηκαν σε πολλές χώρες —ακόμα και στην Ελλάδα του 1880. Κεντρική μορφή των έργων του η γυναίκα: γλυκιά και απρόσιτη, αγγελική και σκληρή, απαιτεί τον έρωτα μέσα από την υποταγή του άλλου, την ηδονή μέσα από την ταπείνωσή του.

Η «Αφροδίτη με τη γούνα», νουβέλα του 1870, που μετέφρασε η Μυρτώ Ρήγου αποδίδοντας με επιτυχία την ευαίσθητη ψυχρότητα του κειμένου, στηρίζεται πάνω στην πολυπλοκότητα της σχέσης «αφέντη - σκλάβου» μέσα στην ερωτική περιπέτεια. Ο Σεβερέν, ήρωας της «Αφροδίτης με τη γούνα» ερωτεύεται τη Βάντα και την παρασύρει, ο ίδιος, να ασκήσει πάνω του κάθε δυνατή βία, χρησιμοποιώντας τον ως αντικείμενο και υποβάλλοντάς τον σε κάθε λογής μαρτύρια. Κάποτε, ο νεαρός ευγενής, αγγίζοντας τα όρια του μη περαιτέρω θα φύγει «θεραπευμένος». Στις καινούργιες σχέσεις του διαλέγει πια τον «άλλο» ρόλο: αυτόν του αφέντη - κατακτητή.

Τη σημασία του έργου αυτού υπογράμισε, το 1971, ο Ζιλ Ντελέζ στο δοκίμιό του: «Παρουσίαση του Ζάχερ Μαζόχ —το ψυχρό και το σκληρό».

Την ελληνική έκδοση συνοδεύει το διεισδυτικό δοκίμιο του Γιώργου Βέλτσου «Η τερατώδης πλευρά» που διαλέγεται εις βάθος με το κείμενο του Μαζόχ, χρησιμοποιώντας παράλληλα με τα πορίσματα της κοινωνιολογίας και της ψυχανάλυσης —και, ίσως, πριν από αυτά— τη λογοτεχνία και το προσωπικό βίωμα. Μια γοητευτική και επώδυνη αναδίφηση πάνω στη σχέση γραφής - διαστροφής, ένα ταξίδι στους ποιτικούς τόπους των συναντήσεών τους, από τον Ντοστογιέφσκι στον Νίτσε, από τον Φλωμπέρ στον Προυστ, από την Αποκάλυψη του Ιωάννη στο Σύνταγμα της ηδονής του Καβάφη. Η «τερατώδης πλευρά» μπορεί να κρίβει κάλλιστα το θαύμα: εξαρτάται από τη θέση που θα διαλέξει κανείς.

Λ. Φον Ζάχερ - Μαζόχ, Η Αφροδίτη με τη γούνα, Μτφ. Μυρτώ Ρήγου, Γιώργου Βέλτσου, Η τερατώδης πλευρά, εκδ. Γνώση, Αθήνα 1985, σελ. 281.

16 ΚΡΗΤΙΚΕΣ ΦΟΡΗΤΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

Εκδ. Δήμου Ηρακλείου, 1985.

Οι 16 εικόνες που περιλαμβάνει αυτό το καλαίσθητο ντοσιέ έχουν επιλεγεί από το «Ημερολόγιο του Δήμου Ηρακλείου 1985, όπου μια πρώτη παρουσίαση φορητών εικόνων, άγνωστων σχεδόν στο σύνολό τους, που σώζονται στην Κρήτη, απέβλεψε στη γνωριμία ενός ευρύτερου κοινού με τη βυζαντινή κληρονομιά του νησιού.

Οι εικόνες αυτές, που χρονολογούνται από τους τελευταίους Παλαιολόγειους χρόνους έως και τη Μεταβυζαντινή εποχή, φανερώνουν τα στάδια της εξέλιξης που οδήγησε στη διαμόρφωση της Κρητικής Σχολής, που είναι η σημαντικότερη περίοδος της ελληνικής ζωγραφικής μετά την Άλωση.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ / ΠΟΙΗΣΗ

ΒΑΣΙΛΗ ΚΟΥΤΕΛΑ

Ύψνος, γενική δοκιμή

Εκδ. Ψυλόν, 1985, σελ. 48.

«Μπορεί και σκόνη. Και πέτρες. / Από θρυμματισμένες Ατλαντίδες. / Πάν' απ' τα σιωπηλά μας πρόσωπα. / Μπορεί και κύματα. / Η χλόη. / Σ' εμάς θα φτάνει / Μόνο της θάλασσας ο ρόγχθος. / Οι ανθρώπινοι ψιθύροι. / Όχι το φως. / Μπορεί και σκόνη. / Και κουρέλια. / Και πέτρες. / Και κύματα». (Όχι το φως, σ. 21).

ΓΙΑΝΝΗ ΚΟΝΤΟΥ

Ανωτόμου μοναχού

Εκδ. Κέδρος, 1985, σελ. 70.

«Δε με ξενύχτισες ποτέ. Μόνο τους ζωντανούς θέλεις να παίξουμε. Πηγαίνεις στην άκρη του ορίζοντα και ξαπλώνεις πάνω στη γραμμή. Χάδια που περιέχει το αίμα σου. Γυαλιά σπασμένα έχει, από γλέντι ή φαντασίες. Σκουριά αφήνει η σκέψη στο μαξιλάρι. Τότε, τρέχει ο βολβός του ματιού μου στα δάση, μαζί με τ' άγρια. Ακούγονται από τις κατεστραμμένες πόλεις μαδρινάγια του γάμου. Με δυσκολία επιστρέφω στο κρεβάτι. Τα χώματα της μνήμης το έχουν σκεπάσει. Σκάβω να βρω τη θέση μου. Σκύβω και περνάω κάτω από λέξεις».

(«Στον ύπνο το χέρι ζητιανεύει», σ. 66).

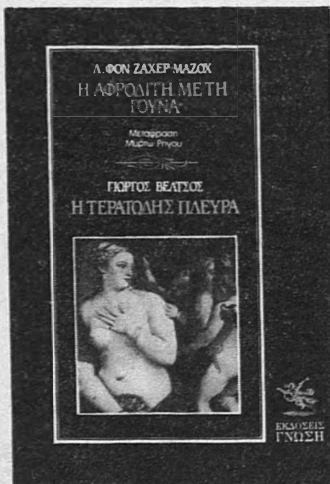
ΣΩΤΗΡΗ ΤΡΙΒΥΖΑ

Το κέλυφος

Εκδ. Πόρφωρας, Κέρκυρα 1985, σελ. 30

«Έλα λοιπόν / με τα μεγάλα χιονισμένα μάτια σου / σε περιμένω στην άκρη του δρόμου / κάτω απ' το γκριζό πέλαμο της πολιτείας / θα σ' αγαπήσω / όπως η νύχτα το φυματικό φεγγάρι της / στο δωμάτιο με τους ρυτιδωμένους τοίχους / θα μεταλάβεις το σπέρμα μου / ψάχνοντας βαθιά στη φωνή μου / θα κοιμηθείς έναν ανώνυμο ύπνο».

(«Tabula rasa», σ. 14).

«... Η Αφροδίτη της διαστροφής, είναι και η Ευρυδίκη της γραφής. Απρόσιτη στο βλέμμα, αθέατη, δεν αποκαλύπτεται, αλλά μεταγράφεται».

Γ. Βέλτσου «Η τερατώδης πλευρά» σ. 237

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΛΛΗΝΟ - ΑΛΒΑΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΟ - ΑΛΒΑΝΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

Ανέκδοτο έργο του Ιωάννη Βηλαρά
Φιλολογική έκδοση από τον αυτόγραφο κώδικα της εθνικής βιβλιοθήκης των Παρισίων υπό Τίτο Π. Γιοχαλά
Εκδ. *Institute for Balkan Studies, Θεσσαλονίκη 1985, σελ. 317.*

Μια εξαιρετικά καλαισθητή έκδοση που παρουσιάζει ειδικό ενδιαφέρον για τους φιλόλογους και τους ιστορικούς. Το κεντρικό θέμα του βιβλίου είναι η δημοσίευση και ο σχολιασμός των στοιχείων της ελληνο - αλβανικής γραμματικής που περιέχεται στον κώδικα *Supplément grec 251* της Εθνικής Βιβλιοθήκης των Παρισίων. Η γραμματική αυτή καθώς και οι ελληνοαλβανικοί διάλογοι που τη συνοδεύουν έχουν γραφεί από τον γνωστό λυρικό σατιρικό ποιητή Ιωάννη Βηλαρά (1711-1823), γιατρό του Βελή, γιου του Αλή Πασά των Ιωαννίνων. Στο πρώτο, ίσως, χρονολογημένο αυτό χειρόγραφο του Βηλαρά βρίσκονται «εν σπέρματι», αρκετά από τα στοιχεία που συγκρότησαν τη «γλώσσα» του Βηλαρά, δηλαδή λόγια γλωσσικά στοιχεία, αλλά και ιδιωτικό, γιαννιώτικο, γλωσσικό υλικό. Η σημασία του άλλωστε είναι μεγάλη και για την αλβανική γλώσσα γιατί περιέχει τα πρώτα γνωστά, έστω και ελλειπή, στοιχεία γραμματικής της αλβανικής της Ν. Αλβανίας. Η εισαγωγή, τα προσεγμένα σχόλια και γενικά η επιμέλεια της έκδοσης ανήκει στον Τίτο Π. Γιοχαλά.

ΓΟΔΕΦΡΕΙΔΟΥ ΒΙΛΛΑΡ-ΔΟΥΤΙΝΟΥ

Η κατάσταση της Κωνσταντινούπολης
Μτφ. Κώστα Αντύπα
Εισαγωγή: Γιώργου Σαραφιανού
Εκδ. *Χατζηνικολή, Αθήνα 1985, σελ. 267*

Η επίδραση και οι συνέπειες των σταυροφοριών τόσο για τον ανατολικό όσο και για το δυτικό κόσμο έχουν απασχολήσει πάρα πολύ την ιστορική έρευνα. Το χρονικό του Γοδεφρείδου Βιλλαρδούνου, ενός παρατηρητή αλλά και πρωταγωνιστή των σημαντικών αυτών γεγονότων παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον τόσο από ιστορική όσο και από φιλολογική άποψη. Παρόλο που ο συγγραφέας του χρονικού είναι αντίπαλος των Βυζαντινών σ' αυτή τη συγκυρία δεν διστάζει να περιγράψει τις βιαιότητες και την απληστία των δυτικών στρατευμάτων. Μια μαρτυρία που συμβάλλει στην πληρέστερη κατανόηση μιας μακρινής, αλλά καθοριστικής για την εξέλιξη της Ευρώπης, εποχής.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ ΒΕΝΙΑΜΙΝ Ο ΛΕΣΒΙΟΣ

Αθήνα 1985, σελ. 252
Κεντρική διάθεση Βιβλιοπωλείο Καρδαμίτσα

Τα πρακτικά του συμποσίου που πραγματοποιήθηκε το Μάιο του 1982 στη Μυτιλήνη είναι το περιεχόμενο της έκδοσης αυτής. Θέμα του συμποσίου το έργο του φιλοσόφου, διδασκάλου του Γένους και αγωνιστή Βενιαμίν του Λεσβίου. Οι 20 επιστημονικές ανακοινώσεις που δημοσιεύονται είναι καταμελημένες στις ενότητες: Το Γένος - η Παιδεία, η Παιδεία, οι Επιστήμες και παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον. Αναφέρουμε ενδεικτικά: Γ. Βαλέτα: *Άγνωστα έργα του Βενιαμίν*, Ε. Μουτσόπουλου *Η οντολογική συνιστώσα της εννοιοκρατίας του Βενιαμίν*, Π. Κονδύλη *Η παρουσία της αρχαίας φιλοσοφίας στα «Στοιχεία Μεταφυσικής» του Βενιαμίν*, Π. Νούτσου *Οι προϋποθέσεις της αυτογνωσίας*, Α. Κελεσίδου *Η έννοια της ευδαιμονίας στον Βενιαμίν*, Ρ. Αργυροπούλου *Τα «Στοιχεία Ηθικής» του Βενιαμίν και η «Ελληνική Νομαρχία» κ.ά.*

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

ΝΤΙΜΙΤΕΡ ΙΝΚΙΟΦ

Οι ιστορίες μιας αυτόματης γιαγιάς
Μτφ. Ρένας Καρθαίου
Εικονογράφηση: Ingeborg Haun
Εκδ. Πατάκη, Αθήνα 1985

Ο Ινκίοφ, ένας από τους καλύτερους συγγραφείς παιδικών βιβλίων, προσεγγίζει με ευαισθησία και οξυδερκεία την παιδική ψυχή. Στο βιβλίο αυτό η αυτόματη γιαγιά (ένας φωνογράφος της παλιάς εποχής) διηγείται τρεις ωραίες, έξυπνες ιστορίες: *ο ψηλός νάνος, η μικρή κάμπια, ο τεμπέλης μαθητής.*

Για παιδιά από έξι ετών και πάνω (Συλλογή Σπουριτάκια)

CHRISTIAN BRUEL - ANNE BOZELLEC

Η ιστορία της Λιλή που είχε ισκίο αγοριού
Μτφ. Κατερίνας Νασίκα
Εκδ. Καλέντης, Αθήνα 1985

Μια τρυφερή, όμορφη ιστοριούλα για τη μικρή Λιλή που οι μεγάλοι της έδειχναν την αγάπη τους μόνο όταν προσαρμοζόταν στην εικόνα που εκείνοι της επέβαλλαν, πράγμα που οδήγησε τη Λιλή σε κρίση ταυτότητας. Μια εύστοχη κριτική που παρουσιάζεται χαριτωμένα και διασκεδαστικά μέσα από το βιβλιαράκι αυτό και έχει ως στόχο της το διαχωρισμό σε ανδρικά και γυναικεία πρότυπα, την επιμονή των γονέων στο μοίρασμα των ρόλων και την αυταρχική επιβολή τους πάνω στην ελεύθερη έκφραση της προσωπικότητας του παιδιού.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΑΜΨΙΔΗ

Αριστοφάνης: Η άλλη όψη (μελέτη)
Αθήνα 1985, σελ. 141

ΞΑΝΘΟΥ ΛΥΣΙΩΤΗ

Το πορτραίτο της ωραίας Χαρίκλειας (ποίηση)
Κύπρος 1985, σελ. 38

ΧΑΛΙΑ ΓΚΙΜΠΡΑΝ

Οι Θεοί της γης (ποίηση)
Μτφ. Θ. Γιαπιτζάκη
Εκδ. Μπουκουμάνη, Αθήνα 1985, σελ. 63

ΚΩΣΤΑ ΓΑΡΙΔΗ

Κάτι να μείνει (ποίηση)
Εκδ. Μαυρίδης, Αθήνα 1985, σελ. 48

ΜΑΡΤΙΝ ΓΚΡΑΙΗ

Στ' όνομα όλων των δικών μου (πεζογραφία)
Μτφ. Σταυρούλα Αργυροπούλου
Εκδ. Μπουκουμάνη, Αθήνα 1985, σελ. 451

ΓΙΑΝΝΗ Σ. ΜΑΣΤΟΡΑ

Το πολιτικό μας πρόβλημα
Αθήνα 1985, σελ. 105

ΚΩΣΤΑ ΓΙΑΜΠΑΝΗ

Μετά από 30 χρόνια —αιτίες της διαγραφής μου από το ΚΚΕ
Αθήνα 1985, σελ. 314

ΒΑΣΙΛΗ ΓΙΑΝΝΙΩΤΗ

Πίσω από τον καθρέφτη (ποίηση)
Εκδ. Ελληνικές εκδόσεις, Θεσσαλονίκη 1985, σελ. 79

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΑΝ. ΛΙΑΝΟΥ

Μαρξιστική οικονομική θεωρία
Εκδ. Οδυσσεάς, Αθήνα 1985, σελ. 412

ΠΗΤΕΡ Α. ΜΠΕΡΓΚΕΡ

Πρόσκληση στην κοινωνιολογία
Μτφ. Ελένη Τσελέπογλου
Εκδ. Μπουκουμάνη, Αθήνα 1985, σελ. 214

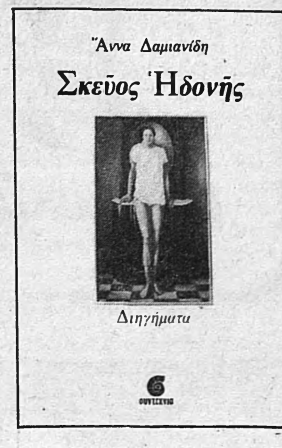
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΑΙΝ ΜΑΡΤΕΝ
ΛΑΜΠΡΑΚΗΔΕΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΓΕΝΙΑΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72.29.237

Κυκλοφορεί το βιβλίο της Άννας Δαμιανίδης: **Σκευός Ήδονης**

για σφαιρική πληροφόρηση
για αδέσμευτο διάλογο

Σύγχρονη Εκπαίδευση

Το περιοδικό για την Εκπαίδευση και όχι μόνο για εκπαιδευτικούς

κυκλοφορούν

τα τεύχη 23, 24

με αφιέρωμα στην ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

και πολλά άλλα ενδιαφέροντα θέματα

Τηλ.: 88.23.762

Στην επαρχία ζητείστε τη Σ.Ε.
στο Πρακτορείο Αθηναϊκού Τύπου

A. NENEΔΑΚΗΣ
Ο Σηκουάνας
το σπίτι μου

Η πραγματική ζωή της εμigrά-
σιας τα χρόνια της δικτατορίας
στο Παρίσι.

η τρίτη
ζάλη
Οκτώβριος 1985, δρχ. 200

Άρθρα και Κείμενα
Γράμματα και Συνεντεύξεις
μέσα σε 30 χρόνια

Η ΜΠΗΤ ΓΕΝΙΑ

Τζων Τάιτλ, Γκάρι Σνέντιντ
Γαρέγκορ Κόρο
Χένρι Μίλλερ, Τζακ Κίρουακ
Λωρενς Φερλινγκάιτ
Ουάλλια Μπάρροουζ
Άλβεν Γκίνσμπουργκ
Πωλ Μπόουκς, Νηλ Κάσσαντι

Βασίλης Τσαλής
Αντώνης Γαϊός
Θεόδωρος Κούτσος
Ηρακλής Παπαϊωάννου
Κώστας Σκουτίλας
Γιώργος Κακουλίδης

ΝΤΥΛΑΝ ΤΟΜΑΣ

Το Ταξίδι της Επιστροφής
Γιάννης Τζωρτζής
Πάντος Πανακός
Δημήτρης Πολυχρόνου
Αντίτα Φλωροπούλου
Σπύρος Κανούρας
Πάνος Καίπαρας

Μα, γυνακούλα μου,
τα έκανα όλα,
έγραφα το βιβλίο,
διέσχισα περήφανα τους
δρόμους της ζωής μου,
του Μανχάτταν,
του Λονγ Άιλαντ,
διέσχισα τις 1183 σελίδες
του πρώτου μου βιβλίου,
που έγραψα το βιβλίο,
Πήρα τα πρώτα χρήματα,
σεργιλιάζα από χαρά
το θεό εδούλωσα,
και συνέχισα,
κι έκανα ό,τι υποτίθεται
πως πρέπει να κάνεις στη ζωή.
Μα τίποτα δεν έβγαλα.
Αμα είχα «γενιά» δεν είναι «νέας».
Τίποτε νέο κάτω απ' τον ήλιο.
«Τα πάντα ματαιώσονται».
Στένα το, γυνακούλα μου.
Γράφα για ύπνο.
Λόγω μου νέα μέρα
εμφανίζεται.
Hic calix!
Κοιτάξτε το στα Λατινικά
σημαίνει «Ιδού το διασκεπτήριο»,
και κοιτά
να 'χει κρασί εκεί μέσα.

Τζακ Κίρουακ

Ρεμπέτικη

ΑΝΑΔΡΟΜΗ

«ΑΛΛΑΓΗ ΜΠΕΡΔΕΜΑ»

Σατιρίζει ο κωμικός Κώστας Πολίτης. Ρεμπετο-υφυπουργός Τύπου και μέσων μαζικής διαστρέβλωσης θα έχει καθημερινά μπρίφιγκ με τους πελάτες μας αναλύοντας το πρόγραμμα της ρεμπέτικης κυβέρνησης ΓΛΕΝΤΙ - ΚΕΦΙ - ΧΟΡΟΣ. Με το ρεμπετικό-λαϊκό μας σχήμα.

τιμές περσινές
συν 2,1 ΑΤΑ
αναδρομικά
έναρξη Παρασκευή 27/9
Μαυρομιχάλη 78 τηλ. 36.24.688
ΕΞΑΡΧΕΙΑ

Γ. ΜΟΥΡΕΛΟΣ

ΘΕΜΑΤΑ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

ΤΟΜΟΣ Α΄
Οί βιολογικές και
ψυχολογικές
βάσεις των Καλών
Τεχνών

ΤΟΜΟΣ Β΄
Οί κοινωνικές βάσεις
των Καλών Τεχνών

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ**

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΝΕΦΕΛΗ**
ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 9
ΑΘΗΝΑ 106 79
Τηλ. 3607744-3639962

Αριστοτέλης
Νικολαΐδης

— Ανθρώπων εξ ανθρώπων
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

— Επιλογή Α΄ ΠΟΙΗΣΗ

— Επιλογή Β΄ ΠΟΙΗΣΗ

Ζωοδ. Πηγής 3 Αθήνα 106 78 Τηλ. 3603 234, 3601 331

ή εμπρός για λιγότερη φτώχεια...

του Νότη Μαυρουδή

Λοιπόν έγιναν μηνύσεις, απαγορεύσεις, προηλακίσεις, δημοσιεύθηκαν εκατέρωθεν υβριστικές αντιθέσεις, φάνηκαν δημόσια οι μικρότητες και οι εγχειντρισμοί, υποστηρίχτηκε το δικίο με «άπαντα τα μέσα» και από τις δυο πλευρές, χρησιμοποιήθηκε ο εκβιασμός και πολύ λιγότερο η ιδεολογική και ηθική αντιπαράσταση, φάνηκε η έλλειψη δημοκρατικής αντίληψης (τώρα αυτό θα κοιτάμε;) αυτής της επαγγελματικής τάξης, παρουσιάστηκε σαν στόχος η «σωτηρία του ελληνικού τραγουδιού» οι μισοί συνθέτες βγήκαν κακοί και οι άλλοι μισοί βγήκαν καλοί, πάγωσαν οι σχέσεις των μεν με των δε, μπήκε το θέμα πρώτη σελίδα στις εφημερίδες και περιοδικά, δοκιμάστηκε δημόσια πια, το ήθος (τι είναι αυτό;) πνευματικών ανθρώπων, ζητήθηκε η παρέμβαση του υπουργείου Πολιτισμού, πήραν θέση (ποια θέση;) τα κομμάτια, τα σωματεία των καλλιτεχνών γίνανε συσκέψεις, συμβούλια, ανακοινώσεις, απαγορεύσεις, κατηγορήθηκαν δισκογραφικές εταιρείες και πληρωμένοι «συνθετοχαφιέδες», ζητήθηκαν απολύσεις συναδέλφων, η λασπολογία μπήκε σε καθημερινή χρήση, έπεσαν μηνύσεις, γίναν δικαστήρια· έγινε με λίγα λόγια η συντέλεια του κόσμου.

Ηρεμήστε! Πέρασαν τώρα αυτά. Στα δικαστήρια οι μηνύσεις αποσύρθηκαν, οι χωρισμένοι συνεργάτες ξαναμίξανε, εκείνοι που έβριζαν κάποιους σαν ανάξιους τώρα τους προσφωνούν σαν ικανούς, οι συνθέτες που βρίζανε συγκεκριμένες εταιρείες τώρα εκδίδουν δίσκους μ' αυτές τις εταιρείες, συνθέτες που βρίζανε το ΥΠΠΟ σαν αιτία των δεινών, τώρα παίρνουν επιχορηγήσεις για συναυλίες με τη χρηματοδότηση του ίδιου του Υπουργείου, η πλειοψηφία που σάρκαζε την «Αθήνα Πολιτιστική Πρωτεύουσα» έσπευσε να ενταχθεί στις συναυλίες μέσα στα πλαίσια αυτά, τα «συγγενικά δικαιώματα» σέρνονται ακόμα στις αίθουσες αναμονής των αρμόδιων υπουργείων παρ' όλες τις υποσχέσεις για «διευθέτηση αυτού του τεράστιου προβλήματος», ο κερδοσκοπικός εισπρακτικός οργανισμός της ΑΕΠΠ παραμένει και η αυτοδιαχείριση του εισπρακτικού της ΕΜΣΕ εξακολουθεί να φωτοζωεί μέσα από αμφισβητούμενες διαδικασίες νόμιμης εισπραχής και κατοχύρωσης των κεκτημένων δικαιωμάτων.

Και η ζωή συνεχίζεται, δίχως καμία σοβαρή αντιμετώπιση ιδεολογικών και οικονομικών αιτημάτων των σωματείων των συνθετών της ΕΜΣΕ και της ΕΔΕΤ.

Τα ενωμένα συμφέροντα για άλλη μια φορά ενώσαν τους δημιουργούς και ο χρόνος συρρίκνωσε τη διαφωνία του πρόσφατου παρελθόντος.

Διανύουμε μια... διασπαστική εποχή! Η λέξη και η έννοια διά-

σπαση είναι γνώριμη σε όλους τους χώρους. Για δεσ... Όλα τα κομμάτια είναι χωρισμένα στα δύο (πολλά απ' αυτά τα διασπασμένα έχουν επιπλέον και εσωτερικές διασπάσεις)· η ΓΣΕΕ, το ΣΕΗ, οι κινηματογραφιστές, οι συνθέτες κ.ά., όλοι είναι διασπασμένοι... Οι συνθέτες τείνουν να γίνουν οι «αναγεωτές» αυτού του φαινομένου, αφού δείχνουν να... ξεπερνούν τις αντιθέσεις τους στις διαπροσωπικές τους σχέσεις και να κρατάνε απλώς διαφορετικές σφραγίδες.

Απομακρυνόμενοι χρονικά από τον «εμφύλιο» σπαργμό που είχε ξεσπάσει πριν από ένα χρόνο στο τότε ενιαίο σωματείο των συνθετών, παρατηρούμε τις σημερινές ισορροπίες που μας βάζουν σε αμηχανία και σε περίσκεψη. Βγαίνει άνετο το συμπέρασμα πως εκείνη η... διχοτόμηση της ΕΜΣΕ ήταν «μιάνα εξ ουρανού» για την κυβερνητική αναποφασιστικότητα που μπροστά στα τεράστια ουσιαστικά και διαδικαστικά προβλήματα της ελληνικής πνευματικής ιδιοκτησίας, τα έβαλε στο ντουλάπι της αναμονής, κερδίζοντας χρόνο και δικαιολογώντας με τον πιο απλό τρόπο τις αναβολές. Έτσι, φαινομενικά «οι συνθέτες φταίνε για τη διαιώνιση του προβλήματος γιατί δεν τα βρίσκουν μεταξύ τους...». Το υπουργείο «νύπτει τις χείρας» θαρρείς και η διάσπαση της ΓΣΕΕ οφείλεται στους εργαζόμενους που (έτσι για πλάκα) δεν τα βρίσκουν μεταξύ τους και όχι γιατί υπάρχουν σοβαρότατα προβλήματα εργατικών διεκδικήσεων, ελευθερίας και αποδέσμευσης κομματικής κηδεμονίας.

Μένει να υποστηρίξω πως την ευθύνη για τη διαιώνιση των ιδεολογικών και οικονομικών προβλημάτων τη φέρνουν βαρέως όλοι οι συνθέτες του ελληνικού τραγουδιού και των δύο σωματείων για την ασύνδετη, αμεθόδετη, χαλαρότατη και ανεκτικότητα αντίδραση που έδειξαν απέναντι στο χρόνο και στις κυβερνητικές υποσχέσεις.

Ο χρόνος και η πείρα δείχνουν πως τα χίλια δυο προβλήματα που έχουν συσσωρευτεί στον επαγγελματικό χώρο των συνθετών, από την πνευματική ιδιοκτησία, τα συγγενικά δικαιώματα, έως την αισθητική αντιμετώπιση της νέας γενιάς των δημιουργών, δεν πρόκειται να ξεπεραστούν με τις μεμονωμένες προσπάθειες του ενός ή του άλλου σωματείου και μάλιστα, όταν είναι γνωστό πως οι άνθρωποι που πραγματικά τρέχουν και δουλεύουν και στα δύο σωματεία είναι τόσο λίγοι που μετριοιούνται στα δάκτυλα. Επαναλαμβάνω

πως ο χρόνος δείχνει πως η διάσπαση δεν λύνει αλλά διαιωνίζει τα προβλήματα. Παράλληλα όμως μία ένωση των σωματείων δεν είναι εφικτή αυτή τη στιγμή, γιατί οι άνθρωποι που έπαιξαν σημαντικό ρόλο σε κείνη τη διένεξη εκτονώθηκαν με πολύ πάθος, εκτέθηκαν δημόσια και δεσμεύτηκαν με τις αποφάσεις τους δημιουργώντας ένα βαθύτατο σχίσμα επαγγελματικού αλλά και ηθικού βάρους.

Η βαθύτατη διαφωνία για την ΑΕΠΠ μεταξύ ΕΜΣΕ και ΕΔΕΤ έκανε ώστε ο πρώτος (και μοναδικός) στόχος της ΕΜΣΕ να είναι ο εισπρακτικός της οργανισμός. Αυτή και μόνο η εμμονή δημιούργησε μια αδιαφορία για άλλα ζητήματα όπως θέσεις για μια πολιτιστική πολιτική, διεκδικήσεις πάνω σε αισθητικά θέματα, αντιπαράθεση μπροστά στον κρατικό λαϊκισμό της δεκαετίας του '80, κριτική στάση απέναντι στη μουσική διαμόρφωση μέσα από τα Ωδεία, από τα μέσα ενημέρωσης, κ.ά.

Οι διεκδικήσεις ενός μουσικού σωματείου δεν έχει να κάνει μονάχα με οικονομικά αιτήματα αλλά και με θέματα που αφορούν το ευρύτερο πλαίσιο της τέχνης της μουσικής τέχνης. Γνωρίζω πως τούτη τη στιγμή αυτά τα πράγματα φαίνονται εξωπραγματικά, φλύαρα και με δόση υπερβολικού ρομαντισμού. Έτσι όπως έχουν διαμορφωθεί τα πράγματα δεν είναι δυνατόν να υπάρξουν οι προϋποθέσεις για παράπερα διεκδικήσεις και αντιπαράθεσεις εκτός των οικονομικών. Είναι όμως ένας λαθεμένος δρόμος γιατί δεν δείχνει το καθαρό πρόσωπο του ελληνικού τραγουδιού. Τις ανάγκες και τα αιτήματα μιας τέχνης απέναντι σε μία πολιτεία που είναι υπεύθυνη για τον μουσικό μαρμασμό και την έλλειψη στοιχειωδών προδιαγραφών μιας μουσικής ζωής. Το τραγούδι ανήκει μέσα στο γενικότερο χώρο της μουσικής και είναι γνωστό πως παίζει ένα σπουδαιότατο ρόλο στη διαμόρφωση ψυχαγωγίας και ήθους στο σημερινό Έλληνα. Οι διεκδικήσεις του τραγουδοποιού είναι αναπόφευκτο να είναι συνυφασμένες με τα αιτήματα της γενικότερης μουσικής παρ' όλες τις ιδιομορφίες της τραγουδιστικής τέχνης.

Όμως είπαμε τούτη την ώρα τα σωματεία δεν είναι σε θέση να ασχοληθούν με άλλα ζητήματα πέρα από κείνα των οικονομικών διεκδικήσεων. Ο προσανατολισμός τους είναι καθαρά σαν εισπρακτικός οργανισμός (ΕΜΣΕ) και σαν «αντι-συγγενική» συσπείρωση (ΕΔΕΤ), αφήνοντας βασικά και ουσιαστικά θέματα έξω

από κάθε συζήτηση και διεκδίκηση.

Μπλαινει σαν προσωπική θέση και ελπίδα να αναθεωρηθεί η δομή και η λειτουργία των σωματείων είτε ένα είναι αυτό, είτε δύο (είτε δέκα...).

Είναι σίγουρο πως ο ελληνικός μουσικός συνδικαλισμός περνάει μια σπαραγνική και νηπιακή ηλικία και οι μεταβολές που υφίσταται και θα υποστεί, θα 'ναι πολλές· η περίοδος που διανύουμε έχει αποδείξει πως, η παρούσα κυβέρνηση των προσφιλών προσώπων του ΠΑΣΟΚ δεν ήταν αυτή που θα δημιουργούσε «νέα κατάσταση» στο χώρο της μουσικής.

Ελπίζουμε, αυτό να ανατραπεί και να βγούμε ψεύτες. Προς το παρόν, η εμπειρία και τα γεγονότα σ' αυτό το χώρο (των μουσικών πραγμάτων) μας λένε πως τα μουσικά σωματεία θα πρέπει να σοβαρευτούν· και οι Έλληνες μουσικοί (συνθέτες και μη) να μπουν στη διεργασία κάποιας ιδεολογικής επεξεργασίας· όχι τίποτ' άλλο αλλά για λιγότερη φτώχεια...

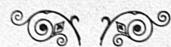
Νότης Μαυρουδής

Σ. ΚΑΨΑΣΚΗΣ

ΠΙΣΩ
ΑΠΟ ΤΟ
ΧΑΜΟΓΕΛΟ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Δυό πρώην έραστές, τσακισμένοι άγωνιστές της αντίστασης και του εμφύλιου, συναντιούνται μετά από χρόνια τυχαία στη Θεσσαλονίκη. Προσπαθούν νά ξαναγευτούν τὰ ύπόλοιπα από τὸ εὐώδιασμα τοῦ νεανικοῦ τους ἔρωτα μαζί με τὸ πικρὸ κατακάθι τῆς ἥττας. Πάνω σέ ἓνα κρεβάτι ξενοδοχείου, μέσα καί πάνω στά σώματά τους, σωριάζονται τὰ ἔρεπια τῆς δεκαετίας 1940-1950.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΝΕΦΕΛΗ

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 9
ΑΘΗΝΑ 106 79
Τηλ. 3607744-3639962

Κωστής Μοσκώφ

- Πράξη και σιωπή· τα όρια του έρωτα και τα όρια της ιστορίας, ΔΟΚΙΜΙΑ II
- Λαϊκισμός ή πρωτοπορία, ΔΟΚΙΜΙΑ III
- Εισαγωγικά στην ιστορία του Κινήματος της εργατικής τάξης (Η διαμόρφωση της εθνικής και κοινωνικής συνείδησης στην Ελλάδα)
- Ποιήματα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Ζωοδ. Πηγής 3 Αθήνα 106 78 Τηλ. 3603 234, 3601 331

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Μια συστηματική μελέτη για τους ελληνικούς δημοτικούς χορούς. Πληροφορίες για όλα τα ελληνικά πανηγύρια και τα χορευτικά συγκροτήματα και σχολές που διατηρούν και ανανεώνουν την παράδοση.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΠΟΛΥΤΥΠΟ Ε.Π.Ε.,
ΔΕΙΝΟΚΡΑΤΟΥΣ 131, ΑΘΗΝΑ
115 21, ΤΗΛ. 72.29.237

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΠΟΛΥΤΥΠΟ Ε.Π.Ε.,
ΔΕΙΝΟΚΡΑΤΟΥΣ 131, ΑΘΗΝΑ 115 21, ΤΗΛ. 72.29.237

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΜΒΡΟΣ
Σόλωνος 68
Τηλ. 36.38.181

ΕΜΠΡΟΣ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΠΡΑΞΗ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΛΑ-ΓΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Ζεκινήστε μια μέρα παίρνοντας μαζί σας έναν εκπρόσωπο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΤΑ) έναν εκπρόσωπο της Ένωσης Κοινοκτόρων, μια εκπρόσωπο της Τρίτης Ηλικίας και έναν εκπρόσωπο της Ενορίας σας...

... Όπου στην οδό Ασκληπιού 76 υπάρχει το πιο Γκαγκάν μαγαζί της Ευρώπης και όπου ένας Φυσικός - Ηλεκτρονικός και ένας Ηλεκτρολόγος - Ηλεκτρονικός σας περιμένουν για να διαλέξετε μαζί το καλύτερο Στερεοφωνικό - χρωματιστή Τηλεόραση ή VIDEO και τα λεφτά σας να πιάσουν τόπο.

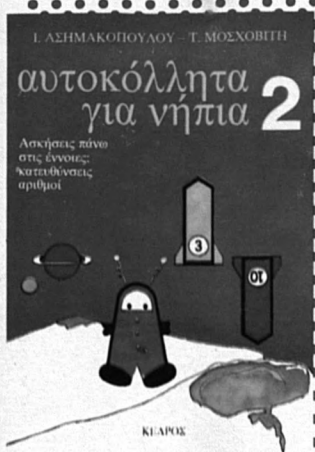
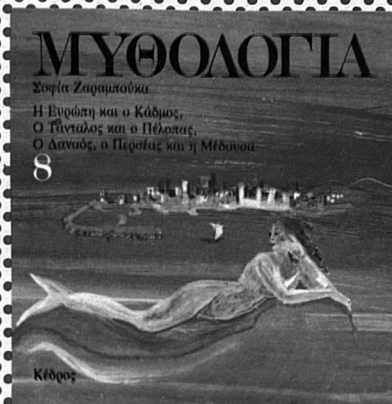
STUDIO Hi Fi Ασκληπιού 76 - τηλ. 36.27.858 - 36.02.697

... Και ελάτε στο κέντρο της πανέμορφης κωμόπολης ΑΔΙΝΑ της επαρχίας ELLADA που ανήκει στην ΕΝΩΜΕΝΗ ΕΥΡΩΠΗ (ΕΟΚ).

Οι καλύτερες τιμές και δόσεις

Γιάννης Ρίτσος: Παιχνίδια τ' ουρανού και του νερού • Ασημακοπούλου - Μοσχολίτη: Αυτοκόλλητα • Τζούλια Ανδρεάδου: Ο κεραμιδόγατος • Διονύσης Βαλάσης: Μια περιπέτεια χωρίς τέλος • Σοφία Ζαραμπούκα: Μυθολογία 8 • Αλέξης Κυριτσόπουλος: Ο παραμυθός στον γλυκομάγο • Μπασκλαβάνη - Παπαθανασίου - Λιτσαρδάκη: Φώτα παρακαλώ • Σοφία Μπαντούβαλου: Έλα να φωνάξουμε μαζί - Ποιος έχασε την ουρά του; • Ζωρζ Σαρή: Αποθήκη • Ευγένιος Τριβιζάς: Η χώρα χωρίς γάτες - Ο λαιμαργός τουνελόδρακος - Ο ναυαγός κοκκινοτρίχης • Όφμαν: Κοπέλια - Καρυοθραύστης: παραμύθια με κασέττα • Ευγενία Φακίνου: Οι 4 εποχές

ΚΕΔΡΟΣ παιδικό βιβλίο ΚΕΔΡΟΣ παιδικό βιβλίο ΚΕΔΡΟΣ παιδικό βιβλίο ΚΕΔΡΟΣ παιδικό βιβλίο ΚΕΔΡΟΣ παιδικό βιβλίο

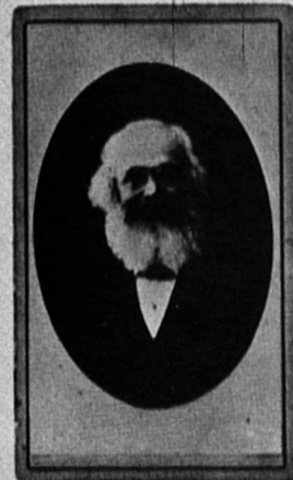
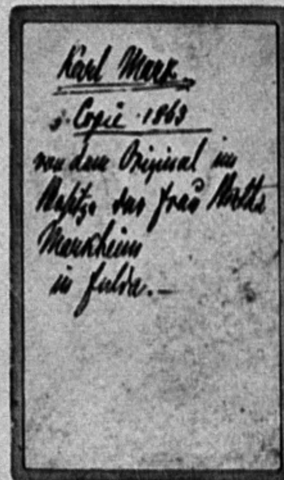
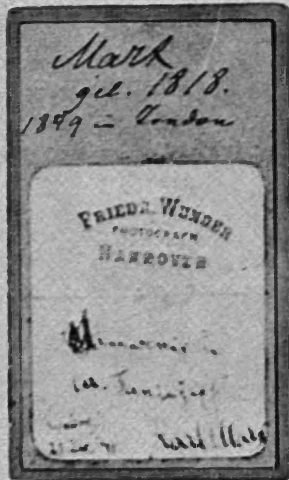
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Κάρλ Μάρξ

Βιογραφία Εικονογραφημένη

πρόλογος του Ρενάτο Τζάνγκερι

Εκδόσεις Θεμέλιο